atnācēji no nekurienes

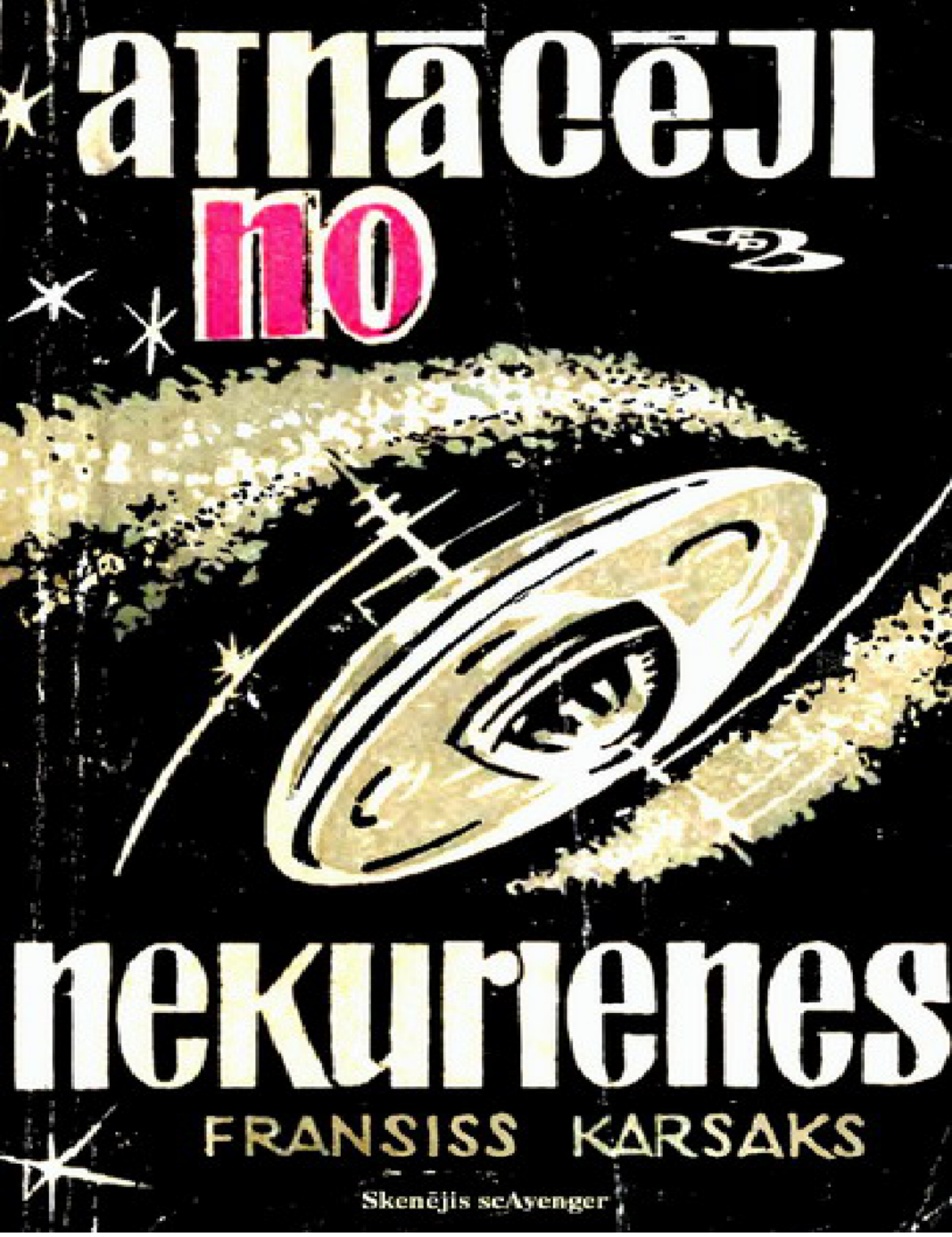

FRANSISS KARSAKS

Skenējis scAvenger

SHOUT
SHARE
IT

Annotation

Romānos «Atnācēji no nekurienes» un «Šī pasaule pieder mums» attēlotajām civilizācijām ir raksturīgs augsts zinātnes, tehnikas, un morāles līmenis, par negrozāmu likumu tajās ir kļuvusi miera saglabāšana uz neskaitāmām Putnu Ceļa planētām. Viena no romāna «Šī pasaule pieder mums» sižeta līnijām — Apdzīvoto planētu savienības cīņa pret ļaunajiem spēkiem mislikiem, kuri dzēš zvaigznes un cenšas pakļaut Visumu Mūžīgas Tumsas valstībai — kļūst par galveno ari romānā «Atnācēji no nekurienes». Centrālais tēls — Vsevolods Klērs — skaidri pauž autora demokrātiskos, humānos uzskatus.

Pēc apbrīnojamiem piedzīvojumiem Klērs tālās pasaulēs iepazīstas ar dažādu svešu civilizāciju pārstāvjiem — Apdzīvoto planētu savienības locekļiem. Šajā savienībā uzņem tīkai tos, kas uz savām planētām izbeiguši jebkurus iekšējus konfliktus un uz mūžīgiem laikiem nodibinājuši mieru. Apvienoto planētu savienības galvenais mērķis — uzveikt mislikus, kas apdraud ikvienu dzīvības formu Visumā. Šie briesmoņi eksistē ļoti zemā temperatūrā, kas ir tuva absolūtajai nullei, un spēj pārtraukt zvaigžņu kodolreakcijas. Nesot iznīcību dažādu sauļu sistēmu planētām, tie ielaužas Galaktikas dzīlēs.

Romāna optimistiskā izskaņa liecina par autora bezgalīgo ticību Prāta un Zinātnes uzvarai. Isi — intelektuāli augsti attīstītie tālas planētas Ellas iedzīvotāji, kuri, apciemojot Zemi, aizved sev līdzi Klēru, beidzot atrod efektīvu līdzekli cīņai pret mislikiem — iespēju mākslīgi atjaunot atomreakcijas mirušajās zvaigznēs.

Karsaka romāns dzīvi sasaucas ar mūsdienu notikumiem. Tas uzrakstīts 50. gadu vidū, tāpēc tajā skaidri jaušams otrā pasaules kara atspulgs un pēckara dzīves pretrunas. Misliki ir alegorisks fašistisko barbaru attēlojums, bet Apdzīvoto planētu savienība: simbolizē apvienoto nākotnes cilvēci. Viss darbs konsekventi pauž autora antimilitāristiskos uzskatus.

Karsaks ir lielisks stāstītājs, viņš prot lasītāju saintriģēt ar saistošu sižetu, ar koncentrētu, dinamisku un mērķtiecīgu darbību. Tiesa, reizēm viņš dažādus notikumus pārmērīgi sablīvē, kas, bez šaubām, vājina darba iekšējo loģiku un rada psiholoģiskus vienkāršojumus.

Romānā «Atnācēji no nekurienes» progresīvais idejiskais saturs apvienojas ar nenoliedzamām literārām vērtībām: raitu darbību, atjautīgu sižetu, asprātīgu, tipiski francisku, viegli plūstošu valodu.

Viss tas Karsaka romānu padara par vienu no Rietumu modernās fantastikas labākajiem paraugiem.

- Fransiss Karsaks

- Priekšvārds
- PIRMĀ DAĻA
- Prologs
- Jau atkal lidojošie šķīvji!
- Doktora Klēra stāsts
- Lidojums bezgalībā
- OTRĀ DAĻA
- Uz Ellas
- Apdzīvoto planētu savienība
- Misliks
- Svešas pasaules dziesma…
- TREŠĀ DAĻA
- Andromēdiete Ilna
- Kalvenolts dziest
- Nav cerību atgriezties
- CETURTĀ DAĻA
- Nolādētā galaktika
- Misliku gūstā
- Mirušo sauļu torpedetaji
- Dzirkstele naktī
- Epilogs
- SATURS
-
- notes
    - 1

Fransiss Karsaks
Atnācēji no nekurienes

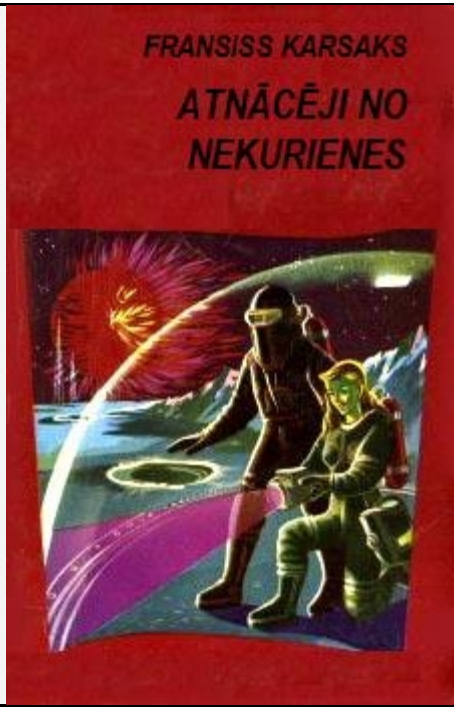

«Atnācēji no nekurienes»
Izdevniecība «Zinātne»
Rīgā 1969
Mākslinieks A. Galeviuss
No franču valodas tulkojusi Mirdza Ersa

Priekšvārds

Atšķirībā no daudziem citiem Rietumu rakstniekiem fantastiem, kas, daudzveidojot sižeta kolīzijas, paplašinot savu varoņu darbības sfēru līdz kosmiskajai telpai vai pat pārnesot to ārpus galaktikas, tikai retumis pieskaras nopietnām sociālām vai morāles problēmām, franču rakstnieks Fransiss Karsaks neatkāpjas no jaunatnes fantastiskās literatūras klasiskajām humānismā tradīcijām. Viņš ir pārliecināts optimists, kas tic labā uzvarai un skaistākai cilvēces nākotnei. Pasaule bez kariem un varmācības, bez rasistiskiem aizspriedumiem un atomkara draudiem — lūk, sapnis, kas radis iemiesojumu Karsaka daiļdarbos. Gandrīz visos savos darbos viņš parāda, kā starp dažādu planētu civilizācijām nodibinās draudzīgi sakari.

Romānā «Kosmosa robinsoni» Karsaks apraksta, kā kosmiskas katastrofas rezultātā no Zemes atdalījies gabals kopā ar cilvēkiem īonāk pasaules telpā. Liekot saviem varoņiem darboties neparastos apstākļos — uz svešas planētas, ko apdzīvo citas saprātīgas būtnes, rakstnieks risina problēmas, kas ir aktuālas uz Zemes.

«Kosmosa robinsonos» skartie jautājumi divējāda veida saprātīgu būtņu līdzāspastā-l vēšana, divu rasu eksistence uz vienas planētas — sīkāk attēloti savstarpēji saistītaj jos romānos «Atnācēji no nekurienes» un «Su pasaule pieder mums». Tieši ar šiem darbiem Karsaks kļūst plaši pazīstams kā talantīgsf mūsdienu piedzīvojumu fantastiskās literatūras žanra meistars.

Karsaks tēlo civilizēto planētu iedzīvotāju konfliktu ar agresīvajiem svešo pasauļu iemītniekiem, viņš poetizē visu cilvēču kopīgo radošo darbu ne vien mūsu Saules sistēmā, bet pat ārpus tās. Milzīgie attālumi viņa varoņiem nav nekāds šķērslis. Zvaigžņu kuģi ienirst «ahūnā», kas aptver mūsu Telpu atdalot to no antipasaulēm, un, bez grūtibām pārvarējuši telpas un laika barjeru, veic miljoniem gaismas gadu lielus attālumus dažās stundās vai dienās, rēķinot Zemes laika vienībās. Ar šādu vienkāršu, kaut arī nevisai oriģinālu paņēmienu autors panāk vajadzīgo efektu.

Romānos «Atnācēji no nekurienes» un «Šī pasaule pieder mums» attēlotajām civilizācijām ir raksturīgs augsts zinātnes, tehnikas, un morāles līmenis, par negrozāmu likumu tajās ir kļuvusi miera saglabāšana uz neskaitāmām Putnu Ceļa planētām. Viena no romāna «Šī pasaule pieder mums» sižeta līnijām — Apdzīvoto planētu savienības cīņa pret ļaunajiem spēkiem mislikiem, kuri dzēš zvaigznes un cenšas pakļaut Visumu Mūžīgas Tumsas valstībai — kļūst par galveno ari romānā «Atnācēji no nekurienes». Centrālais tēls — Vsevolods Klērs — skaidri pauž autora demokrātiskos, humānos uzskatus.

Pēc apbrīnojamiem piedzīvojumiem Klērs tālās pasaulēs iepazīstas ar dažādu svešu civilizāciju pārstāvjiem — Apdzīvoto planētu savienības locekļiem. Šajā savienībā uzņem tīkai tos, kas uz savām planētām izbeiguši jebkurus iekšējus konfliktus un uz mūžīgiem laikiem nodibinājuši mieru. Apvienoto planētu savienības galvenais mērķis — uzveikt mislikus, kas apdraud ikvienu dzīvības formu Visumā. Šie briesmoņi eksistē ļoti zemā temperatūrā, kas ir tuva absolūtajai nullei, un spēj pārtraukt zvaigžņu kodolreakcijas. Nesot iznīcību dažādu sauļu sistēmu planētām, tie ielaužas Galaktikas dzīlēs.

Romāna optimistiskā izskaņa liecina par autora bezgalīgo ticību Prāta un Zinātnes uzvarai. Isi — intelektuāli augsti attīstītie tālas planētas Ellas iedzīvotāji, kuri, apciemojot Zemi, aizved sev līdzi Klēru, beidzot atrod efektīvu līdzekli cīņai pret mislikiem — iespēju mākslīgi atjaunot atomreakcijas mirušajās zvaigznēs.

Karsaka romāns dzīvi sasaucas ar mūsdienu notikumiem. Tas uzrakstīts 50. gadu vidū, tāpēc tajā skaidri jaušams otrā pasaules kara atspulgs un pēckara dzīves pretrunas. Misliki ir alegorisks fašistisko barbaru attēlojums, bet Apdzīvoto planētu savienība: simbolizē apvienoto nākotnes cilvēci. Viss darbs konsekventi pauž autora antimilitāristiskos uzskatus.

Karsaks ir lielisks stāstītājs, viņš prot lasītāju saintriģēt ar saistošu sižetu, ar koncentrētu, dinamisku un mērķtiecīgu darbību. Tiesa, reizēm viņš dažādus notikumus pārmērīgi sablīvē, kas, bez šaubām, vājina darba iekšējo loģiku un rada psiholoģiskus vienkāršojumus.

Romānā «Atnācēji no nekurienes» progresīvais idejiskais saturs apvienojas ar nenoliedzamām literārām vērtībām: raitu darbību, atjautīgu sižetu, asprātīgu, tipiski francisku, viegli plūstošu valodu.

Viss tas Karsaka romānu padara par vienu no Rietumu modernās fantastikas labākajiem paraugiem.

S. Cepurniece

PIRMĀ DAĻA
ATNĀCĒJI

Prologs

Kad 195… gada marta rītā zvanīju pie sava vecā drauga doktora Klēra durvīm, man nebija ne jausmas, ka drīz vien dzirdēšu pavisam neticamu, fantastisku stāstu. Kaut gan mums abiem nav vairāk par trīsdesmit gadiem, dēvēju Klēru par savu «veco draugu», jo esam labi pazīstami kopš bērnības, un tikai pēdējos četros gados bijām zaudējuši ciešākus sakarus.

Durvis atvēra, pareizāk sakot, pavēra kāda sieviņa, tērpusies melnās drēbēs, kā visas vecākas sievietes šajā apkaimē.

— Ja nākat ārstēties, — viņa norūca, doktors šodien nepieņem. Viņš nodarbojas ar saviem «espermentiem».

Klērs ir lielisks ārsts, taču regulāri šajā profesijā nepraktizē. Spīdošs materiālais stāvoklis ļauj viņam gandrīz visu savu laiku ziedotsarežģītiem bioloģiskiem eksperimentiem. Ārzemju speciālisti, kas ir apmeklējuši viņa priekšzīmīgi iekārtoto laboratoriju tēva mājās Rufiņjakas tuvumā, atzīst, ka tā ir viena no labākajām pasaulē. Par saviem pētījumiem mans draugs mēdz runāt ļoti atturīgi un retajās vēstulēs, ar kurām apmainījāmies, šo jautājumu skāra tikai garāmejot, taču mediķu aprindās Klēru, kā zināms, pieskaita tiem visās pasaules malās izkaisītajiem entuziastiem, kas neatlaidīgi tuvojas vēža problēmas atrisinājumam.

Vecā sieviņa neuzticīgi mani vēroja.

— Nē, ārsta padoms man nav vajadzīgs, — es teicu. — Pasakiet doktoram, ka viņu vēlas sastapt Franks Borī.

— Ak, tad jūs esat Franks Borī kungs! Nu tas jau ir pavisam kas cits. Doktors jūs gaida.

Sajā mirklī gaiteņa galā atskanēja zema krūšu balss:

— Kas tur notiek, Madlēn? Kas ir atnācis?

— Tas esmu es, Seva.

— Nolādēts! Nāc taču iekšā!

Būdams krievu emigrantu pēctecis no mātes puses, Klērs bija mantojis zemu šaļapinisku basu, Sibīrijas kazaka plecīgo augumu un priekšvārdu Vsevolods, bet no tēva, īsta dienvidfrancūža — tumsnēju ādas krāsu un tik melnus matus, ka studiju gados ieguva palamu «Tumšā Gaisma».[1]

Platiem soļiem piesteidzies klāt un sasveicinoties gandrīz izmežģījis man roku, Klērs uzsita man uz pleca tā, ka es, kas reiz biju varens regbija spēlētājs, sagrīļojos, tad, ne lūgdams mani kā parasti savā kabinetā, nez kāpēc vilka atpakaļ uz durvīm.

— Burvīga diena! — viņš pārspīlēti svinīgā tonī iesāka. — Tu esi šeit, un atkal spīd saule! Jāatzīstas gan, ka gaidīju tevi tikai ar vakara autobusu…

— Atbraucu savā mašīnā. Vai netraucēju tevi?

— Nebūt ne! Nekada ziņā! Velnišķīgi priecājos tevi redzēt! Stāsti tak, kā klājas? Kā darbojas tava jaunā baterija?

— Csst! Nejautā! Tu taču zini — tas ir noslēpums!

— Nu labi, lai paliek, noslēpumainais atompētniek! Starp citu, esmu jums daudz pateicības parādā par radioaktīvo izotopu pēdējo sūtījumu. Tas lieti noderēja. Turpmāk gan centīšos jūs vairs neapgrūtināt. Man pašam tagad ir kaut kas vērtīgāks.

— Vērtīgāks? — es brīnījos.

— Csst! Nejautā! Tas ir noslēpums.

Gaitenī aiz mums saklausīju vieglus soļus, aiz puspievērtajām durvīm šķita pavīdam trausls sievietes siluets. Bet es taču zināju, ka Klērs nav precējies un ar sievietēm neaizraujas.

It kā uztvēris manu skatienu, draugs aplika roku man ap pleciem un pagrieza ar muguru pret durvīm.

— Tu nemaz neesi mainījies. Tāds pats kā arvien! Iesim nu iekšā!

— Tev gan nevaru teikt to pašu. Tu esi novecojis.

— Var jau būt, var jau būt… Lūdzu, ej pirmais!

Klēra darba kabinetu ar grāmatu pieblīvētajiem plauktiem, kur medicīnas literatūras nebija daudz, es labi pazinu. Kaut gan tobrīd kabinetā neviena neredzēju, gaisā bija jaušams viegls, tīkams aromāts, un es to dziļi ieelpoju. To ievērojis, Klērs, aizsteigdamies priekšā maniem jautājumiem, paskaidroja:

— Pirms dažām dienām mani apmeklēja kāda ievērojama aktrise, protams, kā paciente, un, redzi, viņas smaržas joprojām šeit saglabājušās. Cik apbrīnojami progresē mūsdienu ķīmija!

Kā parasti tamlīdzīgos gadījumos, sākās nesakarīga, saraustīta saruna. Kad pastāstīju Klēram par savas māmuļas nāvi, mani nepatīkami pārsteidza viņa vārdi:

— Lūk kā? Lieliski!

— Kā tā — lieliski? — es sašutis un sarūgtināts iesaucos.

— Ak nē! Es tikai gribēju teikt, ka beidzot saprotu, kāpēc tu tik ilgi biji nozudis. Tātad tagad tu esi gluži viens šai pasaulē?

— Jā.

— Iespejams, ka tada gadījumā varēšu tev ko interesantu piedāvāt. Pagaidām gan tas vēl tikai projekts. Sīkāk par to parunāsim vakarā.

— Un tava laboratorija? Vai tajā ir kas jauns?

— Ja vēlies palūkoties, nāc līdz.

Klērs savu laboratoriju bija iekārtojis pēc latu, kad es pēdējoreiz pirms četriem gadiem šeit viesojos. Tā bija plaša, gaiša, iegarena Irlpa, kas aizņēma visu mājas dibenplānu. Apstājies uz sliekšņa, es pat sajūsmā iesvilpos. Pametis skatienu apkārt, ievēroju mikromanipulatoru un mākslīgo sirdi. Nelielā, tumšā blakustelpā

slējās milzīgs rentgenaparāts. Laboratorijas vidū uz galda viegls pārklājs sedza vēl kādu ierīci.

— Kas tas? — es pavaicāju.

— Tas? Tāpat vien… Vēl nav gatavs. Tikai modelis…

— Nemaz nezināju, ka tu proti konstruēt aparātus. Varbūt es kā fiziķis varēšu tev palīdzēt?

— Vēlāk redzēsim. Pagaidām par to nerunāsim.

— Kā tev tīk, — aizvaino!i atteicu. -Bet ja nu šis daikts tev deguna priekšā eksplodē?

Zvans pie ārdurvīm mūs iztraucēja.

— Nolādēts! Madlēna ir aizgājusi. Būs pašam jāielaiž.

Palicis vienatnē, piegāju pie noslēpumainā aparāta, bez liekām ceremonijām pacēlu pārklāju un pārsteigumā sastingu. Primitīva modeļa vietā, ko biju cerējis ieraudzīt, manām acīm atklājās sarežģīta metāla un stikla cauruļu, caurspīdīgu un matētu spuldžu un stingri nostieptu vadu konstrukcija. Neskaitāmo ciparnīcu savādās divkāršās bultas rādīja man nezināmu mērvienību iedaļas. Esmu redzējis daudz un dažādas, pat ārkārtīgi komplicētas ierīces, un tādu arī mūsu laboratorijā netrūksi, taču kaut ko tamlīdzīgu skatīju pirmoreiz.

Gaitenī uz akmens plākšņu grīdas atskanēja drauga steidzīgie soļi. Atri nolaidis pārklāju, vienaldzīgi sāku vērties pa logu dārzā.

— Kāds bērns saslimis ar difteriju. Mana kolēģa nav mājās. Pie slimnieka došos es pats. Pasēdi tikmēr kabinetā un palasi kādu grāmatu.

— Ja vēlies, varu tevi turp aizvest savā mašīnā. Tā stāv tepat laukā.

— Lieliski. Nevajadzēs ņemt no garāžas manējo.

Sēdēdams pie stūres, nemitīgi domāju par pamanītajām dīvainībām. Klērs bija gaidījis mani tikai vakarā, bet, kad ierados agrāk, likās samulsis. Kādu brīdi viņš kavējās uz sliekšņa, neaicinādams mani iekšā, kaut gan laukā bija dzestrs, lai neteiktu vairāk. Redzēju gaitenī pazibam sievietes siluetu, tūlīt pēc tam Klērs lūdza mani ienākt. Kāpēc viņš kļuva tik priecīgs, kad uzzināja, ka mana māte mirusi? Un beidzot — dīvainā ierīce… Velns zin, kādam nolūkam tā kalpo? Turklāt biologa laboratorijā! Kas to izgudrojis? Vai Klērs? Visai iespējams. Bet kas to konstruējis? Atcerējies, kādas shēmas Klērs montēja un lodēja institūtā, es neviļus pasmaidīju.

Mēs apturējām mašīnu pie kādas vientuļas fermas. Klērs pie slimnieka uzkavējās ne ilgāk kā piecpadsmit minūtes.

— Nekas nopietns nedraud. Mēs ieradāmies laikus. Ārstēšanu varēs turpināt mans kolēģis.

— Vai tu nemaz vairs nepraktizē?

— Nē. Tam neatliek laika. Daru to vienīgi lad, kad doktors Gotjē aizbraucis vai arī ja viņš lūdz manu konsultāciju.

Atgriezāmies mājās. Klērs lika novietot mašīnu garāžā un palīdzēja ienest ceļa somas istabā, kuru man mēdza ierādīt, kad es šeit viesojos. Blakus atradās Klēra guļamistaba, un, ejot tai garām, šķita, ka sadzirdu vieglus soļus.

Kā allaž, Klēra auklītes, vecās Madlēnas, gatavotā pusdienu maltīte bija ļoti garšīga. Taču Klērs runāja maz. Viņš izskatījās nobažījies, šaubu pilns. Kad ieminējos, ka pēcpusdienā vēlos apciemot dažus paziņas Eizisā, viņš atviegloti nopūtās un teica, ka gaidīs mani atpakaļ ap septiņiem.

Eizisā sastapu paleontologu Bušāru, viņš pastāstīja man neparastu notikumu. Pirms pusgada visu apkaimi satraukusi vēsts, ka Rufiņjakas mežos parādījušies «nelabie». Klīdušas pat baumas, ka tie esot aizrāvuši līdzi doktoru Klēru, taču izrādās — tās bijušas tikai pasakas: divas dienas pēc tam, kad «nelabie», augšup uzšaujoties zaļam uguns stabam, izgaisuši, doktors sveiks un vesels atkal redzēts mājās. Uz pāris dienām viņš bijis ieslēdzies laboratorijā un veicis kārtējo eksperimentu.

Dīvainākais ir tas, ka ne mazāk kā piecpadsmit zemnieku apzvērējuši — viņi šos cilvēkiem līdzīgos «nelabos» esot redzējuši paši savām acīm; tiem piemītot pārdabiskas spējas pienaglot katru pie zemes. Gan prefekts, gan Perigē bīskaps pavēlējis uzsākt izmeklēšanu. Taču oficiālajā pratināšanā zemnieku liecības tik pārliecināti vairs neskanējušas. Galu "galā viss noklusis.

— Un tomēr, — piebilda Bušārs, — man jāatzīstas, ka tonakt, kad «nelabie» nozuda, arī es pie debesīm Rufiņjakas pusē redzēju spilgti zaļu uzliesmojumu.

Notikums pats par sevi likās nenozīmīgs. Līdzīgus stāstus var dzirdēt, cik vien tīk, uz katra soļa. Bet šoreiz tas neizprotami saistīja manu uzmanību, un es te klusībā meklēju kādu sakaru ar Klēra savādībām.

Kad atgriezos mājās, Klērs šķita daudz mierīgāks, it kā pēc ilgām šaubām būtu pieņēmis noteiktu lēmumu. Ēdamistabā galds. bija klāts trim personām. To ievērojis, pavaicāju:

— Tu vēl kādu gaidi?

— Nē, gribu tikai iepazīstināt tevi ar savu sievu.

— Sievu? Vai tad esi precējies?

Pēkšņi klusībā iedomājos «siluetu»!

— Oficiāli vēl ne. Bet visā drīzumā tas notiks. Tiklīdz būs kārtībā dokumenti. lina ir ārzemniece.

Klērs mirkli vilcinājās.

— Mana sieva dzimusi Skandināvijā. Viņa ir somiete. Brīdinu, ka viņa vēl ļoti slikti j runā franciski.

— Pirmoreiz dzirdu, ka tu proti somu valodu!

— Ja, es to iemācījos pērn, desmit menešus ceļodams pa Somiju.

Vai es tev par to nerakstīju?

— Nē. Un es līdz šim domāju, ka somu valoda ir ārkārtīgi grūta!

— Tas tiesa. Bet tu taču pazīsti manas spējas, turklāt slāviskā izcelšanās… — pēkšņi pusvārdā aprāvies, Klērs iesaucās: — Ilna!

Ienaca neparasti slaida, trausla meitene pareiziem sejas vaibstiem, nenosakāmas krāsas acīm — ne gluži pelēkām, ne zaļganzilām — un gandrīz pilnīgi baltiem matiem. Viņa bija brīnumdaiļa. Taču kaut kas šajā meitenē likās ļoti dīvains, tikai es neizpratu, kas īsti. Varbūt zeltainā ādas krāsa, kas pārāk krasi atšķirās no gaišajiem matiem? Neticami mazā mute? Uzkrītoši lielās acis? Vai arī viss, kopā ņemot?

Graciozi palocījusies, meitene sniedza man roku ar neredzēti smalkiem, gariem pirkstiem un klusā, dziedošā balsī kaut ko teica.

Pie vakariņu galda sēdēju viņai iepretī. Jo ilgāk meiteni vēroju, jo dīvaināka viņa man šķita. Viņa itin veikli rīkojās ar nazi un dakšiņu, bet kustībām trūka tā neapzinātā automātisma, ko piešķir ieradums.

Maltītes laikā es gandrīz nemitīgi klusēju. Turpretī Klērs runāja par mums visiem. Vecā Madlēna pat šajā apvidū, kur vispār lielisku mājsaimnieču netrūkst, tika uzskatīta par reti labu virēju. Mans draugs bija pamatīgi iztukšojis savu vīna pagrabu. Ievēroju, ka, pretēji doktoram un, atklāti sakot, arī man, Una ēd maz un pavisam nedzer. Tikai, kad vakariņas tuvojās beigām, es, palēnām pārvarējis mulsumu, atguvu valodu un spēju brīvi kustēties. lina visu laiku klusēja un tikai lāgiem ielūkojās Klēram acīs; man radās savāds iespaids, ka šī saskatīšanās pauž ne vien jūtas, bet ir arī īpaša domu apmaiņa.

Pēc saldā ēdiena Klērs, rūpīgi salocījis salveti, piecēlās un iekārtojās zemajā atzveltnī pie iekurtā kamīna. Norādījis man uz krēslu sev iepretī, viņš pazvanīja apteksnei un palūdza atnest kafiju. Una uz brīdi izgāja. Drīz viņa atgriezās ar četrkārtīgi salocītu avīzi rokās. Paņēmis avīzi, Klērs sniedza to man. Uzmetis īsu skatienu virsrakstiem, sapratu, ka avīze vismaz pusgadu veca. Grasījos to atdot Klēram un pavaicāt, ko tas nozīmē, kad pēkšņi lappuses lejas malā pamanīju ar sarkanu zīmuli apvilktu rakstu:

Jau atkal lidojošie šķīvji!

Kanzassitijā, 2. oktobrī. Vakar pievakarē leitnants Džordžs K. Simpsons juniors, savā iznidinātājā F-109 atgriežoties no treniņa lidojuma, apmēram 25 000 pēdu augstumā pamanījis milzīgā ātrumā pārvietojamies diskveida plankumu. Viņš sācis sekot nezināmajam priekšmetam un beidzot to panācis. Izrādījies, ka tas ir gigantisks disks ar plānām, malām; tā diametrs, pēc acumēra spriežot, trīsdesmit metru, biezums centrā — apmēram pieci metri. Lidojošā diska ātrums, kā liecina leitnanta Simpsona lidmašīnas mēraparāti, pārsniedzis tūkstoš simt kilometru stundā. Sekošana turpinājusies minūtes desmit. Tad pilots pēkšņi nopratis, ka disks tūlīt sasniegs zonu virs N. nometnes, kuru šķērsot svešiem lidaparātiem stingri noliegts. Ievērojot instrukciju, leitnants Simpsons nekavējoties uzbrucis diskam. Viņa iznicinātājs tajā bridi atradies mazliet augstāk, apmēram divu kilometru attālumā no svešā lidaparāta. Maksimālā ātrumā piķējot, pilots uz disku raidījis kaujas rakešu zalvi. «Paguvu saskatīt,» viņš stāstīja, «kā raketes eksplodē, atsizdamās pret metāla bruņām. Nākamajā mirkli mans iznicinātājs sašķīda gabalos un es ar visu hermētisko kabīni gāzos lejup. Par laimi mans izpletnis darbojās!» Šim notikumam netrūka aculiecinieku. Pašlaik eksperti pēti Simpsona lidmašīnas atliekas. Bet noslēpumainais disks, vertikāli uzšāvies debesis, milzīgā ātrumā nozuda.

Atdevis avīzi Klēram, es skeptiski piezīmēju:

— Ja atmiņa nevil, pēc ilgstošas izmeklēšanas amerikāņu oficiālais paziņojums šai preses pīlei jau sen apgriezis spārnus! Nudien, sarežģīta situācija!

Klērs neatbildēja. Domīgi pašūpojis galvu, viņš ar stangām uzmanīgi izņēma no kamīna ogli un aizkūpināja no tās pīpi. Ievilcis pāris dūmu, Klērs pamāja apteksnei, lai tā ielej tasēs kafiju. lina no kafijas atteicās. Mēs ar Klēru savu izdzērām klusēdami.

Mans draugs ilgi vilcinājās. Labi viņu pazīdams, nopratu, ka šajā brīdī viņš vēlreiz apsver, kā pareizāk rīkoties. Beidzot, iepildījis glāzītēs konjaku, viņš pavērās man acīs un teica:

— Tu taču zini, ka galīgs profāns fizikā neesmu. Zini arī, ka esmu reālists, «rfaktu cilvēks», kā teiktu angļi. Un par šo «lidojošo šķīvi» es varētu tev daudz ko pastāstīt. Nemaz neskaties vīna pudelēs uz galda! To skaits varbūt patiesi liekas iespaidīgs, bet zvēru tev, ka tām nav nekāda sakara ar to, ko tūlīt dzirdēsi. Vai domā, ka vīns man atraisījis mēli? Nē. Jau sen biju nolēmis, tiklīdz tiksimies, visu izstāstīt. Bet nu

klausies. Ierīkojies ērtāk atzveltnī, jo, kā jau teicu, stāsts būs garš.

— Esmu paņēmis līdz portatīvo magnetofonu, — es Klēru pārtraucu. — Vai drīkstu tavu stāstu ierakstīt?

— Kā vēlies. Tas var pat noderēt.

Tiklīdz magnetofons bija uzstādīts, Klērs sāka stāstīt. Jau tūlīt pēc viņa pirmajiem vārdiem mans skatiens apstājās pie Unas rokas uz krēsla atzveltnes. Beidzot sapratu, kāpēc šī roka man bija šķitusi tik šaura un slaida — tai bijā tikai četri pirksti!

Doktora Klēra stāsts

— Tu jau zini, — iesāka Klērs, — esmu labs mednieks. Vismaz man ir tāda slava, lai gan patiesībā šauteni ņemu rokās reti. Man piemīt zināmas iedzimtas spējas, bet galvenais — veiksme, tādēļ nekad nepārnāku mājās tukšā. Taču pagājušā gada pirmajā oktobrī — iegaumē labi šo datumu, kad mežā uznāca tumsa, es neko vēl nebiju nomedījis. Citā reizē tas mani nemaz neuztrauktu — es labāk dzīvniekus vēroju nekā nogalinu, jo, diemžēl, sakarā ar saviem eksperimentiem esmu spiests to darīt pārāk bieži. Bet toreiz nākamajā dienā gaidīju ciemos Rufiņjakas mēru, kura palīdzība man bija nepieciešama kādam pasākumam, kas tagad, starp citu, jau paveikts. Mērs ļoti cienī medījumu. Tāpēc nolēmu mazliet pasirot mežā ar lukturīti rokā. Tūlīt pēc saulrieta šķērsoju Mariju klajumu, kas atrodas meža vidū. Šo vietu tu pazīsti ne sliktāk par mani: dzeloņplūmēm un viršiem aizaudzis klajums ozolu un kastaņu ielokā dienā atstāj īsti gleznainu iespaidu, bet krēslā šķiet drūms un draudīgs. Neesmu no bailīgajiem, tomēr instinktīvi pieliku soli. Sasniedzis laukuma malu, nejauši aizķēros aiz kādas saknes un, klūpot atsities ar galvu pret ozola stumbru, acumirklī zaudēju samaņu.

Atjēdzies, pat nespēju izdvest šādos gadījumos parasto jautājumu: «Kur es atrodos?» Piere aiz sāpēm vai pušu plīsa, ausīs dūca, un kādu brīdi biju pārliecināts, ka esmu lauzis galvaskausu. Par laimi es velti bažījos. Rokas pulkstenis rādīja pirmo rīta stundu, apkārt valdīja necaurredzama tumsa, koku zari vējā locījās un brakšķēja. Beidzot virs klajā lauka no tumšā mākoņvāla, rotādams tā malas pasakaini zaigojošām staru mežģīnēm, iznira mēness.

Piecēlies sēdus, sāku meklēt šauteni, kuru par laimi pirms kritiena biju izlādējis. Kādu laiciņu taustījos pa miklo zāli un satrunējušajiem zariem, līdz ieroci atradu. Balstīdamies uz šautenes kā uz spieķa, lēnām slējos kājās. Man priekšā pletās meža klajums. Jo augstāk cēlos, jc) plašāks kļuva redzes loks, un tad es saskatīju ko ļoti dīvainu.

Vispirms virs dzeloņplūmēm un viršiem pamanīju melnējām neskaidru kupolveida masu, ko tumsā varēja tik tikko saskatīt. Kad mēness uz mirkli nometa mākoņplīvuru, redzēju skaidri pazibam izliektu metāla korpusu. Atzīstos, man kļuva baigi. No Manjū klajuma līdz tuvākajam ceļam, ejot taisnā virzienā cauri mežam, krietns pusstundas gājiens un, kopš miris vecais vientuļnieks, kura vārdā šī vieta nosaukta, te mēnešiem ilgi nav sastopama neviena dzīva būtne. Piesardzīgi devos uz priekšu un, paslēpies aiz kāda kastaņkoka biezokņa malā, sāku pētīt klajumu. Tur nemanīju ne mazākās kustības, ne niecīgākā gaismas stariņa. Meža tumšajā fonā kā melns plankums iezīmējās vienīgi šī milzīgā, nenoteiktā masa.

Vējš pēkšņi norima. Klusumā, ko retumis iztraucēja tāli, tikko jaušami sausu zaru brīkšķi — tur droši, vien pa taciņu lavījās meža cūka —, saklausīju vārgas stenas, kas vairāk atgādināja cilvēka vaidus nekā dzīvnieka kunkstus.

Manī pamodās ārsts. Pats vēl lāga neattapies pēc kritiena, es nolēmu vispirms doties palīgā vaidošajai būtnei. Sameklējis un ieslēdzis kabatas lukturīti, vērsu staru kūlīti tieši uz priekšu. Gaismu atstaroja milzīga diska metāla apvalks. Drebošu sirdi tuvojos savādajam milzenim. Žēlie kunksti, šķiet, skanēja pretējā pusē. Pinoties viršos, uzduroties dzelkšņainajiem krūmiem, uz katra soja klūpot un lādoties, pats vēl lāga neturēdamies kājās, apgāju apkārt noslēpumainajam diskam un pēkšņi, iekvēlojies nepārvaramā ziņkārē, aizmirsu bailes. Vaidus sadzirdēju aizvien skaidrāk. Apstājos nelielu metāla durvju — atvērtas lūkas priekšā, kas veda noslēpumainā milzeņa iekšienē.

Luktura gaismā manām acīm atklājās pilnīgi tukša, šaura eja, kas beidzās ar baltām metāla durvīm. Uz tādas pašas metāla grīdas gulēja cilvēks — vismaz sākumā es to noturēju par cilvēku. Viņa garie mati bija gluži balti un šķita, ka viņš būtu ģērbies piekļāvīgā zaļā triko, kas spīdēja kā zīds. No rētas galvā sūcās tumšas asinis. Kad noliecos pie viņa, svešais apklusa un, krampjaini noraustījies, nomira.

Devos līdz ejas galam. Durvis šķērssienai tik blīvi piegula, ka šķita. — ejai nav turpinājuma, taču labajā pusē krūšu augstumā ieraudzīju sārtu izcilni un to piespiedu. Siena sadalījās divās daļās, un mani apžilbināja spilgta, zilgana gaisma. Taustīdamies gar sienām, paspēru dažus soļus uz priekšu un dzirdēju, kā aiz manis durvis atkal sabīdās.

Ar rokām piesedzis seju, uzmanīgi pavēru acis: atrados sešstūrainā telpā, tās augstums varēja būt divi un diametrs apmēram pieci metri. Sienās viscaur bija iemontētas ērmotas, neizprotamas ierīces, bet telpas vidū zemos atzveltnes krēslos gulēja trīs būtnes. Tās bija vai nu mirušas vai bezsamaņā. Tagad es netraucēti varēju tās novērot.

Iesākumā pārliecinājos, ka šīs būtnes nav cilvēki. Visā visumā tās ļoti atgādināja mūs: slaids ķermenis, divas kājas, divas rokas, ovāla galva, samērīgs kakls. Taču detaļās atklājās atšķirība. Kaut gan svešie bija lielāki par cilvēkiem, viņu ķermenis izskatījās daudz trauslāks, kājas bija ļoti slaidas un garas, arī rokas garākas nekā mums, platām plaukstām, septiņiem dažāda garuma pirkstiem; divi no tiem, kā vēlāk uzzināju, bija pārējiem pretstatīti, līdzīgi mūsu īkšķim. Šaurā, augstā piere, lielās acis, strupais deguns, mazās ausis, plānās lūpas un platīnblondie, gandrīz baltie mati piešķīra viņu ejām neparasti dīvainu izskatu. Taču vissavādākā bija viņu zīdaini maigā, zaļganā mandeļkrāsas āda. Šo būtņu vienīgais tērps — cieši piekļāvīgs zaļš triko — labi izcēla vingros, iegarenos muskuļus. Vienam svešiniekam

bija sadragāta roka, no vaļējās brūces pilēja asinis, veidojot uz grīdas tumšzaļu peļķi.

Mirkli vilcinājies, piegāju pie tā, kas gulēja tuvāk durvīm, un pieskāros viņa vaigam. Tas bija silts un elastīgs. Atkorķējis savu mednieka blašķi, lūkoju ieliet svešajam rīklē malku baltvīna. Reakcija bija gluži negaidīta. Pavēris gaišzaļās acis, viņš pāris sekundes manī cieši noskatījās, tad, uzlēcis kājās, metās pie kādas sienā iemontētas ierīces.

Vēl pirms nedaudz gadiem biju veikls regbija spēlētājs, tomēr tik spēji nobloķēt pretinieku kā šoreiz man nekad nebija izdevies. Prātā zibenīgi pavīdēja doma — svešais steidzas pēc ieroča! Viņu vajag aizkavēt! īsu brīdi nepazīstamā būtne enerģiski pretojās, bet es izrādījos stiprāks. Beidzot, viņu pieveicis, palaidu vaļā un palīdzēju piecelties. Tad notika kaut kas pavisam neticams — svešā būtne ielūkojās man acīs, un manās smadzenēs sāka veidoties līdz šim nepazīti, taču skaidri saprotami domu tēli.

Kā tev zināms, es reiz piedalījos diskusijā starp mūsu departamenta, mediķiem un kādu šarlatānu, kurš apgalvoja, ka domu pārraides ceļā spējot dziedināt vājprātīgos, pilnīgi atjaunojot viņu psihi. Sarakstīju vairākus rakstus, apgāzdams šos nepamatotos murgojumus, un uzskatīju, ka strīdīgais jautājums ir izšķirts. Atgādinu to, lai tu labāk saprastu, kāpēc manam pārsteigumam tobrīd pievienojās zināma vilšanās un kāpēc pāris sekundes es klusībā lādēju būtni, kas stāvēja manā priekšā kā dzīvs pierādījums tam, ka esmu maldījies. Acīmredzot svešais manas domas saprata, un viņa izteiksmīgajā sejā atspoguļojās kaut kas bailēm līdzīgs. Steidzos viņu nomierināt, skaļi apgalvojot, ka neesmu šurp nācis ļaunos nolūkos.

Paskatījies sāņus un ieraudzījis ievainoto biedru, svešais devās tam klāt, taču bezcerīgi atmeta ar roku un atkal tuvojās man, lūgdams sniegt palīdzību. Es nedzirdēju neviena vārda, tikai domās uztvēru kādu iekšēju neskanīgu balsi, bez jebkāda tembra un akcenta. Piegājis pie ievainotā un sameklējis kabatā auklas galu un tīru mutautiņu, uzliku žņaugu. Zaļās asinis pārstāja plūst! Lūkoju izdibināt, vai svešinieku komandā nav ārsta. Mums izdevās saprasties tikai tad, kad domās vārdu «ārsts» nomainīju ar vārdu «dziedinātājs».

— Baidos, ka viņš ir miris — zaļādainā būtne atbildēja.

Tā aizgāja, kā liekas, meklēt ārstu, bet drīz Vien atgriezās un paskaidroja, ka arī citās telpās esot daudz ievainoto. Kamēr pārdomāju, ko iesākt, samaņu atguva svešinieks, kuram biju uzlicis žņaugu, un pēc mirkļa ari vēl otrs. Nu es atrados triju nezināmas pasaules viesu sabiedrībā.

Neviens no viņiem nebija naidīgi noskaņots, jo pirmais pārējiem ātri paskaidroja notikušo. Tikai tagad sapratu, ka domu pārraide pārtrūkst, tiklīdz viņi nelūkojas cits citam acīs vai mazliet.attālinās.

Tādos gadījumos viņi sarunājas skaļi. Svešinieku valoda — modulētu, šalcošu skaņu savirknējums — bija ļoti raita.

Nozudis šaurajā izejas kamerā, Suiliks — lā mūsu valodā varētu saukt to, kurš pirmais bija atguvis samaņu, — atgriezās ar arsta līķi.

Pie šīm dīvainajām būtnēm pavadīju neparastu nakti. Līdz pat rītam ņēmos, pārsiedams ievainotos. Neskaitot divus mirušos, svešinieku bija pavisam desmit, tai skaitā Četras sievietes. Tās bija neaprakstāmi skaistas būtnes. Acs, ātri apradusi ar savādo ādas krāsu, uztvēra tikai slaido stāvu gleznās līnijas un vingrās, graciozās kustības. Salīdzinot ar šīm būtnēm, jebkurš mūsu labākais sportists liktos neveikls un pati skaistākā meitene — lempīga. Bez pāris kaulu lūzumiem un dažādiem sasitumiem vairāki, šķiet, bija ievainoti ar šķembām. Apkopu slimniekus, cik labi vien spēju. Talkā nāca divas viņu sievietes. Jau tonakt par šīm svešādajām būtnēm šo to uzzināju, bet pagaidām pie tā nepakavēšos, jo vēlāk man atklājās daudz vairāk.

Drēgns un pelēks uzausa rīts. Debesis bija apmākušās, un drīz vien pa lidaparāta izliekto metāla apvalku sāka bungāt lietus. Kad tas nedaudz mitējās, es devos laukā un gāju milzenim apkārt. Tas atgādināja gludu, monolītu pulēta, nekrāsota metāla disku, kas mazliet zilgani spīdēja. Tajā nemanīja neviena loga. Durvīm pretējā pusē apvalkā rēgojās divi dziļi caurumi, apmēram trīsdesmit centimetru diametrā. Izdzirdis vieglus soļus, atskatījos. Kopā ar diviem biedriem Suiliks stiepa šurp dzeltenu metāla cauruli un vairākas apšuves plāksnes.

Remonts nevilkās ilgi. Suiliks ar dzelteno cauruli pāris reižu apvilka ap bojājumu malām. Metāls ātri kusa, kaut gan es nemanīju pat ne niecīgāko liesmiņu. Kad caurumu malas bija ieguvušas vajadzīgo veidu, tiem uzlika ielāpus, kurus atkal apstrādāja ar dzelteno cauruli, iepriekš to īpaši noregulējot. Ielāpu plāksnes kļuva pavisam mīkstas un sakusa ar apvalku tik cieši,ka metinājuma šuves nemaz nevarēja manīt.

Apskatījuši aparāta iekšpusi, mēs ar Suiliku iegājām telpā, kas atradās zem bojātās kupola daļas. Divkāršās čaulas iekšējais slānis bija jau salabots, taču visa iekārta vēl atradās bēdīgā stāvoklī. Šī telpa acīmredzot noderēja kā laboratorija. Tās centrā stāvēja garš galds, uz kura mētājās vēl nenokoptu stikla lausku kaudzes, samudžināti vadi un gandrīz pavisam sadauzīti sarežģīti aparāti. Noliecies pār kādu no tiem, slaida auguma svešinieks pūlējās savienot vadus.

Suiliks ieskatījās man acīs, un es uztvēru viņa domas:

— Kāpēc šīs planētas iemītnieki mums uzbruk? Neko ļaunu taču neesam jums nodarījuši. Gribējām tikai nodibināt sakarus, tāpat Ka ar daudzām citām planētām. Tik naidīgi noskaņotas būtnes kā jūs sastopamas vienīgi nolādētajās galaktikās. Kad jūsējie nonāvēja divus mūsu komandas locekļus, nekas cits neatlika kā iznīcināt uzbrucēja

lidapai otu. Mūsu ksills bija bojāts, tāpēc vajadzēja piespiedu kārtā nolaisties, gandrīz vai avarēt. Sakarā ar šo piespiedu nolaišanos radās jauni bojājumi un plīsumi. Pagaidām vel nav zināms, vai vispār spēsim no šejienes aizlidot.

— Man ļoti žēl, ticiet man. Bet Zeme tagad lielākoties atrodas divu pretēju nometņu varā, kuras uzskata, ka ikviens nepazīstams lidaparāts pieder ienaidniekam. Bet kur jums uzbruka? Austrumos vai rietumos no šejienes?

— Rietumos no šejienes. Vai patiesi jūs uz šīs planētas vēl dzīvojat savstarpēju karu periodā?

— Diemžēl, jā. Pirms nedaudz gadiem karš aptvēra gandrīz visu mūsu zemeslodi.

Slaidais «cilvēks» pie galda pateica dažus vārdus. Suiliks domās tos man pārtulkoja:

— Aizlidot no šejienes mēs varēsim tikai pēc pāris dienām. Tagad jūs varat iet un pavēstīt savas planētas iedzīvotājiem, ka mēa esam miermīlīgi, kaut gan aizstāvēšanās līdzekļu mums netrūkst.

— Nudien, laiks doties mājās, — es atteicu. — Manuprāt, šajā apvidū jums briesmas nedraud. Sai gadalaikā cilvēki te nav sastopami. Un tomēr, lai izvairītos no nejaušiem incidentiem, nevienam par jums nestāstīšu. Ja atļausit, novakarē ieradīšos vēlreiz jūs apraudzīt.

Klupdams krizdams devos prom lietū. Kājas stiga meža dūkstīs, sejā sitās salijušie zari, bet es tik gāju un domāju par šo neticamo piedzīvojumu. Taču lēmums jau bija nobriedis. Tiklīdz satumsīs, es atgriezīšos šurp.

Uzmeklējis savu mašīnu, aizbraucu līdi ciematam. Ieraugot mani, vecā auklīte skaļi iekliedzās: galvā man rēgojās dziļa rēta,matos — tumšas, sarecējušas asinis. Sastāstīji viņai visādas blēņas par nelaimes gadījumi medībās, iztīrīju rētu, nomazgājos, pārģēr bos un ar apskaužamu ēstgribu sēdos pie brokastgalda. Diena likās neciešami gara bet, tiklīdz metās krēsla, sāku gatavoties ceļam. Tomēr izbraucu pilnīgā tumsā, izvēlēdamies klusus aplinku ceļus.

Lai ceļmalā pamestā mašīna nepievērst uzmanību, noslēpu to mežā. Tad cauri bie zoknim devos Manjū klajuma virzienā. Pietiekami attālinājies no ceļa, ieslēdzu kabajļ tas lukturīti, jo tumsā spraukties caurļļ dzelkšņainajiem krūmiem bija pārāk riskanti. Tā laimīgi nonācu gandrīz līdz pašam klajumam. Virs tā, it kā luminiscējošas pulksteņa ciparnīcas izstarota, vizēja bāla, zaļgana gaisma. Dažus soļus tālāk, klupdams pār sakni, ar troksni visa garuma nostiepos zemē. Tai pašā brīdī koki un krūmi sāka tiekties man pretī, un piecēlies jutu, ka nespēju ne soli kustēt no vietas.

Tas nenozīmē, ka manā priekšā būtu izaugusi siena. Nekā tamlīdzīga! Gluži vienkārši, pārkāpjot zināmu robežu, ko iezīmēja puslokā pār mani noliekušies koki un krūmi, gaiss vispirms kļuva

valkans, tad spēji daudz blīvāks, kaut gan citādi šī robeža nemaz tik noteikta un nemainīga nelikās. Brīžam man izdevās pavirzīties soli uz priekšu, taču nākamajā mirklī es tiku maigi atsviests atpakaļ. jāpiebilst, nekādus elpošanas traucējumus nemanīju. Šķita, ka no klajuma, kura vidū atradās «lidojošais šķīvis», šurp plūstu kādi spēcīgi viļņi, kas mani nemitīgi atvairīja. Minūtes desmit spītīgi lūkoju tikt pār. šim apburtajam lokam, bet velti. Toties vēlāk es lieliski sapratu, kādas šausmas nākamajā dienā te bija pārdzīvojis nabaga Buskē. Bet par viņu stāstīšu mazliet vēlāk.

Galu galā es sāku paklusā balsī saukt. No tumšā kupola caur koku zariem līdz manīm izlauzās spožs gaismas stars. Vienlaikus likās, ka elastīgā siena atkāpjas, un es pagāju uz priekšu apmēram divus metrus. Pēkšņi tā atkal kļuva blīva un sakļāvās ap mani tā, ka vairs nespēju pavirzīties ne uz priekšu, ne atpakaļ. Man sejā iesitās gaismas strēle. Apžilbis aizgriezos un pārsteigumā ieplētu acis: ne tālāk kā metru aiz manis staru kūlis kā nogriezts pārtrūka, un esmu pārliecināts, ka, stāvot pāris centimetru ārpus gaismas loka, to neviens pat nemanītu. Vēlāk uz Ellas pieredzēju daždažādus brīnumus, bet šai brīdī man viss likās pilnīgi neticams, ar veselo saprātu nesavienojams.

Kāds aizskāra manu plecu, un es atkal pagriezos uz klajuma pusi. Man blakus stāvēja viena svešinieku «sieviete». Viņas domas uztvert nespēju, tomēr acumirklī sapratu, ka šo būtni sauc Esīna un ka viņa nākusi mani meklēt. Dīvainā kārtā mēs bez grūtībām devāmies uz priekšu un drīz vien sasniedzām; «lidojošo šķīvi».

Mani sagaidīja sirsnīgi, bez jebkādas neuzticības. Suiliks īsi pārraidīja:

— Vai es neteicu, ka mums aizstāvēšanās līdzekļu netrūkst?

Apvaicājos, kā jūtas ievainotie. Izrādījās, ka visi ir krietni vien atspirguši. Pēc pagājušās nakts uztraukuma un jucekļa isi — vai es jau neminēju, ka tā viņi sevi sauca? — bija ļoti ātri atjēgušies, ieveduši kārtību un nu papildu elementārajai pirmajai palīdzībai, kuru biju sniedzis, it nemaz nepazīstot viņu anatomiju un fizioloģiju, iedarbinājuši biostaru ģeneratoru. Pie tā sīkāk pakavēšos turpmāk.

«Lidojošā šķīvja» iekšpuse bija jau pilnīgi salabota, taču daudzas laboratorijas ierīces joprojām atgādināja lūžņu kaudzi. Slaids, kalsnējs vīrietis, vārdā Aass, kopā ar diviem citiem isu vīriem un vienu sievieti drudžaini strādāja. Aasa zaļajā sejā pamanīju tieši tādu pašu rūpjpilnu izteiksmi, kāda bija manam tēvam, kad viņa aplēses pārskaitot nesaskanēja. Aass spēji man pievērsās, un es uztvēru:

«Vai uz Zemes varētu dabūt pāris kilogramu volframa?»

Vārdus «Zeme», «kilogrami», «volframs» viņš, protams, nelietoja, taču jautājuma jēgu es sapratu nemaldīgi.

— Šķiet, ka tas nebūs viegli, — es skaļi teicu.

Aass viegli atmeta ar roku un atkal pārraidīja:

«Tādā gadījumā mums ir lemts palikt uz jūsu planētas!»

Reizē ar šo domu es uztvēru, cik liela vilšanās viņu pārņēma.

— Jūs mani pārpratāt, — es iebildu.

Kāds no maniem klientiem, Larošas pils īpašnieks un bijušais tēraudlietuves direktors, man bieži rādīja savu apbrīnojamo tērauda un reto metālu kolekciju, kurā bija arī volframs. Tas ir sevišķi smags metāls, tāpēc ļoti iespējams, ka nelielais stienītis, kas manam klientam piederēja, varētu svērt divus kilogramus. Protams, grūti būs pierunāt īpašnieku no tā atteikties. Ļaunākajā gadījumā volframu varbūt varētu sameklēt arī citur, taču ne tik ātri.

Jo ilgāk es raidīju isiem savas domas, jo gaišākas un priecīgākās kļuva svešā zvaigžņu kuģa saimnieku sejas. Solījos nākamajā dienā agri no rīta uzsākt volframa meklēšanu un, manīdams, ka viņus kavēju darbā, devos mājup, šoreiz gan bez kādiem traucējumiem, ja neskaita pakāpeniski pieaugošu, spēcīgu grūdienu mugurā, pārkāpjot «apburtā loka» robežu.

Ierados Larošas pilī pulksten deviņos rītā. Mana paziņas nebija mājās. Trīcošu sirdi klāstīju viņa sievai sava apmeklējuma nolūku, pamatodams to ar ļoti svarīgu, steidzamu eksperimentu. Diemžēl, vitrīnā izliktais stienītis nesvēra divus kilogramus, toties tas, kas glabājās vitrīnas atvilktnē, šo svaru pārsniedza. Pils īpašnieka sieva bija ar mieru man volframu aizdot, ja es to atnestu pēc mēneša, ne vēlāk. Kā turpmāk redzēsi, šo vai, pareizāk sakot, citu tieši tādu pašu stienīti atdevu atpakaļ pēc astoņām dienām.

Būdams pārliecināts, ka mani noslēpumainie draugi volframu nepacietīgi gaida, es nekavējoties taisnā ceļā steidzos uz Manjū klajumu. Apburtā pretestības loka vairs nebija. Mani sagaidīja Suiliks, kam atdevu stienīti. Pēc tam tūlīt devos atpakaļ uz mājām, jo ap pusdienas laiku biju norunājis tikties ar mēru. Vienojos ar isiem, ka nākamajā dienā, kas viņiem būs pēdējā uz Zemes, ieradīšos zvaigžņu kuģī vēlreiz, lai pastāstītu par mūsu planētu visu, kas viņus interesēs. Gribēju savukārt lūgt isus atkal apciemot Zemi, bet tikai nolaisties citā, drošākā vietā.Manuprāt, šim nolūkam vajadzēja izvēlēties Kossu, Sabaru vai kādu citu neapdzīvotu apgabalu.

Pie galda biju ļoti izklaidīgs. Kāroto zaķa cepeti man beidzot bija pagādājis kāds zemnieks. Mērs labsajūtā staroja, bet es nemaz nepūlējos to izmantot savā labā. Tikai pēc kafijas un liķiera man izdevās mazliet saņemties.

Ap četriem, kad grasījāmies iet prom no galda, pie durvīm atskanēja zvans. Neskaidri noģidu, ka tūlīt notiks kaut kas nepatīkams. Zvanītājs bija kāds Buskē, ļoti nelāgs cilvēks, malu mednieks un klaidonis. Viņš vēlējās runāt ar mēru.

Neparedzētais apmeklētājs mēru uzjautrināja — parasti Buskē centās vairīties no visiem, kam bija kāds sakars ar vietējo varu —, un

nu mērs lūdza, lai ļauju pieņemt šo viesi:

— Ātri tiksim ar viņu galā, tad apspriedīsim to, kas mūs interesē.

Bez šaubām, man bija jāpiekrīt, un es liku apteksnei Buskē ielaist. Mēs viens otru jau pazinām — pāris reižu biju šo cilvēku ārstējis, protams, bez maksas. Pateicībā par to viņš man parādīja vairākas lieliskas medību vietas.

Ienācis Buskē velti nezaudēja laiku ar atvainošanos, bet ķērās tieši pie lietas:

— Mēra kungs, Manjū klajumā velni!

Šķiet, es nobālēju. Mani draugi atklāti!

— Velni? Ko niekus! — sašuta mērs. Šis! dzīvotprieka pārpilnais cilvēks neticēja ne-J kādiem māņiem.

— Nudien, mēra kungs! Velni! Es pats toa redzēju!

— Ak tā? Un kādi tie izskatījās?

— Līdzīgi mums. Kā cilvēki, tikai ar zaļu ādu. Un starp tiem netrūka arī mātīšu!

— Pag, runā skaidrāk! Kā tu viņus atļ radi?

— Lūk, kā, mēra kungs: eju pa mežu netālu no Manjū klajuma. Te pēkšņi dzirdu — nobrakšķ zars! Domāju — meža cūka! Noņemu no pleca bisi…

— Ak tā? Tātad tu pastaigājies ar bisi? Liekas, tev taču nav medību atļaujas?

— Nē, tas ir…

— Labi, par to vēlāk. Nu un ko tad tavi velni?

— Tātad noņemu bisi, pagriežos atpakaļ un stāvu aci pret aci ar īstu velna mātīti.

— Ka tevi nelabais! Vai viņa bija skaista?

— Tā nekas, tikai zaļādaina. Satrūcies neJ viļus nospiedu gaUi..

Es klusībā izgrūdu lāstu.

— Šāviens velna mātīti netrāpīja, jo stobri bija nolaists, taču viņa ļoti nobijās, pamāļļ ar roku, un es, it kā saņēmis negaidītu belļ zienu, pēkšņi nokritu augšpēdus. Saniknoti piecēlos un sekoju velna mātītei. Viņa skrēja ātrāk par mani un izgaisa no manam acīmj bet es metrus divdesmit no Manjū klajumi atdūros pret neredzamu sienu.

— Pret sienu? Tur taču nekādas siena nav! Šo vietu pazīstu kā savus piecus pirkstus!

— Es pārāk neskaidri izteicos, mēra kungs. Zināms, tur nav nekādas sienas, un tomēr kaut kas līdzīgs bija. Es netiku tam pāri. Koki locījās kā stiprā vējā, kaut gan nebija ne mazākās vēsmiņas!

Atceroties savus piedzīvojumus, man nebija grūti iedomāties Buskē apjukumu.

— Un tā es netiku ne no vietas. Pa koku starpām redzēju, kā ap lielu, spīdošu aparātu, kas atgādināja milzīgas veļas mazgājamās mašīnas vāku, darbojas kāds ducis velnu. Pa aparāta nelielajām

durvīm velni gāja gan iekšā, gan ārā. Skatos, mana ragana kaut ko vienam no viņiem stāsta, bet, tā kā biju pārāk tālu, nevarēju neko sadzirdēt. Tad visi sāka blenzt uz mani un smiet! Pēkšņi kaut kas uzkrita man virsū — kaut kas pavisam neredzams — un vēla mani pa krūmiem vismaz kādus simts metrus. Tikai tad tas mani palaida vaļā, un es sāku skriet uz ceļu, bet pēc tam tieši šurp jums visu pavēstīt.

Mērs, neticīgi smīnēdams, raudzījās Buskē:

— Vai vari zvērēt, ka neesi šodien mazliet iemetis? Teiksim, degvīnu vai rumu?

— Nē, mēra kungs. Esmu izdzēris tikai divas sarkanvīna pudelītes pie pusdienām,kā visi mēdz darīt.

— Hm, ko jūs par to sakāt, doktor?

Lai iegūtu laiku, nolēmu nekaunīgi melot:

— Ko lai saku? Ziniet, ja cilvēkam ir slimas aknas, pietiek pāris litru sarkanā. Bet ļaudis stāsta, ka Buskē labprāt iemetot. Tiesa, delīriķiem gan biežāk rādās rožaini ziloņi, nevis zaļi velni, bet ko var zināt…

— Skaidrs! Iegriezies mērijā pēc stundas. Patlaban man svarīgākas darīšanas nekā tavi velni.

Kad Buskē, nesapratnē grozīdams galvu, bija aizgājis, mērs teica:

— Nav šaubu, viņš ir piedzēries, kaut gan stingri turas kājās. Zaļi velni! Vai esat kaut ko tamlīdzīgu dzirdējis? Un tomēr, ko lai iesāk? Starp citu, kas man par daļu, velni taču ir mācītāja ziņā!

Domās kavēdamies citur, es piekrītoši pamāju. Kā atbrīvoties no mēra, viņu neaizvainojot? Kā brīdināt draugus? Neredzēju nekādas iespējas. Biju spiests sīki jo sīki iztirzāt jautājumu, kas man vairs nelikās interesants. Mērs aizbrauca tikai ap sešiem.

Nekavējoties steidzos uz Rufiņjaku. Pilsētas laukumā ieraudzīju vairākus ļaužu pulciņus, jo Buskē bija paguvis visus savus piedzīvojumus plaši izklāstīt. Stāvoklis sarežģījās ar katru mirkli. Mēļoja, ka redzēti divsimt velni, kas spļāvuši uguni. Sis valodas mani neuztrauca, jo acīmredzot neviens netaisījās baumu ticamību pārbaudīt. Rietumu pusē pie debesīm kavējās drūma rieta blāzma, cēlās stiprs vējš un vilkās uz lietu.

Aiz Rufiņjakas uzbraucu uz ceļa, kas veda uz mežu. Kilometru tālāk man vajadzēja piebremzēt, jo mašīnas starmešu gaismā saskatīju kādus desmit zemniekus. Tajos pazinu savus parastos medību biedrus. Visi vīri bija šautenēm bruņoti. Es apturēju mašīnu.

— Kurp jūs tā dodaties? Medībās vai karā?

— Velnu medībās, jā gan, Klēra kungs!

— Kā tā? Vai tiešām ticat Buskē, tam vecajam melšam? Viņš taču bija galīgi pilnā, kad stāstīja šīs blēņas. Mērs to var apliecināt!

— Viņš varbūt gan. Taču ko jus teiksit par Blanšāra Mariju? Viņa zajos velnus arī redzējusi un aiz pārbīļa gandrīz vai sajukusi prātā.

Tagad viņu ārstē jūsu kolēģis.

— Blēņas! Un vai tad arī viņa tos redzējusi Manjū klajumā?

— Jā. Tāpēc jau mēs turp dodamies. Redzēsim, vai velni spēs turēties pretī lodēm!

— Esiet uzmanīgi! Nedariet muļķības! Tas taču nav jūsu, bet žandarmērijas pienākums. Un galu galā šie «velni» nevienam neko ļaunu nav darījuši.

— Kāpēc tad viņi te slapstās? Kas zin, varbūt tie ir maskējušies spiegi? — kāds ieminējās. Pēc balss pazinu, ka tas ir meistars no kaolīna karjera.

— Tādā gadījumā tas jūs skar vēl mazāk. Par to lai rūpējas drošības dienests.

— Kā tad! Kamēr tie izkustēsies no vietas, no velniem vairs nebūs ne smakas! Nē, nē, mums pašiem jādodas turp!

Es ātri izlēmu, ko darīt. Zemniekiem izskaidrot patieso stāvokli nedrīkstēja. Tātad vajadzēja pēc iespējas ātrāk brīdināt isus.

— Labi, tādā gadījumā es ari došos turp. Braukšu pa priekšu.

Un, pirms kāds paguva bilst kaut vārdu, mana mašīna aizdrāzās prom. Jau krietnu laiku debesis bija draudīgi apmākušās, un beidzot sāka līt; lielas, retas lāses kā bultas cirtās.cauri mašīnas starmešu gaismai. Aizmugurē atskanēja saucieni, taču es nepieturēju, gluži otrādi — palielināju ātrumu.

Saucieni apsīka, izgaisdami lietus šalkoņā. Ticis pāri ceļam, kas veda uz meža klajumu, iegriezu mašīnu šaurā taciņā un paslēpu zem kastaņām. Tad, pīdamies lietus mētelī un cenzdamies pēc iespējas retāk iedegt kabatas lukturīti, skriešus devos cauri mežam. Lietus plīkšķēja kailajos zaros, ķērpjainie koku stumbri bija glumi un vēsi, ūdens piesūkusies sūna žļakstēja zem kājām. Pārāk ātri skrejot, man drīz vien sānā iemetās dūrējs. Tālu aizmugurē pa ceļu aizdrāzās dažas automašīnas.

Beidzot nonācu klajuma malā. Apkārtni pārplūdināja zaļgana gaisma, ko izstaroja mirgojošs opālkrāsas kupols, kas bija uzradies tajā vietā, kur stāvēja isu «lidojošais šķīvis». Kas īsti noticis? Ar varu lauzdamies cauri pēdējam krūmu aizsegam, iznācu klajumā, kur lietus gāza ar divkāršu spēku. Piegājis tuvāk mirdzošajam kupolam un pieskāries tā pamatnei, sapratu: to veidoja lietus strūklas, kas tecēja lejup pa kādu neredzamu, noslēpumainas pretestības pilnu virsmu. Maniem draugiem isiem bija īpatnējs lietussargs.

Sāku viņus saukt, gaņ bīdamies to darīt pārāk skaļi, lai mani nedzirdētu «velnu mednieki», kuriem nu jau noteikti vajadzēja būt mežā. Pēc pāris minūtēm lietus aizkarā iezīmējās plaisa, izgājis tai cauri, nokļuvu sausā vietā un tur sastapu Suiliku.

— Kas noticis? — uztvēru viņa jautājumu.

— Jums draud uzbrukt. Mani tautieši jūs noturējuši par ļaunām

būtnēm. Nekavējoties lidojiet prom!

— Pirms rītausmas tas nav iespējams. Turklāt mūsu «esoms» ir tik drošs, ka tavējie mums neko nepadarīs.

Sapratu, ka ar vārdu «esoms» Suiliks apzīmē pretestības pilno, neredzamo aizkaru.

— Vai tiešām jūs ātrāk nevarat aizlidot? — paredzēdams nepatīkamu incidentu, pavaicāju.

— Nē, nevaram. Motori nav kārtībā. Turklāt pacelties tieši ahūnā, pietiekami neattālinoties no planētas, būtu riskanti.

Vārdu «ahūns» Suiliks izteica skaļi, kā vienmēr, kad nojauta, ka svešā jēdziena būtību es nespēšu uztvert.

— Ahūns? Ko tas nozīmē?

Viņš neatbildēja.

Pie mums pienāca kāda no sievietēm, vārdā Esīna, un aicināja:

— Iesim, lūdzu, ksillā!

Mēs viņai sekojām. Tur vēlreiz tikos ar Aasu, slaido isu, kuru biju redzējis laboratorijā. Viņš lika Suilikam atstāstīt mūsu sarunu un tad pievērsās man:

— Vai jūsu tautai ir ieroči?

— Nu, protams! Ļoti dažādi un pat varen spēcīgi, — es atcerējos kodolieročus. — Bet vīriem, kas pašlaik jūs apdraud, šāda bruņojuma nav.

Domās aprakstīju isiem mūsu medību bisi. Aass nomierinājās.

— Tādā gadījumā nevienam no mums nopietnas briesmas nedraud.

Arā atskanēja daži šāvieni, kam sekoja; vilšanās pilni izsaucieni. Aass pagrieza slēdzi. Gaisma nodzisa, un viena kabīnes siena it kā izzuda. Manā priekšā pletās Manjū kla-j jums, šķita, ka es pats tur stāvu spilgtā dienas gaismā. Lietus bija pārstājis, un rnežmalā, kur izbeidzās taciņa, vīdēja divi stāvi ar ieročiem šaušanas gatavībā. Četri īsi nesatricināmā mierā viņus uzmanīja. Atkal atskanēja šāvieni, tad vīlies daudzbalsīgs koris: lodes, atsitušās pret neredzamo sienu, kā melni punkti nekustīgi karājās gaisā.

Aass savā šalcošajā valodā kaut ko teica Esīnai. Viņa izgāja, un pēc brīža ksillā sapulcējās visi komandas locekļi, nepievērsdami ne mazāko uzmanību cilvēkiem, kuri ārpusē bezcerīgi pūlējās viņiem piekļūt.

Augu nakti isi strādāja, nelikdamies ne zinis par mani. Viņi necentās neko slēpt, un es vēroju, kā cita pēc citas tiek savestas kārtībā sarežģītās ierīces, kuru funkcijas un darbības principu velti pūlējos uzminēt.

Lidojums bezgalībā

Kad pār tumšajiem mežu galiem atausa apmācies rīts, ksills bija gatavs lidojumam, taču aplencēji joprojām neatkāpās. Lāgu lāgiem aiz miklajiem koku stumbriem šur tur pazibēja zemnieku stāvi. Šķiet, šī lietainā, nemierīgā nakts viņiem bija pagājusi visai neomulīgi. Arī es jutos pamatīgi noguris un satraukts, jo nezināju, ko iesākt: ja neizdosies izkļūt no ksilla nemanītam, tad mani sagaida bezgalīga pratināšana, iztaujāšana, intervijas un citas nepatikšanas.

Kavēdamies šādās domās, es sapīcis zvilnēju atpūtas krēslā zālē, kur pirmoreiz biju ieraudzījis dzīvu isu. Pēkšņi Aass pieskārās manam plecam:

— Kas noticis? Jau pārāk ilgi no tevis plūst spēcīgi nemiera viļņi.

īsumā paskaidroju, kādā stāvoklī atrodos.

— Mēs itin vienkārši nekavējoties dosimies prom. Izsēdināsim tevi kaut kurtālāk no šejienes, kādā klajā vietā. Esam tev ļoti pateicīgi par brīdinājumu, bet galvenais — par palīdzību, kuru sniedzi mūsu ievainotajiem pēc katastrofas.

Brīdi klusējis, viņš turpināja:

— Mēs nedrīkstam tevi ņemt līdz uz Ellu.

Mūsu likums ir negrozāms: tas liedz stāļies sakaros ar planētām, kur vēl plosās kari. Man loti žēl. Liekas, ka tavā pasaulē blakus augsti attīstītai civilizācijai vēl mīt barbarisms. Mēs atgriezīsimies pie jums vēlāk, kad jūsu cilvēki būs kļuvuši prātīgāki. Varbūt pat ātrāk, ja misliki mūs apdraudēs tā, ka būsim spiesti lauzt visus likumus, un ja līdz tam laikam jūsu cilvēce vēl nebūs pati sevi iznīcinājusi, kā tas notika uz Ephana planētām Auras un Zēna. Kā sauc jūsu planētu?

— Zeme, — es atteicu. — Tā vismaz to dēvē mūsu valstī. Citur to sauc savādāk, piemēram «earth»…

— Szeme, — Aass skaļi atkārtoja. — Interesanti. Mūsu valodā šis vārds nozīmē vardarbību un arī spēku, bet «earth» — lepnumu. Nu labi, nāc līdz!

Mēs iegājām telpā, kur atradās vissarežģītākās ierīces. Tur jau bija Suiliks ar Esīnu un vēl kāda sieviete.

— Tūlīt dosimies ceļā. Bet vispirms jādabū prom tavi tautieši, jo starta laikā atrasties ksilla tuvumā ir bīstami.

Suiliks nospieda vairākas nelielas sviras, Esīna izslēdza gaismu, un uz sienas parādījās Manjū klajums. Paslēpušies aiz kokiem, zemnieki joprojām spītīgi gaidīja. Aass paklusām vairākas reizes aprauti iesvilpās. Tas nozīmēja, ka viņš smejas.

— Skaties uzmanīgi! — Aass mani brīdināja.

Aiz kumpaina stumbra skaidri, it kā no triju soļu atstatuma, pamanīju šautenes stobru un stīvas runča ūsas: tēvocis Karrērs! Spēji

izmests no slēptuves, pazaudējis šauteni un novēlies četrrāpus zemē, viņš kūleņoja pāri krūmiem un viršiem, plātīdamies ar rokām un vietējā izloksnē nepārtraukti bērdams lamu vārdus, kurus skaļi pārraidīja pastiprinātājs. Pēdīgi viņš nozuda jaunu kastaņu biezoknī. Līdzīgs liktenis piemeklēja arī tēvoča Karrēra biedrus.

Aass deva kaut kādu rīkojumu.

— Nu viņi ir pietiekami tālu, — viņš man paskaidroja, — mēs startējam. Nemanīju ne mazākā trokšņa, ne vibrācijas, un dīvainākais, ka nemaz nejutu arī paātrinājumu. Zeme strauji.attālinājās. Mirkli pavīdēja Manjū klajums ar ksilla nolauztajiem krūmiem. Un tad mēs bijām jau gabalā.

— Uz austrumiem no šejienes ir vēl kāda līdzena vieta, — es teicu. — Jūs varētu mani tur izsēdināt.

Kad nu bija jāšķiras uz visiem laikiem, es iedegos nepārvaramā ziņkārē, man gribējās sekot isiem, un mani pārņēma dusmas, ka muļķīga apstākļu sagadīšanās liedz iepazīt tuvāk šīs svešās būtnes. Lejā jau iezīmējās cits meža klajums, ne tik plašs kā Manjū, taču pietiekami liels, lai nolaistos. Milzīgā ātrumā mēs tuvojāmies zemei.

Neviļus pametu acis uz augšējo ekrānu. Pa kreisi no mums debesīs strauji auga trīs melni punkti, veidojot ciešu trīsstūri. Acu mirklī aptvēru, ko tas nozīmē: no Perigē lidlauka šurp devās trīs jauna tipa reaktīvie iznīcinātāji, kuru ātrums pārsniedz 2000 km stundā.

— Uzmanību, briesmas! — piemirsis, ka isi mūsu valodu nesaprot, es skaļi iesaucos.

Reizē ar mani iznīcinātājus pamanīja arī Aass. Viņš lika pārtraukt nolaišanos, un mēs atkal sākām celties augstāk. Iznīcinātāji neatkāpās. Viens no tiem pašāvās tik tuvu garām, ka es tajā skaidri saskatīju pat pilota galvu cepurē ar sejas aizsargu.

Suiliks pie vadības pults drudžaini raustīja sviras. Iznīcinātāji pakāpeniski attālinājās un kā sīki, tumši punkti palika aizmugurē, slīdot aizvien zemāk un zemāk, līdz pilnīgi izgaisa no mūsu acīm. Ar katru nākamo mirkli apvārsnis paplašinājās, nu Zemi varēja aptvert ar vienu pašu skatienu. Debesis kļuva tumši zilas, tad violetas, beidzot melnas, un gaišā dienas laikā tajās sāka mirdzēt zvaigznes. Sapratu, ka atrodamies ārpus Zemes atmosfēras.

Pēc nepilnas pusstundas, kopš uzsākām lidojumu, mūsu planēta vairs bija redzama tikai kā liela, zaļgana, baltsvītrota bumba. Es biju pirmais cilvēks, kam palaimējās izrauties no Zemes pievilkšanas spēka varas.

Kamēr manā klātbūtnē notika «kara padomes» apspriede, kosmosa kuģis nekustīgi karājās izplatījumā. īsi diskutēja par nolaišanos, neko neslēpjot. Gluži otrādi — Esīna centās mani iepazīstināt ar visiem svarīgākajiem sīkumiem. Pēc Aasa domām, vajadzēja nogaidīt nakti un mani izsēdināt uz Zemes, bet Suiliks ieteica ņemt mani līdz uz Ellu.

Viņu atbalstīja Esīna un vēl daži citi isi. Viņi balstījās uz to, ka, pirmkārt, es esot vistālākās viņiem zināmās cilvēku apdzīvotās planētas pārstāvis, otrkārt, — likums, kas aizliedz nodibināt sakarus ar pasaulēm, kur pastāv kari, attiecoties vienīgi uz viņu galaktiku, bet ārpus tās neesot spēkā. Turklāt Suiliks piebilda, ka Zemes cilvēcei vēl neesot ne jausmas par «ahūna ceļu» un tāpēc mēs Ellu apdraudēt nevarot. Bet mani nogādāt atpakaļ uz Zemi varēšot katrā laikā. Vai drīkstot noniecināt jebkādu iespējamo palīdzību tādā brīdī, kad misliki atrodoties tikai miljona gaismas gadu attālumā un apdraudot viņu planētu? Vai tik nopietnā brīdī drīkstot ignorēt cilvēci, kuras dzīslās ritot sarkanās asinis? Pēdējos vārdus Suiliks īpaši uzsvēra.

Aass pavērās manī, un es uztvēru viņa domas:

— Ja tev nav iebildumu, brauc mums līdz uz Ellu, tikai ar vienu noteikumu — ja mūsu uzturs būs tev piemērots, jo ceļš ir garš. Nāc, palūko mūsu ēdienus! Ja gremošanas traucējumu nebūs, lidosim kopā uz mūsu planētu. Gan jau vēlāk tevi nogādāsim mājās.

Tā es nobaudīju pirmo kosmosa maltīti, kurai sekoja vēl" daudzas citas. Visu šo laiku «lidojošais šķīvis» vai, kā turpmāk to dēvēšu, — ksills nekustīgi karājās izplatījumā apmēram divdesmit piecu tūkstošu kilometru attālumā no Zemes.

Izņemot svinību gadījumus, isi vienmēr ēd stāvot. Brokastis ieturējām tajā pašā kabīnē, kur bijām sapulcējušies. Mums pasniedza ļoti gardu, rožainu želeju ar biskvītiem, kas, šķiet, bija gatavoti no kviešu miltiem un aromātiska, nektāram līdzīga šķidruma. Trauki un karotes bija darināti no brīnišķas zilganas, caurspīdīgas vielas. Par tās absolūto izturību man radās izdevība. pārliecināties, izmetot no rokām šķīvi. Es ātri apmierināju ēstgribu, manīdams, ka par laimi nekādi gremošanas traucējumi nerodas.

Pēcpusdienu pavadīju, vērojot Zemi, savu Zemi, kuru biju nolēmis pamest, lai dotos nezināmās tālēs. Pēc vakariņām, kad nobaudīju līdzīgus ēdienus, man tika ierādīta zema gulta. Par spīti uzbudinājumam nogurums ņēma virsroku, un es ātri iemigu.

Kad pamodos, telpā neviena nebija. Aiz sienas viegli dūca motori. Piecēlos un, iedams ārā, durvīs sastapu Aasu.

— Nāku tevi modināt, — uztvēru viņa domas. — Jūs, Zemes iedzīvotāji, pārāk ilgi guļat.

Viņš ieveda mani laboratorijā.

Pirms turpinu savu stāstu, domāju, ka nebūs lieki tevi iepazīstināt ar ksilla iekārtojumu. Ksillus būvē pēc viena parauga. Tie ir diskveida, diametrs — no piecpadsmit līdz simts piecdesmit metriem, biezums centrā — no diviem līdz astoņpadsmit metriem. Vidēja lieluma ksillam, kādā lidojām mēs, diametrs sasniedz trīsdesmit, biezums centrā — trīsarpus metrus. Galvenā vadības pults iekārtota ksilla vidū sešstūrainā zalē, kur katra siena ir apmēram piecus metrus gara. Ap šo

zāli grupējas sešas gandrīz tikpat lielas telpas: guļamkabīnes, laboratorija, mašīntelpas (tādas pavisam mēdz būt trīs) utt. Pie šīm telpām, kas visas virzienā no centra uz diska malām kļūst arvien zemākas, savukārt piekļaujas dažādas produktu, akumulatoru, gaisa rezervuāru u. c. noliktavas.

Šāda tipa ksilla komandā parasti ir divpadsmit locekļu. Deviņi dzīvi palikušie isi, neskaitot Aasu, mūs gaidīja laboratorijā. Visu ksilla komandu vēl nebiju redzējis. Tur bija pieci vīrieši un četras sievietes. Sastopoties ar svešas rases cilvēkiem, parasti tos ir grūti atšķirt citu no cita, bet šoreiz man tamlīdzīgas grūtības neradās. Slaidākais no viņiem bija Aass, kas par dažiem centimetriem pat bija garāks nekā es. Pārējie bija daudz mazāki. Nevienas sievietes augums nesasniedza simt sešdesmit centimetru. Bez Aasa, Suilika un Esīnas es pazinu vēl divus isus.

Aass mani stādīja priekšā saviem biedriem, iepazīstinādams ar katru atsevišķi, gandrīz kā augstākās sabiedrības salonā. Cik varēju noprast, Aass bija fiziķis — «dabas spēku pētnieks», kā viņš pats sevi dēvēja, turklāt viņš arī vadīja šo ekspedīciju. Ksilla stūrmanis un kapteinis bija Suiliks. Divi komandas locekli, ja tā var teikt, pildīja «matroža pienākumus», vēl divi citi bija planētu pētnieki, bet es klusībā tos dēvēju par astronomiem. Ekspedīcijas ārsts, kā jau minēju, gāja bojā pēkšņās piespiedu nolaišanās laikā. Astronomijas speciālistu bija nošāvis amerikāņu pilots. Divas isu sievietes bija botāniķes, viena — psiholoģe, bet Esīna nodarbojās ar salīdzinamo antropoloģiju.

Isi gribēja zināt, kāda ir bijusi mana nodarbošanās uz Zemes. Paskaidroju, ka agrāk studēju medicīnu, bet pēdējā laikā tieši dzīvi. Šāda atbilde viņus acīmredzot pilnīgi apmierināja.

Sākās dzīvas debates. Isi neuzskatīja par vajadzīgu man tās pārtulkot. Kad pārējie izklīda, laboratorijā palika Aass, Suiliks un es. Apsēdinājis mani krēslā, Aass pavēstīja:

— Nolēmām tevi aizvest uz mūsu planētu. Nevaicā, cik tālu tā atrodas no Zemes. Es to nezinu, un drīz tu sapratīsi, kāpēc. Mūsu planētas atrodas vienā un tajā pašā Visumā šā vārda plašākajā nozīmē, citādi mēs nebūtu varējuši jūs sasniegt. Tūlīt uzņemsim kursu atpakaļ. Kad nokļūsim uz Ellas, gudrie izlems tavu likteni. Ļaunākajā gadījumā sūtīsim tevi atpakaļ.

Kosmosu mēs pētām vēl tikai divsimt četrdesmit emisu (viens emiss atbilst divarpus Zemes gadiem). Esam iepazinuši simtiem planētu, kuras apdzīvo mums vairāk vai mazāk līdzīgas būtnes, taču ar tādu planētu, kur cilvēkiem dzīslās rit. sarkanas asinis, sastopamies pirmoreiz. Tu būsi mums interesants pētījumu objekts, un tālab, pārkāpjot Ellas likumus, gribam ņemt tevi līdz. Tagad, pietiekami attālinājušies no Zemes, mēs varēsim pāriet ahūnā. Lūdzu, nebīsties ne no kā un neaizskar šeit nevienu ierīci. Spriežot pēc lidaparāta, kas

mums uzbruka, jūs vēl lietojat ķīmiskos dzinējus. Tā ka mūsu dzinēja darbības princips tev tikpat nebūs saprotams.

— Pie mums netrūkst arī cita veida dzinēju, — es iebildu. — Bet kā lai tulko vārdu «ahūns»?

— Ahūns aptver pasaules telpu ārpus tās, atdalot to no antipasaulēm. Tajā nav distanču, nav arī laika. Un tieši tādēļ es nevaru tev pateikt, cik tālu Zeme atrodas no Ellas, kaut gan, pēc mūsu pieņēmuma, šis attālums pārsniedz miljonu gaismas gadu.

— Bet Suiliks nupat apgalvoja, ka Zeme ir vistālākā no jums pazīstamajām planētām.

Aass sašķobīja lūpas, kā vēlāk uzzināju, tā bija apmulsuma pazīme.

— Kā lai tev paskaidroju? Atklāti sakot, arī mēs, isi, vēl visu lāga neizprotam, taču izmantojam to savā labā. Redzi — laiks un telpa ir savstarpēji saistīti. Vai tas tev zināms?

— Protams. Nevisai sen to atklāja kāds ģeniāls fiziķis.

— Tātad telpa un laiks, Visums, peld ahūnā. Ja telpa ir pati sevī norobežota, tad laiks ir bezgalīgi neierobežots: pagātne nekad neatgriežas. Ahūnā, kur nav telpas, nekas nevar eksistēt. Tāpēc mēs nodalām nelielu daļiņu pasaules telpas, kas aptver ksillu, un, kopā ar to ienirstot ahūnā, ja tā drīkst izteikties, nonākam blakus Lielajam Visumam. Nesavienojoties ar to, mēs it kā dreifējam, ahūnā. Pēc zināma laika, manevrējot pretējā virzienā, mēs atkal iznirsim mūsu Visuma laikā un telpā un, kā pieredze rāda, nonāksim kādā punktā dažu miljonu kilometru attālumā no mūsu planētas. Patlaban, atgriežoties uz Ellu, mēs ienirsim ahūnā pie mūsu telpas un laika ārējās malas. Turpretī, lai nokļūtu pie jums, mēs ienirām tās iekšpusē. Iespējams, ka, pārvietojoties neskaitāmus miljardus kilometru pasaules telpā, mēs veicām tikpat garu ceļojumu laikā, kaut gan droši apgalvot to nevaru, jo ahūna fizikālās īpašības līdz šim pētījām maz. Kas zina, varbūt attiecībā pret jums mēs, isi, nemaz vēl neeksistējam, vai arī otrādi — esam iznīkuši jau pirms miljons gadiem, kaut gan tas šķiet neticami: miljona gadu laikā misliki par spīti attālumam būtu sasnieguši arī jūs. Lai arī kā tas viss būtu, jūs mūs uzskatāt par atnācējiem no nekurienes, kur nav ne laika, ne telpas, un tieši tādi paši jūs liekaties arī mums. Un tomēr mēs visi eksistējam vienā laikā un telpā, tikai pagaidām nav iespējams noteikt, kāds attālums šķir mūsu planētas un cik ilgs laiks nepieciešams, lai to pārvarētu, turklāt tad jāienirst ahūnā, kur nav ne laika, ne telpas. Tu mani saproti?

— Atklāti sakot, ne visai. Kā tagad šeit derētu kāds no mūsu fiziķiem!

— Mūs visvairāk apdraud antipasaules, kas ieskauj mūsu Visumu. Teorētiski pierādīts, ka ap katru pozitīvo pasauli riņķo divas negatīvās, un otrādi. Antipasauļu matērija ir pretēja mūsējai, tās atomkodoli ir

negatīvā lādiņa nesēji. Pārāk attālinoties no sava Visuma, mēs riskētu nonākt kādā antipasaulē — tādā gadījumā mūsu matērija anihilētos, viss izgaistu drausmīgā eksplozijā. Jādomā, ka tā tas sākumā arī notika ar dažiem ksilliem, kas nozuda bez pēdām. Taču tagad mēs jau protam daudz pareizāk pāriet ahūnā. Šo manevru tūdaļ izpildīšu es pats. Nāc, paskaties, kā to dara.

Mēs iegājām centrālajā zālē un devāmies pie aparātu pults. Noliecies pār to, Suiliks rūpīgi regulēja kādu mehānismu. Aass norādīja man uz sēdekli un piekodināja:

— Lai notiek, kas notikdams, — klusē!

Viņi abi ar Suiliku ķērās pie garlaicīgas ierīču pārbaudes, kas atgādināja Zemes pilotu kontrolsasaukšanos. Pēc katras atbildes Suiliks iedarbināja kādu motoru, pagrieza kloķi vai nospieda sviru. Kad darbs bija pabeigts, Aass pievērsās man un, atņirdzis asos zobus grimasē, kas isiem nozīmē smaidu, iesaucās:

— Ahēš!

Apmēram sekundes desmit nekas nenotika. Es gaidīju ar aizturētu elpu. Pēkšņi ksills spēji sasvērās uz priekšu, es stingri pieķēros pie sēdekļa roku balstiem, lai nenogāztos uz grīdas. Arvien skaļāks kļuva dīvainais troksnis, kurā svilpieni mijās ar rūkoņu. Tad pēkšņi viss norima. Atkal iestājās pilnīgs klusums, un ksills atguva līdzsvara stāvokli. Aass piecēlās kājās:

— Tagad būs jānogaida simt vienu baziku.

Lūdzu paskaidrot vārda «baziks» nozīmi. Uzzināju, ka baziks isiem ir laika vienība. Tas atbilst vienai mūsu stundai, vienpadsmit minūtēm un deviņpadsmit sekundēm.

Pie šā simt vienu baziku garā laika posma sīkumos nepakavēšos. Dzīve ksillā ritēja vienmuļi, gandrīz kā zemūdenē, kas nekustīgi gul jūras dibenā. Jebkādi manevri bija lieki. Vadības kabīnē dežurēja tikai viens iss, pārējie kavēja laiku, spēlējot kādu spēli, kas nedaudz atgādināja šahu, lasot uz elastīga, izturīga «papīra» tumšziliem burtiem iespiestas biezas grāmatas vai arī sarunājoties. Kad lūkoju uzņemt ar viņiem domu sakarus, manīju, ka neviens cits, izņemot Aasu, Suiliku un Esīnu, man neatbild. Nelikdamies traucēties, visi tikai smaidīja.

Aass pa lielākai daļai nozuda savā laboratorijā. Toties Suiliks un Esīna izturējās pret mani ļoti laipni, daudz jautāja par Zemi, par mūsu dzīvi un cilvēces vēsturi, taču, kad es savukārt lūkoju ko uzzināt par dzīvi uz Ellas, viņi veikli izvairījās no atbildēm, atliekot tuvākus paskaidrojumus uz citu reizi. Un tomēr es šajās būtnēs saskatīju daudz kopīga ar sevi, isi man likās pat tuvāki par dažiem Zemes cilvēkiem.

Beidzot, apnicis bez gala stāstīt isiem par Zemes dzīvi, neko no viņiem neizdibinot par Ellu, es, uzmeklējis Aasu, izteicu savu neapmierinātību. Ilgi manī noskatījies, Aass sacīja:

— Viņi tā rīkojas pēc manas pavēles. Ja gudrie tevi atstās uz Ellas, gan pagūsi izpētīt visu, ko vien gribēsi. Pagaidām tu nedrīksti zināt pārāk daudz.

— Vai jūs pieļaujat, ka mani sūtīs atpakaļ? Nesaprotu, kādā veidā es varu apdraudēt jūsu planētu?

Spēji aprāvies, es nobālēju. Briesmas patiesi draudēja! Un ne jau viņiem vien! Arī man, it īpaši man! Kā es, mediķis, neiedomājos to ātrāk! Mikrobi! Es sevī nesu miljardiem slimības dīgļu! Ja mans organisms, ko aizsargā pakāpeniski izveidojusies dabiskā imunitāte, uz tiem nereaģē, tad isiem mikrobi var būt nāvīgi! Bet isi savukārt droši vien ir īpašu, man kaitīgu sīkbūtņu nesēji!

Šausmās un izmisumā vai prātu zaudēdams, es šīs domas tūlīt pārraidīju Aasam. Viņš tikai pasmaidīja.

— Ar šo problēmu mēs nodarbojamies jau sen, kopš isi, pametuši savu dzimtā Oriabora Ellu-Venu, pārcēlās uz Jaltara planētu ElluTanu. Svešu mikrobu tevī vairs nav. Kamēr tu pirmajā lidojuma naktī gulēji, mēs tevi apstarojām ar asrnu.

— Ko tas nozīmē?

— Ja viss būs labi, gan jau vēlāk uzzināsi, Noņēmām tev mazliet asiņu, lai atjaunotu imunitāti, kad pienāks laiks atgriezties mājās. Atrodoties uz svešām planētām, mēs isi pārdienas visu ksilla komandu apstarojam ar asrnu. Darīsim, ko varēsim, lai uz Ellas tevi pasargātu no mūsu mikrobiem. Ja tas nebūs tik vienkārši, ari tu ik pārdienas apsta-j rosies. Starp citu, ja runājam par tavām asinīm, — vai visām dzīvajām būtnēm uz jūsu planētas asinīs ir tik daudz dzelzs?

— Jā, izņemot dažus bezmugurkaulniekus,! kuru elpošanas pigments satur varu.

— Tādā gadījumā jūs esat rada mislikiem.

— Kas ir šie misliki, kurus jūs tik bieži pieminat?

— Drīz uzzināsi. Ļoti drīz to zinās arī tava planēta.

Un, kā allaž, gribēdams izbeigt sarunu, Aass nolieca galvu.

Aizritēja baziks pēc bazika. Kad bija laiks atgriezties Lielajā telpā, Aass paaicināja mani vadības zālē. Atkal sākās tāda pati ierīču pārbaudes ceremonija, kam sekoja līdzīgi grūdieni. Suiliks ieslēdza ekrānu: no visām pusēm zvaigžņu ielenkti, mēs lidojām bezgalībā. Viena zvaigzne likās esam daudz tuvāk nekā citas, tā izskatījās trīsreiz mazāka par …Agnesi. Aass norādīja uz to ar roku:

— Mūsu saule — Jaltars. Pēc pāris bazikiem jau būsim uz Ellas.

Cik neciešami ilgi vilkās šie pēdējie mirkļi! Kā apburts raudzījos Jaltarā, kas kļuva aizvien lielāks un lielāks. Bet drīz vien šīs saules zilganbālā gaisma sāka žilbināt man acis, un es pievērsos planētām, kas riņķoja tai apkārt. Suiliks pamācīja mani, kā rīkoties ar periskopu, kas vajadzības gadījumā bija lietojams arī kā spēcīgs teleskops. Ap Jaltaru riņķo divpadsmit planētas, kuru nosaukumi, sākot ar pašu

tālāko, ir šādi: Afēns, Sētors, Sinjons, Hērans, Tans, Sofīrs, Rēsans, Marss (kāda dīvaina sagadīšanās!), Ella, Songa, Eiklē un Roni. Sinjonu un Tanu ietver tādi paši gredzeni kā mūsu Saturnu. Vislielākā planēta ir Hērans, vismazākās — Afēns Un Roni. Marss un Ella ir apmēram vienādas, par mūsu Zemi mazliet lielākas planētas, bet Rēsans, kas apdzīvots tāpat kā Marss un, protams, Ella, par tām mazāks. Uz daudzām planētām, dažkārt neticami grūtos apstākļos, isi rūpnieciskos vai zinātniski pētnieciskos nolūkos nodibinājuši savas kolonijas. Gandrīz visām Jaltara planētām ir pavadoņi, bet to izkārtojumā vērojama interesanta skaitliska likumsakarība: planētām Roni un Eiklē pavadoņu nav. Songam — tikai viens, Ellai — divi: Ari un Arci; Marsam — trīs: Sen, San un Sun; Rēsanam — četri: Atia, Atea, Asia un Asea; Sofīram — pieci; Tanam — seši. Pārējām planētām pavadoņu skaits līdzīgā kārtā samazinās: Sētoram to tikai trīs, bet Afēnam vispār nav. Viens no Hērana, par mūsu Jupiteru lielākas planētas, pavadoņiem nav mazāks par Zemi. Jāpiezīmē arī, ka Afēna orbīta atrodas tikai vienpadsmit miljardu kilometru attālumā no Jaltara! Visu to, bez šaubām, es uzzināju vēlāk.

Mēs iznirām no ahūna starp Sofīra un Rēsana orbītām. Lidojot diezgan tuvu garām pēdējam, teleskopā varēja skaidri saskatīt mākoņu spraugās pavīdam krastu kontūras. Turpretī Marss, atrazdamies pārāk tālu viņpus Jaltara, nebija saredzams. Beidzot Ella no sīkas dzirkstelītes pārvērtās mirdzošā bumbā, kas tuvojoties ik mirkli auga lielumā.

OTRĀ DAĻA
FANTASTISKĀ PASAULE

Uz Ellas

Ļoti žēl, ka uz Ellas vajadzēja nolaisties naktī. Kad sasniedzām tās atmosfēru, mans pulkstenis rādīja divdesmit minūtes pāri septiņiem, bet vēl tagad nezinu, vai pēc Zemes laika tobrīd bija rīts vai vakars. Debesis klāja bieza mākoņsega, tā ka pirms ieiešanas planētas ēnā caur mākoņspraugām lejā neko vairāk par zaigojošu virsmu, domājams, jūru, nespēju saskatīt. Mēs piezemējāmies bez trokšņa, bez mazākā grūdiena. Ksills nolaidās tumša, klaja lauka vidū. Tālumā nespodri mirgoja uguntiņas.

— Kāpēc mūs neviens nesagaida? — ar naivu izbrīnu es vērsos pie Suilika.

— Kam tas vajadzīgs? Nevar taču paredzēt, kad ksills atgriezīsies. Kosmosa pētnieku tagad ir bezgala daudz. Kāpēc gan tie jāsagaida? Par mūsu atgriešanos pavēstīju gudrajiem. Rīt tevi stādīsim viņiem priekšā. Bet tagad seko man!

Mēs izkāpām no ksilla. Visapkārt valdīja melna tumsa. Suiliks ieslēdza nelielu spuldzīti, kas, platā saitē piestiprināta, turējās viņam uz pieres, un mēs devāmies ceļā. Sajutu, ka zem kājām ir biezs, īsi apcirpts mauriņš. Apmēram pēc simt soļiem spuldzītes gaismā ieraudzīju zemu, baltu ēku bez logiem un durvīm. Mēs apgājām tai apkārt. Kaut gan Suiliks nekam nepieskārās, tomēr mūsu priekšā pēkšņi pavērās kāda siena, un mēs iegājām gaitenī ar žilbinoši baltu grīdu. Tā galā labajā un kreisajā pusē bija divas ailes bez durvīm. Suiliks man norādīja uz kreiso:

— Tu gulēsi šeit.

Telpa bija pielijuši ar maigu, zilganu gaismu. Tur atradās ļoti zema gulta ar tikko jaušamu iedobumu, tā bija pārklāta ar vien; kāršu, baltu segu bez palagiem. Blakus uz galdiņa vizēja sarežģītas ierīces. Suiliks norādīja uz kādu no tām:

— Tas ir iemidzinātājs, — viņš teica. — Ja nespēsi aizmigt, piespied podziņu. Mūsu barību tu panes labi, ceru, ka arī šī ierīce tev nekaitēs.

Suiliks aizgāja. Palicis vienatnē, es brīdi nekustīgi sēdēju uz gultas malas. Man šķita, ka atrodos kādā augsti civilizētā zemē, varbūt Amerikas Savienotajās Valstīs vai Zviedrijā, taču nekādā ziņā ne uz svešas planētas, miljardiem kilometru no mājām! Zem segas, kas likās viegla un mīksta, sataustīju kaut ko līdzīgu pidžamai. Tā bija darināta no vēl plānāka auduma un atgādināja kombinezonu. Pārģērbies apgūlos. Gulta nebija visai mīksta, bet — samērā atsperīga un lieliski iekļāva augumu. Plānā sega tā karsēja, ka es drīz vien to aizmetu, jo telpa bija pietiekami silta. Kādu laiciņu grozījos gultā, nespēdams aizmigt. Tad, atcerējies Suilika padomu, piespiedu podziņu. Paguvis

saklausīt tikai klusu sanoņu, acumirklī iemigu…

Otrā rītā mostoties, gausi raisījos no dīvaina sapņa, kurā biju sarunājies ar zaļādainajiem cilvēkiem. Nekā nevarēju saprast, kur atrodos. Sākumā likās, ka turpinās mans ceļojums pa Skandināvijas valstīm, kaut gan skaidri apzinājos, ka biju no turienes sen atgriezies. Katrā ziņā es negulēju mājās — mana gulta taču ir neiedomājami cieta, un es allaž taisos iegādāties jaunu, bet arvien to piemirstu. Sasodīts! Tā taču ir Ella!

Izmetos no gultas un, gribēdams iedegt gaismu, pagriezu kādu slēdzi. Pretējā siena pavisam negaidot it kā izkusa, kļuva caurspīdīga, un aiz tās skatam pavērās bezgalīga, zeltaina stepe, ko pie apvāršņa ieskāva zilgana kalnu grēda. Pa kreisi kā tumšs plankums dzeltenajā zālē melnēja ksilla disks. Augstu jo augstu dīvainajās, blāvi zilgajās debesīs peldēja reti, balti mākoņīši. Liekas, vēl bija ļoti agrs.

Ar tikko jaušamu troksni istabā ieslīdēja zems galdiņš uz ritenīšiem. Lēnām pagriezies, tas apstājās pie gultas. Bez skaņas uz tā iznira tase ar zeltainu šķidrumu un šķīvis rožainas želejas. Acīmredzot isi brokasto gultā. Ar baudu paēdis un padzēries, atzinu, ka šiem ēdieniem ir ļoti tīkama, taču pilnīgi nenosakāma garša. Tiklīdz beidzu brokastot, galdiņš automātiski aizripoja prom.

Saģērbies izgāju laukā. Ārdurvis, tāpat kā visas pārējās durvis šai namā, nebija aizvērtas. Pati māja sākumā man likās ļoti maza, jo domāju, ka šeit ir tikai trīs istabas, kuras iziet uz gaiteni. Vēlāk uzzināju, ka isu mājās mēdz būt arī vairāki pazemes stāvi.

Apgāju mājai apkārt. Gaiss laukā bija svaigs, bet ne dzestrs. Saule Jaltars, ar kuras nosaukumu nekādi nespēju aprast, patlaban leca. Nekur nemanīja nevienas dzīvas būtnes. Nedaudz tālāk atradās vēl dažas citas tikpat necilas mājas. Stepes austrumu daļā bija izkaisīti līdzīgi namiņi. Rietumos, kalnu pusē līdz pat apvārsnim, stiepās klajš līdzenums. Turpretī visās pārējās debess pusēs ainavu atdzīvināja košas, kuplas birztalas. Lēnā gaitā devos uz tuvāko no tām. Slaidie, gludie koku stumbri atgādināja sārti zaļu marmoru. Lapas bija tumši dzeltenas, tāpat kā zāle. Es tur ievēroju trīs dažādas koku sugas.

Visur valdīja pasakains miers, šķiet, ka uz Ellas mūsu civilizācijas nelāgajiem pavadoņiem — trokšņiem, pretīgām smakām un pilsētu haotiskajai sablīvētībai — nav vietas. Tur valda neaptverams, dziļš miers. Neviļus man prātā iešāvās Velsa attēlotā Utopija grāmatā «Cilvēki — dievi».

Nesteidzoties devos uz mājām. Tur viss likās izmiris. Telpā iepretī guļamistabai sameklēju vieglu, zemu atzveltnes krēslu, iznesis to laukā, apsēdos durvju priekšā un gaidīju. Pēc minūtēm desmit aiz tuvākās birztalas pamanīju slaidu stāvu. Nācēja bija kāda svešās pasaules meitene. Ziņkārīgi, taču bez īpaša izbrīna manī pavērusies, viņa isiem raksturīgā līganā gaitā pagāja garām. Viņas ādas krasa,

liekas, bija gaišāka nekā manām ceļa biedrenēm. Es meitenei uzsmaidīju. Atbildējusi ar vieglu galvas mājienu, viņa turpināja ceļu.

Beidzot ieradās Suiliks. Smaidā saviebis seju, viņš pēkšņi nostājās man aizmugurē un pavēstīja:

— Drīz brauksim pie gudrajiem. Bet pagaidām izrādīšu tev savu māju.

Neskaitot manu guļamistabu, kuras vienu sienu pēc vēlēšanās varēja pārvērst logā, un salonu, no kura biju iznesis krēslu, «pirmajā» stāvā vēl atradās arī priekštelpa un lifti, kas veda uz apakšzemes stāviem. Suiliks atvainojās, ka viņa dzīvoklis ir mazs un piemērots tikai vientuļam jaunam virsniekam. Šajā mājā bija vēl divi pazemes stāvi. Vienā no tfem izvietojās divas dzīvojamās istabas un Suilika darba kabinets — ieapaļa telpa ar grāmatplauktiem gar sienām un dažādām sarežģītām ierīcēm apkrautu galdu centrā. Otrajā pazemes stāvā atradās «virtuve» un lieliska vannas istaba ar visām tā dēvētajām ērtībām. īsu mājās vienīgi vannas istabā ir spogulis. Ielūkojies tajā, es nobijies atkāpos: astoņas dienas neskūtā, izspūrusī bārda man nedarīja godu. Apvaicājos Suili, kam, vai viņi pazīst kaut ko līdzīgu bārdas skujamajam aparātam.

— Nē. Mums mati uz sejas neaug. Varbūt skujamo varētu sameklēt uz Rēsana, kur mīt dažādu cilvēču pārstāvji. Starp tiem ir arī spalvaini. Pastāsti sīkāk, kāds šis «skujamais» izskatās, un es likšu, lai to pagatavo. Bet pašlaik gudrie vēlas redzēt tevi tādu kāds esi.

— Nē, es nedrīkstu viņiem rādīties kā īsts mežonis! — es iebildu. — Es taču reprezentēju savu planētu!

Suiliks pasmaidīja:

— Tu pārstāvi astoņsimt sešdesmit otro mums zināmo planētu, kuru apdzīvo cilvēki Tā kā gudrie ir redzējuši arī daudz lielākus briesmoņus par tevi!

Par spīti šim mierinošajam apgalvojumam es tomēr izmantoju vannu, lai mazliet apkoptos. Jāatzīst, ka isu vannas istabas ērtības būtībā neatšķiras no analogām ierīcēm pie mums.

Kad uzkāpu augšstāvā, Suiliks jau bija gatavs ceļam. Mēs izgājām laukā, un esmierīgi devos uz ksillu. Būdams vispār jautras dabas, Suiliks sāka sirsnīgi smiet, proti, vairākas reizes aprauti iesvilpās, kas isiem nozīmē skaļus smieklus.

— Nē, nē, ksills mums nav vajadzīgs! Neesam taču tik svarīgas personas, lai pāris simt brunnu lidojumam velti tērētu ksēiltu. Nāc šurp!

Mājai otrā pusē zemē bija ierakta svira

Suiliks noliecās un to parāva. Mums pie kājām pavērās lūka, un no tās augšā pacēlās miniatūra lidmašīna bez propellera un bez reaktīvo dzinēju sprauslām. Tai bija ļoti plāni spārni ar apmēram četrus metrus plašu vēzienu. īsās, noapaļotās fizelāžas garums

nepārsniedza divarpus metrus. Riteņu vietā — slieču pāris uzliektiem galiem.

— Tas ir reobs, — Suiliks paskaidroja.

Cerēsim, ka drīzumā arī tev tāds būs.

Reobā bija divi sēdekļi, tie atradās viens aiz otra. Es, bez šaubām, ieņēmu pakaļējo, bet Suiliks — pilota vietu. Apmēram divdesmit metrus slīdējuši pa mauriņu, mēs spēji pacēlāmies gaisā. Reobs lidoja bez trokšņa, tas likās apbrīnojami drošs un paklausīgs. Atri pacēlušies lielā augstumā, uzņēmām kursu kalnu virzienā, tieši uz austrumiem. Salīdzinot mūsu tālo reisu laineru un šā reoba lidojumu, nospriedu, ka tā ātrums — ap sešsimt kilometru stundā. Vēlāk ne reizi vien, pats vadīdams šādu lidmašīnu, pārliecinājos, ka nepieciešamības gadījumā ar to iespējams attīstīt virsskaņas ātrumu.

Vari iedomāties, cik alkatīgi es lūkojos ainavā, kas pletās lejā zem mums. Mēs lidojām pārāk augstu, lai saskatītu sīkumus, taču mani uzreiz pārsteidza tas, ka uz Ellas nav pilsētu. Savu izbrīnu neslēpu Suilikam.

— Uz Ellas, — viņš teica, — piecsimt soļu rādiusā aizliegts celt vairāk par trim mājām.

— Un kāds ir Ellas iedzīvotāju skaits?

— Septiņsimt miljonu, — viņš atbildēja. — Ak, piedod, lai pārraidītu tev savas domas, jo mūsu skaņu valodu tu vēl nesaproti, esmu spiests nemitīgi griezties atpakaļ, ko nedrīkstu darīt — man taču jāvēro ceļš.

Es Suiliku ar jautājumiem vairs neapgrūtināju. Zem mums palika neparastas, citrondzeltenas mežu galotnes, tad vairākas upesi kas, savienojoties plašā straumē, ieplūda jūrā. Kā milzīga pussala okeānā iestiepās! kalnu grēda. Drīz vien ceļu šķērsoja citi gaisa kuģi, gan tikpat viegli kā mūsējais, gan lieli un smagi milzeņi. Apmetuši līkumu pēdējai kalnu smailei virs jūras, mēs strauji laidāmies lejup. Suiliks, pievērsies man, paziņoja:

— Pa kreisi starp divām klintīm paceļas Zinību pils.

Ieleju, ko ieskāva augstas kraujas un kas sniedzās līdz plašajam, baltajam liedagam, šķērsoja gigantiska siena ar milzīgu mākslīgu terasi virs tās.

Uz terases starp zaļu, mēļu un dzeltenu koku lapotnēm vīdēja baltas, zemas, garas ēkas. Dibenplānā cita siena balstīja augšējo mazāko terasi; tās lielāko daļu aizņēma Partenonam līdzīga, apbrīnojami proporcionāla celtne.

Mūsu reobs nolaidās uz apakšējās terases blakus zaļai lapu koku birztalai, kas šajā svešajā pasaulē man likās tuva un mīļa.

Uz augšējo terasi veda monumentālas kāpnes. Suiliks paskaidroja, ka tās ir Cilvēču kāpnes. Saskaitīju simt vienpadsmit zemu pakāpienu. Katram no tiem abās pusēs slējās zelta tēli, kas vairāk vai mazāk

atgādināja Zemes cilvēkus. Sadevušies rokās pa trīs vai četri, tie, liekas, steidzās augšup, kur pašā kāpņu galā stāvēja zaļgana metāla skulptūra — isa tēls, kas ar draudzīgu žestu sagaida viesus. Te bija ļoti neparastas būtnes, dažas no tām man pat iedvesa šausmas. Redzēju sejas bez deguniem, galvas bez ausīm, ar trim, četrām vai pat sešām acīm, būtnes ar sešām kājām, gan neizsakāmi apburošas, gan neticami drausmas, kroplas un spalvainas. Visi šie tēli vairāk vai mazāk atgādināja cilvēkus, kaut vai tikai ar galvas un ķermeņa vertikālo stāvokli. Jo augstāk mēs kāpām, jo lielāks nemiers mani pārņēma, raugoties skulptūrās un apzinoties, ka tās nav mākslinieka murgainās fantāzijas auglis, bet gluži patiess isiem pazīstamo astoņsimt sešdesmit vienas cilvēces pārstāvju atainojums. Pēdējie pakāpieni vēl nebija aizņemti. Norādījis uz kādu no tiem, Suiliks man teica:

— Lūk, tava vieta! Seit tiks uzstādīts Zemes cilvēka tēls. Un tu, kā jūsu cilvēces pirmais pārstāvis uz Ellas, būsi tam par modeli. Kurā pusē tevi novietos, vēl nezinu. Būtībā tava vieta būtu pa labi, blakus cilvēcēm, kuras uz savām planētām vēl nav iznīdējušas karus!

Kreisajā pusē augšējo pakāpienu ieņēma varens milzis ar izvalbītām acīm un kailu pauri, tam priekšā stāvēja smuidra būtne, ļoti līdzīga Zemes cilvēkiem: tikai vēlāk ievēroju, ka tai ir četri pirksti.

(Te nu es nenocieties paskatījos uz Unas rokām. Klērs, to redzēdams, pasmaidīja un turpināja stāstu.)

Pagājuši garām isa tēlam, uzkāpām augšējā terasē. Gribēdams apriecāties par ainavu, kas no šejienes atklājās, es atskatījos. Apakšējā terase šķita karājamies gaisā virs zilās jūras, kas gausi vēla baltkrēpjainus viļņu vālus. Zaļās birztalas fonā mūsu reobs likās pavisam maziņš. Netālu no tā bija nolaidušies arī citi lidaparāti, un pa kāpnēm augšup steidzās vairāki isi. Es vēlreiz paraudzījos pēdējā tēlā kāpņu kreisajā pusē.

— Kas ir šī būtne?

Tās dzīvo gandrīz tikpat tālu kā tu. Tām vienīgajām, neskaitot mūs, arī zināms ahūna ceļš. Mēs to neatklājām, viņi ieradās pie mums paši un drīzāk atklāja mūs. Jūs, Zemes cilvēki, esat viņiem ļoti līdzīgi. Tuvumā šīs būtnes pagaidām redzējuši tikai gudrie, tāpēc neko daudz par tām nezinu. Ja gudrie gribēs, viņi tev pastāstīs vairāk.

— Un kas ir šie gudrie? Vai jūsu valstsvīri?

— Nē, viņi par tiem pārāki. Gudrie zina daudz, un viņu rokās ir augstākā vara.

— Vai viņi ļoti veci?

— Ne visi. Daži no tiem vēl diezgan jauni. Šodien es, tāpat kā tu, redzēšu viņus pirmoreiz. Man šis gods piešķirts tāpēc, ka atvedu tevi uz Ellu, kaut gan Aass tam pretojās.

— Bet kādu stāvokli ieņem Aass?

— Arī viņš vēlāk droši vien būs gudrais. Bet nu mums laiks iet!

Mēs devāmies tālāk uz Partenonam līdzīgu ēku. Tuvumā tas izrādījās krietni lielāks nekā izskatījās pa gabalu. Masīvās metāla divviru durvis bija plaši atvērtas, tomēr, pirms gājām iekšā, Suiliks īsos vārdos sniedza paskaidrojumus sardzes vīriem, kas bija bruņojušies ar vieglām balta metāla nūjiņām.

Kad mūs ielaida, nokļuvām gaitenī, kura sienas rotāja freskas, kas attēloja nezināmu planētu ainavas. Ilgi pie tām kavēties nebija laika. Pa brūnām koka durvīm gaiteņa galā nonācām nelielā zālē. Kāds vīrs, kas pildīja izrīkotāja pienākumus, lika mums uzgaidīt, kamēr pats, nozuzdams pretējās durvīs, devās mūs pieteikt. Drīz vien atgriezies, viņš lika, lai sekojam.

Mūs ieveda zālē, kura atgādināja amfiteātri. Uz tās pakāpieniem izvietotajos atzveltņos sēdēja ap četrdesmit isu un lejā, zāles centrā — trīs vīri. Daudzi no viņiem izskatījās ļoti veci: zaļā āda likās izbalējusi, baltie mati — plāni un nespodri, taču sejās nemanīja nevienas krunciņas.

Man ierādīja vietu vienā no amfiteātra apakšējiem sēdekļiem. Un te pēkšņi gadījās kāda pati par sevi nenozīmīga liksta, kas tobrīd mani pagalam satrieca. Atspiedies uz sēdekļa labās rokas balsta, neviļus pieskāros kādai podziņai: nākamajā mirklī sēdeklis atzvēlās atpakaļ, pārvērzdamies gultā, bet es gandrīz tenteriski novēlos uz grīdas. isos, kas ir ļoti jautra un asprātīga tauta, šis incidents izraisīja skaļus smieklus. Kā vēlāk uzzināju, amfiteātra griesti tiek izmantoti kā ekrāns un sēdekli ar nolūku atgāzti atpakaļ, lai ērtāk varētu noskatīties pārraides.

Vēršoties pie trim gudrajiem, kas sēdēja amfiteātra centrā, Suiliks savā valodā skaļi nolasīja ekspedīcijas atskaiti. Es no tās, bez šaubām, nesapratu ne vārda. Ziņojums nebija garš. Mani ļoti pārsteidza tas, ka Suilikam trūkst jebkādu konvencionālu pieklājības žestu, kaut gan pret sapulces dalībniekiem viņš izturējās ar cieņu.

Tiklīdz atskaite beidzās, viens no trim vidū ii sēdošajiem, kuru sauca par Azlemu, pievērsās man, un es skaidri sajutu, ka starp mums bez liekas kavēšanās, kas dažkārt apgrūtināja manas un Suilika «sarunas», uzreiz nodibinās tiešs domu sakars.

— Aass jau man stāstīja, no cik neticami tālas planētas tu esi ieradies. Zinu arī, ka pie jums vēl eksistē kari. Tātad uz Ellas tev patiesībā nebūtu vietas, bet, kad pēc jūsu lidaparāta uzbrukuma mūsu ksills avarēja, tu izdarīji lielu pakalpojumu mūsu kosmosa pētniekiem. Tāpēc tagad esi pie mums. Suiliks ļun Aass rīkojās pareizi, vezdami tevi šurp, un mēs viņiem to nepārmetām. Pagaidām uz Rēsanu, kur mīt svešo planētu pārstāvji, tevi nesūtīsim. Ja nav iebildumu, apmeties pie Suilika. Ik pārdienas tev jāierodas šeit un jāstāsta mūsu gudrajiem par savu planētu. Aass teica, ka tu piederot pie tiem, kas pētī dzīvi, tāpēc derētu tavas zināšanas salīdzināt ar mūsējām, jo zinātne uz

visām Cilvēku planētām neattīstās vienādi, un iespējams, ka no tevis mēs izdibinām kaut ko tādu, kas palīdzēs izprast mislikus.

— Ļoti piiccājos, ka varēšu savas zināšanas salīdzināt ar jūsējām, — es atteicu. — Kad es ne gluži no laba prāta nonācu jūsu ksillā, Aass taču solījās mani nogādāt atpakaļ uz Zemi. Vai drīkstu cerēt, ka šis solījums tiks izpildīts?

— Cik lielā mērā tas ir atkarīgs no mums — noteikti. Bet tu taču tikai nupat ieradies!

— Ak, tas nenozīmē, ka gribu tūlīt tikt projām! Jūs interesē mana planēta, mani savukārt — jūsējā, kā arī citas, kuras esat atklājuši.

— Ja izturēsi pārbaudi, mēs paskaidrosim tev visu, ko vēlies. Bet tagad īsumā pastāsti par savu pasauli. Tikai vispirms uzliec galvā šo pastiprinātāju, lai mēs visi varam uztvert tavas domas.

Kāds kalpolājs man pasniedza adatainai kastaņčaulas pusītei līdzīgu-metāla ķiveri ar daudzām sīkām kvarca antenām.

Vairāk nekā stundu es isiem domās attēloju Zemi, tās stāvokli izplatījumā, uzskaitīju raksturīgākās īpatnības, pūlējos atcerēties šo to no vēsturiskās ģeoloģijas. Laiku pa laikam mani pārtrauca klausītāji ar jautājumiem vai lūdzot tuvākus.paskaidrojumus, pa lielākai daļai kāds gigants, kurš pat bija lielāks par Aasu. Ķivere pastiprināja ne vien manas domas, bet arī isu jautājumus, kas atbalsojās smadzenēs kā pērkona dārdi, it kā sāpīgi kāds kliegtu tieši ausī. Pateicu to Azlemam, un viņš nekavējoties lika pastiprinātāju noregulēt.

— Šai dienai pietiks, — viņš beidzot teica. — Tavu stāstījumu mēs pierakstījām un vēlāk izskatīsim. Atnāc šurp parīt.

— Vai jūsu barība satur dzelzi, kas tik nepieciešama manam organismam? — es ievaicājos.

— Dzelzs mūsu uzturā nav daudz. Bet mēs liksim tev gatavot tādus ēdienus, kādus lieto sinzi, kuru organismam arī vajadzīga dzelzs. Tagad tas ir vienkārši, bet pirms dažiem mēnešiem tā būtu bijusi grūti atrisināma problēma.

— Un vēl kāds jautājums: kas ir šie misliki, par kuriem Aass atsakās man sniegt paskaidrojumus?.

— Drīz tu to uzzināsi. Misliki «dzēš zvaigznes».

Par zīmi, ka saruna beigusies un ka censties to turpināt būtu nepieklājīgi, Azlems nolieca galvu.

Apdzīvoto planētu savienība

Mēs ar Suiliku atkal sēdāmies reobā un devāmies tieši uz austrumiem. Ceļā es palūdzu, vai viņš nevarētu nolaisties zemāk un apmest mazu likumu virs šīs planētas daļas.

— Kāpēc gan ne? — Suiliks noteica. — Kamēr gudrie izlems, ko ar tevi iesākt, esmu atbrīvots no visa, mans vienīgais pienākums — uzturēt kārtībā ksillu. Kurp lai tevi aizvedu?

— Tiešām nezinu. Varbūt apciemosim Aasu?

— Tas nav iespējams. Aass jau aizlidojis uz savu rezidenci Marsu, viņš tur dzīvo, bet man nav tiesību laist tevi prom no Ellas. Turklāt šāda pastaiga ieilgtu, bet tev taču parīt jāierodas pie gudrajiem. Ja gribi, varam aizbraukt pie Esīnas.

— Labprāt! — es priecīgi iesaucos.

Biju manījis, ka Suiliks pret Esīnu nav vienaldzīgs. Tomēr, nezinādams, vai niecīgāko mājienu viņš neuztvertu kā smagu apvainojumu vai vienkārši takta trūkumu, runāt par to atturējos.

No Suilika mājām līdz Esīnas dzīves vietai bija tūkstoš sešsimt brunnu, t. i., apmēram astoņsimt kilometru. Izpildot manu lūgumu, Suiliks samazināja ātrumu un mēs apmetām vairākus lokus. Tāpēc mūsu ceļojums ilga divas stundas pēc Zemes laika. Sākumā šķērsojām plašu līdzenumu, tad mežonīgu, kokiem apaugušu, dziļām aizām izvagotu apvidu, izdzisušu vulkānu virkni un beidzot šauru zemes strēli starp jūru un kalniem. Pārlidojuši apmēram simts kilometru garajai piekrastes joslai, nolaidāmies klinšainā salā. Esīna dzīvoja Suilika mājai līdzīgā, tikai daudz plašākā, sarkanā namā.

— Esīna pieder sjuku, bet es — esoku rasei, — Suiliks paskaidroja. — Tāpēc viņas māja sarkana, bet manējā balta. Sīs krāsas ir vienīgais, kas saglabājies no senajām rasu nacionālajām īpatnībām, neskaitot dažus savdabīgus paradumus. Piemēram, brīdinu tevi, ka pie sjukiem viesim nav brīv atteikties no piedāvātā ēdiena, kaut arī viņš nemaz nebūtu izsalcis, jo to uzskata par lielu nepieklājību, kamēr mēs tam nepievēršam uzmanību.

Es iesmējos, atcerējies mūsu zemniekus, kuri mēdz apvainoties, ja viesis atsakās no pašdarinātā vīna. Tad Suiliks ievaicājās, kas ir manas jautrības cēlonis.

— Patiesi, — viņš teica, — šķiet, ka starp visatšķirīgākajām planētām tomēr ir ļoti daudz līdzības. Tavi zemnieki man atgādina krenus no Ceturtās galaktikas zvaigznes Storas planētas Maras. Kreniem ir dzēriens «abentorns», kas mums liekas nebaudāms. Taču man vajadzēja to dzert jau trīs reizes! Vai jūsu vīns ir garšīgs?

— Dažreiz gan. Bet gadās arī ļoti pretīgs!

Tagad nu smejāmies mes abi.

Jautri triekdami, gluži nemanot nonācām pie Esīnas mājas. Mūs saņēma trausla meitenīte, un tā es pirmoreiz nokļuvu isu ģimenes lokā.

Mazliet aizsteidzoties notikumiem priekšā, gribu tev īsumā paskaidrot, kāda ir Ellas sociālā iekārta. Sabiedrības pamatšūniņa isiem, tāpat kā mums, ir ģimene, tomēr ģimenes saites viņiem daudz ciešākas, kaut arī likums laulātiem neliedz pilnīgu brīvību. Laulības šķir vienkārši — uz abu laulāto draugu mutiskas vienošanās pamata, taču tas notiek ārkārtīgi reti. īsi pēc sava temperamenta ir tipiski monogamisti. Parasti viņi precas jaunībā, aptuveni atbilstoši mūsu divdesmitpiecu gadu vecumam. Vairāk par trim bērniem viņiem nemēdz būt, vēl retāk sastopamas ģimenes, kur ir tikai viena atvase. Cik nopratu, isu morāle līdz laulībām diezgan brīva, bet pēc tam kļūst ļoti stingra.

Visiem isiem līdz pilniem astoņpadsmit gadiem, rēķinot Zemes laika mēros, jāapmeklē skola. Pēc tam, izvēlējušies arodu, viņi iestājas profesionālajās mācību iestādēs. šai tautai ar augsti attīstītu tehnisko kultūru nav vienkāršu, nekvalificētu strādnieku. Spējīgākie jaunieši turpina izglītību augstskolās, kas atbilst mūsu universitātēm. Paši talantīgākie kļūst par kosmosa pētniekiem. Lai gan jauna un vēl tikai studente, Esīna bija jau piedalījusies trīs kosmiskajās ekspedīcijās ar Suilika vadīto ksillu. Divās pirmajās viņi atklāja vienīgi neapdzīvotas planētas, bet trešā, ekspedīcija uz Zemi, beidzās gandrīz traģiski.

Atšķirībā no Suilika mājas sjuku dzīvokļa ārdurvis veda tieši viesistabā ar zemiem atzveltnes krēsliem.

Esīna mūs sagaidīja mātes, brāļa un jaunākās māšeles sabiedrībā. Viņas tēvs, ievērojama personība — «mistisko ceremoniju meistars» (tieši tā šo titulu es uztvēru), nebija mājās.

Sākumā jutos ļoti neveikli. Suiliks ar mājas ļaudīm sāka dzīvi sarunāties, bet es sēdēju krēslā, aplūkodams istabu, un pūlējos iejusties jaunajos apstākļos. Viesistaba izskatījās patukša, diezgan vienkārša: isi neciena lieku greznību. Vienīgi gaišzilās sienas rotāja ģeometriski raksti.

Pēc brītiņa Esīnas māte izgāja un zālē palikām tikai mēs, jaunieši. Esīnas māšele, nosēdusies iepretī, bez kautrēšanās apbēra mani jautājumiem. No kurienes es nāku? Kā: mani sauc? Cik man gadu? Ar ko es nodarbojos? Kādas izskatās Zemes sievietes? Kādi ir mani iespaidi par Ellu? Un tā joprojām.; Neviļus atmiņā atausa, kā pirms dažiem ga-< diem, kad lasīju lekciju kādā amerikāņu universitātē, studentes mani vajāja līdzīgā kārtā.

Kad mūsu sarunā iejaucās Suiliks un Esīna, es drīz vien pilnīgi aizmirsu, ka atrodos svešā pasaulē. Viss šeit likās tik pazīstams! Radās iespaids, ka visu planētu civilizācijām ir ļoti daudz kopīga. Man gandrīz lo vajadzēja nožēlot, jo šķita, ka šis fantasliskais ceļojums ir

veltīgs un nebija vērts pamest Zemi, lai redzētu šeit tik maz neparasta. Neparasta? Nolādēts! Vēlāk dabūju redzēt tik daudz brīnumu, ka man tas viss bija līdz kaklam! Cik gan drausmīga bija planēta Sifans! Bet tobrīd man par to vēl nebija ne jausmas un es uzskatīju, ka isi, nevērojot zaļo ādas krāsu un baltos matus, kā fiziski, tā garīgi ļoti tuvi Zemes cilvekiem.

Savos iespaidos dalījos ar Suiliku. Viņš nepaguva atbildēt, jo iejaucās Esīnas jaunākā māsa Esenīza:

— Protams! Arī man šķiet, ka tu esi vienkārši rožainā krāsā nokrāsojies iss!

Suiliks mīklaini pasmaidīja un pēc īsa pārdomu brīža teica:

— Patiesību sakot, jūs neko nezināt. Taču es jau pazīstu piecu planētu cilvēces, no kuram kreni tik ļoti atgādina mūs, ka grūti pat atšķirt. Sākumā mani ļoti pārsteidza līdzīgie paradumi. Bet vēlāk… Kas zin, varbūt arī tu, padzīvojis ilgāku laiku uz Ellas, sāksi pret mums izturēties tāpat kā Sika planētas frūni? Sī planēta riņķo ap Sestās galaktikas zvaigzni Venkoru. Zināmu apsvērumu dēļ frūni uztur ar mums sakarus, taču faktiski isus neieredz.

Drīz vien mēs atvadījāmies. Esenīza un viņas brālis Arss ceremoniāli novēlēja laimīgu lidojumu savam draugam Suilikam un «srennam Sevolodam Slēram», proti, Vsevolodam Klēra kungam. Esīna mūs pavadīja savā reobā.

Pēc stundas sasniedzām Suilika mājas. Esīna tur ilgi neuzkavējās, un mēs ar Suiliku palikām divatā. Ko īsti darījām un kā beidzās mana pirmā diena uz Ellas, vairs ne atceros. Tomēr, ja atmiņa nevij, isu valodu mācīties tad vēl nesāku. Iespējams, ka Suiliks mani tovakar pamatvilcienos iepazīstināja ar saistošo «zvaigžņu šahu», ko ar īpašiem žetoniem, kas attēlo zvaigznes, planētas un ksillus, spēlē uz apaļa galdiņa, cenšoties; panākt zināmu situāciju, kas ļauj iegūt «misliku». Ja tas izdodas, partiju var uzskatīt par zaudētu, jo «misliks», no kura izvairīties ir pārāk grūti, sāk dzēst pretinieka zvaigznes. Bet var jau būt, ka toreiz mēs «zvaigžņu šahu» vēl nespēlējām, citādi es noteikti būtu lūkojis kaut ko izdibināt par noslēpu-3 mainajiem mislikiem, taču šis jautājums ittanļ noskaidrojās krietni vēlāk. Lai vai kā — šfl spēle ir daudz interesantāka par mūsu šahu! un, ja vien būs laiks, varbūt arī tev to iemāļ cīšu.

Tātad pirmo vakaru mēs ar Suiliku pavadījām kopā. Jau tad pret šo jaunekli, kuram vēlāk bija lemts kļūt par manu labāko draugu uz Ellas, sāku just dziļas simpātijas. Suiliks ir lielisks biedrs, jautrs un atjautīgs kā visi viņa tautieši, turklāt viņam piemīt isiem reti sastopamas īpašības — atsaucība un sirsnība. Vispār Ellas tauta šķiet laipna un viesmīlīga, bet augstākā mērā vienaldzīga.

Nolaidās nakts, mana pirmā īstā nakts uz svešās planētas. Pēc vieglām vakariņām, kuras man atsūtīja Gudro padome, kad pirmoreiz

nobaudīju tā saucamos «sinzu ēdienus», kas garšoja pēc gaļas, mēs, izgājuši laukā, apsēdāmies mājas priekšā. Pavēries augšup, es pārsteigumā sastingu: debesis bija kā nosētas ar spīdekļiem, un šķita, ka manī raugas miljoniem svešu zvaigžņu. Pavisam tuvu kā maza saule mirdzēja kāda zvaigzne. Debesīm pāri stiepās neparasti blīvs, spožs Piena Ceļš.

Suiliks par spīti jaunībai bija jau veicis neskaitāmus ceļojumus Visumā un nosauca man dažas zvaigznes — Esalanu un isu pirmās dzimtenes sauli, Ellai vistuvāko Oriaboru; zināmi apstākļi, kuri man noskaidrojās tikai vēlāk, spieda isu senčus pārcelties no šīs saules sistēmas uz Ellu. Vēl Suiliks minēja Eriantē, Kalvenoltu, Bēroē, Asliru, Esemonu, Sialkoru, Sidēmu, Fenganteoru, Šēsinsiafanu, Astarroelē… Debesis bija samērā gaišas, vietām spožākas par mūsu Piena Ceļu. Suiliks paskaidroja cēloni: Ellas saule Jaltars atrodas nevis galaktikas malā, kā mūsējā, bet gandrīz tās centrā. Attālumi starp zvaigznēm šajā kosmosa nostūrī nav lieli: no Ellas līdz tuvākajai — Oriaboram — nav vairāk kā ceturtdaļa mūsu gaismas gada. Tas isiem lielā mērā atviegloja pirmos starpplanētu lidojumus, bet ievērojami traucēja kosmosa un citu galaktiku apgūšanu, kad pēc pirmajiem mēģinājumiem izmantot ahūna ceļu viņi nonāca pie savas galaktikas robežām.

Iztaujāju Suiliku par viņa ceļojumiem kosmosā. Bez piecām cilvēku apdzīvotām planē-i tām viņš bija apmeklējis vēl daudz citu, gan tādu, kur dzīvība neeksistēja, gan tādu, kur sastopamas tikai tās zemākās formas. Dažas no šīm planētām, piemēram, isu jeb Pirmās galaktikas Bīrans, kas riņķo ap Fzīanu, ir neizsakāmi skaistas, citas turpretī drūmas, tuksnešainas. Suiliks bija nolaidies arī uz Pirmās galaktikas saules Ephana planētām Auras un Zēna, kuru iedzīvotāji paši sevi iznīcinājuši drausmīgos karos. Suiliks parādīja man tik lieliskus šo pasauļu krāsainus fotouzņēmumus, par kādiem mēs, Zemes cilvēki, nevaram ne sapņot. Daži no šiem uzņēmumiem tagad glabājas pie manis. Viņš radīja man brīnumainā kārtā saglabājušos trauslu stikla statueti, ko atradis kādas sagrautas Auras pilsētas drupās. Tajā atainotā spārnotā cilvēkveida būtne ar konusam līdzīgu galvu šķita ļoti neparasta, taču nenoliedzami liecināja par lielu mākslinieka meistarību. Rokās sasilstot, stiklam līdzīgā masa, no kuras statuete veidota, izdveš žēlas, vaidošas skaņas, it kā apraudot bojā gājušo cilvēci. Atklājuši Visumā vairākas šādas senāk apdzīvotas, bet tagad izmirušas planētas, isi, vairīdamies no sērgas un no atgriešanās pie kara neprāta, bija pieņēmuši izņēmuma likumu.

Kad tovakar beidzot apgulos, man galvā drūzmējās jaunie iespaidi, acu priekšā griezās visas tuvās un tālās zvaigznes — Esalans, Oriabors, Eriantē… Lai aizmigtu, biju spiests iedarbināt «miega, aparātu».

Nākamā diena īpašas atmiņas manī neatstāja, pareizāk sakot, tās saplūda kopā ar daudzajiem turpmāko dienu iespaidiem. Taču trešo dienu uz Ellas, kad atkal ierados Zinību pilī, atceros lieliski.

Mani turp aizveda Suiliks savā reobā. Lidojums bija īss. Suiliks tūlīt aizgāja, bet mani ieveda Azlema kabinetā. Tajā pie kailajām sienām redzēju vienīgi piecus lielus četrstūrainus ekrānus, kas likās darināti no matstikla. Telpas vidū uz raibā zaļganzilā galda atradās vairākas miniatūras ierīces un komplicēta mēraparātu pults. Azlems man piedāvāja krēslu sev iepretī. Man pēkšņi likās, it kā es arvien vēl būtu ārsts praktikants, ko pie sevis izsaucis «profesors».

Azlems, bez šaubām, vairs nebija jauns, viņa stipri izbalējusī zaļganā āda šķita pelēcīgi bāla kā smagi slimam cilvēkam. Taču augumu cieši piekļāvīgajā pelēkajā zīda triko varētu apskaust pat dažs labs mūsu atlēts.

Kaut gan isi nav fiziski stiprāki par mums, viņu muskulatūra nevainojami attīstīta un ļoti proporcionāla. Bet Azlema gaiši zaļās, lielās acis, kādas raksturīgas visiem viņa tautiešiem, nudien, atstāja tīri jauneklīgu iespaidu.

Neuzņemdams domu sakarus, Azlems ilgi mani vēroja. Sapratu, ka tieku salīdzināts ar daudzu citu pasauļu iemītniekiem, kuri jau stāvējuši viņa priekšā. Tad starp mums sākās bezvārdu saruna:

— Patiesi žēl, — viņš raidīja, — ka tavi tautieši, uzbrūkot ksillam, nogalinājuši divus mūsu kosmosa pētniekus. Te mazliet vainojams arī Aass. Viņš nedrīkstēja ieiet jūsu atmosfērā bez zināmiem aizsarglīdzekļiem. Bet pirms ksilla nolaišanās uz Zemes, nemanīdami tuvumā nekādus lidaparātus, mūsējie nosprieda, ka jums lidošanas māksla vēl sveša.

— Mēs to apguvām nevisai sen, — es paskaidroju. — Taču, nepārkāpis mūsu atmosfēras robežu, Aass to nevarēja zināt, jo mūsu lidaparāti, izņemot raķetes — Zemes pavadoņus, vēl nav spējīgi ieiet starpplanētu bezgaisa telpā.

— Ko tu saki? Jūs protat lidot, bet nespējat tikt pāri atmosfēras robežai? Pag. kā īsti sauc to aparātu, kuram tas izdevies? Šo tavu domu es pilnībā neuztvēru.

— Raķete, — prātā attēlodams tās darbību, skaļi atkārtoju.

Azlema seja pauda izbrīnu.

— Skaidrs! Teorētiski mēs «raķetes» pazīstam, bet tās nelietojam. Tām ir pārāk zems lietderības koeficients!

— Arī mēs agrāk tās uzskatījām vienīgi par laika kavēkli. Praktisku nozīmi tās ieguvušas tikai pēdējos gados.

— Tātad jūsu lidaparātu uzbūves pamatā ii nesējraķetes?

— Ne visiem. Vairumam ir iekšdedzes dzinēji.

Arī šo jēdzienu vajadzēja paskaidrot tuvāk. Jutos ne mazāk pārsteigts kā Azlems un savukārt iedrošinājos uzdot jautājumu:

— Bet sakiet, kāda sakarība var būt starp lidojumiem atmosfērā un iespēju iziet starpplanētu telpā?

— Tas pats par sevi saprotams! Tiklīdz radās iespēja izmantot negatīvos gravitācijas laukus, lidojumi starpplanētu telpā kļuva par tīri tehniskas dabas jautājumu, kas ir atkarīgs no šo lauku blīvuma. Vai jūs tos izmantojat?

— Noteikti zinu, ka nē, kaut gan lāga nesaprotu, ko jūs ar to domājat?

Azlems ilgi lūkoja mani izglītot. Diemžēl, lielāko daļu paskaidrojumu es ne vien nesapratu, bet pat vispār «nedzirdēju». Viņš lietoja man pilnīgi svešus jēdzienus, un līdz ar to domu sakars starp mums pārtrūka. Rūgti nožēloju, ka neesmu fiziķis un ka tu neesi kopā ar mani. Taču viskompetentākais no Zemes cilvēkiem, bez šaubām, būtu bijis Einšteins! Velti pūlējies man kaut ko ieskaidrot, Azlems beidzot pievērsās tematam, kas man bija labāk saprotams:

— Lai kādi arī būtu jūsu lidaparātu dzinēji, svarīgi ir tas, ka jūsu lidaparāts sekmīgi uzbrucis mūsu ksillam. Tu Suilikam apgalvoji, ka tā bijusi kļūda. Gribu tam ticēt.

— Vai drīkstu jums vēl ko jautāt? — es pavaicāju. — Vai šis bija pirmais ksills, kas devās uz Zemi?

— Jā, es pilnīgi galvoju par to, jo esmu vienīgais noteicējs par visiem kosmosa lidojumiem. Aasa un Suilika uzdevums bija uzzināt, vai aiz Sešpadsmitās galaktikas ir vēl citas apdzīvotas galaktikas. Jūsu planēta atrodas divdesmit reižu tālāk par šo galaktiku, tāpēc līdz jums ceļojums ahūnā pēc vietējā laika ir divdesmit reižu ilgāks. Lūk, kāpēc nevaru garantēt, vai spēsim tevi nogādāt atpakaļ uz Zemi, kaut arī Aass to ir apsolījis. Pagaidām neesam pilnīgi droši, vai lidošanas noteikumi ahūnā ir attiecināmi uz milzīgiem attālumiem. Bet drīzumā tasi noskaidrosies. No Septiņpadsmitās galaktikas, kas atrodas tajā pašā virzienā un tikpat tālu kā jūsējā un kuru atklājām, kamēr Aass bija ekspedīcijā, ik brīdi var atgriezties mans dēls Aseroks. Taču jēdziens «atklājām» šeit nav īsti vietā, jo būtībā mūs atklāja paši sinzi. Arī viņiem zināms ahūna ceļš, turklāt viņu dzīslās, tāpat kā jūsējās, rit sarkanas asinis, un vispār tu tiem ļoti līdzinies.

— Gan jau redzēsim! — es bezrūpīgi attraucu. — Mājās ģimene mani negaida, esmu pavisam viens. Ja šis jūsu ksills bija pirmais, kas nolaidās uz Zemes, tad taču baumas par «lidojošajiem šķīvjiem» patiesi balstās uz optisku mānu vai halucinācijām, kā lo pareizi atmasko kādas mūsu valsts oficiālais ziņojums.

Izstāstīju Azlemam par «lidojošajiem šķīvjiem», kas pie mums izraisīja milzu sensāciju. Azlems gardi nosmējās.

— Ak jā, arī uz Ellas netrūkst pārdrošnieku, kuriem dažkārt izdodas atklāt patieibu, balstoties uz fantāzijām. Bet nu — pie darba! Nodošu tevi mūsu zinātnieku rīcībā, viņi vēlas iegūt precīzu

informāciju par Zemi. Pēc tam tevi īsumā iepazīstināsim ar Ellas vēsturi.

Gandrīz visu dienu pavadīju pie Ellas zinātniekiem, cenzdamies pēc iespējas pareizak atbildēt uz neskaitāmiem, nereti pat ļoti muļķīgiem jautājumiem. Bet tieši šie dīvainie jautājumi pierādīja, cik daudzējādā ziņā isi no mums atšķiras. Manas atbildes reizēm viesa viņos īstu sašutumu, lai neteiktu vairāk. Tā, stāstot par slimībām un sanitārajiem apstākļiem uz Zemes, attēloju, cik milzīgu jaunumu cilvēkiem nodara alkohols. Arī isi to pazīst, un tas viņus ietekmē tāpat kā mūs. Viņi man vaicāja, kāpēc mēs dzērājus neiznīcinām vai nenosūtām uz kādu neapdzīvotu planētu, ciniski piezīmēdami, ka arī tas bieži vien nedod pozitīvus rezultātus. Sajā sakarībā paskaidroju, ka uz Zemes mēs cenšamies iedvest cieņu pret cilvēka dzīvību, kaut gan, jāatzīstas, bez ievērojamiem panākumiem.

— Vai tad dzērājus var uzskatīt par cilvēkiem? — isi sašutuši atbildēja. — Viņi tači pārkāpj dievišķo saprāta likumu! šā dievišķā likuma nozīmi es toreiz vēl neizpratu.

Pievakarē pēc manis ieradās Suiliks ur pavēstīja, ka viņam uzticēts iepazīstināt man ar Ellas vēsturi. Izrādījās, ka Suilikam, ka jau isu vairākumam, bija vēl otra profesija: ja pirmā — sabiedriskā — saistījās ar ksilla kapteiņa pienākumiem, tad otra — personiskā — ar «vispasaules arheoloģiju». Kā kosmiskā kuģa kapteinim Suilikam ekspedīciju laikā bija jāpakļaujas stingrai disciplīnai, bet, tiklīdz dienesta pienākumi izbeidzas, viņš pārvēršas, Esīnas vārdiem runājotļ «vienā no jaunākajiem, taču visgudrākajiem pasaules arheologiem». Pēc likumā paredzētā dienesta laika Suiliks būtu varējis no virsnieka pienākumiem atbrīvoties, taču, labprātīgi palikdams ksillu kapteiņu pulkā, kur viņam netrūka krietnu draugu, viņš nodrošināja sev iespēju arvien piedalīties kosmiskajās ekspedīcijās.

Un tā es tovakar Suilika mājās, viņa kabinetā, kur tieši tāpat kā pie Azlema ievēroju divus matstikla ekrānus pie sienām, noklausījos pirmo lekciju isu vēsturē.

— Spriežot pēc tā, ko tu šodien Zinību pilī stāstīji gudrajiem, — man viss jau zināms, kaut arī pats tur nebiju klāt, — cilvēki uz jūsu planētas cēlušies no zemākām dzīvības*1* formām lēnas, pakāpeniskas attīstības ceļā. I,īdzīgā veidā tas noticis uz Oriabora planētos Ellas. Arī mūsu senči vispirms iemācījur.ies darināt akmens darba rīkus un ieročus, liet tā kā akmens ir gandrīz mūžīgs, par šo Vissenāko cilvēces sākuma periodu saglabājles vairāk vēsturisku pierādījumu nekā par sekojošiem.

Suiliks piegāja pie kādas ierīces un uz tās l ustīgās ripas sastādīja šifru, kas atgādināja mūsu telefona numuru, tikai bija daudz sarežģītāks. Viens no matstikla ekrāniem icgaismojās, uz tā parādījās attēli — akmens darba rīki, līdzīgi tiem, ko atrod mūsu alu Izrakumos.

— Šos dokumentus pārraida arheoloģiskā bibliotēka pēc nule sastādītā šifra, — Suiliks paskaidroja.

Vēlāk uz Ellas-Venas — vecās isu planētos, tāpat kā uz Zemes, sācies civilizācijas Uzplaukums, tur savus ziedu laikus piedzīvojušas un sabrukušas varenas impērijas, kari sagrāvuši to, kas celts gadu simteņiem, samazinājuši iedzīvotāju skaitu un pilnīgi Iznīcinājuši veselas rases. Taču tik krasu atšķirību starp cilvēku rasēm kā pie mums uz lllas-Venas nekad nav bijis, viņu vienīgā atšķirīgā iezīme bijusi ādas krāsas zaļo toņu dažādība. Radās un plaši izplatījās visādas reliģijas, dažas no tām kļuva par valdošām, J» et tad cita pēc citas panīka. Saglabājās tikai viena reliģija, kaut gan valdošie reliģiskie novirzieni to nemitīgi vajāja. Tā bija visvecākā reliģija, kas izveidojās vienlaikus ar cilvēces vēstures pirmsākumiem.

Relatīvu tehnikas attīstības sastingumu, kas pie mums raksturo Romas impērijas un Viduslaiku periodu, isi,kā redzams, nav pazinuši, jo drīz vien viņu kari kļuva postoši, Pēdējais no tiem uzliesmoja apmēram pinn$ divtūkstoš trīssimt gadiem, un tā rezultāti planēta kļuva gandrīz neapdzīvota. To bij izpostījis briesmīgs ierocis, par kuru mums par laimi, nav noteikta priekšstata. Tad se koja diezgan ilgs civilizācijas pagrimuma pa riods, jo dzīvu palikušo isu bija pārāk maz Ja kaut kas no civilizācijas tomēr saglabļ jās, tad par to jāpateicas dažu zinātniell drosmei un neatlaidībai, kā arī tam, ka šai laupīšanas un sīku pilsoņkaru periodā zināt nei patvērumu savos apakšzemes klostero sniedza nule minētās, mūždien vajātās, taču neiznīcināmās reliģijas adepti.

Un tā pēc pieciem juku gadsimtiem planētu atkal sāka iekarot jauna civilizācija kuras uzvaru veicināja tas, ka palikušie isi bija iestiguši dzelzs laikmetā. Sīs civilizācj jas priekšgalā nostājās zinātniskā teokrā; tija. Kaut gan «mūkiem» trūka tik vareni ieroču kā viņu priekštečiem, tie tomēr bija pietiekami spēcīgi, lai pakļautu izkliedētās ciltis.

Daudz grūtāk bija zemei atdot tās auģlību. Ar izdedžiem un sakusumiem klātie, nemainīgas radioaktivitātes saindētie apgabali bija pārvērtušies tuksnešos. Ilgāku laiku nācās ierobežot iedzīvotāju skaitu — septiņu miljardu vietā, kas mita uz Ellas-Venas pirms kara, tagad bija iespējams uzturēt ne vairāk kā simt miljonus iedzīvotāju.

Šīs problēmas atrisinājums beidzot tika rasts tūkstoš gadus pirms manas ierašanās uz Ellas, un tas bija — emigrācija! Isi jau sen zināja, ka, pretēji Oriaboram, ap kuru riņķoja tikai viena planēta Ella-Vena, Jaltaram ir vairākas dzīvei piemērotas planētas. Isi pirms sešu mēnešu kara Ellas-Venas zinātnieki atklāja, kā var pakļaut gravitācijas laukus. Šo atklājumu nekavējoties pasludināja par dažādu valdību valsts noslēpumu, un to izmantoja kara mērķiem. Pēc tam ilgu laiku tas bija nozaudēts, līdz beidzot gluži nejauši to atklāja no jauna. Tumsas

gadsimlos, kad nebija spēcīgu enerģijas avotu, klosteru zinātniekus nodarbināja galvenokārt bioloģijas, nevis fizikas problēmas.

Tiklīdz gravitācijas lauki atkal bija pakļauti, isi nolēma emigrēt uz Jaltara sistēmas planētām. Kā jau minēju, Jaltars atrodas apmēram ceturtdaļu gaismas gada attālumā no Oriabora. Gravitācijas lauki gaisa kuģiem ļauj sasniegt ātrumu, kas ir mazliet lielāks par pusi no gaismas ātruma, tāpēc ceļojums bija samērā īss.

Deviņsimt sešdesmit gadu pirms manas ierašanās isi bija emigrējuši no Ellas-Venas uz Ellu. Izplatījumā pacēlās vairāk nekā divi tūkstoši zvaigžņu kuģu, katrā no tiem bija trīssimt isu, dažādas ierices, mājas un «savvaļas dzīvnieki. Šī ekspedīcija noskaidroja, ka isu jaunā dzimtene — Ella-Tana jeb Jaunā Ella ir pilnīgi piemērota dzīvības eksistencei, tāpat kā Marss un pat Rēsans, uz kura temperatūra daudz zemāka. Un tā kādā jaukā dienā ap sešsimt tūkstoš isu nolaidās uz planētas, kur līdz tam brīdim eksistēja tikai zemākās dzīvības formas.

Pirmais emigrācijas mēģinājums beidzās ar drausmīgu katastrofu. Tiklīdz ieceļotāji uzsāka pagaidu mitekļu celtniecību, viņiem negaidot uzbruka briesmīgas epidēmijas Hronikās vēstīts, ka astoņās dienās miruši vairāk nekā simt divdesmit tūkstoši isu. Diferencētie antibiotiskie asrna stari tolaik vēl nebija izgudroti. Nepakļaujoties pavēlēm, daudzi isi panikā bēga atpakaļ uz Ellu-Veļ nu, ievazādami nezināmus slimību dīgļus, Civilizācijai atkal draudēja bojā eja.

Dzīvi palikušie ieceļotāji pamazām kļuva imūni pret jaunās planētas mikrobiem, un nākamajos gadsimtos isu skaits ievērojami palielinājās. Septiņsimt gadu pirms manas ierašanās tika izgudrots asrns, un līdz ar to slimības vairs nebija problēma. Tas deva iespēju kolonizēt Marsu un Rēsanu. Sešsimt: gadu pirms manas ierašanās — visu laiku es runāju par mūsu gadiem, jo isu laika skaitīšanas sistēma ir pārāk sarežģīta, lai to lietotu savā stāstā, — kāds, isu fiziķis, starp citu, Aasa priekštecis, atklāja ahūnu un izstrādāja teoriju par tā izmantošanu lidojumiem uz vistālākajām zvaigznēm. Sis atklājums isiem bija ļoti nozīmīgs arī no reliģiskā viedokļa, un es tūlīt paskaidrošu — kāpēc. Drīz vien izrādījās, ka isi nespēj pārvarēt attālumus starp zvaigznēm, kaut arī tie nav tik milzīgi kā tajā Visuma daļā, kur atrodas Saules sistēma. Neskaitot Oriaboru, Jaltaram tuvākā zvaigzne Sidēma atrodas no tā viena gaismas gada attālumā, tātad ceļojumam turp un atpakaļ nepieciešami četri gadi. Līdz nākamajai tuvākajai zvaigznei Eriantē, kas atrodas divarpus gaismas gadu attālumā, ceļojums ilgtu vismaz desmit gadu. Vēl garāki lidojumi kosmosā isiem nebija pa spēkam, jo tad vajadzētu lietot anabiozi, lai pagarinātu kosmonauta mūžu.

Ahūna ceļš pavēra gluži jaunas perspektīvas, un kosmosapētnieku iespējas neierobežoti paplašinājās. Turklāt isi to uztvēra kā senā pravietojuma īstenošanos.

Nezinot isu reliģijas būtību, tev būs grūti izprast visus sekojošos notikumus, kā arī pašus isus. Es jau tev stāstīju par seno, vajāto, taču allaž dzīvo reliģisko kultu, kas beigu beigās tomēr triumfēja. Neteiksim, ka tā ir oficiāli atzīta reliģija, tāds apzīmējums būtu pārāk nepilnīgs un neprecīzs, drīzāk to varētu nosaukt par «visaptverošu Ellas reliģiju». Ateisti starp isiem sastopami samērā reti — viens no tiem ir Suiliks, tie neizraisa citos nedz naidu, nedz sašutumu. Viņu ietekme ir pārāk vāja, un viņu skepticisms attiecas galvenokārt uz dogmām. Būtībā Ellas ateisti maz atšķiras no ticīgajiem.

Isi ir līdzīgi manišēistiem: viņi tic, ka pasauli radījis Labais, kas mūžam cīnās ar Ļauno. Tomēr — nē! Es nepareizi izteicu šo domu. Patiesībā jārunā nevis par labo un jauno mūsu izpratnē, bet gan par gaismu un tumsu. Gaismas dievs radījis telpu, laiku un debess spīdekļus. Tumsas dievs savukārt cenšas tos iznīcināt un atgriezt pasauli tās pirmatnējā haotiskajā stāvoklī. Isi un, kas it īpaši jāuzsver, arī pārējās cilvēces ir Gaismas dieva bērni, bet Tumsas dievs radījis mislikus. ļ

Metafizika man ir visai sveša, tāpat kā misticisms. Tāpēc nevaru apgalvot, vai esmu pareizi izpratis šo isu filozofiju. īstenībā tā; ir daudz sarežģītāka, nekā es tev stāstu. Lasot isu svētos rakstus, kur atrodami dīvaini pareģojumi, kas saglabājušies kopš aizvēsturiskiem laikiem, kad isiem vēl nebija ne jausmas, kas notiek ārpus viņu planētas, mani, rūdītu skeptiķi, ne reizi vien mulsināja pārsteidzošā analoģija ar mūsu bībeles un indiešu reliģisko mācību tekstiem.

(Izvilcis no kabatas nelielu grāmatiņu, Klērs to sniedza man. Uz plānajām, pergamentam līdzīgajām lapiņām bija iespiestas sīkas, zilas burtu zīmes.)

— Siantoma «Pravietojumi», — Klērs teica. — Tiem ir vairāk nekā deviņtūkstoš gadu. Tūlīt pārtulkošu tev dažus fragmentus. Pašķirstījis grāmatiņu, viņš sāka lasīt: «Un tad, gribēdami cits citu iznīcināt,

Gaismas dēli katrs uz savas zvaigznes sāks karus, un uzvaras mainīsies ar sakāvēm,un šī cīņa turpināsies gadu simteņiem. Bet vissmagākais pārbaudījums pienāks tai dienā, kafl Gaismas dēli atradīs Vienotības ceļu, jo tieši tad Aukstuma un Tumsas dēli centīsies viņiem nolaupīt Gaismu.»

— Klausies tālāk:

«Isi! Isi! Jūs esat izredzētie, kam Gaismas dēli jāvada cīņā pret mūžīgā Aukstuma dēliem mislikiem! Bet vai karavadonis spēj uzvarēt bez kareivjiem? Ne visi karavīri prot vienlīdz labi rīkoties ar ieročiem, un neviens karavadonis nevar paredzēt, kādi ieroči nesīs uzvaru. Isi, nenoraidiet citu Gaismas dēlu palīdzību!»

— Un vēl:

«Isi, neniciniet tos, kas nav līdzīgi jums! Varbūt arī viņi ir Gaismas dēli, varbūt viņu dzīslās,» te Klērs, skaidri uzsverot katru

zilbi, paaugstināja balsi, «rit sarkanās asinis, kuras nespēj sastindzināt mūžīgā Aukstuma dēli.»

— Uzzinājis, kas ar mani notika vēlāk, tu negribot piekritīsi, ka šis paredzējums ir ļoti dīvains. Un, lūk, senais pravietojums:

«Pa Laika ceļiem es, Pravietis Siantoms, domās gremdējos nākotnē. Nepūlieties, isi, uzzināt, vai tā ir tuvu vai tik tālu kā no ceļinieka bēgošais apvārsnis Siankora tuksnesī. Es saskatu, ka izredzētā tauta pieņem Gaismas dēlu sūtņus, ka viņu savienība beidzot uzvar Tumsas un mūžīgā Aukstuma dēlus. Ticiet man, isi, jūs iekarosit pasauli, bezgalīgais Visums piederēs jums vēl tālāk par visa tālākajām zvaigznēm, bet ne jau vienīgi jums. Pasaule piederēs visām dzīvām būti nēm ar miesu un asinīm, visiem Gaismas dēliem, kuri, bojā ejot, tomēr neiznīkst. Tikai vienoti — vai dzirdat, isi? — tikai vienoti Gaismas dēli uzvarēs ienaidnieku, aizraidot nebūtībā ārpus pasaules robežām Tumsas un Aukstuma dēlus, kuriem nav miesas un asiņu un kuri nepazīst ne Laba, ne! Ļauna.»

— Tici vai netici, smejies vai nesmejies, bet uz šā senā pravietojuma balstās milzīga civilizācija, varbūt pat varenākā no visām, kādas jebkad bijušas.

Tāpēc, tiklīdz ahūna ceļš bija atklāts, isi sāka apgūt kosmosu. Mislikus viņi tad vēl nepazina. Viena no pirmajām isu ekspedīcijām sasniedza saules Svinas planētu Asentuļj kas atrodas viņu galaktikas pašā malā Iekārtojuši tur observatoriju, viņi sāka pētīti galaktikas. Un tad atklājās kas neparasts: kādā no galaktikām, kas atradās apmēramj piecpadsmit miljonu gaismas gadu attālumā, pretēji visiem fizikas likumiem zvaigznes! dzisa neiedomājamā ātrumā cita pēc citas. Pusotra gadsimta laikā izdzisa vesela neliela galaktika.

Tagad pastāstīšu, ko uzzināju no Suilika, bet vēlāk no Azlema un citiem isiem. Uz šo izdzisušo galaktiku cita pēc citas cauri ahū nam devās trīs ekspedīcijas. Neviena no tām neatgriezās. Zvaigznes turpināja dzist; šoreiz jau tuvākā galaktikā, līdz kurai no Ellas tikai septiņi miljoni gaismas gadu. Turklāt dzišanas process, kas vienmēr norisinājās vienādi, bija šāds: vispirms mainījās zvaigznes spektrs, metāliskie toņi kļuva arvien intensīvāki, zvaigzne — aizvien sarkanāka, līdz beidzot tā, izdzisa pavisam. Pēc dažiem mēnešiem to varēja saskatīt tikai ar infrasarkano staru teleskopu. Bet vēl pēc kāda laika tās starojums vispār izzuda. Isi, ticēdami senajam pravietojumam, šīs dīvainās parādības izskaidroja ar Tumsas un Aukstuma dieva darbību galvenokārt tāpēc, ka ap to laiku tika atklātas dažas cilvēces, kuru pārstāvji nelīdzinājās isiem.

Ievērojot, ka isu vēsture un aizvēsture nav vecāka par diviem miljoniem gadu, nešaubīgi var teikt, ka zvaigžņu dzišanas process bija sācies jau sen, pirms dzīvu būtņu rašanās uz Ellas-Venas. Vienkārši neizprotami, kāds sakars pastāv starp mislikiem, kuri radušies daudz

agrāk par isiem, seno pravietojumu un visu šo metafiziku.

Pēdīgi isi sadūrās ar mislikiem. Uz galaktiku, kas atrodas miljona gaismas gadu attālumā no Jaltara, caur ahūnu devās kāda ekspedīcija, kurā ietilpa trīs ksilli. Ekspedīciju vadīja astronoms Osentūrs. Viņi nokļuva netālu no kādas dziestošas zvaigznes; jāpiebilst, ka iznirt no ahūna pavisam tuvu debess ķermeņiem, kuru masa ir liek, isiem nenākas grūti. Šī zvaigzne viņiem nelikās interesanta, kaut gan tai bija daudz pavadoņu, un ekspedīcija jau gatavojās doties projām, kad Osentūrs pēkšņi zvaigznes spektrā pamanīja dīvainas parādības, līdzīgas tām, kādas agrāk bija novērotas dziestošo galaktiku spektros. Viņš nolēma nolaisties uz vienas no svešās zvaigznes planētām. Tur isu priekšā pavērās mirusi pasaule, kur viss dzīvais jau bija aizgājis bojā. Cilvēki tur nekad nebija dzīvojuši, vienīgi dažas augstāko dzīvnieku sugas. Tagad šie dzīvnieki jau bija pārvērtušies sasalušos līķos. Isi uz šīs planētas pavadīja trīs mēnešus; kamēr novērojumi krājās, debesis ik dienas kļuva sārtākas, bet saule nespodrāka. Kad temperatūra pazemājās tiktāl, ka slāpeklis sāka pārvērsties šķidrumā, parādījās misliki. Tas notika trīssimt gadu pirms mana ceļojuma uz Ellu. iNo kurienes nāca misliki? Isi to nezina. Vēl līdz šim laikam nav noskaidrots, kā misliki rodas uz dziestošām planētām. Zināms vienīgi tas, ka misliki parādās tad, kad slāpeklis atdziestot kļūst šķidrs.

Misliki ielenca divus ksillus. Trešais, kuru vadīja Osentūrs, tobrīd atradās lidojumā simt kilometru augstumā. Pirmais ksills tikai paguva paziņot, ka viņus ielenc spīdoši, kustīgi ķermeņi. Pēc tam viss apklusa. Otrais ksills krita misliku gūstā tai mirklī, kad gatavojās pacelties gaisā, bet tomēr paspēja pārraidīt attēlus: uz planētas noledojušās viršinas ņudzēt ņudzēja dīvaini, metāliski. spīdoši, kristālveida ķermeņi cilvēka lielumā. Raidījums" spēji pārtrūka, it kā ksills būtu ietriecies planētas virsmā.

Osentūrs turpināja novērojumus astoņas dienas. Beidzot, pārliecinājies, ka pie pirmā ksilla nav ne mazāko dzīvības pazīmju, viņš zibeņātri piķēja un, raidot apkārt antibiotiskos starus, nolaidās tam tieši blakus. Ksilla iekšienē viss bija kārtībā, tikai komanda — pagalam. Osentūrs lika pievākt mirušos, uzspridzināt dzinējus un, pametis ksillus mislikiem — viņš pirmais šiem briesmoņiem deva senajā pravietojumā minēto nosaukumu, — lidoja atpakaļ uz Ellu. Biologi izpētīja līķus. Ksilla komanda bija gājusi bojā nosmokot — plaušu pigments izrādījās bojāts.

Tūlīt pēc tam isi sākuši dedzīgi meklēt citas cilvēces, lai atrastu kādu ar sarkanām asinīm, kas aukstumā nesastingst. Taču uz viņu atklātajām planētām visiem cilvēkiem bija zilas, zaļas vai dzeltenas asinis. Tikai tad es sapratu, kāpēc, neievērojot izņēmuma likumu, isi mani paņēma līdz uz Ellu un ko viņi no manis, pareizāk sakot, no visiem zemes cilvēkiem gaidīja.

Kā jau minēju, isi bija nodibinājuši sakarus ar daudzu planētu saprātīgajām būtnēm. Šo cilvēču pārstāvji pastāvīgi dzīvoja uz Rēsana, kur atradās Apdzīvoto planētu savienības padomes rezidence.

Misliks

Tātad misliki tika atklāti gandrīz miljona gaismas gadu attālumā no Ellas. Isi tolaik vēl nesaprata, kāds sakars pastāv starp zvaigžņu dzišanu un šiem metāliskajiem radījumiem, taču uzskatīja tos par saviem senseniem «metafiziskiem» ienaidniekiem — Aukstuma un Tumsas dēliem. Tāpēc isi meklēja iespēju mislikus iznīcināt. Tomēr visij līdzekļi, izņemot vienu, izrādījās nederīgi Velti isu zinātnieki atkal mēģināja izmantot; savu senču briesmīgos iznīcināšanas līdzekļus — misliki šķita neuzvarami. Tos nespēja uzveikt ne antibiotiskie, ne neitronu stari, nelīdzēja arī protonu, elektronu un pat ne inIranukleonu starojums. Uz mislikiem iedarbojās vienīgi siltums. Reiz kāds isu ksills, kas bija cietis nāvējošā misliku izstarojumā, pret ko nav cita glābiņa, kā vien pietiekams attālums, nogāzās uz planētas un sāka degt. Tā tuvumā esošais misliks sākumā sastinga, pēc tam sačokurojās. Pārējie eskadras lidaparāti, riskējot ar nopietniem zaudējumiem, nolaidās tik zemu, lai varētu nedzīvo misliku ietvert savā negatīvās gravitācijas laukā un aizvest uz Ellu. Mislika analīzes sagādāja vilšanos: atklājās, ka tas ir gluži parasts dzelzs un niķeļa sakausējums. Droši vien agrāk tam bija kāda noteikta struktūra, taču siltuma ietekmē tas bija pārvērties blīvā masā.

Nesekmīgā cīņa turpinājās jau trīs gadsimtus. Tagad isi prot mislikus iznīcināt: pilnīgi pietiek kaut vai desmit sekunžu ilga apstarojuma, kas paaugstina vides temperatūru līdz mīnus septiņdesmit trim grādiem Celsija. Bet arī misliki iemācījās aizstāvēties. Viņu antibiotiskā starojuma iedarbības lauks paplašinājās, sakarā ar ko bija bīstami misliku iekarotajai planētai pielidot tuvāk par divdesmit kilometriem. Noslēpumainā kārtā viņi savlaicīgi uztvēra ksillu tuvošanos un, pirms tie paguva nomest siltumbumbas, nonāvēja tajos visas dzīvās būtnes. Turklāt misliki iemācījās pacelties kosmosā bez jebkādiem lidaparātiem, ko isi, cik tālu vien atmiņa sniedza, nekad vēl nebija pieredzējuši. Misliki grupās pa deviņi tagad pastāvīgi patrulēja virs iekarotajām planētām. Noskaidrojās, ka tieši proporcionāli viņu skaitam pieaug arī izstarojuma intensitāte, tāpēc sevišķi bīstami viņi kļūst, darbojoties pa deviņiem kopā. Isi izmēģināja jaunu taktiku: spēji iznirstot no ahūna tieši virs planētas virsmas, viņi nometa bumbas un acumirklī nozuda. Tas bija efektīvs, taču ārkārtīgi riskants paņēmiens. Lāgiem, pielaižot aplēsēs kaut niecīgāko kjūdu, ksills, iznirstot no ahūna, iedrāzās dziji planētas virsmā: vienā un tai pašā laikā un vietā ksilla un planētas atomiem saduroties, radās fantastiska atomeksplozija.

Misliku impērijas robežas nelaimīgajā galaktikā, kur cita pēc citas dzisa zvaigznes, arvien paplašinājās. Un tiem, kas paši savām acīm

bija redzējuši šos izdzisušos debess ķermeņus, kļuva baigi, vērojot, cik spoži tie mirdz Ellas debesīs: gaisma no mirušām zvaigznēm šurp plūdīs vēl miljonu gadu!;

Apmēram divdesmit gadu pirms manas; ierašanās uz Ellas isi beidzot saprata, ka. misliki ne vien sagrābj dziestošo zvaigžņu planētas, bet paši dzēš zvaigznes. Tādu hipotēzi pirms trīssimt gadiem izvirzīja Osentūrs, bet toreiz tā šķita tik fantastiska, ka neviens tai nepievērsa uzmanību. Apdraudēl tajā galaktikā, kuru isi dēvē par Otro, bija kāda apdzīvota planēta, kuras iemītnieki ļoti atgādināja isus un uzturēja ar viņiem draudzīgus sakarus. Sī planēta Hasnī, kas riņķo ap sauli Sklīnu, noderēja par placdarmu cīņā pret mislikiem. Kādu dienu šajā saules sistēmā uz vistālākās planētas Afras noledoju-j šās virsmas tika pamanīti misliki. Vienlaikus hasniešu zinātnieki novēroja, ka viņu saules enerģijas intensitāte strauji samazinās. Hasniešu drosminieki ar trim ksilliem devās bīsj tamā izlūklidojumā un pirmoreiz visā cīņu! vēsturē atklāja, ka uz tālās ārējās planētas 1 Afras misliki uzcēluši smailus, gigantiskus 1 metāla torņus — pilonus. Kad pēc zināma I laika Hasnī nonāca starp savu sauli un Afru, 1 hasniešu laboratorijās un atomenerģijas sta1 cijās uz dažām dienām spēji apstājās visi 1 ar atomreakcijām saistītie procesi. Turklāt J viņu saules enerģija turpināja izsīkt, un gribot negribot vajadzēja ticēt neticamajam: misliki prot pārtraukt atomreakcijas zvaigznēs!

Vienīgā izeja bija evakuācija. Hasnieši pārcēlās uz kādas citas zvaigznes planētu isu galaktikā.

Tikai dažus gadus pirms manas ierašanās isiem bija izdevies sagūstīt dzīvu misliku. Šo būtni redzēju pats savām acīm un pat tai pieskāros!

Maz pamazām saradu ar Ellas dzīvi. Pagaidām vēl mitinājos Suilika pajumtē, taču man jau pašam bija savs reobs. Ļoti ātri iemācījos to vadīt. Šie nelielie lidaparāti ir tik droši, ka avārijas gandrīz nav iespējamas. To vadība ir pilnīgi automatizēta, pilota vienīgais pienākums — izvēlēties virļ zienu, ātrumu un augstumu. Automātu, protams, var katrā laikā izslēgt. Vairums isu to izmanto reti. Tehnikas problēmu šī tauta atrisinājusi pareizi — viņi mašīnas lieto, no tām nebīstas, taču nekļūst par to.vergiem. Tie paši cilvēki, kuri ksillos mierīgi veic miljardiem kilometru lielus attālumus, kā isi mēdz teikt, «viņpus telpas», ja vien vēlēsies, dosies vistālākajā ceļā kājām. Jāatzīstas, ka es tomēr vairākus mēnešus neriskēju izslēgt automātisko pilotu. Kad beidzot to uzdrošinājos, mazā reoba vadīšana sagādāja man tādu baudu, ka automātu turpmāk izmantoju tikai garākos ceļojumos. Turklāt sākumā, iekāms nebiju īsti uzņemts isu sabiedrībā — esmu viens no trim svešiniekiem, kuriem vienīgajiem piešķirts šis gods — reobu drīk- stēju lietot tikai lidojumiem no Suilika mājām līdz Zinību pilij un atpakaļ.

Mācījos arī isu valodu, kas mums, Zemes cilvēkiem, sagādā lielas grūtības. Kā vari nojaust pēc viņu īpašvārdiem, tā sastāv pa lielākai daļai no zuzināšanas un visai biežiem līdzskaņu «s» un «z» atkārtojumiem. Zilbju uzsvari, kas mainās atkarībā no darbības vārda laika, personas utt., bija man gatavais lāsts. Tā manu dzīvokļa saimnieku sauca Suiliks. Runājot par viņa māju, jāsaka — «Suilk sian», bet «stan Suilk san» nozīmē — «izeju no Suilika mājas». Vai tagad tev skaidrs, cik grūti isu valodā izteikties? Es tā arī neiemācījos labi runāt šajā valodā. Starp citu, tas mani sevišķi neuztrauca, jo saprast es to sapratu. Kad vajadzēja runāt pašam, es katrā laikā varēju parraidīt savas domas kādam isam, kurš tās skaļi pavēstīja pārējiem.

Ik pārdienas apmeklēju Zinību pili un nolasīju gudrajiem kaut ko līdzīgu lekciju ciklam par Zemes civilizāciju. Gudrie ar pushipnotiskām metodēm savukārt mācīja man isu valodu. Vienlaikus centos izdibināt pēc iespējas vairāk par viņu kultūru un zinātni. Kopā ar diviem isu zinātniekiem veicu eksperimentus salīdzināmajā bioloģijā. Viņi rūpjgi izmeklēja manas asinis, un es neskaitāmas reizes tiku caurskatīts rentgena. Lieliski saprazdami manu zinātkāri, isu kolēģi savukārt neliedza pētīt arī viņus. Isu organisms ļoti līdzinās mūsējam, taču, manuprāt, šo cilvēku tālie priekšteči bijuši vairāk rada inūsu abiniekiem nekā zīdītājiem. Derētu piebilst dažus vārdus par Ellas faunu. Lielākiem dzīvniekiem, šķiet, bijusi divējāda izcelsme. No vecās planēļas Ellas-Venas isi atveduši līdz vairākus mājdzīvniekus, starp liem arī milzu kaķi garām kājām un zaļganu spalvu, saprāta ziņā tas varētu mēroties ar mūsu pērtiķiem. Isi šos kaķus, ko sauc par misdolsiem, ir ļoti iecienījuši, un gandrīz katrā mājā sastopams vismaz viens tāds «runcis». Aizvēsturiskajos laikos Ellas-Venas iedzīvotāji tos izmantojuši medībās, bet tagad misdolsu asie nagi un īsie, zobenveida ilkņi apdraud vienīgi savu saimnieku mīkstās mēbeles. Isi audzē arī lielus dzīvniekus, kuri dod zeltainu pienu. Plašajos rezervātos, kur aizvien vēl sastopami plēsīgie zvēri, saglabājusies Ellas-Tanas dabiskā fauna. Ņemot palīgā misdolsus, isu jaunieši ar loku un bultām šajos mežos mēdz medīt plēsīgos zvērus. Uz Ellas nav neviena spārnota dzīvnieka, ne putnu, ne mušu, toties tur ir daudz sīku, mūsu skudrām līdzīgu, indīgu kukaiņu, ar kuriem pat isu zinātne nevar tikt galā. Uz Ellas-Venas agrāk bijis sastopams arī kāds dzīvnieks mūsu ziloņa lielumā, bet aklimatizēt to uz jaunās planētas isi nav uzskatījuši par lietderīgu.

Pēc diviem mēnešiem man vajadzēja nolikt «pilngadības eksāmenu», proti, ļaut sevi psihometriski pārbaudīt. Šāds eksāmens ir obligāts ikvienam pilngadību sasniegušam isu jaunietim. Ar mūsu testu metodēm ša pārbaudei nav nekā kopēja, un isi ar to nebūt nemēģina noteikt talantu vai prāta spē jas, tikai indivīda piemērotību tam vai citam darbam un viņa intelekta attīstības pakāpi.

Pie psihometristadevos pats labprātīgi: Pārbaude bija ļoti interesanta! Iedomājies mani atpūtas krēslam līdzīgā atzveltnī zālē ar pulētām sienām, galvā ķivere ar neskaitāmām sīkām antenām, apkārt valda dziļa tumsa, deg vienīgi maza, zila spuldzīte, kuras gaismā pie reģistrācijas pults tik tikko var saskatīt psihometrista dīvaino seju. Sajutu vieglu elektriskās strāvas triecienu un ar šo brīdi it kā divkāršojos. Apzinājos, ka man jautā un es atbildu, bet, nolādēts, nevaru atcerēties nevienu no šiem jautājumiem un atbildēm! Vēroju, kā psfhometrists lēnām groza regulatorus, tad mani pārņēma tikko jaušams, tīkams reibonis, krēsls zem manis it kā izgaisa, un šķita, ka lidoju gaisā. Tas aptuveni ilga divus bazikus, kuri likās īsāki par divām minūtēm. Kad atkal iedegās gaisma un man noņēma ķiveri, piecēlos kājās un jutu, ka galva ir neparasti tukša un viegla.

Ierakstu analīze ilga desmit dienas. Pēc tam tiku izsaukts pie Azlema, kurš kopā ar trim psihometristiem gaidīja mani savā kabinetā.

Pēc viņa domām, pārbaudes rezultāti bija pārsteidzoši. Izrādījās, ka intelektuāli esmu daudz spējīgāks par isiem — manas spējas novērtēja ar 88 punktiem, kamēr pat gudrajiem tās nepārsniedza 87 punktus. Vēl vairāk isus satrauca manas psihiskās īpašības: ieraksti liecināja, ka esmu visai bīstams, nesavaldīgs indivīds, kas,spēj kā dziļi mīlēt, tā nīst, lielisks cīnītājs ar spilgti izteiktu tieksmi pēc vientulības un zināmā mērā nesabiedrisks. Pēdējā īpašība tevi droši vien nepārsteidz! Turpretī manas mistisko jēdzienu uztveres spējas bija zemas, pat pārāk zemas, gandrīz pavisam nenozīmīgas, un tas isus manāmi sarūgtināja. Viņu interesi visvairāk saistīja tas, ka es izstaroju nezināmus noteikta tipa viļņus, kas ļoti atgādināja misliku izstarojumus.

Pēc eksāmena gudrie atzina par pareizāku nenosūtīt mani uz Rēsaņu pie citiem cilvēku planētu pārstāvjiem, bet atstāt uz Ellas.

Tā nu es turpināju dzīvot pie Suilika. Viņš drīz vien devās ekspedīcijā cauri ahūnam, un es paliku viens. Biju jau paguvis iepazīties ar vairākiem kaimiņiem, turklāt pie manis nereti ciemojās Esīna vai viņas ģimenes locekļi. Daudzmaz apguvis isu sarunu valodu, iemācījos arī lasīt un sāku izmantot Suilika plašo bibliotēku. Tajā bija daudz grāmatu par man galīgi neizprotamām, sarežģītām fizikas problēmām, kas mani neinteresēja. Turpretī dažas grāmatas par bioloģijas un arheoloģijas jautājumiem lasīju ar lielu aizrautību.

Reiz, kad grasījos mierīgā garā iedziļināties īsā vēsturiskā apskatā par Vienpadsmitās galaktikas zvaigznes Flū planētu Szenu, durvju priekšā negaidīti piestāja zils reobs.; No tā izkāpa slaids, atlētisks cilvēks — Gudro padomes loceklis, vārdā Asza. Man ar šo cilvēku bijis pārāk maz darīšanu, jo Asza ir fiziķis, bet manas zināšanas fizikā bija tik vājas, ka isi neuzskatīja par vajadzīgu dot man par konsultantu kādu speciālistu. Tā vai citādi, tomēr šis apmeklējums mani pārstei-;

dza. Ar isiem raksturīgo tiešumu Asza bez; aplinkiem iesāka:

— Nāc līdz! Tu esi mums nepieciešams.

— Kādam nolūkam? — pavaicāju.

— Lai pārbaudītu, vai patiesi tu esi Gaismas dēls ar sarkanām asinīm, kam misliki nespēj kaitēt. Ejam. Nebīsties, nekas ļauns! tev nenotiks.

Es, protams, varēju arī atteikties, taču man tas nenāca ne prātā. Jau sen vēlējos uz-zināt, kas ir misliki, tāpēc nekavējoties sekoju Aszam uz reobu.

Pacēlušies ļoti augstu, attīstījām maksimālu ātrumu. Šķērsojām divas jūras, kalnu grēdu, vēl kādu jūru un beidzot pēc trim stundām, strauji piķējot, nolaidāmies vientuļā, klinšainā salā. Bijām nolidojuši vairāk nekā deviņtūkstoš kilometru. Kad saule jau grima aiz apvāršņa, mēs, liekas, bijām netālu no polārā loka, jo okeānā redzēju peldam ledus gabalus.

Reobs nolaidās nelielā laukumiņā uz klinšu kraujas, kas bija pārkārusies pār ūdeņiem. Izkāpuši no lidaparāta, devāmies uz klintī cirstām, masīvām metāla durvīm. Brīdi noņēmies ap mazu lodziņu durvīs un beidzot to atvēris, mans pavadonis kādam kaut ko pateica. Durvis pavērās, un mēs iegājām iekšā. Ar siltuma pistolēm bruņojušies divpadsmit isu jaunekļi mani vērīgi nopētīja. Pagājuši garām sargpostenim, nonācām astoņstūrainā zālē, kur vienu sienu, kā parasts, aizņēma matstikla ekrāns. Asza lika man apsēsties.

— Tas ir mans kabinets, — viņš teica. — Man jāuzrauga misliks.

Tad Asza pastāstīja sekojošo:

— Vairāk nekā pirms diviem gadiem kāds ksills kosmosā sastapa un sagūstīja vientuļu misliku. Bez šaubām, tas bija ļoti grūti, un visa ksilla komanda, kas atradās mislika izstarojumu iedarbības zonā, ilgu laiku pēc tam slimoja ar anēmiju. Bet vēl grūtāk bija nogādāt dzīvu misliku cauri siltajai atmosfērai uz Ellu. Galu galā tas tomēr izdevās, un tagad misliks mīt šeit, apakšzemes alā, kur temperatūra nekad nav augstāka par divsimt sešdesmit grādiem zem nulles. Dažādu cilvēču pārstāvji, izņemot pēdējā laikā atklātos, kas zina ceļu cauri ahūnam, un arī mani, bija labprātīgi ļāvušies mislika izstarojumiem, protams, lietojot aizsarglīdzekļus, kuri pasargā no nāves. Pārbaudi neviens neizturēja, jo viņu asinis nebija sarkanas, proti, tādas, par kādām vēstīts senajā pravietojumā.

Bet manas taču ir sarkanas!

— Palūkojies mislikā! — Asza ieteicās.

Telpa iegrima tumsā. Dīvainas, zilganas gaismas lokā uz ekrāna parādījās attēls.

— Tā ir aukstā gaisma. Jebkurš cits apgaismojums misliku nonāvētu.

Ieraudzīju plašu pazemes alu ar gludu klinšakmens klonu. Tās

vidū kaut kas nekustīgi gulēja; sākumā "noturēju to par nelielu, no reljefām, savstarpēji savienotām plāksnēm veidotu metāla konstrukciju. Tā spoži, sudrabaini mirdzēja; šim ap divus metrus garajam, metru platajam ķermenim bija daudzskaldņa veids.

Asza pieveda mani pie aparāta, kas atgādināja psihometru. Uz tā ciparnīcām viegli svārstījās fosforizēti rādītāji, fluoriscējošos stobriņos lēni, ritmiski pulsēja gaismas viļņi.

— Mislika dzīvības norises, — Asza paskaidroja. — Viņā nemitīgi rodas elektromagnētiskas svārstības, kuras jūs, Zemes cilvēki, šķiet, izmantojat kā enerģijas avotu. Pašreiz misliks atpūšas.

Asza pagrieza regulatora slēdzi. Termometrs rādīja, ka pazemes telpā temperatūra paaugstinājusies no mīnus divsimt sešdesmit līdz divsimt četrdesmit trim grādiem. Ciparnīcu rādītāji taisīja lēcienu, daudzkrāsainā gaisma stobriņos kļuva spilgtāka, vibrāciju ritms paātrinājās. Asza norādīja uz stobriņu, kurā gaisma vibrēja visbiežāk.

— Tie ir fena viļņi. Cik zināms, tos izstaro vienīgi misliki un tu!

Pacēlis acis, kādā spogulī ieraudzīju mūsu attēlus. Zaļganajā, mirgojošajā gaismā, ko izstaroja stobriņi, un ekrāna nedzīvi zilgajā atblāzmā mūsu sejas izskatījās spokainas. Nekad vēl uz šīs tālās planētas nebiju juties tik bezgala vientuļš un svešs. Man uzmācās bailes.

Misliks pēkšņi sakustējās. Tā plāksnes savienojumu vietās it kā uzvirzījās cita citai virsū. Misliks rāpojot pārvietojās tikpat ātri kā cilvēks, kājām ejot. Asza atkal uzmanīgi pazemināja temperatūru līdz mīnus divsimt sešdesmit grādiem.

— Nu tā, — viņš teica, — mēs gribētu, lai tu nokāp lejā un izmēģini, kā uz tevi iedarbojas mislika izstarojums. Nebaidies, nekas ļauns tev nenotiks. Visi citi tur jau bijuši, taču, diemžēl, neveiksmīgi. Kosmosā, kur ksilla sienas noder kā aizsargs, isu dzīvībai nāvējošs ir deviņu misliku izstarojums. Turpretī šeit, tik niecīgā attālumā un bez aizsarglīdzekļiem, pietiek ar vienu pašu. Alā ir ļoti zema temperatūra un gandrīz absolūts vakuums, tāpēc tu uzvilksi īpašu skafandru. Es no šejienes jūs vērošu. Tev būs divi pavadoņi — roboti. Ja gadījumā zaudēsi samaņu, tie iznesīs tevi laukā no alas. Vai esi ar mieru?.

Lūkodamies ērmīgajā radījumā, kas rāpoja pa akmeņaino grīdu, es mirkli vilcinājos. Šķita, ka zem šīm ģeometriskajām, necaurredzamajām bruņām slēpjas nesaudzīgs, vēss un nejūtīgs saprāts, daudz briesmīgāks par jebkuru apzinātu cietsirdību. Jā, tas te nudien bija īsts Tumsas un mūžīgā Aukstuma dēls!

— Lai notiek! — pēdējoreiz paskatījies ekrānā, es teicu.

— Ja būs vajadzīgs, varu paaugstināt temperatūru un misliku nogalināt, — Asza sacīja. — Tomēr ceru, ka iztiksim bez tā. Zināms risks, bez šaubām, ir. Tikai joti ilgstošs viena mislika starojums var apdraudēt isa dzīvību. Mūsu gūsteknis nav vēl nogalinājis nevienu no

tiem, kas viņu apmeklējuši. Bet tu neesi iss!

— Nolādēts! — es franciski iesaucos un piebildu: — Nezaudēsim velti laiku. Agri vai vēlu nāksies to izmēģināt.

— Tas nebija iespējams, pirms tu neiemācījies mūsu valodu, jo, tiklīdz nonāksi alā, domu pārraide starp mums pārtrūks.

Asza atkal iededza gaismu. Durvīs parādījās kāds iss un pamāja, lai sekoju. Nokāpām apakšzemes zālē, kas atradās vienā līmenī ar mislika alu; tur īpašās nišās karājās caurspīdīgi skafandri. Svešais palīdzēja man uzvilkt vienu no tiem. Skafandrs man bija tieši laikā, par ko, starp citu, nav jābrīnās, jo tas bija izgatavots tieši man. Blakus tam karājās liels, ērmots aizsargtērps, ko droši vien lietojis gigants ar izvalbītajām acīm, kura tēlu redzēju uz Cilvēču kāpnēm. Durvis vēlreiz atvērās, un uz sešu riteņu platformām zālē iebrauca divi roboti ar varenām metāla rokām. Mans palīgs izgāja, un durvis aizcirtās.

— Vai mani dzirdi? — pastiprinātājā atskanēja Aszas balss.

— Dzirdu ļoti labi.

— Pagaidām mislika izstarojums tevi neapdraud. Četrus metrus biezajām dzelzs durvīm, kas jūs abus šķir, tas nespēj izlausties cauri. No misliku izstarojuma var pasargāt vienīgi šāda sakausējuma aizsargs, taču tas ir pārāk smags, lai to izmantotu cīņā. Tūlīt atvērsies ieeja alā. Atkāpies atpakaļ un, lai notiek, kas notikdams, nenoņem ķiveri, iekāms neesmu licis to darīt.

No ailes sienā lēnām izslīdēja milzīgs, četrus metrus garš metāla cilindrs. Aukstumu es nesajutu, tikai mans skafandrs lēnām piepūtās, un es kļuvu līdzīgs lielai gumijas lellei. Izgājis cauri ailei, nonācu alā. Pretējā pusē pie sienas nekustīgi gulēja misliks. Zilganā gaisma šeit likās esam vēl nespodrāka nekā uz ekrāna.

Pa gludo akmens klonu lēnītēm virzījos uz priekšu. Visapkārt valdīja klusums, nebija ne mazāko dzīvības zīmju. Ķiverē dzirdēju vienīgi Aszas vienmērīgo elpu. Misliks joprojām nekustējās.

Pēkšņi metāliskais ērms sāka slīdēt man klāt. No priekšpuses tas izskatījās kā plakans, apmēram pusmetru augsts metāla bloks.

— Kas man jādara? — es vaicāju.

— Misliks vēl neizstaro. Tas tevi neaiztiks. Reiz, spēji uzlidojis gaisā, misliks sadragāja vienu mūsējo. Par sodu veselus divpadsmit bazikus turējām to visaugstākajā temperatūrā, kādu vien tas spēj panest. Ceru, ka tā bija krietna mācība, tāpēc misliks vairs nevienam neuzbruks. Un ja tomēr — tad tev pie jostas karājas siltuma pistole. Bet pietaupi to gadījumā, ja notiek visļaunākais!

Misliks arvien ātrākā tempā sāka joņot man apkārt.

— Viņš vēl joprojām neizstaro. Ko tu jūti?

— Neko, absolūti neko. Tikai mazliet bail.

— Uzmanību! Viņš staro!

Metāliskā briesmoņa priekšpusē pavīdēja neliela violeta gaismas

mēlīte. Es arvien vēl neko nejutu un pateicu to Aszam.

— Vai dūrienus miesā nemani? Vai galva nereibst?

— Nē, nē!

Mislika izstarojums pakāpeniski kļuva aizvien spēcīgāks. Violetā mēlīte jau sniedzās vesela metra garumā.

— Vai joprojām neko nejūti?

— Nē.

— Jebkurš iss tik spēcīgā izstarojumā sen būtu zaudējis samaņu. Laikam jūs, Zemes cilvēki, patiesi esat pravietojumā minētās būtnes.

Misliks likās apjucis. Katrā ziņā tā es iztulkoju šā radījuma uzvedību. Tas gan kāpās atpakaļ, gan metās uz priekšu, lāgiem staroja, lāgiem pārtrauca, tad atsāka no jauna. Kad briesmonim tuvojos, tas atkāpās un apstājās. Pēkšņi, varbūt pavisam maldīgi iedomājies, ka esmu neievainojams, vai itin vien kārši, gribēdams palielīties, ātri piegāju mi likām klāt un uzsēdos viņam mugurā. Atska nēja Aszas šausmu kliedziens, kam sekoja viņa svelpjošie smiekli, jo misliks, ar spēju grūdienu nometis mani zemē, iebēga alas vistālākajā kaktā. Es biju pirmā būtne ar miesu un asinīm, kas pieskārās dzīvam mislikarn!

— Diezgan! — pavēlēja Asza. — Atgriezies skafandru kamerā!

Metāla bloks atkal noslēdza ieeju alā, gaiss ar troksni ielauzās zālē, kur iss man palīdzēja atbrīvoties no skafandra. Tad lifts uzveda mani augšā līdz Aszas kabinetam. Iegājis iekšā, redzēju, kā Asza, bezspēcīgi atkritis krēslā, sajūsmā raudāja.

Svešas pasaules dziesma…

Toreiz Sansinas salā pavadīju trīs dienas. Par veiksmīgo eksperimentu Asza nekavējoties pavēstīja Gudro padomei, un pēc dažām stundām tā pilnā sastāvā sapulcējās lielajā zālē blakus Aszas kabinetam. Viņi atkal lūdza mani tūlīt pat nokāpt alā pie mislika, bet es kategoriski atteicos. Kaut arī mislika izstarojums man nekaitēja, tomēr nervi vairs neizturēja. Stāvot aci pret aci ar šo metāla būtni, man izdevās saglabāt mieru, taču tagad mani spēki bija galā un nepārvarami nāca miegs. Gudrie to saprata. Tāpēc eksperimenta atkārtojumu nolēma atlikt uz nākamo dienu. Man ierādīja ērtu istabu, un ar «miega aparāta» palīdzību es tonakt lieliski izgulējos.

Ar zināmām bažām apņēmos eksperimentu atkārtot. Patiesi, vai tad varēja zināt, cik ilgi saglabāsies mana apbrīnojamā imunitāte un kas notiks tad, ja tā pēkšņi izzudīs? Lūdzu izsaukt šurp Szanu, vienu no Gudro koledžas jaunajiem mācekļiem, kuram biju diezgan daudz stāstījis par mūsu medicīnu. Šoreiz iepriekšējā sagatavošana bija garāka: mani rūpīgi izmeklēja un izpētīja asins sastāvu. Kopā ar mani alā vajadzēja doties arī vienam isam, lai pārbaudītu, vai misliki manā klātbūtnē izstaro tos pašus, isu dzīvībai bīstamos starus. īpašs gods tika parādīts ksilla komandai, kas bija nolaidusies uz Zemes: visus ekspedīcijas dalībniekus, izņemot Suiliku, kurš tobrīd ceļoja kaut kur kosmosā, ar Aasu priekšgalā lūdza ierasties salā. Es ļoti priecājos viņus atkal sastapt. Taču prieks apsīka, kad uzzināju, ka man līdzi labprātīgi dosies Esīna.

Necentos viņu atrunāt. Zināju, ka drosmes ziņā starp Ellas sievieti un vīrieti atšķirību sen vairs nav. Esīna bija pieteikusies pati, Gudrie tam piekrita, un tāpēc mans atteikums viņu ārkārtīgi apvainotu. Bet es nespēju apslāpēt savus vecos Zemes cilvēka aizspriedumus, kas liedza ar to samierināties.

Man iedeva īpašu ieroci — «aukstās liesmas pistoli», ar kuru nepieciešamības gadījumā misliku varēja paralizēt, to nenogalinot, citiem vārdiem sakot, paaugstināt temperatūru no mīnus divsimt sešdesmit līdz mīnus simt grādiem.

Četru robotu pavadībā nokāpām skafandru kamerā. Tur jau gaidīja divi vīri, kas palīdzēja mums uzvilkt aizsargtērpus. Velkot mugurā savējo, ievēroju, ka Esīna nobāl (isiem tad āda kļūst zaļganpelēka), un dzirdēju, ka viņa murmina kaut ko lūgšanai līdzīgu. Acīmredzot Esīnu māca bailes. Par to nemaz nebrīnījos, jo biju pilnīgi pārliecināts, ka man šis eksperiments beigsies laimīgi, bet Esīna zināja, ka viņai tas var maksāt dzīvību. Tāpēc, ieejot alā, uzliku roku meitenei uz pleca un mikrofonā teicu:

— Paliec aizmugurē!

— Nedrīkst, — viņa atbildēja. — Tad taču neuzzināsim, cik intensīvs ir izstarojums.

Es atskatījos. Mūsu pēdās ripoja roboti, pastiepuši uz priekšu milzīgās dzelzs rokas.

Misliks kā sastindzis vēroja mūs. Es saku «vēroja», jo biju pārliecināts, ka tas skaidri nojauš mūsu tuvošanos, kaut gan tam, šķiet, nebija nekādu redzes orgānu. Pēkšņi dzelzs briesmonis sāka slīdēt mums klāt.

— Turieties durvju tuvumā! — izdzirdām Azlema balsi.

Esīna soli atkāpās, tad apņēmīgi nostājās man blakus. Trīs soļu attālumā no mums misliks sastinga, viņš vēl neizstaroja.

— Droši vien pazina mani, — es iesāku, — un nestaros, iekāms…

Viss pārējais nolika neticamā ātrumā. Mis- liks pēkšņi sāka starot ar pilnu jaudu. Violetā gaismas mēlīte spēji izstiepās metra garumā. Nepārtraukti starojot, viņš apbrīnojami ātri joņoja mums apkārt un uzbruka pirmajam robotam. Pēc mirkļa no lieliskā automāta bija pāri palikusi tikai salauztu tērauda plākšņu un riteņu kaudze. Ap mani vēl riņķoja neliels zobrats, un es truli lūkojos, kā tas, veidodams aizvien šaurākus lokus, beidzot apstājas man pie kājām.

— Uzmanību! — Asza uzsauca.

Šis kliedziens izrāva mani no sastinguma. Atskatījies ieraudzīju, ka Esīna nokrīt zemē blakus robota atliekām. Misliks metās virsū otram robotam, kas ripoja mums klāt. Es divas reizes izšāvu. Misliks nekustējās. Pacēlu Esīnas saļimušo, skafandrā tērpto, nejūtīgo ķermeni. Robots izstieptām rokām mums tuvojās.

— Ņem un turi viņu! — pavēlēju tam kā dzīvai būtnei. — Es segšu jūsu atkāpšanos.

Atbildes, protams, nebija. Ar Esīnu uz rokām robots strauji devās uz izeju. Misliks no jauna metās tam virsū. Vēlreiz izšāvis, es to apturēju. Kopā ar abiem pārējiem robotiem, pacēlis pistoli šaušanas gatavībā, es arī sāku atkāpties. Tad misliks negaidot uzlidoja gaisā! Augšā, novērošanas zālē, izdzirdu gudro šausmu kliedzienus. Metāla briesmonis, pacēlies līdz pašām velvēm, triecās man virsū. Piecreiz izšāvu, taču veltīgi! Pēdējā brīdī paguvu nokrist zemē, un mislika trieciens mani neskāra. Atskanēja kāda balss — iespējams, ka runātājs bija Asza:

— Jo ļaunāk! Laist darbā pēdējo līdzekli!

Brīdī, kad misliks gatavojās jaunam uzbrukumam, alu pārplūdināja spilgta, žilbinoši balta gaisma. Acumirklī nogāzies zemē, misliks kā traks neciešamās sāpēs meta līkločus.

— Ātrāk nāc laukā, citādi mēs viņu nogalināsim! — sauca Asza.

Es metos uz durvīm un patvēros skafandru kamerā. Spilgtā gaisma aiz manis nodzisa, masīvās durvis aizvērās, kamerā ieplūda svaigs gaiss. Tad iesteidzās četri vīri. Starp liem arī Szans. Esīnai novilka

skafandru. Viņa bija bāla kā līķis, taču vēl elpoja.

Noskaities es atgriezos kabinetā.

— Tā, vai nu esat apmierināti? — pavaicāju Azlemam. — Esmu laimīgi izglābies, bet Esīnai tas varbūt maksās dzīvību!

— Neticu. Viens vienīgs misliks tik īsā laika sprīdī nav spējīgs mūs nogalināt. Un ja arī tā? Ko nozīmē viena dzīvība, kas turklāt ziedota labprātīgi, ja uz spēli likta visa pasaule?

Tur, bez šaubām; nebija ko iebilst. Man vēlreiz noņēma asinis analīzei. Slēdziens bija neapstrīdams: mislika izstarojums uz mani neatstāj ne mazākā iespaida.

Paliku salā vēl divas dienas, neuzdrošinājos aizbraukt, iekāms nebiju pilnīgi pārliecinājies, ka Esīnas dzīvībai briesmas nedraud. Viņa drīz vien atguva samaņu, bej jutās ļoti vārga, neraugoties uz asins pārliešanu un biogenajiem apstarojumiem. Tomēj Szans mani nomierināja, pastāstīdams, kā ārstējis un izglābis vēl daudz smagāk cie tušus isus.

Atgriezos Suilika mājās, un dzīve atkal sāka ritēt normālās sliedēs. Ik pārdienas iel rados Zinību pilī, kur gan lasīju, gan ncā klausījos lekcijas. Ļoti ciešas saites man iz veidojās ar jauno biologu Szanu un milzīgi auguma fiziķi, mislika sargu Aszu; starp citu, izrādījās, ka bargā pārmācība mislikani nebija sevišķi kaitējusi. Reiz, kad trijatā spriedām par cilvēka smadzeņu izstaro jumiem, man pēkšņi prātā iešāvās šāda doma:

— Vai fena starus, ko izstaro misliki un arī es, nevar izmantot, lai nodibinātu ar viņiem domu sakarus?

— Neticu vis, — brīdi padomājis, Szans atbildēja. — Šos viļņus mēs protam uztvert, taču mums nav ne mazākās jausmas, kam tie atbilst. Neesam varējuši to noskaidrot, jo: tuvoties mislikam un — vēl jo vairāk — misliku saprast mēs nevaram, tāpat kā nevaram izlidot cauri zvaigznēm. Uzskatāms piemērs tam bija Esīna! Bet tā kā tu izstaro tieši tādus vai katrā ziņā ļoti līdzīgus viļņus, tevi mēs varētu izmantot eksperimentam. Tomēr man šķiet, ka fena viļņiem nav nekā kopēja ar psihi. Drīzāk tiem ir kāds sakars ar jūsu organisma neparasto sastāvu, kurā ietilpst daudz dzelzs.

— Ļoti žēl, — es teicu. — Labprāt ar viņiem nodibinātu domu sakarus.

— Varbūt, ka neiespējami tas nav, — Asza ierunājās. — Bet tam nepieciešama liela drosme. Tev būtu vēlreiz jādodas alā ar domu pastiprinātāju ķiveri galvā. Psihiskie viļņi — runājot par mūsējiem — izplatās daudz šaurākā lokā nekā mislika izstarojums, tāpēc mēs nevienu no šiem briesmoņiem neesam «dzirdējuši», jo, attālumam samazinoties, noteikti gāja bojā vai nu misliks, vai iss. Turpretī tu tam vari droši iet klāt. Tāpat kā mislika nāvējošo izstarojumu, dzelzs durvis izolē arī psihiskos viļņus, ja vien tos vispār drīkst salīdzināt,

tāpēc tev nāksies nokāpt alā.

— Lai notiek, — es teicu. — Bet ja nu viņš atkal paceļas gaisā?

— Paliec durvju tuvumā. Ja viņš grasīsies uzbrukt, patveries skafandru kamerā.

— Norunāts. Kad veiksim izmēģinājumu?

Manīju, ka isi ir vēl nepacietīgāki par mani.

— Mans četrvietīgais reobs ir pietiekami liels, — Asza iesāka.

— Man taču ir pašam savs! — es pārtraucu. — Vai lidosim?

— Lidosim! — Szans, kas bija visjaunākais no mums, iesaucās.

— Pastiprinātāja ķiveri vajadzēs mazliet pārveidot, — Asza turpināja. — Manā laboratorijā uz salas atradīsim visu nepieciešamo.

Mēs sēdāmies reobā un maksimālā ātrumā pacēlāmies gaisā. Asza bija lielisks pilots, pat pārlieku pārgalvīgs, un mēs gandrīz skārām kalnu galotnes. Šķērsojot jūru, ievēroju milzīgu plūdlīniju formas kosmosa kuģi, kas nemaz nelīdzinājās isu diskveida ksilliem. Dīvainais lidaparāts strauji tuvojās Gudro kalniem.

— Atgriežas sinzu zvaigžņu kuģis, — Szans paskaidroja. — Tātad visā drīzumā notiks padomes sanāksme.

— Vai tev tajā nav jāpiedalās? — es pavaicāju. — Varbūt atliksim eksperimentu?

— Nē. Padome sanāks tikai vakarā. Tā kā laika pietiek. Tu nāksi man līdz uz Zinību pili, es parādīšu tev radniecīgas būtnes — sinzus, kam arī ir sarkanas asinis.

Lejā starp zilajiem viļņu vāliem iznira sala. Tūdaļ pēc nolaišanās nekavējoties gājām uz laboratoriju. Tur Aszas vecākais asistents Siansi uzmanīja reģistrācijas ierīces.

— «Viņš» vēl guļ, — Siansi mums pavēstīja, — un pēc Szemes cilvēka apciemojuma ir kļuvis gluži nepieejams. Turklāt «viņš» sadragāja vēl vienu robotu.

Tā es pirmoreiz dzirdēju skaļi izsakām pārveidoto nosaukumu «Szemes cilvēks», ar ko isi apzīmēja mūs — Zemes iemītniekus.

— Steidzīgi pārtaisi domu pastiprinātāju, lai Szemes cilvēks varētu to uzlikt galvā zem skafandra. Viņš tūlīt vēlreiz dosies alā un mēģinās nodibināt domu sakarus ar misliku.

Brīdi manī noraudzījies, asistents izgāja laukā. Laikam es viņam šķitu tikpat dīvains ērms kā misliks.

Ieslēguši ekrānu, vērojām misliku, kas nekustīgi gulēja, atgādinot nedzīvu metāla bluķi. Un tomēr mūsu priekšā atradās varena dzīva būtne, kas neaptveramā kārtā spēja dzēst zvaigznes!

— Iegājis alā, neizlaid viņu no acīm, — Asza mani pamācīja. — Gatavodamies uzlidot gaisā, misliki allaž vispirms viegli paceļ augšup ķermeņa priekšgalu. Kopš tā brīža tavā rīcībā būs vēl apmēram tūkstošdaļa bazika. Tad acumirklī atkāpies!

Ķiveres pārveidošana ilga veselu baziku, nolādēts, vēl joprojām

nespēju ticēt, ka vairs neesmu uz Ellas! — tātad, rēķinot pēc mūsu laika, tas būtu apmēram stundu piecpadsmit minūtes.

Uzvilcis skafandru un uzlicis galvā ķiveri, es uzmanīgi, klusītiņām iegāju alā. Misliks bija man uzgriezis «muguru». Palicis turpat durvju tuvumā, ieslēdzu domu pastiprinātāju.

Negaidot mani pārņēma dziļa bezcerība, kas it kā nāca no ārpuses — mislika bezcerība. Tā bija tik sāpīga atšķirtības un vientulības sajūta, ka es gandrīz iekliedzos! Tātad. misliks nebija tīri intelektuāla, nejūtīga būtne, kādu to iztēlojos, bet spēja ciest līdzīgi mums! Lai arī cik paradoksāli tas liktos, šī būtne, kas patiesībā no mums ļoti atšķirās, tieši ar šo līdzību šķita jo briesmīgāka. Es vairs nespēju to izturēt un ieslēdzu pastiprinātāju.

— Nu, kas ir? — skanēja Aszas balss.

— Viņš cieš, — gluži satriekts atbildēju.

— Uzmanību! Viņš mostas!

Misliks sakustējās. Tāpat kā pagājušo reizi, viņš sāka lēnām slīdēt man klāt. Es atkal ieslēdzu pastiprinātāju. Tagad uztvēru nevis ciešanas, bet veselu naida jūru, bezgalīgu, velnišķi negantu naidu. Misliks jau bija tuvu. Satvēru siltuma pistoli. Briesmonis apstājās, un pār mani vēlās vēl negantāks naida vilnis, ko uztvēru gandrīz fiziski kā ledainu, valkanu plūsmu. Tad uzsāku pārraidi:

«Ak, mans metāliskais brāli, — es domāju, «neko ļaunu taču tev nevēlu. Kāpēc jūs un isi iznīcināt cits citu? Vai iznīcībai jākļūst par Visuma likumu? Kāpēc vienai cilvēcei jāiznīcina citas, vienai valstij pārējās? Dīvainā būtne, man nav ne mazākā naida pret tevi. Skaties, es ieroci noslēpju makstī!»

Nezinu, vai misliks ko saprata. Taču domu pārraides laikā tā naids jaušami mazinājās, to aizstāja izbrīns, kas naidu tomēr pilnīgi neapslāpēja. Misliks joprojām nekustējās.

Atcerējos, ka, pēc mūsu filozofu uzskata, matemātikas likumi Visumā ir vienādi, to pašu, šķiet, apgalvo arī isi — tāpēc sāku domāt par kvadrātiem, taisnstūriem, trīsstūriem, apļiem. Kā atbildi uz to vispirms uztvēru vēl stiprāku izbrīna vilni, tad veselu virkni tēlu: misliks atbildēja! Diemžēl, drīz vien bija jāatzīst, ka īstas saprašanās starp mums nav un nekad nebūs: iespaidi bija pārāk izplūduši, kā gaistoši sapņi. Brīžam man likās, ka saskatu neparastus tēlus, svešu pasauli, kurai nav nekā kopēja ar mūsējo un kurā eksistē vairāk nekā trīs dimensijas. Bet, tiklīdz sāku tās skaidrāk apjaust, viss izzuda, atstājot vienīgi rūgtu nožēlu, ka neesmu spējis izprast it nevienu no šiem mums pilnīgi svešajiem jēdzieniem. Nolēmis pamēģināt vēl pēdējoreiz, sāku domāt par skaitļiem, taču neveiksmīgi. Uztvēru pavisam neiespējamu, neskaidru atbildi, kurā lāgiem iestājās pauzes, un sakari pārtrūka. Lūkoju iztēloties kādus vispārpazīstamus jēdzienus, taču atbildes nebija, misliks nereaģēja pat uz domām par

zvaigzni naksnīgajās debesīs. Gaismas jēdziens mūsu uztverē viņam acīmredzot bija svešs. Kad šos nesekmīgos mēģinājumus pārtraucu, misliks, šķiet, uztvēra manas skumjas, jo, galīgi apslāpējis naida jūtas, raidīja uz mani jaunu bezcerības un izmisuma vilni. Tad aizrāpoja prom, nemaz nesācis starot.

Tātad pretēji tam, ko māca daži filozofi, skumjas un bailes piemīt visām būtnēm plašajā Visumā, bet divas reizes divi ne vienmēr ir četri. Šajā nespējā apmainīties ar visvienkāršākajiem jēdzieniem, kamēr sarežģītākās jūtas bija viegli uztveramas katram, slēpās kaut kas traģisks.

Uzkāpis augšā laboratorijā, pavēstīju par saviem pa pusei nožēlojamiem atklājumiem.! Isi par to sevišķi neuztraucās. Mislikus viņi uzskatīja pār ienīstiem, mūžseniem naidniekiem — Tumsas un Nakts dēliem, tāpēc mans eksperiments viņus interesēja vienīgi no tīri zinātniskā viedokļa. Ar mani bija citādi: vēl šobaltdien nožēloju, ka neizdevās ar misliku saprasties vai vismaz aptuveni uztvert šo svešādo metāla radījumu intelekta būtību.

Kad aizlidojām no salas, bija jau tumsai Zvaigžņotajās debesīs mirdzēja abi Ellas pavadoņi: mūsu mēnesim līdzīgais zeltainais Arci un drūmā, sarkanīgā Ari, kas man allaž izraisa baismas, draudīgas nojausmas. Zvaigžņu un mēness gaismā nolaidāmies zemākajā terasē Zinību pils piekājē. Terases otrā pusē neskaidri iezīmējās sinzu vārpstveidai kosmosa kuģa kontūras, kas viegli mirgoja tumsā. Man par lielu sarūgtinājumu zālē, kur notika padomes sanāksme, netiku ielaists® Abi ar Szanu devāmies uz viesnīcai līdzigol Svešzemnieku namu vienā no apakšējās terases birzīm.

Ieturējuši vakariņas, izgājām laukā pastaigāties un nejauši nokļuvām netālu no sinzu zvaigžņu kuģa. Pēkšņi alejas pagriezienā mūs apturēja neliela isu patruļa.

— Tālāk iet aizliegts, — kāds no viņiem teica. — Sinzi savu lidaparātu rūpīgi sargā, un bez īpašas atļaujas nevienu klāt nelaiž. Bet, Szan, kas ir šī savādā būtne, kas pastaigājas kopā ar tevi?

— Viņš ieradās no Szemes, planētas, kas riņķo ap Astoņpadsmitās galaktikas sauli, un pagaidām ir vienīgais Szemes pārstāvis uz Ellas. Viņu atveda Aass un Suiliks. Sim cilvēkam ir sarkanas asinis, un misliku izstarojums viņam nav kaitīgs.

— Ko tu saki? Vai tiešām tas būtu Gaismas dēls, par ko vēstī senais pravietojums? Sarkanas asinis esot arī sinziem, bet tie vēl ar mislikiem nav sastapušies!

— Szemes cilvēks šodien bija Sansinas salā pie mislika un, kā redzi, ir sveiks un vesels.

— Ļauj tevī palūkoties, — svešais pievērsās man.

No viņa vieglās ķiveres staroja maiga gaisma, pie jostas karājās divi nelieli izstarotāji. Tātad ar sinzu zvaigžņu kuģa sargiem jokot

nedrīkst! Es pirmoreiz uz Ellas redzēju bruņotus kareivjus.

— Tu ļoti atgādini sinzus. Trīs no viņiem redzēju šodien izkāpjam no kuģa. Tikai tu esi slaidāks, plecīgāks un tavām rokām ir pieci pirksti. Ak, kāpēc man nav lemts doties līdz kādā ekspedīcijā! Diemžēl, esmu vēl tikai students…

Atcerējos, ka šeit katram cilvēkam, tāpat kā Suilikam, kas vienlaikus bija ksilla komandieris un arheologs, mēdz būt divas profesijas…

Ilgs, griezīgs sauciens pārtrauca zvaigžņotās nakts klusumu.

— Tur sasaucas sinzu sargkareivji, — sarunu biedrs mums paskaidroja. — Viņi to dara ik pēc pusbazika. Bet tagad es palūgšu jūs doties atpakaļ.

Ko lai dara, vajadzēja atgriezties Svešzemnieku namā. To veidoja daudzi birztalās izkaisīti nelieli paviljoni. Seit parasti apme; tās tie, kurus uzaicināja uz padomes sēdēm un kuri dzīvoja pārāk tālu, lai ik dienas li-; dotu mājup. Manai istabai blakus atradās tualetes telpa un maza bibliotēka, bet, juzdamies pārāk noguris, es nevēlējos lasīt. Šīs neparastās dienas negaidītie notikumi, kādus uz Ellas piedzīvoju pirmoreiz, mani bija tā satraukuši, ka atkal vajadzēja ņemt palīgā «iemidzinātāju».

Nākamajā rītā pamodos agri. Svaigs, dzestrs jūras gaiss plūda iekšā pa atvērtajiem logiem, kas, pretēji Suilika mājai, bija īsti. Varēja sadzirdēt pat piekrastes bangu! šļakstus pret krasta klintīm un vieglas vēja; šalkas koku lapotnē. Baudot burvīgā Ellas rīta klusumu, krietnu brīdi gulēju vaļējām acīm.

Pēkšņi atskanēja dziesma.

Isu mūziku biju dzirdējis vairākkārt. Nevar teikt, ka tā manai ausij būtu netīkama, tikai tā šķita pārāk sausa, intelektuāla. Bet tā nebija isu dziesma. Tajā smeldzošas ilgas pēc dzimtenes mijās ar polinēziešu motīvu melodiskumu un krievu tautas dziesmām raksturīgo plašumu un apslāpēto kaisli. Arī balss, kas bez mazākās piepūles pārgāja no zemākajiem uz augstākajiem toņiem, nepiederēja isam! Skaņas plūda kā viļņi uz krastu, gan melodiski atkārtodamās, gan strauji uzplūzdamas, gan lēni un gurdi atkāpdamās. Dziedātājs atradās pārāk tālu no manis, lai varētu saprast vārdus, bet droši vien tā nebija isu valoda. Un tomēr es sapratu, ka tā ir dziesma par pavasari, par saules kveldētām vai miglas plīvuros tītām planētām, drosmīgiem ļaudīm, kas tās atklāj, par jūrām un vējiem, zvigznēm un mīlu, par neizdibināmiem pasaules noslēpumiem, cīņas prieku un nāves bailēm. Šī dziesma skanēja pasaules jaunībai!

Strauji pukstošu sirdi, ātri saģērbies, izlēcu pa logu. Dziesma skanēja kaut kur pa kreisi, jūras pusē. Izskrējis cauri birztalai, sasniedzu kāpnes, kas veda lejup. Liedagā, pievērsusies jūrai, stāvēja un dziedāja meitene. Saulē zeltaini dzirkstīja viņas mati. Nē, tā

nevarēja būt isiete! Tiesa, spožajā saules gaismā nevarēju skaidri saskatīt viņas ādas krāsu, redzēju tikai smuidru stāvu īsā, gaišzilā tunikā.

Uztraucies kā jauns students, kas pie institūta steidz satikt savu daiļo draudzeni, lēcot pāri vairākiem pakāpieniem, steidzos lejā. Uz pēdējā pakāpiena paklupu un novēlos meitenei tieši pie kājām. Satrūkusies un pusvārdā aprāvusi dziesmu, viņa klusi iekliedzās, bet tūlīt pat sāka nevaldāmi smieties. Bez šaubām, izspūris, smiltīm novārtījies, uz visām četrām nometies viņas priekšā, es izskatījos bezgala komisks. Tad smiekli spēji aprāvās un viņa pikti man uzsauca:

— Asna eni etoe tan?

(Es pārsteigts atskatījos. Pēdējos vārdus sacīja nevis Klērs, bet viņa sieva Ilna.

— Jā gan, — nedaudz vilcinādamies, teica Klērs. — Tā patiesi bija Ilna.

TREŠĀ DAĻA
UZ SPĒLI LIKTS VISUMS

Andromēdiete Ilna

Nenovēršot skatienu no jaunās meitenes, lēnām piecēlos kājās. Acumirklī man iešāvās prātā, vai tik isi atkal nav bijuši uz Zemes un nav atveduši no turienes šurp citus cilvēkus? Bet tad es iedomājos sinzu milzīgo zvaigžņu kuģi, viņu statuju Cilvēču kāpņu augšgalā un ievēroju meitenes uzkrītoši šaurās rokas. Atmiņā atausa Suilika stāsti par kreniem, kurus ir grūti atšķirt no isiem un kuri dzīvo uz planētas Mara. Ja Ellas iedzīvotājiem kosmosā bija līdzinieki, kādēļ gan tādi nevarētu būt arī Zemes cilvēkiem?

Meiča arvien vēl stāvēja manā priekšā. Es brīdi nespēju izdvest ne vārda.

— Asna eni etoe tan, sanen tar teoe sen Telm! — beidzot viņa dusmīgi ierunājās. Taču balss joprojām bija dziedoša un melodiska.

— Piedodiet, jaunkundz, ka tik negaidīti nogāzos pie jūsu kājām, — es franciski atbildēju.

Un tikai tad aptvēru, ka viņa mani nesaprot, tāpat kā es viņas jautājumu. Veroties meitenei acīs, lūkoju nodibināt domu sakarus. Tomēr velti. Viņa neuzticīgi skatījās manī, un šaurā roka taustījās ap jostas sprādzi.

Beidzot mēģināju runāt isu valodā, cerēdams, ka to viņa varbūt sapratīs.

— Neņemiet ļaunā, ka jūs iztraucēju, — es sacīju.

Pazinusi valodu, kurā šoreiz pie viņas vērsos, meiča, izrunājot vārdus tikpat nepareiz kā sākumā es, isiski atbildēja:

— *Ssin tsehe Ifoti?* (Kas jūs esat?)

Patiesībā vajadzēja teikt: *«Sssin tsehe hi on?»* Bet meitenes jautājums nozīmēja: «Kur mēness?»

— Pirmais šovakar uzlēks Arī, — es pajo koju.

Sapratusi savu kļūdu, meitene iesmējās Kādu brīdi abi bez panākumiem pināmies isu teikumos. Pēdīgi viņa norādīja man uz kāpnēm, un mēs uzkāpām augšējās terases birztalā. Tiklīdz nonācām koku pavēnī, kaut kur tuvumā atskanēja trīs modulējoši svilpieni — Suilika parastais signāls. Un tūlīt klat arī bija viņš pats Esīnas pavadībā.

— Kā redzu, tu jau esi nodibinājis sakarus ar sinziem! — viņš teica.

— To vis nevarētu sacīt. Nesaprotu, kā jūs sarunājaties ar svešu planētu iedzīvotājiem, kuri jūsu valodu nezina un domu signālus neuztver?

— Jā, tāds stāvoklis patiesi nav apskaužams, it īpaši, ja svešinieki ir tik pievilcīgi kā šī sinzu meitene, — Esīna teica. — Tomēr nomierinies: drīz vien jūs atradīsit kopēju valodu!

— Protams, šis jautājums taču sen atrisināts, — Suiliks piebilda. — Tikai nekļūsti pārāk iedomīgs! Patiesībā domas pārraidām un uztveram vienīgi mēs. Jūsu planētas cilvēki saprotas tikai ar vārdu palīdzību. Pie mums līdzīgā stāvoklī ir bērni. Lai varētu pārraidīt un uztvert domas, viņiem jāmācās. Tas būs jādara arī tev un šai meitenei. Pagaidām jums pietiks ar nelielu pastiprinātāju ķiveri. Bet paklausies ko svarīgāku: šonakt atgriezos no galaktikas, kas atrodas vēl tālāk par tavējo. Tātad, kad pienāks īstais laiks, būs iespējams nogādāt tevi mājās. Mēs nodibinājām sakarus ar vēl vienu cilvēci. Šķiet, ka Lielā Visuma viņā pusē sarkanas asinis ir visām dzīvām būtnēm — kā sinziem, tā Szemes cilvēkiem un nupat atklātajiem zombiem.

— Kā zombi izskatās? Vai atvedi kādu līdz?

Acis piemiedzis, Suiliks nomērīja mani ar skatienu.

— Tev viņi līdzinās maz. Augumā tie ir divreiz garāki. Pagaidām viņi ir galīgi mežoņi, kuriem nav pat akmens ieroču. Vest šurp tos nav vērts, turklāt tas būtu bīstami. varbūt pēc divsimt vai trīssimt tūkstoš gadiem…

Mēs sasniedzām Cilvēču kāpnes. To augšgalā kopā ar robotiem rosījās daži isu strādnieki.

— Kas tas par velnu, ko tavi ciltsbrāļi tur taisa?

«Kas tas par velnu» isu valodā skan kā «tei mislik».

— Tieši tā, viņi taisa misliku! — smiedamies atteica Suiliks. — Tūlīt to redzēsi.

Un, pievērsies sinzu meitenei, viņš pārraidīja domas, kuras nepaguvu uztvert. Domu pārraide isiem dod iespēju sarunāties citam ar citu pat ļaužu pulkā. Šķiet, ka Suiliks bija pateicis kaut ko asprātīgu, jo meitene pasmaidīja.

Mēs ātri uzkāpām augšā. Tur strādnieki bija jau izklīduši. Kāpņu labajā pusē pacēlās jauna skulptūra. Biju ārkārtīgi pārsteigts, kad tajā, ļoti patiesi attēlotu, pazinu pats sevi — stāvēju ārkārtīgi lepnā pozā, ar kāju nospiedis misliku pie zemes!

— Tavas tikšanās ar misliku uzņēmām filmā, — Esīna teica. — Bet mūsu slavenajam tēlniekam Silbam tika uzdots nekavējoties izveidot šo skulptūru. Zinību pilī dabūjis tavus tiešos izmērus, kurus ieguvām, pārbaudot tevi, turklāt vairākus stereouzņēmumus, viņš paveica to kā nieku. Kā tev skulptūra patīk?

— Tā ir lieliska! — es atklāti teicu. — Tikai, ik dienas ejot tai garām, jutīšos neērti.

Suiliks jau krietnu laiku sarunājās ar sinzu meiteni; spriežot pēc viņa sejas izteiksmes, nojautu, ka kaut kas nav kārtībā.

Suiliks ar Esīnu aši pārmija dažus vārdus, kurus es lāga nesapratu. Uztvēru tikai vienu — «apvainojums». Tad jaunā sinziete strauji devās pa kāpnēm lejā pretī vairākiem savas rases pārstāvjiem. Suiliks bija nobažījies:

— Pēc iespējas ātrāk jābrīdina Asza un varbūt arī Azlems.

— Kas noticis?

— Pagaidām nekas nopietns. Es vismaz tā ceru. Bet sinzi ir pārāk iedomīgi. Vai tik mēs esam pareizi rīkojušies, uzstādīdami viņu tēlus kāpņu kreisajā pusē?

Mūs tūlīt ieveda Azlema kabinetā. Tur jau viņš sēdēja kāda isu jaunekļa, sava dēla Aseroka, kas tikai nule bija atgriezies no sinzu galaktikas, un Aszas sabiedrībā.

— Stāvoklis ir draudīgs, — Suiliks īsi pavēstīja. — Manas prombūtnes laikā Szemes cilvēks bijis Sansinas salā un pieveicis misliku!

— Nu un tad? — Asza vaicaja. — Ar Gudro padomes piekrišanu es par to uzņēmos atbildību.

— Bet, kā nupat stāstīja sinziete Una, viņiem solīts, ka pirmie cilvēki ar sarkanām asinīm, kuri sastapsies aci pret aci ar misliku, būs sinzi. Bīstos, ka, būdami iedomīgi un godkāri, viņi ar notikušo nesamierināsies.

— Viņu zvaigžņu kuģis ir lieliski apbruņots, — Aseroks piebilda, — un arī ahūna ceļš viņiem pazīstams.

— Uz Ellas saimnieki esam mēs, Aserok, — tēvs dēlam atbildēja. — Kad sinzi šeit ieradās pirmoreiz, viņi atteicās doties mislika alā, aizbildinoties, ka iepriekš nepieciešams sagatavoties. Szemes cilvēks bija uzņēmīgāks. Jo sliktāk priekš viņiem. Galu galā senais pravietojums attiecas uz mums, nevis uz sinziem! Mēs nedrīkstam atraidīt nevienu palīgu, taču cīņa pret mislikiem jāvada vienīgi mums — isiem! Sinzi ir labi bruņojušies, bet arī mums ieroču pietiek!

Azlems nospieda kādu pogu uz sava galda. Viens ekrāns pie sienas iegaismojās, un mūsu acu priekšā iznira Cilvēču kāpnes. Četri sinzi, starp tiem arī llna, stāvēja mana tēla priekšā un par k%ut ko strīdējās. Pārējie steidzās uz zvaigžņu kuģi.

Tad Azlems deva pavēli, kāda uz Ellas nebija dzirdēta tūkstošiem gadu:

— Izsludināt trauksmes stāvokli nr. 1! — viņš sauca mikrofonā. — Nekavējoties paaicināt deviņpadsmit gudros uz apspriedi! Kategoriski noliegts pacelties gaisā jebkuram svešzemnieku lidaparātam! — šie vārdi izraisīja smaidu, jo vienīgais svešais šeit taču bija sinzu zvaigžņu kuģis!

— Redzēsim, vai viņi spēs pārvarēt mūsu intensīvās gravitācijas joslas! — Azlems teica.

Bet sinzi tobrīd jau bija sasnieguši Zinību pili.

— Ejam viņus sagaidīt, — Azlems aicināja. — Nāciet visi, arī jūs — Suilik un Esīna! Jūs un mans dēls šeit esat vienīgie, kas bijuši tālāk par Sešpadsmito galaktiku.

Nokāpām zālē, kur es pirmoreiz biju ticies ar gudrajiem. Bez liekām, ceremonijām apsēdos pēdējā rindā līdzās Esīnai un Suilikam. Deviņpadsmit gudrie, tā saucamā Mazā padome, ieņēma savas vietas. Pēc tam zālē ielaida sinzus.

Viņi bija četri — trīs vīri un viena meitene. Visi bija skaisti, stalti, gaišmataini, pagara auguma. Uz Zemes viņus varētu noturēt par zviedriem. Viņi izturējās vēsi un augstprātīgi. Sinziem iedeva pastiprinātājas ķiveres, kuras viņi tūlīt pat uzlika galvās.

Vecākais sinzs, pievērsies Azlemam, sāka runāt: viņi esot aicināti uz Ellu, lai cīniņā tiktos ar izdaudzinātajiem mislikiem; bruņojušies ar visspēcīgākajiem ieročiem, kādus vien viņu zinātnieki spējuši izgudrot, sinzi steigušies šurp no savas tālās planētas, bet nu izrādās, ka neuzvaramo ienaidnieku jau pieveikusi kāda zemāka būtne, kas ieradusies no atpalikušas, pa pusei mežonīgas planētas! Tas esot nedzirdēts apvainojums sinzu planētai Arboram, tāpēc viņi nekavējoties aizlidošot un nekad vairs neatgriezīšoties, ja vien viņu vadoņi šērnoni neatzīšot, ka apvainojums esot pārāk smags, lai to tik vienkārši aizmirstu. Tādā gadījumā… Pagaidām viņš pieprasot atvainoties un tūlīt pat iznīcināt skulptūru, kas uzstādīta uz vienas pakāpes ar sinziem!

Šās runas laikā vēroju gudro sejas. Tajās nepakustējās ne vaibsts. Nemanīju ne mazākās neapmierinājuma pazīmes! Toties Suiliks man blakus sēdēja, zobus sakodis, un kaut ko nikni rūca.

Azlems atbildēja ļoti mierīgi:

— Sinzi, jūs esat dīvaini ļaudis. Mēs ne-j kad neesam solījuši, ka pirmie cilvēki, kas cīnīsies ar misliku, būsit jūs. Mēs agrāk nezinājām, ka eksistē arī citas būtnes, kam tāpat kā jums, ir sarkanas asinis. Un vēl joprojām nezinām, vai patiesi misliku izstarojumus spēj izturēt visi cilvēki ar sarkanām asinīm. Turklāt tam, kurš būs pirmais, nav nekādas nozīmes. Šāds aizspriedums pie mums iznīcis reizē ar karavadoņiem un politiķiem. Jūs laikam nesaprotat, ka mislikus varēs uzvarēt tikai visu, itin visu pasaules cilvēču kopīgiem spēkiem! Līdz šim mēs, isi, cīnījāmies vieni vai gandrīz vieni, ik gadus šajā drausmīgajā cīņā zaudējot vairāk nekā simttūkstoš savu brāļu. Szemes cilvēkam netrūka drosmes nokāpt alā pie mislika bez jebkādas iepriekšējas sagatavošanās. Tāpēc viņa tēlam ir pilnīgas tiesības palikt savā vietā. Izdariet to, ko spēja viņš, un mēs labprāt arī jūsu skulptūrai pievienosim misliku, ja vēlaties, pat divus trīs!

Klausītāju rindām pāršalca apslāpēts smieklu vilnis. Azlems turpināja:

— Jūsu palīdzība mums, bez šaubām, noderētu, taču varam iztikt arī bez tās. Mislikiem pretoties spēj Szemes cilvēki. Mums savukārt ir pārāka tehnika, viņiem tā nav uz tik augsta līmeņa, kaut arī samērā attīstīta. Pasaules telpā mīt bezgala daudz cilvēku, gan ar zilām, gan

ar zaļām asinīm, un arī viņiem netrūkst varenu ieroču. Tomēr neviens no mums nevar paredzēt, kura planēta kā nākamā kritīs par upuri mislikiem. Kas zina, varbūt misliki ir jau cel,ā uz jūsu galaktiku? Tāpēc labāk atmetiet savu muļķīgo iedomību, kas tik augsti attīstītai rasei nemaz nepiedien. Laipni lūdzam jūs iesaistīties mūsu lielajā Apdzīvoto planētu savienībā. Mums visiem ir viens kopīgs ienaidnieks — misliki! Tie apdraud cilvēces, vienalga, vai tām ir zajas, zilas vai sarkanas asinis. Pat ja jūs būtu nejūtīgi pret misliku izstarojumiem, neviens nespēj dzīvot zem izdzisušas saules! Pārdomājiet visu labi un atgriezieties pie mums ar draudzību, nevis ar naidu. Jūs taču neatrodaties uz Arbora, bet uz Ellas, kur vienīgie saimnieki esam mēs, isi. Šovakar gaidīsim jūs atkal.

Sinzi grasījās iebilst.

— Nē! — viņus pārtrauca Azlems. — Atbilde nav vajadzīga! Vispirms labi to apsveriet. Tātad — līdz vakaram!

Deviņpadsmit padomnieki pamazām izklīda, atstājot mani, Esīnu un Suiliku kopā ar sinziem:

Acīmredzot tikai tagad sinzi pamanīja mani. Mums draudīgi tuvojās trīs viņu vīri. Velti jaunā meiča lūkoja aizturēt vecāko sinzu. Es piecēlos. Suiliks lēnām uzlika roku uz nelielā izstarotāja maksts — viņam kā ksilla kapteinim bija tiesības to nēsāt pie jostas. Ievērojuši šo kustību, sinzi apstājās.

— Un es ticēju, — viens no viņiem iesāka, — ka isi, gudrie isi, kopš gadsimtiem neatzīst karus…

— Protams, bet tas neliedz aizstāvēt viesus, — atcirta Suiliks. — Ja jums nav ļaunu nolūku, kāpēc tad slēpjat ieročus zem tunikām? Vai domājat, mēs nemanām metālu zem jūsu drānām?

Situācija saasinājās. Velti mēs ar Esīnu, no vienas puses, lina un vecākais sinzs, no otras, lūkojām iejaukties. Suiliku pārņēma saltas dusmas, kas tik raksturīgas isiem, bet jaunie sinzi kvēlot kvēloja neizsakāmā naidā. Viņi, bez šaubām, meklēja iemeslu sadursmei.

Kā «deus ex machina» četru isu pavadībā pēkšņi parādījās sardzes virsnieks:

— Deviņpadsmit gudro padome laipni lūdz sinzu viesus atgriezties zvaigžņu kuģī. Padomeatgādina, ka uz Ellas nevienam, izņemot dežurējošos virsniekus, nav tiesību nēsāt ieročus.

Virsniekam galvā bija spēcīga pastiprinātāja ķivere, tāpēc viņa domas atbalsojās manās smadzenēs skaidri un noteikti kā ultimāts. Droši vien arī sinzi tās uztvēra tāpat kā es, jo, pēkšņi nobāluši, steidzīgi devās projām. Pagriezusies atpakaļ, Ilna mūsos ilgi noskatījās.

— Szemes cilvēku un viņa draugus, — virsnieks turpināja, — gaida Azlems.

Kad iegājām Azlema kabinetā, viņš dedzīgi strīdējās ar Aasu un

Aseroku.

— Sinzi mums nav vajadzīgi, — Asza teica. — Iztiksim ar Szemes cilvēkiem.

— Bet sinzi ir vareni, — Aseroks iebilda, — gandrīz tikpat vareni kā mēs. Ticiet man, jo esmu redzējis viņu planētu. Uz Arbora ir vairāk iedzīvotāju nekā uz visām trijām mūsu planētām kopā. Turklāt viņiem ir vergi — telmi…

Pēkšņi Aserokam iešāvās prātā gaiša doma, un viņš pusvārdā spēji aprāvās.

— Saprotu! Szemes cilvēku sinzi noturējuši par telmu, jo viņš ir tikpat plecīgs un melnīgsnējs!

Tad Aseroks pastāstīja, ka uz Arbora, pretstatā Zemei un Ellai, eksistē divējādas cilvēces: trauslie, gaišmatainie sinzi un plecīgie, tumšmatainie telmi. Starp citu, tāpat kā pie mums aizvēsturiskos laikos, daba tur radījusi vairākus cilvēku tipus. Kamēr uz Zemes saglabājies tikai viens no tiem, kas pārējos iznīcinājis vai absorbējis, uz Arbora divos attālos kontinentos attīstījušies divi dažādi cilvēces atzarojumi. Kad sinzi atklāja telmu kontinentu, tur kultūra jau bija sasniegusi pārāk augstu līmeni, lai iedzīvotājus iznīcinātu. Iedomājies, kas notiktu, ja Amerika atrastu tuvus neandertāliešu pēcteču! Mēs, eiropieši, tos katrā ziņā iznīcinātu! Bet nesalīdzināmi gudrākie, humānākie vai gluži vienkārši praktiskākie sinzi tos pakļāva savā verdzībā. Ar laiku telmu stāvoklis uzlabojās, taču vēl līdz šim viņi veic tikai visvienkāršākos darbus. Tas, bez šaubām, izskaidrojams ar to, ka telmi absolūti nespēj patstāvīgi darboties. Sinzi pret vergiem izturas labi, taču par rasu sajaukšanos nevar būt ne runas tāpēc, ka sinzi un telmi pieder pie divām pārāk atšķirīgām cilvēku sugām. Arbora sociālā iekārta, kas balstās uz telmu verdzību, ir aristokrātiska tipa un mazliet atgādina senās Japānas iekārtu.

Tātad noskaidrojās, ka es ar savu plecīgo stāvu, ar matu un ādas krāsu līdzinos telmiem. Lai saprastu sinzus, iedomājies, kā justos lepns valdnieks, kas, aicināts cīnīties ar pūķi, ierastos visā savā varenībā, bet tad viņam pēkšņi pavēstītu: «Tu vairs neesi vajadzīgs. Šimpanze jau tika ar to galā bez tevis!»

Klausoties Aseroka paskaidrojumos, abi gudrie pamazām nomierinājās. Visiem kļuva skaidrs, ka, rīkojoties diplomātiski, nebūs grūti ar sinziem izlīgt: vajadzēja viņus pārliecināt, ka par spīti tumšajai ādas un matu krāsai es tomēr neesmu telrns. Uzņēmies šo pienākumu, Aseroks aizsteidzās uz zvaigžņu kuģi.

Drīz vien arī es saņemu uzaicinājumu doties turp. Suiliks mani pavadīja. Netālu no sinzu sargposteņa Suiliks apstājās un piedāvāja man savu izstarotāju. Es pateicos, bet to neņemu, jo biju pārliecināts, ka man nekas nedraud. Pie ieejas kuģī mani sagaidīja kāds sinzs un lika sekot. Zvaigžņu kuģis bija milzīgs — vairāk nekā simt astoņdesmit

metru garš! Mēs ilgi gājām pa bezgalīgo eju labirintu, līdz nonācām zālē, kur mani jau gaidīja Aseroks un pieci sinzi. Visiem galvās bija pastiprinātājas ķiveres. Mazliet nomaļus, atbalstījusies ar muguru pret sienu, stāvēja lina. Arī viņai galvā bija tāda pati ķivere, no kuras spraucās ārā meitenes zeltainie mati.

Tiklīdz ienācu, vecākais sinzs pavēstīja:

— Isi apgalvo, ka tu neesot telms, bet vienkārši melnīgsnējs sinzs. Tūlīt to pārbaudīsim. Pastāsti mums par savu planētu!

Bez steigas paņēmu metāla krēslu, apsēdos, pārmetu vienu kāju pāri otrai un iesāku:

— Mani uzskata par telmu, un tas ir aizvainojoši, tāpat kā jūs aizskar apziņa, it kā sinzus esot pārspējis kāds telms. Es jums atbildēšu, taču vienīgi aiz cieņas pret isiem. Manu planētu apdzīvo tikai viena cilvēce, un tomēr pie mums netrūkst nedz jums līdzīgu gaišmatainu indivīdu, nedz arī melnīgsnēju kā es. Sastopami arī pavisam melnādaini vai dzeltenādaini cilvēki, un to nav mazums. Pie mums ir bezgala daudz diskutēts, kura rase augstāk attīstīta nekā citas. Galu galā esam nosprieduši, ka visas rases ir līdzvērtīgas. Vēl nesen mums vajadzēja cīnīties pret kādu tautu, kura uzskatīja sevi par augstāku rasi. Mēs viņus pieveicām un pierādījām, ka starp rasēm atšķirību nav.

Šī domu pārraide, kurā vispārējos vilcienos sniedzu pārskatu par Zemes civilizāciju, sociālo iekārtu, zinātni un mākslu, turpinājās vairāk nekā stundu. Būdami nesalīdzināmi pārāki par mums zinātnes attīstībā, sinzi dažās tās jomās pārspēj pat isus. Savukārt Arbora zinātniekus pārsteidza mūsu panākumi atomenerģijas izmantošanā, jo viņi šo problēmu bija atrisinājuši krietni vēlāk.

Sinzi apbēra mani ar neskaitāmiem jautājumiem, pakāpeniski uzdodot aizvien sarežģītākus. Beidzot nolēma, ka, neskatoties uz dažām kopējām ārējām pazīmēm, es tomēr neesmu telms. Turpmāk sinzi pret mani izturējās pavisam citādi — atmetuši augstprātību, viņi kļuva sirsnīgi un laipni. Ilna staroja priekā — viņa vienīgā bija mani aizstāvējusi! Aseroks vienojās ar sinziem, ka vecākais no viņiem, Unas tēvs Hēlons, kas vadīja ekspedīciju, vakarā ieradīsies deviņpadsmit gudro apspriedē.

Kad gājām projām, Ilna un viņas brālis Akeijons mūs pavadīja. Laukā mani jau gaidīja Suiliks un Esīna. Aseroks aizsteidzās notikušo pavēstīt Azlemam, un es paliku divu isu un divu sinzu sabiedrībā.

Mēs visi līksmojām. Draudošais konflikts bija pilnīgi novērsts. Suiliks slepeni pačukstēja, ka simts ksilli jau bijuši gatavi vajadzības gadījumā iznīcināt sinzu zvaigžņu kuģi. Sarunādamies nonācām pie kāpnēm, kas veda lejup uz jūru, un apsēdāmies uz pakāpieniem. Spriedām par mūsu planētām, un es biju spiests apsolīt, ka pēc uzvaras pār mislikiem vispirms apciemošu Arboru un tikai tad došos atpakaļ

uz Zemi. Par šo uzvaru mēs runājām, it kā par kaut ko pavisam vienkāršu un pilnīgi noteiktu. Patiesībā uzvaras diena bija tik.tālu, ka līdz tam no mums nebūs palikuši pat pīšļi, jo cīņa droši vien turpināsies vēl tūkstošiem gadu. llna un Akeijons mani sīki iztaujāja par misliku. Viņi bija nolēmuši nokāpt alā, lai pārliecinātos, vai sinzi tikpat nejūtīgi pret mislika izstarojumiem kā Zemes cilvēki. Apsolījos, ka došos turp vēlreiz kopā ar viņiem.

Tajā vakarā, kā jau bija nolemts, deviņpadsmit gudrie ar sinziem tikās otrreiz. Neatkarīgi no sekām, kādas varētu būt parītdienas eksperimentam Sansinas salā, tika noslēgts savstarpējas sadarbības līgums. Aszam un Suilikam, kuri ar saviem kosmosa pētījumiem bija izpelnījušies tiesības kļūt par gudro kandidātiem, uzticēja stāties sakaros ar sinziem. Pēc abu lūguma viņiem par palīgiem nozīmēja mani un Esīnu. Sinzi no savas puses izvēlējās Hēlona dēlu Akeijonu un meitu llnu, kā arī jauno fiziķi Etohanu.

Isu delegācijā man, bez šaubām, bija tikai padomdevēja tiesības. Oficiāli pārstāvēt mūsu Zemi es nevarēju, jo mani no tās, ne jau nu gluži pret paša gribu, tomēr visai negaidīti nozaga. Lai vai kā, uzdevums mani ļoti iepriecināja — tas deva iespēju tuvāk iepazīt Esīnu un Suiliku, kurus uzskatīju par draugiem, Aszu, pret kuru izjutu patiesas simpātijas, un sinzus, kas mani ļoti interesēja. Pagaidām tā vēl bija tikai interese, ne vairāk.

Par to, kā ceturto reizi apciemoju misliku, es nemaz nestāstītu, ja vien tas man gandrīz nebūtu maksājis dzīvību. Turklāt kopš tā laika sinzi mani atzina par augsti attīstītu būtni. Izņemot Ilnu un viņas brāli, pārējie joprojām nespēja pārvarēt slēptu riebumu pret mani. Tas, bez šaubām, mani aizvainoja, jo uz sinzu zvaigžņu kuģa biju redzējis dažus telmus, bet, tici man, izņemot augumu un matu krāsu, nesaskatīju viņos ne mazākās līdzības ar sevi. Tie drīzāk atgādināja hipotētisko gorillas un pitekantropa krustojumu.

Kad sinzu zvaigžņu kuģī lidojām uz Sansinas salu, milzīgais lidaparāts šķita tikpat paklausīgs kā ksilli. Tiesa, vadītāja kabīnē toreiz mani neielaida. Deviņpadsmit isu gudros uz salu nogādāja Suiliks ar vienu no lielākajiem ksilliem.

Tik milzīgiem lidaparātiem Sansinas salā nebija piemērota lidlauka, tāpēc vajadzēja nolaisties jūrā. Krastā mēs izcēlāmies ar motorlaivām. Tā bija pirmā un vienīgā reize, kad uz Ellas izmantoju šādu satiksmes līdzekli.

Devos alā pirmais, man sekoja Akeijons, Una un kāds isu jauneklis — viņa vārdu vairs neatceros. Jauneklim vajadzēja mūs kontrolēt. Man galvā bija jau agrāk minētā uzlabotā pastiprinātāja ķivere.

Kamēr alā biju viens, misliks nereaģēja. Acīmredzot viņš mani pazina un laikam atcerējās, ka starot būtu veltīgi. Arī naida vilni šoreiz neuztvēru, vienīgi neskaidru ziņkāri. Sākumā misliks pat

nepakustējās.

Tad desmit robotu pavadībā ienāca pārējie. Reiz vaicāju Aszam, kāpēc isi kā aizsarglīdzekli neizmanto savas antigravitācijas zonas. Viņš paskaidroja, ka slēgtā telpā šīs zonas strauji paaugstina temperatūru. Mūsu vienīgais ierocis bija man uzticētā «aukstās liesmas pistole».

Tātad alā ienāca mani biedri. Tiklīdz viņi bija pārkāpuši slieksnim, misliks, pieplacis zemei, sāka starot ar pilnu jaudu un virzījās mums klāt. Isu jauneklis metās uz izeju, bet, nesasniedzis to, paģība. Sinzi pret izstarojumu bija tikpat nejūtīgi kā es, un tomēr viņi nesteidzās atkāpties, bet pieskrēja man klāt, uz mirkli aizsegdami metāla ērmu. Pēdējais šobrīdi izmantoja īstam robotu slaktiņam. Kad beidzot man radās izdevība šaut, no desmit robotiem bija palicis tikai viens. Bet misliks, mierīgā garā aizslīdējis līdz durvīm un nostājies ejā, aizsprostoja mums ceļu. Nu mēs bijām viņa gūstā.

Zinot, ka nepieciešamības gadījumā talkā nāks isu spēcīgā tehnika, es par to sevišķi neuztraucos. Taču ļoti nobažījies biju par isu jaunekļa likteni, jo, mislikam nemitīgi starojot, viņa dzīvībai ar katru mirkli draudēja lielākas briesmas. Pavēstījis mikrofonā, ka lūkošu atbrīvot izeju, liku sinziem paiet sāņus un ar pistoli rokā devos mislikam tieši virsū.

Tā metāla ķermenis pustumsā viegli zaigoja. Sagatavojies sāņus lēcienam, izšāvu. Misliks atkāpās. Izšāvu vēlreiz. Kāpdamies atpakaļ, misliks ieslīdēja skafandru kamerā. Steidzos viņam pa pēdām, bet tas man gandrīz maksāja dzīvību. Misliks klupa man virsū tik nikni, ka šaurajā telpā tik tikko paguvu izvairīties. Par laimi mans pastiprinātājs bija ieslēgts un pēc mislika naida viļņu intensitātes varēju paredzēt katru nākamo uzbrukumu. Šī dīvainā korrida ilga veselas piecas minūtes. Beidzot misliks atkal ieslīdēja alā, un es viņam sekoju.

Ejā uzgrūdies virsū robotam, kas nesa projām paģībušo isu, zaudēju kādas desmit sekundes. Šī aizkavēšanās varēja kļūt liktenīga sinziem. Kad ieskrēju alā, Akeijons bija aizstājies priekšā pie sienas pieplakušajai Ilnai, bet misliks tikai dažu metru attālumā no viņiem lēnām cēlās gaisā, lai abus sašķaidītu. Izšāvu sešas reizes pēc kārtas. Misliks, strauji pagriezies, metās man virsū. Manīju žilbinošu gaismas uzliesmojumu, pēc tam, saņēmis drausmīgu triecienu, šķiet, iegrimu nemaņā.

Tagad savā stāstā pārlēkšu pāri trīsdesmit dienām, gluži vienkārši tāpēc, ka visu šo laiku gulēju bezsamaņā un pat nenojautu, kas ap mani notiek. Misliks bija mani gandrīz sašķaidījis, sadragādams vairākus kaulus, un saplēsis skafandru, sakarā ar ko biju apsaldējis gandrīz pusi ķermeņa.

Atjēdzos gultā, kas atradās kādā svešā telpā ar metāla sienām. Gulēju uz muguras, un virs manis nemitīgi dūca milzīgs kvadrātveida

reflektors, atstarodams violetus starus. Man nekas nesāpēja, kaut gan jutos neizsakāmi vārgs. Mēģināju pakustēties un sapratu, ka manas kājas un rokas ir ieģipsētas. Tad isu valodā sāku saukt, lai kāds ienāk.

Ieradās kāds nepazīstams sinzs. Viņa mati bija gluži balti, bez isiem raksturīgās platīnblondās nokrāsas, drīzāk gan šī galva likās nosirmojusi. Noliecies pie manis, svešais paraudzījās uz kaut ko ārpus mana redzes loka, pasmaidīja un teica dažus vārdus. Reflektora dūkoņa mainīja tembru, gaisma kļuva spilgti violeta. Sajutu sīkus dūrienus visā miesā, un spēki pamazām atgriezās. Sinzs aizgāja, atstādams mani vienatnē. Man skaidri atausa atmiņā visi notikumi — bez šaubām, biju smagi ievainots un tagad gulēju sinzu slimnīcā, kas droši vien atradās uz viņu zvaigžņu kuģa.

Tad atkal iegrimu patīkamā snaudā. Nezinu, pēc cik ilga laika — pēc dažām minūtēm vai pēc vairākām stundām, svešais sinzs atgriezās, šoreiz kopā ar Szanu, kas man paskaidroja notikušo: tiklīdz misliks esot man pieskāries, tā «karstās gaismas» ietekmē kļuvis cīņas nespējīgs, taču gaisma uzliesmojusi nevis pirms trieciena, kā man likās, bet pēc tam. llna un viņas brālis ievilkusi mani skafandru kamerā neapskaužamā stāvoklī,

Kad tiku nogādāts zvaigžņu kuģī, es gandrīz vairs neelpoju. Sinzi apņēmās mani izārstēt, pirmkārt, tāpēc, ka lidojumu uz kontinentu es neizturētu, otrkārt, tāpēc, ka būtībā biju izglābis viņu vadoņa dēlu un meitu, tīļrklāt fizioloģiskā ziņā es biju tuvāks sinziem nekā isiem. Šo tuvību nekavējoties noteica ķīmiski ar histobioloģiskām analīzēm, kamēr ierīces, kuras pārspēja visu uz Ellas redzēto, mākslīgi uzturēja manī dzīvību. Manas un sinzu protoplazmas dīvainā analoģija Jāva, ne mirkli nevilcinoties, veikt vairākas sarežģītas plastiskas operācijas, par kādām uz Zemes pagaidām var tikai sapņot. Šai ziņā sinzi ir īsti mākslinieki, un «dzīvo izejvielu», ja tā drīkst izteikties, viņiem nekad neaptrūkst. Nevērojot to, ka sinziem piecu pirkstu vietā ir tikai četri — īpašība, kas krustojumā ar Zemes cilvēkiem var izzust, — viņi patiesībā mazāk atšķiras no eiropiešiem nekā ķīnieši.

Vārdu sakot, par to; ka izveseļojos un nepaliku kropls, esmu pateicību parādā galvenokārt sinzu slavenajam ārstam Visedomam Protams, lieli nopelni te arī Szanam, kuru biju pamatīgi iepazīstinājis ar Zemes medicīnas nozīmīgākajiem sasniegumiem un kas varēja sniegt viņam derīgus padomus, tāpat nevaru nepieminēt arī linu, kas dienām ilgi uzmanīgi sekoja pašizgudrotās, brīnišķīgās! mākslīgās sirds.darbībai.

Kops samaņas atgūšanas es strauji atveseļojos. Jau ceturtajā dienā man atļāva celties. Ņemot palīgā pastiprinātāju ķiveri un stundām ilgi sarunājoties ar linu, viņas brāli un tēvu, mācījos arī sinzu valodu. Šajā laikā man izdevās daudz ko uzzināt par Arboru un pašiem sinziem.

Kaut arī sinziem augsti attīstīta ir zinātne un tehnika, tomēr

sabiedrisko iekārtu viņi pārņēmuši no saviem senčiem, un tā ir ļoti interesanta. Senāk sinzu ģimenes bija aristokrātiskas, visus fiziskos darbus veica zemākās cilvēku sugas pārstāvji — telmi. Savu dzīvi sinzi veltīja mākslai, ceļojumiem un kariem. Pēdējais karš notika apmēram pirms septiņiem viņu planētas gadsimtiem, pēc tam karus aizstāja zinātniski meklējumi un kosmiskās telpas pētījumi. Tā ir paradoksāla nejaušība, ka Zemi atklāja nevisArbora kosmonauti, bet isi, jo, kā vēlāk noskaidrojās, sinzu galaktika — Andromēdas miglājs — atrodas mums tuvu kaimiņos. Patiesībā starp mūsu galaktikas zvaigžņu miljardiem atrast tieši Saules sistēmu nav nemaz tik vienkārši.

Tagad uz Arbora mīt apmēram divi miljardi sinzu, bet uz citām viņu galaktikas planētām — gandrīz trīssimt piecdesmit miljonu. Sinzu sociālā iekārta saglabājusi aristokrātisku raksturu. Hēlona brālis ir šēmons — šis apzīmējums atbilst mūsu nosaukumam firsts. Uz Arbora ir pavisam četri šēmoni, četru dzimtu galvas — pēdējo sinzu karaļu pēcteči. Valsts politiskā struktūra atgādina piramīdu. Tās virsotnē atrodas četri šēmoni. Šis amats ir daļēji mantojams, ja šēmonus ievēl vienmēr no vienas un tās pašas dzimtas, kaut gan jaunajam šēmonam obligāti nav jābūt iepriekšējā dēlam. Bet lina šo sarežģīto valsts struktūru tev vēlāk izskaidros labāk nekā es.

Tikai astotajā dienā pēc apziņas atgūšanas Visedoms atļāva man iet laukā. Kopā ar linu un Suiliku līksmi atstāju zvaigžņu kuģi, un devos pastaigā. Mierīgā garā uzkāpām pa Cilvēču kāpnēm, kur isi pie sinzu tēla kājām tiešām bija novietojuši vienu misliku.; Bieži lūkodamies savā mazajā pulkstenīti, Suiliks noslēpumaini smaidīja, un arī Unas; seju rotāja mīklains smaids. Drīz vien noguru un vēlējos atgriezties gultā. Viņi dedzīgi mani atrunāja, apgalvojot, ka svaigs gaiss nāks man tikai par labu, un mēs apsēdāmies krastā uz akmens soliņa ar seju pret jūru. Garāmejot mums blakus uz brīdi piesēdās Asza. Mazliet parunājies, viņš pameta mūs un devās uz zvaigžņu kuģi. Apmēram pēc bazika Suiliks atkal pavērās pulkstenīti un, viltīgi saraucis zaļo seju, teica:

— Nu varam iet atpakaļ.

Kad kāpām augšā pa trapu, mani sveicināja divi bruņoti sinzu sargkareivji. Tas šķita dīvaini, jo parasti viņi sveicina tikai savus virsniekus un deviņpadsmit gudros. Nemanot lina un Suiliks kaut kur nozuda, un es paliku gaitenī viens. Manu vientulību drīz vien pārtrauca Akeijons, pēkšņi nostādamies manā priekšā krāšņā purpura tunikā ar garu purpura apmetni, viņa pieri ieskāva plāna, šaura, mirdzoša platīna stīpiņa.

— Nāc, — viņš isu valodā aicināja, — uzģērb svētku tērpu, tūlīt tev par godu notiks svinīgā ceremonija.

Ievedis mani kādā kabīnē, viņš palīdzēja uzvilkt sinzu drēbes. Man bija sagatavota gara, balta tunika un tāds pats apmetnis, kas jo

vairāk izcēla manu melnīgsnējību, turklāt galvā vajadzēja likt zelta stīpu.

Sekojot Akeijonam, iegāju zālē, kas atradās aiz vadības kabīnes. Šās iegarenās zāles galā bija izveidots paaugstinājums, uz kura sēdēja Hēlons un lina. Hēlons bija tērpies aveņkrāsas, bet lina — gaišzaļā tunikā. Goda sardzē gar sienām stāvēja zvaigžņu kuģa virsnieki melnās un visa pārējā komanda — pelēkās uniformās. Starp šīm brīvās krokās krītošajām tunikām Aszas un Suilika piegulošie tērpi izskatījās gandrīz vai nepieklājīgi. Asza sēdēja paaugstinājuma labajā, bet Suiliks — kreisajā pusē.

Es pārsteigumā apstājos netālu no tribīnes. Zālē valdīja dziļš klusums. Pāris soļus man aizmugurē kā sastindzis stāvēja Akeijons.

Lēnām piecēlies, Hēlons vaicāja:

— Kas šeit stāv ūr-šēmona priekšā?

— Brīvs, dižciltīgs sinzs, — manā vietā atteica Akeijons.

— Kāds varoņdarbs viņam dod tiesības tērpties baltajā tunikā?

— Viņš izglābis no nāves ūr-šēmona meitu un dēlu.

— Kādu balvu par to vēlas brīvais, dižciltīgais sinzs?

— Viņš lūdz piešķirt viņam Ahenrētonu.

— Ko par to saka ūr-šēmona meita un dēls?

— Nav iebildumu, — lina un Akeijons reizē atsaucās.

— Un ko teiks ūr-šēmona brīvie, dižciltīgie biedri?

— Piekrītam, — vienbalsīgi skanēja virsnieku un komandas atbilde.

— Es, ūr-šēmons Hēlons, zvaigžņu kuģa «Tsalans» komandieris, uz draudzīgās planētas Ellas visu citu Arbora šēmonu — Tirana, Siora, Sertena, Arbortiana un Sina-j fas — vārdā uz visām sešām planētām dzī-; vojošo un mirušo sinzu un mūsu nākamo paaudžu vārdā pasludinu, ka planētas Szeme sinzam, kas stāv mūsu priekšā, par viņa vīrišķību piešķirts Sinzuthena un septītās pakāpes Ahenrētona nosaukums.

Zāli pāršalca pārsteiguma saucieni. Ilna smaidīja.

— Ej tuvāk, — man pačukstēja Akeijons.

Es laikam izskatījos loti komisks savā baltajā tunikā, ar zelta stīpu ap pieri un pastiprinātāja ķiveri ar smalkām, vibrējošām ante nām galvā. Lāga neaptverdams, kas īsti notiek, devos uz priekšu un apstājos pie paaugstinājuma.

Atskanēja neparasti skaista kora dziesma, dziesma par kosmosa iekarotājiem, tā pati, kuru dziedāja Ilna, kad pirmoreiz satikāmies. Mani pārņēma reliģiskai bijībai tuva sajūsma. Manīju, ka balto apmetni man noņem un uz pleciem uzliek citu. Dziesma izskanēja. Tagad es stāvēju sārtā apmetnī ar zeltītām apmalēm.

— Ar šo brīdi, Szemes dēls, tu esi sinzs, tāpat kā mēs, — Hēlons turpināja. — Ņem, te ir tavas «Tsalana» atslēgas un ierocis, ko drīksti

nēsāt pie sāniem, — un, uzsmaidījis Aszam, viņš piebilda: — Ja vien mūsu saimnieki isi to neliegs.

Man pasniedza paīsu, mirdzošu metāla stobriņu un divas simboliskas vara atslēgas — patiesībā sinzi, tāpat kā isi, šo primitīvo durvju slēdzi sen vairs nelieto.

— Ceremonija beigusies, — pavēstīja Hēlons un pievērsās man, — ceru, ka songs Vsevolods Klērs neatteiksies nobaudīt sinzu vakariņas.

— «Songs» ir tavs tituls, — Akeijons paskaidroja. — Pēc šēmona, ūr-šēmona un Vithiāna tā ir augstākā goda zīme, kas dod tiesības ņemt par sievu jebkuru Arbora meiteni, kaut vai paša ūr-šēmona meitu, — viņš piebilda, šķelmīgi pavērdamies Ilnā, kas spēji nosarka.

Kalvenolts dziest

Drīz pēc šīs ceremonijas, kad sinzi mani svinīgi uzņēma savā vidū, devos viņiem līdz uz Rēsanu, kur atradās Apdzīvoto planētu savienības padomes galvenā rezidence. Šajā padomē no katras planētas bija tikai viens pārstāvis, bet vispār uz Rēsana atradās dažādas šajā savienībā apvienojušos cilvēču kolonijas, kur iedzīvotāju skaits sniedzās no pieciem līdz divdesmit miljoniem. Turklāt uz Rēsana dzīvoja arī simts septiņdesmit miljoni isu.

Starp ieceļotāju kolonijām un viņu dzimtajām planētām pastāvīgi sakarus uzturēja pieci tūkstoši ksillu. Taču ar cilvēcēm, uz kuru planētām vēl plosījās kari, isi stājās sakaros reti, tikai ārkārtīgas nepieciešamības gadījumos, un saskaņā ar iaņēmuma likumu tās savienībā neuzņēma.

Uz Rēsana ir iekārtotas lieliskas zinātniskās laboratorijas. Gadsimtu gaitā, saplūstot dažādām kultūrām, šeit neparasti uzplaukusi zinātne un māksla. Rēsana universitātēs kādu laiku praktizējas gandrīz visi isu gudrie.

Ik pēc pieciem Ellas mēnešiem notiek savienības padomes sesija. Saskaņā ar noteikumiem par tās priekšsēdētāju jāievēl isu pārstāvis, un pašlaik tas bija Azlems. Šoreiz sesija sakrita ar svarīgu atklājumu — bija atrastas divas jaunas cilvēces ar sarkanām asinīm, un sanāksmei vajadzēja no ritēt jo svinīgāk tāpēc, ka šis cilveces bija nejūtīgas pret misliku nāvējošajiem izstarojumiem. Patiesību sakot, ieradies no Zemes, kur vēl joprojām liesmo kari, es kā oficiāls pārstāvis sesijā nedrīkstēju piedalīties.

Ceļā devāmies agri no rīta. Kopš trim dienām tajā Ellas daļā, kur es dzīvoju, bija sācies lietus periods. Par spīti spēcīgajai lietus gāzei mūsu reobs pacēlās gaisā. Šoreiz tālākam ceļojumam mūs gaidīja nevis Suilika lielais ksills, bet zvaigžņu kuģis. Lidojums ksillā man vairs nebūtu nekas jauns, turklāt mani iepriecināja izdevība lidot kopā ar Ilnu.

Kā jau droši vien būsi nopratis, no pirmā acu uzmetiena jutu pret Ilnu dziļas simpātijas. Dažas pazīmes, it īpaši viņas brāļa zobgalības, liecināja, ka meitene pret mani arī nav vienaldzīga. Kaut gan ar Suiliku, Esīnu un vēl dažiem isiem bijām sirsnīgi draugi un kaut gan viņi bija gudri un laipni, es šo zaļādaino būtņu sabiedrībā šķitu esam īsts trimdinieks. Turpretī pie sinziem jutos kā mājās.

Kad zvaigžņu kuģis uzņēma augstumu, lija lietus. Dažu sekunžu laikā izlauzušies cauri mākoņu vāliem, šāvāmies vertikāli augšup. Sēdēju vadības kabīnē kopā ar Ilnu, Akeijonu un «rcnu», mūsu valodā runājot, — zvaigžņu kuģa kapteini, Ilnas brālēnu Arnu. Vienā ziņā isi tehnikā tomēr pārspēj sinzus: ja ksillā paātrinājumu nemaz nejūt, tad

sinzu zvaigžņu kuģī tā ietekme ir tikai stipri polā Suiliks man parādīja Pirmās galaktikas planētas Šinas slaveno nāves puķi stenetu, kas tiklab gaisā, kā uz zemes nogalina jebkuru dzīvu radību, jo šīs puķes kuplie, it kā zeltā kaltie ziēdi izplata indīgu aromātu. Tas pat niecīgās devās ir nāvējošs.

No obsidiānam līdzīga caurspīdīga, iezaļgana materiāla veidotas kāpnes mūs noveda sēžu zāles nelielajā balkona ložā. Labajā pusē man sēdēja llna, kreisajā — trausla, sievišķīga būtne ar gaišu, zilganpelēku ādu, zili melniem matiem un lielām, violetām acīm: rbenu pārstāve no Vienpadsmitās galaktikas ! saules Vesaras planētas Farenas.

Lejā amfiteātrī ieņēma vietas Apdzīvoto planētu savienibas padomes delegāti. Katram no tiem priekšā atradās neliela pults, uz kuras spulgoja sarežģītas ierīces. Zālē valdīja tik plašai auditorijai neparasts klusums.

Isi ir nepārspējami meistari skatuvisku efektu radīšanā: gaisma zālē nodzisa, šaurs prožektora stars, pārslīdējis tukšajai tribīnei, pievērsās lūkai, no kuras iznira paaugstinājums. Uz tā spožos metāla krēslos sēdēja Azlems un četri svešu planētu pārstāvji, starp tiem arī Hēlons. Tie visi bija kā sastinguši. Azlems, piecēlies kājās, sāka runu. Kaut gan viņš runāja isu valodā, ar spēcīgu domu pastiprinātāju palīdzību to varēja saprast ikviens. Azlems vēstīja par iepriekšējā sēdē pieņemto lēmumu izpildi, par manu ierašanos, par sinziem un mūsu apbrīnojamo

Hēlons. Mums garām plūda visu to cilvēču pārstāvji, kuru tēlus biju redzējis uz Ellas! lielajām kāpnēm, tikai šoreiz tās bija dzīvas būtnes ar miesu un asinīm. Kāds neaizmir stams skats! Te bija zaļas, zilas un dzeltenas būtnes, lielas un mazas, neaprakstāmi burvīgas un kroplas, lāgiem pat gluži atbaidošas kā, piemēram, milzenis kaijens ar omāra acīm no galaktikas, kas atrodas vēl tālāk par mūsējo, tikai pretējā Visuma pusē. Dažas būtnes bija apbrīnojami līdzīgas isiem, bet, kad mums tuvojās krenu pārstāvis, kura dzimtenē Marā gatavo «abentornu» — pretīgo dzērienu, kas pieklājības pēc jādzer viesiem, Suiliks man draiskulīgi iegrūda duncku sānos. Gājienu noslēdza radījumi, kuriem, šķiet, nebija nekā cilvēciska, izņemot saprātu. Daži no tiem atgādināja lielus, dīvainus kukaiņus ar cietām bruņām. Šī parāde, kurā atklājās bezgalīgā dabas daudzveidība, uz mani atstāja satriecošu iespaidu.

— Diemžēl, nekad nevienam neredzēt itin visas cilvēku apdzīvotās planētas, — skumji rezumēja Suiliks.

Beidzot pienāca mūsu kārta doties pilī. No ārpuses celtne bija masīva, monolīta, bez jebkādiem izgreznojumiem, bet tās iekšpusi bagātīgi rotāja dažādu planētu mākslinieku skulptūras un gleznas. Kādā attālākā galerijā pie sienām varēja skatīt visu planētu galvaspilsētu panorāmas. Kad šķērsojām ziemas dārzu ar neparastiem,

eksotiskiem augiem, caurspīdīgā, hermētiski noslēgtā kupolā Suiliks man parādīja Pirmās galaktikas planētas Šinas slaveno nāves puķi stenetu, kas tiklab gaisā, kā uz zemes nogalina jebkuru dzīvu radību, jo šīs puķes kuplie, it kā zeltā kaltie ziēdi izplata indīgu aromātu. Tas pat niecīgās devās ir nāvējošs.

No obsidiānam līdzīga caurspīdīga, iezaļgana materiāla veidotas kāpnes mūs noveda sēžu zāles nelielajā balkona ložā. Labajā pusē man sēdēja lina, kreisajā — trausla, sievišķīga būtne ar gaišu, zilganpelēku ādu, zili melniem matiem un lielām, violetām acīm: rbenu pārstāve no Vienpadsmitās galaktikas saules Vesaras planētas Farenas.

Lejā amfiteātrī ieņēma vietas Apdzīvoto planētu savienibas padomes delegāti. Katram no tiem priekšā atradās neliela pults, uz kuras spulgoja sarežģītas ierīces. Zālē valdīja tik plašai auditorijai neparasts klusums.

īsi ir nepārspējami meistari skatuvisku efektu radīšanā: gaisma zālē nodzisa, šaurs prožektora stars, pārslīdējis tukšajai tribīnei, pievērsās lūkai, no kuras iznira paaugstinājums. Uz tā spožos metāla krēslos sēdēja Azlems un četri svešu planētu pārstāvji, starp tiem arī Hēlons. Tie visi bija kā sastinguši. Azlems, piecēlies kājās, sāka runu. Kaut gan viņš runāja isu valodā, ar spēcīgu domu pastiprinātāju palīdzību to varēja saprast ikviens. Azlems vēstīja par iepriekšējā sēdē pieņemto lēmumu izpildi, par manu ierašanos, par sinziem un mūsu apbrīnojamo imunitāti pret misliku izstarojumu. Turpmāk ar mūsu atbalstu cīņa pret mislikiem ieies jaunā fāzē — no aizstāvēšanās — uzbrukumā, un tās pirmo etapu ievadīs izlūklidojums dziļi ienaidnieka aizmugurē, tieši pašā nolādētās galaktikas centrā. Iespējams, ka paies gadsimti, līdz ienaidnieks tiks galīgi uzveikts. Taču atkāpšanās laiks pagājis. Lai iznīcinātu mislikus, ieroču ir diezgan! Noder viss, kas rada siltumu! Līdz šim pret mislikiem.cīnīties bija grūti, jo tas prasīja pārāk smagus upurus…

Azlems runāja ilgi. Sesijai — visas pasauIes cilvēču ziedam — viņš attēloja sinzu un Zemes cilvēku organisma īpatnības un pastastīja, ka musu imunitāte esot izskaidrojama ar palielinato dzelzs daudzumu organismā. Un tas mūs padarot līdzīgus mislikiem. Par spīti šai līdzībai ar Tumsas un Aukstuma dēliem mēs bez iebildumiem tikām atzīti par «cilvēka» vārda cienīgām būtnēm. Sinzi, kuri nolieguši karus jau sen, drīkstot tūlīt pat iestāties Apdzīvoto planētu savienībā. Toties Zemes cilvēkus viņi pagaidām uzskatot tikai par sabiedrotajiem, jo mūsu kultūra esot vēl pārāk jauna, taču varot cerēt, ka pēc neilga laika arī mēs kļūšot par pilntiesīgiem savienības loceklīem.

— Tas tikai ievads, — bez mazākās cieņas pret oratoru man pačukstēja Suiliks. — Tukši vārdi. īstais darbs sāksies komitejās. Saskaņā ar likumu tevi nevar uzņemt savienībā, tomēr — tu tiksi ieskaitīts isu komitejā.

— Kapec tieši isu? — es jautāju.

— Kaut arī sinzi tevi ir uzņēmuši savā vidū, tomēr mēs tevi atradām. Neaizmirsti to!

Azlems apsēdās. Kādu mirkli valdīja klusums. Tad skaļi kā pērkona grāvieni zālei pāršalca isu himna, ko dzirdēju pirmoreiz. Neteikšu, ka tā būtu mani aizkustinājusi. Kā jau minēju, viņu mūzika mūsu ausij pārāk sarežģīta, tā sastāv no loti augstu un ļoti zemu toņu savirknējuma, tāpēc brīžam mēs to nespējam uztvert. Kad pavēros Suilikā un Esīnā, mani pārsteidza viņu sejas. Tās pauda mistisku ekstāzi, pilnīgu kopības apziņu ar visām zaļo un zilo asiņu būtnēm. Zāles blāvi mēļajā gaismā arī pārējā sejās bija līdzīga izteiksme — reizē sapņaina un mierīga. Arī mana kaimiņiene ar gaišo, zilganpelēko ādu bija kā apburta. Vienaldzīgi klausījās tikai Hēlons uz paaugstinājuma, Ilna, viņas brālis un es.

Pēkšņi man atmiņā atausa kāda aina: reiz kādā kinohronikā biju redzējis fanātiķu pūli, kas Lurdā gaidīja brīnumu. Lūk, kādas domas manī raisījās, vērojot šīc dažādās kosmosa pārstāvju sejas.

Himna vēl arvien skanēja — tā bija slavas dziesma visvarenajai pasaules radītājai, visa pirmsākumam — Gaismai.

Tad atkal iestājās klusums. Domās iegrimuši, dažādo pasauļu pārstāvji vēl ilgi sēdēja kā sastinguši. Beidzot Azlems pamāja, lai sapulcējušies izklīst.

— Nezināju, ka isi arī pārējās cilvēces pievērsuši savai ticībai, — teicu Suilikam.

— Tu maldies. Pats zini, ka neesmu ticīgais. Himnas vārdiem nav nozīmes. Mūziku pirms vairākiem gadsimtiem tai komponējis Ellas-Venas ģeniālais komponists Rienss. Pietiek ar tās melodiju vien, lai isi nonāktu ekstāzē. Liekas, ka tā līdzīgi ietekmē arī citu planētu pārstāvjus. Visām reliģijām dziļākajā būtībā ir daudz kopēja. Vai tiešām tu neko neizjuti?

— Nē. Man šķiet, ka arī sinzus šī mūzikai ne mazākā mērā neietekmēja.

— Klusē! Nerunā tā! Vismaz pagaidām, ne. Isi šai ziņā ir ātri aizvainojami. Kukaiņveidīgie cilvēki ir tikpat nejūtīgi kā jūs, un ii tas viņiem sākumā sagādāja lielas nepatikšanas. Bija pat nolemts viņus izslēgt no savienības. Jums, protams, par to nav jābaidās, jo cīņā pret mislikiem esat mūsu vienīgā cerība.

Sesija ilga vienpadsmit dienu. Otrā plenārsēde notika tikai pēdējā dienā. Darbs norisa galvenokārt tehniskajās komitejās. Es strādāju kopā ar isu delegāciju. Pēc svinīgās noslēguma ceremonijas lidojām atpakaļ uz Ellu. Man par lielu sarūgtinājumu sinzi palika uz Rēsana.

Drīz vien atkal iejutos ikdienas dzīvē. Joprojām mitinājos pie Suilika. Katru dienu 9 ierados Zinību pilī, kur kopā ar Aszu un Szanu veicām eksperimentus salīdzināmajā bioloģijā. Aszam izdevās mākslīgi

iegūt mislika izstarojumu. Tā struktūru es vēl līdz šim neizprotu, zinu tikai, ka šai radiācijai nav nekā kopīga ar elektromagnētismu. Isu, sinzu un arī dažu citu planētu fiziķi sen apguvuši to, par ko mūsu zinātniekiem vēl nav ne jausmas.

Uz Ellas jutos gandrīz kā mājās. Isu valodu vēl pilnīgi nepārvaldīju, taču sarunāties varēju itin veikli, tāpēc nepārtraukti valkāt domu uztvērēju vairs nevajadzēja. Isi uzskatīja mani par savējo, man netrūka draugu, paziņu, darba. Kā ārzemju speciālists biologs tiku oficiāli iesaistīts Bioloģiskajā sekcijā cīņai pret mislikiem, kur, sadarbojoties ar Rasenoku un Szanu, vadīju isu jauno biologu grupu desmit cilvēku sastāvā. Ar dzīvi uz Ellas biju tik loti saradis, ka reiz, runājot ar Aszu, gluži nopietni iesaucos: «Mēs, isi…», kas, dabiski, izraisīja smieklu vētru. Isi nudien ir loti patīkami, jautri un laipni ļaudis, un, nevērojot zināmu vēsumu jūtu ziņā, ar viņiem, nenoliedzami, vieglāk sadzīvot nekā ar sinziem, kas pārāk ātri apvainojas.

Pēc mēneša no Rēsana atgriezās sinzu zvaigžņu kuģis, un es ar lielu prieku iesaistīju savas grupas darbā kā llnu, tā Akeijonu.

Manas dienas parasti ritēja šadi: tūlīt pec saules lēkta kopā ar Suiliku paēdis brokastis, steidzos uz laboratoriju. Atstājis reobu uz terases, devos uz zvaigžņu kuģi pēc Unas un viņas brāļa. Līdz dienas vidum mēs strādājām. Pusdienas mēdzu ieturēt «Sveszemnieku namā» vai vēl biežāk — sinzu zvaigžņu kuģī. Pēc tam turpinājām darbu laboratorijā un nebeidzām to ātrāk kā divas stundas pirms saules rieta. Ja laiks bija jauks, līcī peldējāmies. Tālu peldēt neiedrošinājāmies, jo jūrā mudžēt mudžēja plēsīgas zivis, tā saucamās «vsivz», daudz plēsīgākas par mūsu haizivīm, bet šauro ieeju līcī no tām aizsargāja asrna antibiotisko staru josla. Bez laboratorijas darbiniekiem mums bieži pievienojās Suiliks un Esīna. Isi ir nepārspējami peldētāji. Ne reizi vien manu acu priekšā Suiliks simts metru distanci veica četrdesmit septiņās sekundēs, kā nieku pārspējot mūsu pasaules rekordu.

Kā isiem, tā sinziem fizkultūra ir lielā cieņā. Kaut gan fiziski viņi ir nespēcīgāki par Zemes cilvēkiem, taču daudzkārt vingrāki. Vienmēr būt pēdējam gan peldēšanā, gan skriešanā un lēkšanā man beidzot apnika, tāpēc ieviesu uz Ellas svarcelšanu, diska un šķēpa mešanu, pareizāk sakot, nevis ieviesu, bet atjaunoju, jo senos laikos līdzīgi sporta veidi isiem bijuši pazīstami.

Kad tumsā lidojām mājup, Suiliks mācīja man pazīt zvaigznes pie Ellas debesīm. Vērojot tās vai nu ar neapbruņotu aci, vai ari mazā tālskatī, reizēm laukā uzkavējāmies ļoti ilgi. Isi ir astronomu tauta. Pie viņiem pat bērni pazīst visus zvaigznājus. Arī skolā eksāmenos viņiem to prasa. Dažreiz vakaros nelielā torpēdveida lidaparātā pie mums atlidoja Ilna ar brāli. Šis lidaparāts bija ātrāks par reobu, taču ne tik

stabils.

Kamēr es ar savu grupu cītīgi meklēju isiem noderīgu aizsarglīdzekli pret misliku izstarojumu — šai ziņā nenozīmīgi panākumi mums jau bija —, Suiliks un simtiem citu ksillu vadītāju mācījās rīkoties ar ieročiem, kurus būs jālieto izšķirošajā cīņā. Tālu Zaļajā jūrā isi evakuēja un pārvērta apmācību vietā kādu salu, kur tika savesti veseli kalni visdažādāko ieroču, sākot ar atombumbām, kas atgādina mūsējās, beidzot ar briesmīgām iznīcināšanas ierīcēm, par kādām mums, Zemes cilvēkiem, par laimi, vēl nav ne jausmas. Sīkāk par tām pastāstīšu citreiz.

Kādudien pēkšņi saņēmu pavēli mācīties vadīt ksillu. Ar šo smago uzdevumu tiku galā pēc trim mēnešiem. Vadīt ksillu izplatījumā nemaz nav grūtāk, kā reobu. Vissarežģītākā ir pāreja ahūnā, un, kaut gan ļoti centos, man eksāmenā izdevās iegūt tikai otrās klases pilota pakāpi, kas aptuveni atbilst mūsu «kabotāžas kapteiņa» nosaukumam. Ahūnā ienirt un vairāk vai mazāk precīzi no tā iznirt biju gan iemācījies, taču nereti vēl rīkojos tīri intuitīvi. Tomēr tālāk par Ceturto galaktiku nekad nelidoju. Lai pārvarētu milzīgos attālumus un, galvenais, — lai atgrieztos atpakaļ, jābūt labam matemātiķim, kāds es nekad neesmu bijis. Ahūna teoriju galīgi neizprazdams, vadīju ksillu līdzīgi neskaitāmām mūsu Zemes sievietēm, kuras nevainojami vada automašīnas, neko nezinot par iekšdedzes dzinēju.

Savādi, ka pēc tam man bija daudz vieglāk vadīt sinzu zvaigžņu kuģi, kaut gan kā isi, tā sinzi apgalvo, ka tas pāriet ahūnā, ko sinzi sauc par «rror», pavisam citādi nekā ksills. Isi pat šaubās, vai tas ir viens un tas pats ahūns! Un patiesi, ja ksills un zvaigžņu kuģis vienlaikus dodas izplatījumā, reizē ienirst ahūnā un paliek tur tikpat ilgi, tie tomēr nekad vienā un tajā pašā laikā un vietā neiznirst. Attālums starp tiem dažkārt sasniedz ceturtdaļu gaismas gada.

No visa uz Ellas pavadītā laika man cieši atmiņā iespiedies kāds vakars. Izņēmuma kārtā mēs ar Suiliku un Esīnu reiz nolēmām pa nakti palikt Svešzemnieku namā. Gaidot Ilnu un Akeijonu, apsēdāmies liedagā. Suiliks nule bija pavēstījis, ka viņam ar Esīnu drīz būs kāzas, kurās man vajadzēs būt par līgavas aizstāvi «stēnsetanu». Ilna nezin kāpēc toreiz atnāca viena un apsēdās man blakus. Debesis tajā naktī likās apbrīnojami skaidras, zvaigžņu miljardi tajās dega spožāk nekā parasti. Šo to man pajautājis, Suiliks lika parādīt Sisantora zvaigznājā dzeltenīgi sārto Oriaboru, sarkano Šēsinsjafanu, zilgano Bēroē un citus spīdekļus.

— Neskaties atpakaļ un pasaki, kāda koši zila zvaigzne patlaban mirdz tev aizmugurē, apmēram trīsdesmit grādu virs horizonta? — Suiliks pavaicāja.

— Kalvenolts, — uzvaroši iesaucies, pagriezos, lai pārliecinātos, vai neesmu maldījies…

— Atklāti sakot, — piebildu, — Kalvenolts nemaz nav ne tik spožs, ne tik koši zils.

— Tas atkarīgs no zvaigznes augstuma virs horizonta, — neatskatīdamies Suiliks paskaidroja. — Uz vienas Kalvenolta planētas esmu bijis. Tā nav apdzīvota, taču bezgala skaista.

Pāris draugu pavadībā pie mums pienāca Akeijons, un mēs uzsākām runāt par kaut ko citu.

Vēlāk es bieži iedomājos, ka dīvainās pārmaiņas Kalvenolta spektrā biju ievērojis pirmais. Tā tiešām bija Ellai ļoti tuva zvaigzne, ne vairāk kā sešu gaismas gadu attālumā, sensenis pazīstama kā isu astronomiem, tā pārējiem, un tāpēc neviens tai pārāk lielu uzmanību nepievērsa.

Apmēram pāris mēnešus pēc šā vakara Suiliks apprecējās. Kāzu ceremonija uz Ellas mēdz būt divējāda. Vienkāršākais veids — kad līgava un līgavainis, ieradušies pie oficiālas personas, pavēstī, ka vēlas stāties laulībā. Otrs — daudz sarežģītāks — noris saskaņā ar senajām tradīcijām. Ņemot par sievu «lielā mistisko ceremoniju meistara», citiem vārdiem sakot, galvenā priestera meitu, Suilikam vajadzēja izvēlēties otro variantu.

Tā kā man bija uzticēti līgavas aizstāvja pienākumi, tad nedēju pirms kāzām pie manis ieradās divi jauni isu priesteri, lai iepazīstinātu mani ar kāzu parašām. Senos laikos, aizvēsturisko karu periodā, laulājoties divu dažādu klanu jauniešiem, kāzu svinības nereti pārtrauca līgavas klana jaunekju uzbrukums, viņi nevēlējās savu meiteni atdot svešiniekam. Tāpēc līgavainis no līgavas radiniekiem vai cita klana, izņemot savu, izraudzījās līgavas aizstāvi — «stēnsetanu». Trīs dienas, kamēr ilga laulību ceremonija, aizstāvim vajadzēja jaunlaulātos sargāt. Visbiežāk šo pienākumu uzticēja kādam slavenam karavīram, vadonim vai priesterim. Protams, mūsdienās par bruņotu uzbrukumu nevar būt ne runas, taču reibinošie dzērieni darīja savu un kāzas dažkārt beidzās ar nopietnu sadursmi. Turklāt līdz ar līgavas nolaupīšanu, kaut arī tikai uz mirkli, tika anulēts viss ceremoniāls, kas bija jāatsāk no gala. Suiliks par līgavas aizstāvi izvēlējās mani, kā savu draugu, paļaudamies uz manu, Zemes cilvēka, fizisko spēku. Nu, ko lai dara, sāku meklēt starp Esīnas tuviniekiem sev palīgus. Galu galā savervēju vienpadsmit spēcīgus puišus.

Ceremonija sākās Esīnas mājās šaurā ģimenes lokā. Te bija klāt vienīgi tuvākie radi, priesteri un es kā līgavas aizstāvis. Viss notika ļoti vienkārši: pēc bezgala garām lūg šanām, kuru laikā Suiliks manāmi garlaikojās, bet Esīna un pārējie šķita iegrimuši dziļās domās, atskanēja senlaicīgas himnas bez isu modernajai mūzikai raksturīgiem spējiem kritieniem un kāpieniem. Tad iedegās zaļa uguns — isu asins krāsā! Tā nedrīkstēja izdzist trīs dienas. Otrajā dienā jaunlaulātajiem bija jādod mazais zvērests un jāapsolās vienam otru aizstāvēt un

atbalstīt; uzticību te nepieminēja — tā ir bez vārdiem saprotams likums. Tad tuvākie draugi piedalījās nelielā mielastā. Trešajā dienā man nācās atteikties no dīkdienīga novērotāja lomas.

Šī diena sākās ar zvērestu zvaigznēm: jaunlaulātie apņēmās ieaudzināt savos bērnos mīlestību uz Gaismu un naidu pret Aukstuma un Tumsas dēliem. Pēc tam sekoja lūgšanām veltīts piecu stundu pārtraukums un beidzot — lielais mielasts.

Galdi bija klāti vietējā Kāzu namā. Pavisam sanāca vairāk nekā četrsimt viesu. Svinībās piedalījās viss Zinību pils laboratoriju personāls un pat daži gudrie — tik lielu pagodinājumu Suilikam parādīja tāpēc, ka viņš bija atklājis cilvēci ar sarkanām asinīm. Bija atnācis arī Asza, kas man pavēstīja, ka misliks nobeidzies. Ieradās ksillu kapteiņu delegācija «admirāļa» palīga vadībā un divdesmit septiņi sinzi, starp tiem, protams, lina, Akeijons, kā arī daudz citu gan pazīstamu, gan svešu viesu. Pārsteigts pie galda pa kreisi no Esīnas ievēroju rbenieti ar gaišo, zilganpelēko ādu. Izrādījās, ka šī meitene — Esīnas studiju biedrene — dzimusi uz Rēsana; viņai bija ļoti maigs vārds — Beišitinsiantorepanserozeta. Ak vai!

Kopā ar saviem vienpadsmit palīgiem nosēdos pie atsevišķa galdiņa blakus vienīgajai ieejai zālē. Izmantojot savas priekšrocības, pieaicināju pie mums arī Ilnu un viņas brāli.

Galdā pasniedza daždažādus ēdienus — visvisādas krāsainas želejas, dažas no tām man likās ļoti gardas, citas tik tikko ēdamas vai pat pilnīgi nebaudāmas. Arī dzērieni bija ļoti dažādi, tie saturēja nedaudz alkohola un, manuprāt, garšoja diezgan viduvēji. Vakariņu beigās ksillu flotes virspavēlnieka vietnieks Zerans pasniedza Suilikam slaveno krenu dzērienu abentornu. Vajadzēja redzēt Suilika seju, kad viņš to iedzēra! Gribēdams nogaršot, palūdzu ieliet man šo dzērienu un biju patīkami pārsteigts: abentorns atgādināja vecu, labu viskiju. Arī Ilnai un Akeijonam nebija pret to iebildumu, un, kamēr isi platām, izbrīna pilnām acīm raudzījās uz mums, mēs trijatā pudeli iztukšojām.

Kā elliešu viesībās parasts, zālē valdīja nepiespiesta jautrība. Man kā līgavas aizstāvim nebija ko darīt, un es jau sāku domāt, ka mana misija beigusies, kad pēkšņi laukā atskanēja troksnis. Asza, aizbraukdams uz Zinību pili, kur viņu gaidīja steidzams darbs, durvis bija atstājis pusvirus, un pa tām plūda iekšā skaļi saucieni. Nekavējoties cēlos no galda un nostādiju sardzē savus palīgus. Trīsdesmit isu jaunekļi, dziedot senu kara dziesmu, tuvojās durvīm. Pēc sensenas parašas viņi ar varu lūkoja ielauzties zālē un nolaupīt līgavu. Mums viņus vismaz uz pusbaziku par katru cenu vajadzēja aizkavēt.

Sākās sīvs cīniņš! Uzbrucējus sagaidīja belzienu krusa, un nu es pierādīju, ko spēj Zemes cilvēks. Kopš studiju gadiem, kad spēlējām regbiju, līdzīgos kautiņos nebiju piedalījies. Cīņa ar mainīgiem

panākumiem turpinājās apmēram ceturtdaļbaziku, taču «ienaidniekam» neizdevās iekļūt zālē. Pēkšņi pār cīnītāju galvām ieraudzīju, ka lejup milzīgā ātrumā laižas reobs. No kabīnes izlēca cilvēks, kuru pēc slaidā, gigantiskā stāva uzreiz pazinu. Tas bija Asza. Kaut ko skaļi saukdams, viņš skrēja pie mums, taču vispārējā kņadā neko nevarēja sadzirdēt. Arī domu pārraide attāluma dēļ nebija iespējama. Es metos šķirt cīnītājus un, piecirzdams kāju, saucu: «Palieciet klusu! Klusu!» Troksnis uz mirkli pierima, un es paguvu saklausīt:

— Kalvenolts dziest! Kalvenolts dziest!

Nav cerību atgriezties

Piepeši viss aprima, apklusa kā uzbrucēji, tā mani palīgi un pārējie kāzu viesi. Visi acumirklī saprata, ko tas nozīmē. Tik briesmīgs, ļaunu vēstījošs menetecels, kas negaidot apslāpēja svētku priekus, nebija dzirdēts kopš Baltazāra laikiem.

Asza īsumā paskaidroja: mielasta laikā viņš saņēmis vēstulīti, kurā Azlems lūdzis viņu steidzīgi ierasties Zinību pilī. Tur viņam parādījuši no Centrālās observatorijas Arana kalnā nupat saņemtās spektrogrammas. Astrofiziķis acumirklī sapratis, ka Kalvenolta spektrs ir kļuvis ļoti līdzīgs nolādēto galaktiku spektram. Tā kā televīzijas sakaru ar Kāzu namu nebija, Asza nekavējoties sēdies reobā un devies atpakaļ.

Piecēlies no galda, pie mums lēni pienāca Suiliks.

— Ja nemaldos, misliki jau uzbrūk Kalvenolta planētām? — viņš sacīja un sadrūmis nomurmināja: — Pieci gaismas gadi… Tikai pieci!

— Pasaules radītāja, mūžīgā Gaisma, neatstāj Jaltaru! — iesaucās Esīna.

Pārējie klusēja. Es lūkojos viesu nobālušajās sejās.

— Droši vien viņi to sasnieguši nesen. Pirms trim gadiem, kad Rismanu apmeklēja Suiliks, nekas tamlīdzīgs taču netika novērots, — es ieminējos.

— Esmu bijis vienīgi uz Rismana, bet ne uz Erfena, Siona, uz Sestās un Septītās planētas. Mislikiem noteikti vajadzētu būt uz Sestās un Septītās. Uz pārējām viņiem par karstu, vismaz pagaidām…

Atkal iestājās klusums, tad ierunājās Asza:

— Lai vai kā, bet šeit nav īstā vieta diskusijām. Szemes cilvēkam jānāk man līdz. Visām oficiālajām personām jāatgriežas savos posteņos jau šovakar. Acumirklī briesmas vēl nedraud. Uz visām Jaltara planētām, pat uz vēsākajām, mums ir kolonijas, bet no Kalvenolta ietekmēt mūsu sauli misliki nespēj. Suilik un Esīna, šī nakts lai pieder jums, bet rīt pēcpusdienā pievienojieties mums.

Kopā ar sinziem atstaju Kāzu namu. Reobā Asza kļuva vaļsirdīgāks: likās, ka iznīcībai nolemts ne vien Kalvenolts, bet arī Eltoēa un Aselors, kuru spektros tāpat novērotas bīstamas pazīmes. Saskaņā ar Ellas, Marsa un Rēsana valdībām, kā arī ar Apdzīvoto planētu savienības padomi gudrie nolēmuši jau rīt pat izsludināt kara stāvokli. Situācija skaidra — misliki ielauzušies Pirmajā galaktikā.

Mums lidojot pāri Zinību pilij Esantemas pussalā, ceļu šķērsoja ksillu eskadra — simts lidaparāti ciešā ierindā strauji cēlās augšup. Tas bija vienreizīgs skats — cits pēc cita nozuzdami debesu zilgmē, gaisā drāzās mirdzoši diski.

— Pirmā izlūkeskadra dodas uz Kalvenoltu, — Asza

paskaidroja. — Cik no tiem atgriezīsies? Sazin nu, vai misliki apmetušies uz kādas planētas vai starpplanētu telpā? Tiem, kas pirmie ienaidnieku atradīs, nav gandrīz nekādu cerību atgriezties.

Brīdi klusējis, viņš piebilda:

— Suiliks gan dusmosies. Šī eskadra bija jāvada viņam.

— Un kāds būs mans pienākums? — es vaicāju.

— Kopā ar jaukto sinzu un isu komandu tu dosies līdzi otrai eskadrai.

Kad nolaidāmies blakus sinzu zvaigžņu kuģim, ievēroju, ka uzejas kāpnītes tam paceltas, karogi noņemti. Milzenis bija kaujas gatavībā.

Mēs devāmies tieši uz padomes sapulču zāli. Plenārsēde jau bija sākusies: pirmajā rindā sēdēja deviņpadsmit gudrie, amfiteātrī aiz viņiem — visi pārējie. Man ierādīja vietu otrajā rindā līdzās sinzu pārstāvjiem. Gari runāt nevajadzēja — jautājums par karu vai mieru bija jau izlemts. īsiem izvēles nebija — vienīgā izeja — par katru cenu padzīt mislikus no Pirmās galaktikas. Pēc tam jāpāriet uzbrukumā nolādētajām galaktikām.

Šim nolūkam izmantot sinzu zvaigžņu kuģi pagaidām nebija iespējams: Kalvenolts atradās pārāk tālu, lai uz to lidotu tieši cauri izplatījumam, un pārāk tuvu, lai sinzi ar savu tehniku iedrošinātos sasniegt to, pārejot ahūnā. Tāpēc tika nolemts, ka daļai sinzu ierādīs vietas ksillos, bet pārējie atgriezīsies uz Arboru pēc palīgspēkiem.

Sinzu zvaigžņu kuģis aizlidoja nākamajā lienā agri no rīta, atstādams uz Ellas pieclesmit savējos, ieskaitot linu un Akeijonu. p pusdienas laiku ieradās Suiliks un Esīna, un mēs visi devāmies uz otrās eskadras apmetni Aniaszas salā. Tā atradās Ellas pretējā puslodē, tāpēc to sasniedzām tikai pēc deviņām stundām.

Otrā eskadra sastāvēja no simts septiņdesmit diviem dažāda tipa ksilliem, sākot ar vieglajiem, kas atgādināja to, kurā lidojām šurp no Zemes, un beidzot ar smagajiem milzeņiem, kuru diametrs pārsniedza simt piecdesmit metru un kurus apkalpoja vareniem ieročiem bruņota sešdesmit vīru komanda. Kādu laiku klejojām starp lidaparātiem, tad Suiliks norādīja uz kādu vidēja lieluma ksillu:

— Re, kur mūsējais — flagmaņkuģis, — pa pusei jokojot, pa pusei lepojoties, viņš teica.

Tas bija savāds gaisa kuģis ar interesantu komandu, kuras sastāvā ietilpa eskadras komandieris Suiliks, stūrmanis Snezins, vēl desmit isu, turklāt «desanta grupa», kurā tikām ieskaitīti mēs četri — Una, Akeijons, jaunais sinzu fiziķis Hērangs un es; bijām ļoti pārsteigti, uzzinot, ka līdzi lidos arī jau pazīstamā rbeniete Beišitinsiantorepanserozeta un viņas draugs Šēferantosinansērozets — šie abi rbenu pārstāvji vēlējās pārbaudīt kādu jaunu, Rēsana laboratorijā izgudrotu, netermisku ieroci. Mēs visi vienojāmies, ka rbenu garie vārdi jāsaīsina, un turpmāk nolēmām saukt viņus gluži

vienkārši par Beišitu un Sēferu.

Nākamajās dienās isi mācīja mūs lietot ieročus un vadīt ksillu. Hērangs, lina un Akeijons, kuri jau prata pāriet ahūnā pēc sinzu metodes, ļoti ātri apguva ksilla vadīšanas mākslu, pārspēdami šai ziņā mani. Gluži dabiski, viņi labāk prata lietot arī sinzu ieročus, toties es nevainojami pārvaldīju isu ieročus. Rbenu jaunizgudrojumu mēs izmēģināt nevarējām, jo tas iedarbojās vienīgi uz mislikiem.

Sestās dienas rītā saņēmām uzaicinājumu ierasties Zinību pilī. Mūsu ksills sasniedza to apbrīnojami ātri. No izlūkeskadras divsimt ksilliem bija atgriezušies tikai četrdesmit divi. Izrādījās, ka Aszam ir taisnība — zaudējumi bija smagi. Kalvenolts bija gandrīz pilnīgi izdzisis, tā gaisma nonāca līdz mums vēl tikpat spilgta kā agrāk, taču mazliet iesarkana, kaut gan pati šī zvaigzne bija mirusi jau pirms pieciem gadiem. Atceroties savu bezrūpīgo nolaišanos uz Rismana, kad misliki jau otro gadu valdīja uz Sestās un Septītās planētas, Suiliks neviļus notrīcēja. Pašlaik uz šo abu planētu sasalušās virsmas mudžēt mudž misliki. Tieši tāpat kā uz saules Sklīnas planētām, misliki tur uzcēluši dīvainus, gigantiskus metāla torņus — piloius. Ienaidnieku pēkšņi pārsteigt nav iespējams, jo misliki grupās pa deviņi pastāvīgi)atrulē starpplanētu telpā. Izlūkiem izdevās bombardēt Sestās planētas pilonus, taču piepūt Septītajai planētai viņi nevarēja. Tāpēc aums — sinziem un man, Szemes cilvēam, — vajadzēja salauzt Septītās planētas aizsardzību, nolaisties uz tās, mēģināt iznicināt noslēpumainos torņus un, ja vien izdosies, atgriezties atpakaļ uz Ellas. Mūsu rīc ībā būs īpašas bruņu mašīnas, kuras zināmā mērā mūs pasargās no piķējošo misliku triecieniem.

Teikdams, ka šis plāns mani sajūsmina, es melotu. Iedomājoties vien, ka kopā ar cilvēkiem, kurus lāga nepazinu, būs jānolaižas uz svešas planētas un jācīnās pret dīvainiem, neizprotamiem briesmoņiem, mani stindzināja šausmas. Bet atkāpties vairs nevarēja. Biju isu viesis, viņi pret mani izturējās kā pret savējo un atklāja daudzus savus noslēpumus. Galu galā uz mani taču misliku izstarojums neiedarbojās, bet Suiliks un Esīna, kam tas nes nāvi, tomēr nešaubījās ne mirkli. Turklāt, aizstāvot Jaltaru, es aizstāvēšu arī mūsu Sauli, cīnīšos par savas Zemes nākotni. Tāpēc piekritu.

Mēs izlidojām otrā rītā. Pāreja ahūnā ilga tikai mirkli, gandrīz tūlīt pat iznirām izplatījumā Kalvenolta trešās planētas — Rismana — orbītas tuvumā.

Pēc visa, ko stāstīju, lūdzu, neiedomājies, ka sauļu sistēmās katrai zvaigznei — saulei — noteikti ir savas planētas. Patiesībā zvaigznes, kam ir pavadoņi, sastopamas diezgan reti. Isu zinātnieki uzskata, ka tikai vienai no simt deviņdesmit zvaigznēm mēdz būt pavadoņi. Vidēji uz katras no desmit planētām dzīvība ir iespējama uz divām, bet apmēram no tūkstoš planētām uz vienas mīt būtnes, kuras var nosaukt

par cilvēkiem. Rismans jāpieskaita pie tādām planētām, kas ir piemērotas dzīvības attīstībai, bet tomēr ir neapdzīvotas: tur eksistē vienīgi primitīvas dzīvības formas, fauna, kas atbilst kembrija periodam uz Zemes.

Mūsu trieciena eskadra nolaidās uz Rismana. Pēc lieluma šo planētu varētu ierindot starp Zemi un mūsu Marsu. Pirms misliku iebrukuma pār to mirdzēja žilbinoša, koši zila saule, kā Suiliks teica, — viena no skaistākajām Pirmajā galaktikā. Bet tagad tumšsarkanais Kalvenolts pacēlās virs apvāršņa kā ļaunu vēstījoša, asiņaina acs. Rismana virsmu klāja sniegs un «sauss» ledus. Temperatūra bija noslīdējusi līdz mīnus simt grādiem. Viss dzīvais bija gājis bojā, varbūt tas mita vienīgi okeānu dzīlēs zem biezās ledus segas.

Mūsu apmetnes vieta likās neaprakstāmi drūma: mēģini iedomāties bezgalīgi plašu, tuksnesīgu līdzenumu, kurš grimst sarkanīgā dūmakā. Šur tur uzkalniņos neskaidri iezīmējas mīkstas sniega kupenas. Starp tām izkaisīti tumši, spīdīgi plankumi — diskveida ksilli, ap kuriem rosās sīki, skafandros tērpti,akumpuši stāvi: Kalvenolts gurdi grimst liz apvāršņa, tā sārtā atblāzma pāri ledāiem stiepjas mums pretī kā smaili, asiņaini irksti. Es skaidri izjutu, cik milzīgi tālu smu no Zemes. Man šķita, ka esmu nožēloīmi sīka, miljardiem kilometru no dzimtās planētas kosmosā apmaldījusies būtne. Radās iespaids, ka pasaule iet bojā, ka laiks ir apstājies. Isi tobrīd likās sveši, citas pasaules bērni, pasaules, kurai nav nekā kopīga ar manējo. Laikam arī Una izjuta kaut ko līdzīgu: redzēju, ka viņa nobāl un sāk drebēt. Akeijons un pārējie sinzi ar neizdibināmām sejām kā sastinguši sēdēja pie ekrāna, nepārmijot ne vārda.

Dzirdēju, kā vadības kabīnē — «seallā» — Suiliks nodod rīkojumus. Viņa balss, mierīga un vēsa, viegli trīcēja. Tas isiem raksturīgs stipra saviļņojuma brīžos. Un kā gan citādi! Tik svarīgs uzdevums Suilikam bija uzticēts pirmoreiz, un, skaidri nezinādams, vai maz dzīvs atgriezīsies mājās, viņš tomēr priekā staroja, ka tieši viņam, jaunajam planētu atklājējam, lemts vadīt pirmo trieciengrupu.

Apsēdies atzveltnes krēslā, es domās sakopoju pēdējās dienās apgūtās zināšanas par ieročiem, kurus drīzumā nāksies lietot, un par bruņu mašīnām — «sahjeniem», kas pasargās mūs no misliku uzbrukumiem. Pēkšņi Ilna pieskārās manam plecam un isu valodā vaicāja:

— Vai nevēlies pastaigāties pa Risrnanu? Suiliks sacīja, ka mēs šeit uzkavēšoties veselu baziku.

Ilnas dziedošā balss pat isu vārdiem piešķīra īpašu melodiskumu. Meitene noliecās pār mani, un viņas zeltaini brūnā seja, ko ieskāva gari, gaiši mati, salīdzinot ar zaļajām isu sejām, šķita neparasti tuva un cilvēciska. Pamanījusi, ka mulstu, lina veltīja man apburošu sinzu

meitenes smaidu, kas, starp citu, arī pašlaik rotājas viņas lūpās.

— Labi, — es piekritu, — iesim!

— Neaizkavējieties ilgi! — mums uzsauca Suiliks. — Drīz lidosim prom. Tev vajadzēja redzēt šo planētu agrāk… Tagad tā pagalam uz mūžīgiem laikiem, — viņš klusinātā tonī piebilda.

īsās pastaigas laikā, klejojot pa Rismana noledojušo virsmu, mēs maz viens otram paguvām pateikt. Un tomēr tieši ar šo brīdi sākās mana un Ilnas tuvība. Iegūt sinzu uzticību nenākas viegli. Viņu lepnā atturība nav salīdzināma ar visai rezervēto sirsnību, kāda piemīt vairumam isu. Bet ja sinzi reiz dāvā kādam savu draudzību, tad uz visiem laikiem. Atpakaļceļā Ilnai paslīdēja kāja, un viņa pakrita. Metos meitenei palīgā un, pacēlis uz rokām, sajutu zem skafandra spēcīgu, vingru augumu, redzēju viņas acis, kas dziļi ielūkojās manējās. Sajā mirklī man kļuva skaidrs, ka par spīti neskaitāmu gaismas gadu attālumam, kas šķir mūsu planētas, Ilna man ir tuvāka un dārgāka par visām Zemes meitenēm, kuras līdz šim pazinu.

Kad ieejas kamerā novilkām skafandrus, Ilna spēji noglāstīja man vaigu un nozuda aiz durvīm.

Iegāju vadības kabīnē pie Suilika, kur bija arī Esīna, Akeijons, Beišita un Snēzins.

— Jūsu uzdevums būs šāds, — sacīja Suiliks. — Mēs tūlīt pāriesim ahūnā un iznirsim no tā tieši virs Septītās planētas. Mums sekos divdesmit pieci ksilli ar jauktām komandām. Pārējie uzbruks mislikiem no augšas un mūsu nolaišanās vietā radīs silto zonu. Septiņi lielie ksilli nogādās uz planētas bruņu mašīnas — «sahjenus», kurās iekāpsit jūs — sinzi un Szemes cilvēks. Pēc tam mēs atkal pacelsimies gaisā, lai paglābtos no misliku izstarojuma, jo silto zonu šajā vietā ilgi uzturēt nespēsim. Centīsimies jūs atbalstīt no augšas ar bumbām. Jums pa šo laiku jālūko nokļūt līdz misliku torņiem, jāizpētī vispirms, kādam nolūkam tie kalpo, un tad jāsagrauj. Jūsu rīcībā būs divpadsmit sahjenu; tevi, Akeijon, nozīmēju tiem par komandieri. Vēlāk ieradīsimies jums pakaļ otrā siltajā zonā.

Suiliks spēji pārtrauca radiosakarus ar pārējiem ksilliem.

— Jūs savu sahjenu pazīsit pēc sarkanās krāsas. Man padome stingri pavēlēja katrā ziņā nogādāt jūs dzīvus atpakaļ uz Ellu. Citu labā darīsim, kas būs mūsu spēkos.

Pieslēdzies kopējam radiotīklam, Suiliks deva norādījumus pārējai eskadrai. Dūmakaini sārtajās debesīs pacēlās pirmie ksilli. Pēc desmit minūtēm tiem sekojām mēs.

Suiliks ļoti uzmanīgi centās noregulēt kādu sarežģītu ierīci:

— Šoreiz inūsu lidojums cauri ahūnam būs tik īss, ka es nepagūšu manevrēt — mūsu reakcijas spējas ir pārāk lēnas. Manā vietā to paveiks šis automāts. Ceru, ka tas mūs nepievils, citādi varam iedrāzties planētas virsmā… Saturieties, iedarbinu automātu!

Uz apakšējā ekrāna ieraudzīju dziļi lejā zem mums Rismana kailo virsmu. ILna ienākusi apsēdās man blakus. Es cieši pieķēros krēsla roku balstiem. Ekrāns īsu mirkli satumsa. Kad tas no jauna iegaismojās, mūsu priekšā atklājās neiedomājami fantastiska aina.

Ksills šķērsoja līdzenumu, ko ieskāva melna kalnu grēda. Visapkārt valdīja gandrīz necaurredzama tumsa, zemu pie paša apvāršņa mirdzēja tumšsarkans rubīns — Kalvenolts. Ik pēc desmit sekundēm žilbinošu eksploziju gaismā uz planētas virsmas iezīmējās krasas ēnas — tur kā krusa bira termiskās bumbas, veidodamas silto zonu. Suiliks mikrofonā deva īsas pavēles gaisa kuģu flotei. Tālumā debesis apgaismoja citas dīvainas eksplozijas, uz kuru fona iznira svešu kalnu neskaidrie silueti. Neviļus man prātā iešāvās muļķīga avīžnieciska frāze: «Mūsu speciālkorespondents no kosmosa frontes ziņo…»

Suiliks atskatījās:

— Slēr, ģērb ātrāk skafandru! Un, sinzi, jūs arī! Mēs nolaižamies!

Kad gāju Suilikam garām, viņš, strauji pielēcis kājās, isiem neparastā jūtu uzplūdumā mani apkampa.

— Cīnies drosmīgi par Jaltaru un savu Sauli!

Esīna pamāja man ar roku. Pēc minūtes jau biju izejas nodalījumā, man pa pēdām sekoja lina, Akeijons un Hērangs.

— Esam nolaidušies. Kāpiet laukā! Jūsu mašīna atrodas pa kreisi! — pastiprinātāja ķiverē dzirdēju Suilika balsi.

Ar termiskām pistolēm rokās atstājām ksillu. Apkārtne bija kā nosēta ar saplakušiem, pa pusei izkusušiem, nedzīviem mislikiem. Mūs gaidīja «sahjens», kas atgādināja milzīgu tanku. Svešs isu jauneklis atvēra tā durtiņas, un mēs iekāpām mašīnā, taču piesardzības pēc palikām skafandros. Lai mūs būtu vieglāk atšķirt no citiem, mums bija dots pazīšanās signāls «arta» — vārds, kas isu valodā neko nenozīmē.

— Arta, arta, arta! — atskanēja Suilika balss. — Atbrīvojiet silto zonu! Mums jāpaceļas. Vismaz četru brunnu attālumā nav neviena dzīva mislika. Rietumu — ziemeļrietumu virzienā apmēram divdesmit piecu brunnu attālumā no jums redzami piloni. Mēs jūs pavadīsim. Runā «Parīze»! Sāku uztvert!

Joka pēc biju ieteicis Suilikam ņemt par savu signālzīmi manas galvaspilsētas nosaukumu.

— Šeit Arta! Viss skaidrs. Dodamies ceļā, — ziņoja Akeijons.

Pēc tam viņš ātri noraidīja pavēles pārējiem sinzu sahjeniem. Ieslēdzu motoru, un mēs sākām braukt.

Vadīt bruņu mašīnu bija ārkārtīgi viegli: virzienu regulēja stūre, ātrumu — tikai viens pedālis, atpakaļgājienu — reversa svira. Man blakus sēdēja Ilna, rokas turēdama gatavībā uz ieroču vadības pults. Priekšējais ekrāns atainoja visu, kas notika ap mums 180 grādu leņķī. Hērangs līdzīgā ekrānā vēroja aizmuguri. Akeijons atradās sahjena

centrā komandpostenī, viņš uzturēja sakarus ar ksilliem un pārējām bruņu mašīnām, kā arī pārzināja jaunos, vēl nepārbaudītos rbenu ieročus.

Atri, bez starpgadījumiem braucām minūtes piecas. Sahjena kāpurķēdes drupināja bezvārda planētas sasalušo virsmu, lāgiem tās slīdēja pa sastingušo gaisu. Pie horizonta joprojām blāzmoja eksplozijas, kas šajā pasaulē, kur nebija atmosfēras, neradīja ne mazāko troksni. Tikai brīžam mēs tās sajūtām kā vieglus apakšzemes grūdienus. Laiku pa laikam, lidojot ļoti zemu, fantastiskā ātrumā mums pāri kā ēnas aizšāvās ksilli; atkarībā no redzes leņķa tie lāgiem šķita gan smaili, ovāli, gan apaļam diskam līdzīgi.

Pēkšņi ieraudzījām mislikus. Vispirms kādā tumšā plaisā ievērojām blāvu metālisku spīdumu. Sahjens, kas brauca pa kreisi no mums, izšāva, un termiskā lādiņa uzliesmojumā pamanījām pretim slīdošus ģeometriskas formas metāla blokus. Neviens no tiem nemēģināja celties gaisā. Pabraucām garām pusizkusušiem metāla blāķiem, ap kuriem vijās violetas liesmu mēlītes, nedaudzie pusdzīvie misliki vēl turpināja starot, taču veltīgi.

Nemitīgi attīrot ceļu, šķērsojam līdzenumu un ieņēmām šauru aizu, kas mums maksāja duci šāviņu. Pārējās bruņu mašīnas tīrīja aizmuguri un flangus, iznīcinot mislikus, kuri slēpās klinšu spraugās. Kad nonācām lokveidīgā, melnu klinšu ieskautā klajumā, misliki mainīja taktiku. Viņi metās virsū sahjeniem no augsto klinšu kraujām. Trijās minūtēs zaudējām divas bruņu mašīnas, misliki tās saspieda un sadragāja, pirms mēs paguvām pretuzbrukumam izmantot termisko staru un spēcīgu gravitācijas lauku kombināciju. Mislikus šie stari nogalināja lidojumā, bet trīskāršais gravitācijas lauks aizmeta tos atpakaļ tur, no kurienes tie bija pacēlušies gaisā. Vienlaikus ar to pārējie sahjeni klinšu virsotnes apbēra ar termiskiem lādiņiem.

Izbraukuši cauri otrai aizai, mēs atkal nonācām klajā laukā. Tālumā pie kvēlošā apvāršņa krasi iezīmējās pilonu silueti. Tie slējās tik neticami augstu, ka eksplozijas apgaismoja vienīgi pilonu pamatnes. Iznīcinot savā ceļā varbūt vairāk nekā pieci tūkstoši misliku un zaudējot vēl trīs bruņu mašīnas, soli pa solim tuvojāmies piloniem. Jo tuvāk nonācām, jo fantastiskāks skats atklājās mūsu acīm: ksilli gandrīz nemitīgi meta bumbu pēc bumbas, sprādziens sekoja sprādzienam, apkārt bija gaišs kā dienā. Eksploziju radītajā siltumā atkusa sasalušās gāzes, un dažbrīd šķita, ka ap mirušo planētu atkal veidojas kaut kas līdzīgs atmosfērai. Migla, ko veidoja gāzes, tik ļoti izkropļoja perspektīvu, ka noteikt attālumu bija tikpat ka neiespējami. Mēs pabraucām garām liela, sadragāta, augšpēdus apgāzta ksilla drupām; uz saliektās starpsienas karājās isa līķis.

Turpmāk neviena dzīva mislika savā ceļā vairs nesastapām. Ārējais termometrs rādīja mīnus desmit grādu, kas daudzreiz

pārsniedz misliku pretestības spējas. Akeijons par to pavēstīja Suilikam. Drauga atbilde mani iepriecināja:

— Labi. Bombardēšanu pilonu tuvumā pārtrauksim. Lai fiziķi izkāpj no mašīnām un lūko izpētīt šīs misliku būves. Varam jūs aizsargāt vēl vfcselu baziku. Pēc tam visi sapulcējieties pilonu austrumu pusē. Mēs nolaidīsimies jums pakaļ.

— Pavaicā, kā viņiem sviežas tur augšā,— es palūdzu Akeijonu.

— Tā nekas, — Suiliks atbildēja. — Mūsu zaudējumi pārsniedz četrdesmit procentu. Uz drīzu redzēšanos!

Apturēju sahjenu kāda pilona pakājē. Drīz vien piebrauca pārējās sešas mašīnas. Torņa metāla mežģīnes izzuda bezgala augstu tumšajās debesīs. Hērangs izkāpa no mašīnas, pārējie sinzi sekoja viņa piemēram. Grupās pa septiņi viņi klaiņoja apkārt, meklējot pēdas «ierīcei, kas dzēš saules». Arī es izkāpu laukā, pavēlējis Ilnai un viņas brālim palikt mašīnā. Rokā turēdams pielādētu pistoli, devos sinziem pa pēdām. Nejauši nedzīvo misliku ielokā uzgāju kādu mirušu isu, kas joprojām rokā cieši turēja ieroci. Piegāju tuvāk.

Aiz ķiveres stikla saskatīju pazīstamu seju — tas bija jauns students, sardzes priekšnieks, kurš mūs ar Szanu apturēja pie zvaigžņu kuģa tajā vakarā, kad tikko bija atlidojuši sinzi. Šim jauneklim pirmais ceļojums kosmosā kļuva par pēdējo. Gabaliņu tālāk, kāda uzkalniņa pakājē gulēja uz sāniem sagāzies, zemē notriekts ksills ar ielauztām bruņām. Atskaitot pilonus, nekur nemanīja nevienas celtnes, ne ceļu, ne mazāko civilizācijas pazīmju. Piegāju pie pilona pamatnes: to veidoja tūkstošiem vienā masā sakusušu, nedzīvu misliku. Cik tālu vien lukturīša gaismā skatiens sniedzās, visa šī gigantiskā metāla konstrukcija sastāvēja vienīgi no sakusušiem mislikiem. Vēl varēja skaidri atšķirt viņu bruņu ģeometriskās formas. Tātad «ierīces, kas dzēš zvaigznes», vispār nav! Vai, pareizāk sakot, to veido paši misliki, kuru noslēpumainais izstarojums, saplūstot koncentrētā kūlī, spēj zvaigznēs palēnināt atomprocesus. Kā sinzu zinātniekiem, tā jebkurai citai būtnei ar miesu un asinīm šeit nebija ko darīt. Vairāku kilometru rādiusā ap mums kā krusa joprojām bira bumbas, kliedējot tumsu. Mākslīgi radītā retinātā atmosfēra pārraidīja dobju sprādzienu dunu, un zem mūsu metāla papēžiem trīcēja zeme. Aizritēja gandrīz vesels baziks. Pavēlējis sinziem atgriezties sahjenos, arī pats devos uz savējo. Ejot garām sadragātajam ksillam, dīvains impulss lika man noliekties, pacelt un ienest mašīnā jaunā isa līķi. Es vienkārši nespēju saihierināties ar domu, ka šim jauneklim, ar kuru vēl nesen sarunājos, jāpaliek šeit uz šīs svešās, izmirušās planētas starp Aukstuma un Tumsas dēliem.

Nobraucām pāris simts metrus. Apstājušies trešā, pēdējā pilona austrumu pusē, sagrupējāmies ciešā lokā, gatavi atvairīt jaunu misliku uzbrukumu. Bet tie vairs nerādījās. Pēc brīža nolaidās pirmais lielais

ksills, tad citi un beidzot Suilika milzīgais flagmaņkuģis. Nodevām sahjenu pirmā ksilla pilotam. Suiliks mūs sagaidīja kopā ar abiem rbeniem. Ieraugot Beišitu, es apjuku: mēs taču bijām aizmirsuši izmēģināt jauno ieroci! Beišita iesmējās — viņas smiekli vairāk līdzinājās Zemes cilvēku, nekā isu smiekliem.

— Mēs izdarījām to paši, — viņa sacīja. Ieroči ir loti iedarbīgi. Nākošreiz tos varēsit izmēģināt jūs…

— Vai esat gatavi? — viņu pārtrauca Suiliks. — Startējam.

Zem mums spēji nogrima planētas melnā masa, uz kuras joprojām kā zili un sarkani punkti mirgoja pēdējās bumbu eksplozijas. Lagu lāgiem ksillu ieskāva violets staru oreols — kā niknas bites, kurām izpostīts strops, mums ceju šķērsoja misliki, bet, būdami samērā niecīgā skaitā, tie vairs nebija bīstami. Suiliks izsauca pēc kārtas visus ksillu kapteiņus: no simt septiņdesmit diviem dzīvi bija palikuši deviņdesmit divi. Sagrupējusies eskadra planēja simt kilometru augstumā.

Hērangs izklāstīja savas domas par misliku piloniem.

— Manuprāt, iznīcināt pilonus vairs nav nozīmes, — teica Suiliks. — Acīmredzot tie ir bīstami tik ilgi, kamēr dzīvas to sastāvdaļas — misliki… Bet kas zin? Skatieties uzmanīgi, tūlīt sprāgs infraatombumba. Kaut kas tāds nav pieredzēts kopš pēdējā kara uz Ellas-Venas. Ieslēdz, Esīna!

Esīna nospieda slēdzi. Aizritēja dažas sekundes. Tālu zem mums lejup ātri krita niecīgs, gaišs punkts, beidzot izgaisdams tumsā. Pēkšņi virs bezvārda planētas iedegās zvaigzne, kas nākamajā mirklī izraisīja milzu eksploziju: uzliesmoja dīvaina, spilgti violeta gaisma, kas pārvērtās zilās, zaļās, dzeltenās un beidzot sarkanās liesmu mēlēs. Tās apgaismoja planētu divsimt kilometru attālumā uz visām pusēm no eksplozijas centra, tā ka varēja skaidri saskatīt gan līdzenumus, kalnus un aizas, gan melnās plaisas uz sidrabaini vizošās, apsarmojušās zemes. Tad viss izzuda. Brīdi virs planētas peldēja mirdzošs gāzu mākonītis, bet drīz vien arī tas izklīda.

— Pārejam ahūnā, — Suiliks noteica.

CETURTĀ DAĻA
TUMSAS VALSTĪBĀ

Nolādētā galaktika

Atpakaļceļš uz Ellu noritēja bez starpgadījumiem. Kad Suilika ksills nolaidās apakšējā terasē pie Zinību pils, sāka krēslot. Turpinot ceļu uz Aniasza salu, pārējo ksillu melnie diski pamazām izgaisa tālē. Mēs izkāpām no sava lidaparāta. Pēkšņi jutu, ka mani spēki ir galā, enerģija izsīkusi un vienīgi nepārvarami vēlējos gulēt. Arī mani biedri nejutās labāk. Biju pārāk noguris, lai runātu vai priecātos, un, atbalstījies pret mēļu koka stumbru, izklaidīgi lūkojos krēslainajā apkārtnē.

— Esīna, aizved linu uz «Svešzemnieku namu» un liecieties abas gulēt, — Suiliks pavēlēja. — Slērs, Akeijons un Hērangs nāks man līdzi. Mums jāatskaitās par uzdevuma izpildi.

— Vai to nevarētu atlikt uz rītu? — es palūdzu.

— Nē. Katra zaudēta minūte var nest nāvi vēl kādai saulei. Gan jau pagūsi izgulēties.

Kā pa sapņiem uzkāpu augšā pa Cilvēču kāpnēm un, ejot garām savai statujai, pat nepaskatījos uz to. Pēc tam acīmredzot paģību. Manīju tikai, ka mani nes, un kādas lampas violetajā gaismā beidzot atguvu samaņu. Gultā man blakus gulēja divi sinzi un Suiliks. Mūsu nervi nebija izturējuši — iegājuši vestibilā, mēs cits pēc cita zaudējām samaņu.

Sākumā lēnām, tad aizvien straujāk manī atgriezās spēki. Drīz vien mēs visi spējām piecelties un iepazīstināt kā Azlemu, tā Aszu ar cīņas gaitu. Sajutu milzīgu atvieglojumu, kad beidzot drīkstēju doties uz «Svešzemnieku namu» un likties gultā — tonakt, bez šaubām, es iztiku bez iemidzinātāja.

Kad pamodos, Jaltars jau spīdēja augstu pie debesīm. Logs bija plaši atvērts, diena rādījās esam brīnumjauka, un man pat šķita, ka dzirdu dziedam putnus, kaut gan uz Ellas to vispār nav. Dziesma kļuva aizvien skaļāka, tā tuvojās. Piecēlos un steidzos pie loga: atdarinot brīnišķīgās Arbora lidojošās ķirzaciņas — ekantona balsi, laukā svilpoja lina. Viņai līdzās stāvēja Esīna.

— Nācām modināt, — viņa teica. — Tevi gaida Azlems.

Azlemu sastapu laboratorijā, kur viņi abi ar Aszu bija noliekušies pār kādu ierīci, kas mākslīgi ražoja misliku izstarojumu. Labprātīgi ļaudamās vājas intensitātes apstarojumam, iepretī metāla krēslā sēdēja skaista, trausla isu meitene.

— Mēs tuvojamies mērķim, — Azlems teica. — Varbūt isiem visā drīzumā misliki būs tikpat nekaitīgi kā jums — Szemes cilvēkiem un sinziem. Pēc bsina injekcijas, ko tu, Slēr, izgudroji, mana meita Senāti jau divus bazikus spēj izturēt apstarojumu, kas agrāk viņai būtu bijis bīstams vai pat nāvējošs. Diemžēl, ja stari ir ļoti intensīvi, proti, triju

misliku izstarojumā, šī imunitāte zūd. Bet ne jau tāpēc tevi aicināju šurp. Tu esot atradis un atvedis kritušo isu Misanu — vienīgo, kas atgādāts šurp uz Ellu. Pārējiem lemts palikt neapbedītiem uz nolādētās planētas, iekāms nebūsim to pilnīgi atbrīvojuši no mislikiem. Misana tēvs Stensoss bija mans draugs — viņš gāja bojā kosmosā ar visu savu ksillu vēl pirms tavas ierašanās. Pēc senām parašām tas, kurš pārved mājās kaujā kritušu isu, kļūst mirušā vecākiem par dēlu, viņu bērniem par brāli. Turpmāk ar pilnām tiesībām tu varēsi teikt: «Mēs, isi…» — un neviens par to nesmiesies. Tev ir neparasts liktenis, Szemes cilvēk! Tagad tu esi vienlaikus triju planētu — Szemes, Arbora un Ellas dēls. Bet nu ej, tev jāpiedalās tava brāļa apbedīšanā, jāiepazīstas ar māju, kuru nu vari uzskatīt par savējo. Esīna tevi turp aizvedīs.

— Kur ir Suiliks? — es pajautāju.

— Kā tūkstoš ksillu eskadras komandieris viņš aizlidoja uz Kalvenoltu. Sinzi šoreiz nebrauca līdz, jo nolaisties nebūs nepieciešams. Nomierinies — ksilli tikai nometīs bumbas no ļoti liela augstuma.

Kopā ar linu un Esīnu sēdos reobā. Ceļā uzzināju, ka Misans bijis izcils, ļoti apdāvināts students, kuru Azlems centies pasargāt no jebkurām kara briesmām. Taču isu likums ir nepielūdzams: ja draud ienaidnieka uzbrukums, nevienam nav tiesību noraidīt brīvprātīgos, un Misans bija pieteicies pats. Tēva un mātes viņam nebija, tikai vecākā māsa Asila — lielas pārtikas produktu rūpnīcas inženiere.

Viņa dzīvoja Bresiē salā sešsimt brunnu uz ziemeļiem no Zinību pils — es tev piemirsu pateikt, ka uz Ellas lielu kontinentu nav, šo zemi veido salas, gan mazas, kā mūsu Džersija, gan lielas, līdzīgas Austrālijai, nerunājot par neskaitāmām sīkām saliņām. Asilas nelielā, sarkanā mājiņa stāvēja uzkalniņā ar fasādi pret jūru.

Esīna iepazīstināja mani ar manu nākamo «māsu», jaunu meiteni ar gaišzaļu ādu un savādām, smaragdzaļām acīm — isiem tās mēdz būt zaļganpelēkas. It kā es patiesi būtu viņas īstais brālis, meiča saņēma mani ar sveicienu, kāds pieņemts tikai starp vienas ģimenes locekļiem — aizklājusi seju ar rokām.

Isu bēres ir ļoti vienkāršas. Misana līķi novietoja uz metāla katafalka mājas priekšā zem atklātām debesīm. Priesteris noskaitīja īsu lūgšanu. Tad Esīna lika, lai ņemu Asilu pie rokas, un, piegājuši pie katafalka, mēs reizē nospiedām nelielu sviru. Visi atkāpās. Sekoja spilgts uzliesmojums. Pēc tam katafalks bija tukšs.

— Kur palika Misans? — pievērsies pavadītājiem, priesteris vaicāja.

— Aizgāja pie Gaismas dieva, — skanēja atbilde.

Ar to ceremonija beidzās.

Sekojot tradīcijām, piecas dienas pēc bērēm pavadīju Misana mājās. lina un Esīna aizlidoja jau pirmajā vakarā, un mēs palikām

divatā ar Asilu. Kaut gan ārēji viņa saglabāja mieru, tomēr es nojautu, cik dziļi viņa cieš, bet, pārāk maz pazīdams isu vēsturi, parašas un dvēseles dzīvi, nezināju, kā viņu mierināt. Tikai tagad man kļuva skaidrs, cik virspusēja patiesībā ir mana asimilācija. Neizsakāmi apjucis un nelaimīgs, skumji klīdu pa svešo māju, pukodamies par visām isu tradīcijām. Stundas ritēja, bet es nevarēju vien saņemties un likties gulēt ierādītajā istabā, uz kuru, sākot ar šo dienu, man bija likumīgas tiesības. Mājā valdīja klusums. Asila mierīgi sēdēja zālē. Apsēdos viņai blakus, un nakts pagāja klusējot. Tik rūgta vientulības un atšķirtības sajūta, kā tajā drūmajā vakarā blakus isu meitenei uz šīs svešās planētas, bija mani mākuši reti.

Kad atausa rīts, Asila ierunājās. Bez asarām un elsām viņa izstāstīja sava jaunākā brāļa dzīvi. Spējīgais jauneklis, kuru gaidīja spoža nākotne, bija kritis savā pirmajā kaujā. Cīņā pret mislikiem bija gājuši bojā pavisam vienpadsmit Asilas tuvinieki. Viņa ļoti nožēloja, ka nebija devusies brālim līdz un mirusi kopā ar viņu. Asila mīlēja brāli no visas sirds, saskatīdama viņā vienu no tiem, kas I dara godu savai tautai, — nākamo gudro. < Meitene atcerējās brāļa rotaļas bērnu dienās, viņa panākumus universitātē, pirmo mīlestību, par kuru viņš bija stāstījis vecākajai māsai. Nu viss bija zudis, neatstādams vairāk neko kā vien tradicionālo bēru rituāla frāzi — «aizgājis pie Gaismas dieva».

Klausoties Asilā, svešatnības mūris starp mums izzuda. Līdzīgi būtu varējusi runāt arī Zemes sieviete. Un atkal, tāpat kā Šan. sinas salā pie mislika, es sapratu, ka sāpes un ciešanas visām dzīvajām būtnēm ir vienādas. Par spīti daudzu miljonu gaismas gadu bezdibenim, kas šķīra mani no Asilas, es viegli atradu mierinājuma vārdus. Turklāt tas nebija mans vienīgais un dīvainākais atklājums.

Pēc tam Asila ar isiem raksturīgu pašsavaldīšanos sāka gatavot brokastis.

Nodzīvojis šeit vēl četras dienas, devos atpakaļ uz «Svešzemnieku namu» Esantēmas pussalā. Ik pēc astoņām dienām vienu vakaru turpmāk mēdzu pavadīt pie Asilas. Pakāpeniski šo māju Bresiē salā sāku uzskatīt par savējo, bet Asilu — par tuvu radinieci. Vēl šobrīd tur mani gaida mana istaba, grāmatas, piezīmes un dažādi nieki, ko iegādājos, dzīvodams uz Ellas. Esmu pārliecināts, ka mana māsa Asila nereti apvaicājas gudrajiem, vai es drīz atgriezīšos.

Pa to laiku uz Sestās un Septītās planētas isi bija pilnīgi iznīcinājuši mislikus.

Taču, diemžēl, pārāk vēlu — Kalvenolts joprojām nemitīgi dzisa. Tā kā pirmie misliki, kas apmetās uz kādas no Eltoēas ledainajām planētām, tika savlaicīgi iznīcināti, šai saulei briesmas vairs nedraudēja. Bet Aseloram, kuram pavadoņu nav, spektrs normalizējās pats no sevis; tas gudrajiem uzdeva vēl vienu neizprotamu mīklu.

Mums par laimi, mislikiem, lai uzturētu dzīvību, šad tad jānolaižas uz kādas planētas. Starpplanētu telpā viņi jūtas lieliski, taču spēj tur uzturēties ne ilgāk par dažām stundām. Kādā veidā šīs būtnes pārvietojas no zvaigznes uz zvaigzni, bet galvenais — no galaktikas uz galaktiku, tas pagaidām vēl ir neatklāts noslēpums. Visi mēģinājumi atrast mislikus ahūnā izrādījās veltīgi. Daži isu zinātnieki uzskata, ka ir vairāki ahūni: vienu no tiem izmanto isi, citu — sinzi, vēl citu — misliki. Sevišķi kompetents šajā jautājumā neesmu, un tomēr trīs dažādas nebūtības, šķiet, ir absurds.

Starp gudrajiem klīda baumas par kādu grandiozu projektu. Ilgāku laiku neko tuvāk nespēju uzzināt. Arī Suiliks un Szans neko nevarēja pateikt. Lūkot kaut ko izdibināt no Aszas bija veltīgi. Bet Ilna nezināja vairāk par mani. Divdesmit deviņu līdzīgu zvaigžņu kuģu pavadībā uz Ellas atgriezās «Tsalans». Sinzi nolaidās Inosas salā, netālu no Zinību pils. Drīz vien viņi devās uz Rēsanu, kur nometināja piecus tūkstošus savējo — jaundibinātās Ellas-Arbora kolonijas kodolu. Uz

Ellas palika vienīgi Hēlona ģimene un «Tsalana» komanda. Šai ģimenei piešķirtās tiesības bija īpaša privilēģija, jo pēc likuma uz Ellas drīkst dzīvot vienīgi isi. Uz mani tas vairs neattiecās, jo isi mani tagad uzskatīja par savējo.

Beidzot Azlems pats atklāja noslēpumu: bija paredzēts sūtīt izlūkekspedīciju uz nolādētajām galaktikām, proti, uz planētām, kas atrodas pilnīgi misliku varā. Sākumam izvēlējās vistuvāko no tām — gigantisko kaijenu galaktikas kaimiņos.

Biju bezgala sašutis: ceļojums uz Septīto planētu man jau likās pārāk riskants, bet uzbrukt mislikiem viņu valstības pašā centrā šķita tīrais neprāts, it īpaši, kad Azlems aukstasinīgi pavēstīja — viņš cerot, ka es kopā ar pāris sinziem neatteikšoties veikt šo uzdevumu. Par spīti pieredzei es joprojām baidījos no pārejas ahūnā, un tāpēc ceļojums uz šo nolādēto galaktiku man likās tikpat tāls un bīstams kā lidojums uz Kalvenolta Septīto planētu.

Vēlāk šis projekts acīmredzot tika atzīts par nederīgu. Runas par to apklusa. Mana dzīve atkal ritēja parastajās sliedēs — dienā strādāju bioloģijas laboratorijā, nakšņoju vai nu pie Suilika, vai «Svešzemnieku namā», bet reizēm «savās mājās». Suiliks bija tikko atgriezies no jaunas ekspedīcijas cauri ahūnam, bet neteica par to ne vārda. Esīna zināja stāstīt, ka viņš esot bijis pie kaijenu milžiem, kaut gan Suiliks pats apgalvoja, ka šim ceļojumam ar lielo projektu neesot nekāda sakara. Ilgāku laiku mēs tikāmies ļoti reti. Suiliks slepenā uzdevumā ceļoja no galaktikas uz galaktiku. Arī «Tsalans» aizlidoja uz Rēsanu, uz Ellas palika vienīgi Ilna un Akeijons, kuri strādāja manā laboratorijā. Obligātajās atpūtas dienās — tādas isiem mēnesī ir trīs — Esīna mani un Ilnu iepazīstināja ar savas planētas dzīvi. Tā es guvu zināmu

priekšstatu par isu lauksaimniecību un rūpniecību, kas līdz šim manu uzmanību sevišķi nesaistīja. Plašā joslā abpus ekvatoram isi kultivē maizes kokus, kas spēj sasniegt pat desmit metru augstumu. No tiem viņi iegūst biskvītu cepšanai derīgus miltus. Uz ziemeļiem un dienvidiem no šīs joslas isi audzē daudz citu augu, galvenokārt rūpniecības vajadzībām, izmantojot tos kā izejvielas, kuras ražot sintētiski neatmaksātos. Pārējo planētas daļu aizņem savvaļas rezervāts ar tajā izkaisītām apdzīvotām zonām, bet ziemeļu apgabalos koncentrējas vairums isu rūpniecības uzņēmumu, izņemot ogļu un rūdas raktuves. Isi intensīvi izmanto arī savus okeānus, kas aizņem septiņas desmitdaļas Ellas teritorijas. Reiz kādā ceļojumā ar zemūdeni iepazinu viņu jūras augu plantācijas okeāna dzīlēs un zemūdens zvejniecību.

Enerģiju galvenokārt iegūst matērijas sadalīšanas ceļā. Sajā procesā isi izmanto nevis atomkodolu sastāvdaļas, kuras mēs tikai nesen esam sākuši pētīt, bet šo sīko daļiņu daļiņas — tā saucamos infranukleonus. Svarīgi, ka galvenais enerģijas veids nav elektrība, bet, kas īsti — to definēt būtu vēl grūtāk nekā Āfrikas rnūža mežu iemītniekiem izskaidrot elektrības būtību, lai gan ar isu ģeneratoriem un to ražoto enerģiju man bijusi darīšana ik dienas. Vienīgais, varu teikt — viņu ģeneratori ir loti sarežģīti un masīvi. Isi ir lieliski fiziķi; pat sinzu ievērojamais zinātnieks Berantons pēc viesošanās uz Ellas bija spiests atzīt, ka daudzi isu izgudrojumi viņam sveši un pat neizprotami, īsiem par godu jāsaka, ka savas zināšanas viņi no citiem neslēpj, gluži otrādi — uz Rēsana nodibinātas universitātes domu apmaiņai ar pārējiem Apdzīvoto planētu savienības locekļiem. Neilgajā uz šīs planētas pavadītajā laikā paguvu noklausīties kādu Divpadsmitās galaktikas kukaiņveida cilvēka astronomijas lekciju; no tās es sapratu ļoti maz, taču dabūju redzēt lieliskus zvaigžņotās debess un pilnīgi svešu planētu fotouzņēmumus. Lektors, kas runājot plātīja nesamērīgi garās, daudzposmainās rokas, atgādināja milzīgu, zaļu dievgotiņu. Auditorijā bija pārstāvēti gandrīz visi uz Rēsana sastopamie cilvēču tipi.

Galu galā Suilika noslēpumainie kosmosa cejojumi izbeidzās, bet mēs joprojām tikāmies reti. Augas dienas viņš pavadīja padomes slēgtajās konferencēs. Arī ar Esīnu viņš neredzējās biežāk. Un tāpēc gandrīz viss brīvais laiks man pagāja Unas un Akeijona sabiedrībā. Reiz, strādājot bioloģijas laboratorijā, mūs visus trīs izsauca Asza. Katram no mums viņš pasniedza nelielu metāla cilindru ar masīvu spalu un sacīja:

— Tie būs jūsu ieroči — uzlabotas termiskās pistoles. Ar ūršēmona piekrišanu padome jūs izvēlējusies izlūkekspedīcijai uz vienu no nolādētajām galaktikām. Dosim jums īpašu ksillu. Suiliks jūs pavadīs līdz kaijenu galaktikas saules Grenas planētai Svfts, tur viņam

piekodināts arī sagaidīt jūs. Ja rodas izdevība, atgādiniet viņam šo rīkojumu. Izlidosit pēc astoņām dienām.

Ak, šīs astoņas dienas! Cik bezgala garas un reizē īsas tās šķita! Akeijonam un Ilnai likās pilnīgi dabiski, ka viņus, ūr-šēmona dēlu un meitu, sūta cīņā kā pirmos. Pretējā gadījumā viņi to pieprasītu paši. Nolādēts! Bet es? Velti mēģināju sev iestāstīt, ka misliku izstarojums uz mani neiedarbojas, ka ksilla korpuss ir īpaši nostiprināts, lai pasargātu mūs no misliku triecieniem, ka mūsu rīcībā būs visspēcīgākie ieroči, un beidzot — ka mūs sūta nevis kaujā, bet izlūkot apkārtni — nelīdzēja itin nekas. Iedomājoties vien paredzamo lidojumu, man sāpīgi sažņaudzās sirds. No manis neatkāpās neskaidra nenovēršamas nelaimes nojausma, un tā mani nepievīla; vēl tagad, kad esmu laimīgi atgriezies, atceroties vien, kā toreiz, riskējot ar dzīvību, torpedēju mirušās zvaigznes, es laikam nekad vairs nebūtu ar mieru atkārtot šo lidojumu, kaut arī par to man solītu varu, slavu, bezrūpīgu dzīvi un visu planētu skaistākās meitenes!

Izlidojām bez sarežģījumiem. Suiliks kopā ar sievu, diviem isiem un rbenieti Beišitu mūs pavadīja savā vecajā ksillā «SessonEssina», kas nozīmē — «SkaistāEsīna». Kad Ilna man lūdza, lai nolasu viņai mūsu ksilla kupolā ierakstītos isu vārdus, es nedaudz samulsu. Viņa jau diezgan veikli sarunājās ar isiem, bija pat mazliet iemācījusies franciski, taču lasīt neprata nevienā no šīm valodām. Uzrakstu bija izgudrojis Suiliks. Parasti ksilliem piešķir tikai numurus, ja vien kapteinis nevēlas dot tam vārdu. Manu ksillu Suiliks bija nosaucis par «Ulna-ten-Sillon», kas tulkojumā nozīmē «Ilna — mans sapnis». Pamanījis manu samulsumu, Akeijons, pietiekami labi pazīdams isu rakstību, nāca man talkā un, šķelmīgi smīnēdams, izlasīja: «Planētu savienība».

«Ilna — mans sapnis» bija neliels trīsvietīgs ksills, vēlāk sērijveidā ražoto kaujas ksillu prototips. Ērtības tajā bija upurētas lietderības labā. Centrālajā kabīnē atradās vairākas vadības pultis dzinēju, ieroču un dažādu ierīču kontrolei. Blakus kabīnē cita virs citas karājās trīs gultas, pārējos kosmiskā kuģa nodalījumus aizņēma motori, pārtikas, munīcijas, gaisa rezervei un izejas kamera. Vienpadsmit centimetru biezais ksilla korpuss no īpaša, ļoti izturīga dažādu metālu sakausējuma, pēc Suilika domām, spēja atvairīt mislikus, kas triecās pret ksillu ar astoņi tūkstoši brunnu lielu ātrumu bazikā, t. i., ar četrtūkstoš kilometru lielu ātrumu stundā, kaut gan līdz šim netika novērots, ka misliki pārvietotos tik ātri. Pat ja ārējais apvalks triecienu neizturētu, ksillam bija vēl otra, septiņus centimetrus bieza iekšējā sieniņa. Ievērojot mūsu imunitāti pret misliku izstarojumiem, varēja uzskatīt, ka esam pilnīgā drošībā.

Abi mūsu ksilli vienlaicīgi pārgāja ahūnā ar tādu aprēķinu, lai tie nonāktu vienā un tajā pašā kosmiskajā sfērā un reizē iznirtu apmēram

miljons kilometru attālumā no planētas Svfts. Tā ir brīnumjauka vidēja lieluma planēta, mazliet lielāka par Zemi. Uz tās dzīvo simtiem miljonu kaijenu. Mēs nolaidāmies ziemeļu puslodē Brboras pilsētas tuvumā.

Dīvainas būtnes ir kaijeni! Augums — gandrīz divi ar ceturtdaļu metra, āda — zaļa, galva — apaļa, bez matiem, acis — blāvas, izvalbītas, deguna nav, mute — plata, ar neskaitāmiem sīkiem zobiņiem. Rokas un kājas kaijeniem nesamērīgi garas un tievas, kaut gan paši viņi šķiet ļoti plecīgi — cik gari, tik plati. Kopš pirmās tikšanās nespēju pārvarēt neizskaidrojamu riebumu pret viņiem, par spīti jebkurai laipnībai. To pašu juta Akeijons, Ilna un Esīna. Turpretī Suiliks, iepazinis kaijenus jau savās slepenajās ekspedīcijās, bija paguvis ar dažiem pat sadraudzēties. Kaijenu civilizācija ir visai neparasta — šie ļaudis ir samērā vāji astronomi, viduvēji fiziķi, toties nepārspējami ķīmiķi. Viņu rūpniecība izmanto ļoti maz metāla, tā galvenokārt balstās uz mākslīgi sintezētām plastmasām. Garīgā ziņā, kā apgalvo Suiliks, kaijeni ir loti attīstīti, starp viņiem daudz lielisku dzejnieku, ģeniālu filozofu, talantīgu tēlnieku un gleznotāju. Es par to spriest nevaru, jo uz viņu planētas nekad neesmu uzkavējies ilgāk par dažām stundām.

Mēs turējāmies sava ksilla tuvumā, kas bija apmeties plašas, klajas stepes vidū, kur cita pēc citas nolaidās bezgala daudzas helikopteriem līdzīgas lidmašīnas, kurās viss, ieskaitot motorus, bija veidots no caurspīdīgas plastmasas. Iegājuši viegla tipa celtnē, kas atgādināja aerodroma bāru, pasūtījām gardu, zaļganu dzērienu. īsu brīdi apspriedies ar trim kaijeniem, Suiliks no mums nošķīrās. Mūs un ksillus pa gabaliņu vēroja ziņkārīgo pūlis, ko tuvāk nelaida bruņota sardze. Ar vēju no tās puses plūda specifiska rūgtena smarža.

Mēs ilgi sēdējām klusēdami. Viss bija jau izrunāts. Suiliks ar Akeijonu aizgāja. Viņi pēdējoreiz devās pārbaudīt manu ksillu. Es mehāniski rotaļājos ar savas termiskās pistoles drošinātāju. Esīna kaut ko klusītiņām pačukstēja Unai un Beišitai, un visas trīs, manī raugoties, iesprauslojās.

Atgriezās Suiliks.

— Ir laiks, brālīt! — viņš uzrunāja mani.

— Iegaumē — padomei vajadzīgi nevis varoņdarbi, bet precīzi dati! Vēlu jums laimīgi atgriezties! Esiet uzmanīgi!

Un, noliecies pie manis, viņš čukstus piebilda:

— Sinzi medz but pārgalvīgi. Savaldi Akeijonu!

Devāmies uz ksillu. Suiliks, pēdējoreiz uzsitis man uz pleca, ātri pagāja sāņus. Esīna un Beišita pa gabalu māja mums atvadu sveicienus. Una jau bija iekāpusi ksillā. Noliektu galvu un drebošu sirdi es viņai sekoju.

Tiklīdz durvis aizcirtās, mēs paceļamies gaisā. Bija norunāts, ka

ahūnā pavadīsim tieši divarpus bazikus un nekādā ziņā nemainīsim virzienu, lai nelaimes gadījumā Suiliks zinātu, kur mūs meklēt. Mums vajadzēja atgriezties ne vēlāk kā pēc divdesmit Ellas dienām.

Ksills precīzi iznira no ahūnā. Visos ekrānos atainojās ogļmelna tumsa, kurā spīguļoja reti, ieapaļi gaismas plankumiņi — tālas, vēl dzīvas galaktikas. Tuvākā no tām bija aptuveni pusmēness lielumā. Norādot uz to, Akeijons teica:

— Tā, šķiet, ir kaijenu galaktika. Redz, no kurienes mēs izlidojām.

Ja būtu ļoti spēcīgs burvju teleskops, mēs varbūt varētu saskatīt šo galaktiku nevis tādu, kādu to pazīstam, bet gan tādu, kāda tā bijusi pirms piecsimt tūkstoš gadiem!

Uz īpaša ekrāna, kas pēc radara principa darbojās snesa viļņos, kas izplatās desmitreiz ātrāk par gaismu, iznira blāvs plankums — planēta! Ak jā! Einšteina teorija nav nepareiza, taču nepilnīga.

— Suiliks mums lika izvēlēties tuvāko piemērota lieluma planētu, — lina atgādināja.

— Vai tik šī pati nav īstā?

— Nolaidīsimies! — Akeijons izlēma.

— Esiet kaujas gatavībā!

Nosēdos pie ieroču vadības pults. lina ieņēma novērošanas posteni. Savā priekšā uz ekrāna redzēju visas četras debess puses, turklāt arī to, kas notiek virs un zem manis. Unas rīcībā bija vēl jutīgāks ekrāns, kas ļāva novērojamo joslu pēc vēlēšanās paplašināt. Pagaidām planēta bija redzama vienīgi kā neskaidrs apajš plankums.

— Samazināt augstumu! Klēr, ieslēdz siltumu!

Nospiedu attiecīgo sviru. Nekavējoties ksillu ieskāva siltuma zona, kurā temperatūra sasniedza plus divdesmit septiņus grādus, tā sakot, zona, kurā katrs priekšmets acumirklī sasilst līdz šādai temperatūrai. Neviens misliks, mums tuvojoties, tagad nepaliktu dzīvs, bet tajā pašā laikā temperatūra bija pietiekama, lai skafandros droši atstātu ksillu.

Nu jau planētas virsma aizpildīja gandrīz visu apakšējo ekrānu un varēja pat atšķirt detaļas: kalnu grēdas, senas, aizsalušas upes, plašus klajumus, kur acīmredzot reiz bijuši okeāni. Laidāmies arvien zemāk."

Kāda ledū kalta okeāna krastā ievēroju milzīgu, neparasti simetrisku piramīdu. Parādīju to Ilnai. Viņa spēji pagrieza ekrāna slēdzi, un nu attēlu varēja labi saskatīt. Dzirdēju, kā lina čukst:

— Ak, varenais Etahan! Uz šīs planētas taču reiz dzīvojuši cilvēki!

Tur patiesi bija pilsēta, pareizāk sakot, — drupas, kas kļuva arvien labāk un labāk saskatāmas. Jo vairāk tuvojāmies, jo skaidrāk šajā piramidālajā masā varējām atšķirt atsevišķus torņus un obeliskus, kas dīvainā niknumā slējās pret melnajām debesīm. Tuvojoties pilsētas centram, celtnes kļuva augstākas un atradās ciešāk cita pie citas. Šķiet, ka tās aizņēma vairākus tūkstošus hektāru, bet vislielākais tornis sniedzās augstāk par tūkstoš metriem.

Es iegrimu sapņos: kāda gan bijusi šī fantastiskā, pirms miljons gadiem bojā gājusī civilizācija, kas uzcēlusi šq pilsētu? Kā zini, arheoloģija man ir sena kaislība, tāpēc jutu mostamies nepārvaramu vēlēšanos nolaisties tieši šeit. Pateicu to Akeijonam.

— Vispirms aplidosim planētai apkārt. Ja mislikus nemanīsim, — nolaidīsimies.

Stundām ilgi cits aiz cita zem mums slīdēja sastingušie okeāni un kontinenti. Daudzās vietās redzējām sagruvušas pilsētas, tomēr tās bija nesalīdzināmi mazākas par pirmo. Kaut gan brīžam lidojām ļoti zemu, mislikus ieraudzīt neizdevās. Tāpēc griezāmies atpakaļ un ar prožektoriem tumsā uzmeklējām mirušo lielpilsētu. Spilgtajā gaismā uz celtnēm kā zeltaina sarma vizēja sasalušais gaiss.

Piezemējāmies plašā laukumā milzīga torņa pakājē, kam galotne izgaisa debesīs. Nolēmām, ka mēs ar Ilnu izkāpsim, bet Akeijons katram gadījumam paliks ksillā. Uzvilkuši skafandrus, paņēmām līdzi gaisa rezervuāru divpadsmit stundām, pārtikas tabletes, ieročus, pietiekamu krājumu munīcijas un izgājām laukā.

Nespēdami izšķirties, kurā virzienā doties, mirkli vilcinājāmies. Gigantisku celtņu ieskauts, ksills gulēja lokveida laukuma centrā. Sasalušais gaiss siltuma ietekmē kļuva šķidrs un sāka iztvaikot, tā ka drīz vien mūsu ksillu «Ilna — mans sapnis» aizklāja biezs miglas plīvurs. Nelikdamies par to ne zinis, devāmies tieši uz priekšu.

Nonācām pie kāda tuneļa, kur sākās segta iela. Visas zaļās metāla durvis, kas, salīdzinot ar milzīgajām celtnēm, likās dīvaini zemas, bija slēgtas. Vairīdamies nogriezties sāņus, lai nenomaldītos, taisnā ceļā nosoļojām apmēram kilometru. Namu fasādes bija apbrīnojami kailas — ne uzrakstu, ne skulptūru, itin nekā, kas vēstītu par iznīkušo civilizāciju. Grasījos jau ielauzt kādas nestiprākas durvis, kad pēkšņi zem mūsu kājām notrīcēja zeme. Paredzēdams ļaunu, satvēru Ilnu pie rokas, un mēs skriešus devāmies atpakaļ uz laukumu. Taču tur, kur nupat vēl atradās ksills, bija tikai milzīga metāla lūžņu, akmeņu un citu materiālu kaudze. Iespējams, ka siltumā tornis, kas atradās kreisajā pusē, bija sācis brukt un apracis mūsu ksillu. Ik pa brītiņam, bez trokšņa krizdami lejup, piramidālajai kaudzei pievienojās aizvien jauni un jauni lūžņi.

Ilna atbalstījās ar muguru pret kāda nama sienu, un es dzirdēju viņu klusi saucam: — lien! Akeijon, Akeijon, seton son! Ne mazāko dzīvības pazīmju. Milzu torņa skelets pāris reižu sašūpojās un lēnām, bez mazākās skaņas uzgāzās lūžņu piramīdai. Uz šīs nepazīstamās planētas mēs bijām pilnīgi vieni, neizmērojami tālu no draugiem un no jebkura glābiņa, ar gaisa rezervēm vairs tikai vienpadsmit stundām.

Tajā mirklī, spoži mirdzinādams savas metāla bruņas, mana luktura gaismas lokā iznira pirmais misliks.

Misliku gūstā

Cilvēks — lietojot šo vārdu plašākā nozīmē, proti, attiecinot to arī uz isiem, sinziem u. c., — ir apbrīnojama būtne. Mums, kas neglābjami bijām lemti bojā ejai, ne mirkli neienāca prātā doma padoties. Tiklīdz tumsā pazibēja pirmā mislika bruņas, es izšāvu. Nepaguvis sākt starot, misliks nobeidzās. Ārkārtīgi uztraukušies, uzmanīgi vērojām apkārtni: neviens misliks vairs nebija manāms. Palikt šai laukumā šķita bīstami, jo visapkārt gruva nami, turklāt misliki te viegli varēja pacelties gaisā un mūs sadragāt. Uzmetuši pēdējo skatienu lūžņu kaudzei, kas bija aprakusi ksillu un Akeijonu, atkāpāmies segtajā ielā, kuru bijām izlūkojuši jau agrāk. Sa; šaurajā tunelī mums vajadzēja tikai uzmanīt, kas notiek priekšā un aizmugurē. Pagājuši garām durvīm, pie kurām pirmīt bija apstājušies, šķērsojām otru laukumu. Tajā mudžēt mudžēja misliki, kas sagaidīja mus, nikni starojot, bet viņi pūlējās velti. Bijām spiesti lēkt pāri to metāla ķermeņiem, un es nospriedu, ka, būdami platāki un garaki, tie pieder citai sugai, kas atšķiras no Kalvenolta Septītās planētas mislikiem. Viņu izstarojums drīzāk bija indigo, nevis violets.

Ilgi klejojām pa mirušās pilsētas ielām, nerazdami nevienas vaļējas durvis, pat ne tādas, kuras būtu iespējams uzlauzt. Neizprotamu iemeslu dēļ iedzīvotāji pirms savas boja ejas visas mājas bija rūpīgi noslēguši. Vairākus kilometrus no pirmā laukuma ceļā gadījās interesants atradums — ļoti zema mašīna uz sešiem riteņiem. Kad taisījos to pamatīgāk aplūkot, mūs atkal ielenca misliki. Planējot gaisā pāris pēdu virs zemes, tie steidzas šurp bariem. Pat mūsu termiskās pistoles tos nekavēja pēc inerces turpināt lidojumu, un mums ar mokām izdevās paglābties. Tad misliki mainīja taktiku, viņi uzbruka tik spēji un negaidīti, ka mums vajadzēja pieplakt zemei un atklāt īstu sprostuguni, izšķiežot bezgala daudz munīcijas. Pēc paris minūtēm ieļ;un tuvējo namu sienas bija tā sakarsušas un izstaroja tādu siltumu, ka misliki vairs neiedrošinājās šeit rādīties un uzbrukumu pārtrauca.

Mēs noskumuši apmetāmies uz kāpnītēm pie kāda nama sliekšņa. Gaisā mums bija palicis trim stundām, tikai trim stundām! Nogurums lika sevi manīt, aiz caurspīdīgās ķiveres Ilnas sejiņa bija pavisam gurdena, acis iekritušas. Runājām maz. Lai atzītos mīlestībā, kā zināms, romānu varoņi izvēlas visbezcerīgākās situācijas, bet zvēru, ka mums tobrīd ne prātā nenāca kaut kas tamlīdzīgs. Tā sēdējām ilgi, un man pat sāka uzmākties snaudiens.

Pēkšņi Ilna mani sapurināja:

— Misliki! Misliki atgriežas!

Šoreiz tie tuvojās rāpus, līkumojot starp savu ci.ltsbrāļu līķu

kaudzēm. Nopratuši, ka nāvei tikpat neizbēgt, pielaidām ienaidnieku pēc iespējas tuvāk. Tad sākām šaut. Pēkšņi viens no mislikiem, pacēlies gaisā, metās mums virsū, bet padrāzās garām un sadragāja durvis, pie kurām bijām patvērušies. Ilna veikli ielavījās durvju spraugā, un es viņai sekoju. Mēs bijām iekļuvuši plaša, tukšā telpā. Tur, kur kādreiz droši vien atradās mēbeles, tagad bija vienīgi nožēlojamas gruvešu kaudzes. Velti meklējām kāpnes vai liftu, kas vestu uz augšējiem stāviem. Iespējams, ka agrāk šeit netrūka ne kāpņu, ne lifta, bet nu jau sen viss bija pārvērties putekļos. Toties uzgājām eju, kas veda šaurā pazemes tunelī, pa kuru varēja virzīties uz priekšu tikai pieliecies. Drīz kļuva skaidrs, ka tunelis ir paralēls augšējai ielai. Mēs devāmies taisnā ceļā uz priekšu, nekur nenogriezdamies, jo sānu nozarojumi, kā pāris reizes pārliecinājāmies, veda tikpat tukšās, nenozīmīgiem gruvešiem pārpilnās telpās kā pirmā, caur kuru šeit iekļuvām. Tobrīd uz arheoloģiskiem pētījumiem man prāts vairs nenesās!

Tad mūsu ceļš tikko jaušami sāka vest lejup. Neliekoties par to ne zinis, kā pa sapņiem soļojām tālāk, līdz beidzot es no visa spēka ietriecos metāla durvīs. Šeit tunelis izbeidzās. Durvis rotāja daudzstarains aplis vai stilizēts saules attēls — pirmais bareljefs, ko redzējām uz šīs planētas.

Nokļuvuši strupceļā, mēs pēkšņi sajūtām nepārvaramu nogurumu. Bijām klaiņojuši desmit stundas, un gaisa bija palicis vēl tikai vienai stundai. Instinktīvi pametu acis barometrā uz skafandra piedurknes atloka: atmosfēras spiediens jau bija cēlies virs nulles, bet termometrs rādīja plus astoņus grādus. Tātad mēs atradāmies mislikiem nepieejamā zonā. Te, bez šaubām, vajadzēja būt gaisam, kaut vai niecīgā daudzumā. Bet ar to nepietiktu pat, lai iedarbinātu pie mūsu ķiverēm aizmugurē piestiprinātos vieglos kompresorus. Un tomēr tā bija laba zīme: varbūt aiz šīm metāla durvīm gaiss ir pietiekami blīvs, elpošanai derīgs.

Drudžaini pētījām durvis. Tajās neatradām ne slēdzi, ne atslēgas caurumu, taču dažādi smalki durvju slēgšanas paņēmieni man vairs nebija sveši. Pacietīgi aptaustījām durvju virsmu, mēģinājām nospiest un pagriezt pa kārtai visus saules stariņus. Tomēr velti! Tā aizritēja pusstunda. Skābeķļa balona manometra bultiņa lēnām un nenovēršami tuvojās nullei.

Kad bijām zaudējuši pēdējās cerības, durvis pēkšņi nočīkstēja un atvērās. Mēs devāmies uz priekšu, durvis aiz sevis atkal aizvērdami. Tālāko ceļu noslēdza otras līdzīgas durvis.

— Šī laikam ir slūžu kamera, — lina nočukstēja. — Varbūt aiz otrām durvīm būs gaiss?

Lūkojām atcerēties, kā bija laimējies atvērt pirmās durvis. Pēc brīža atradām īsto paņēmienu — bija jānospiež un viegli jāpagriež pa

kreisi viens no bareljefa augšējiem stariem. Tā nokļuvām tumšā zālē, kur elliešu barometrs rādīja gandrīz vienu atmosfēru. Ieslēdzu analizatoru — tā caurulītes cita pēc citas kļuva sārtas, tātad skābekļa šeit netrūka, indīgu gāzu nebija. Piesardzīgi atvēris ķiveres lodziņu, ievilku elpu. Sausais, svaigais gaiss lieliski derēja elpošanai. Kaut arī to nevarēja uzskatīt par glābiņu, tomēr vismaz ar garāku atelpas brīdi tagad bijām nodrošināti.

No plašās, tukšās telpas, šķiet, nebija citas izejas, kā vien durvis, pa kurām ienācām. Vispirms mēs steidzīgi atbrīvojāmies no smagajiem skafandriem, kas spieda plecus, tad, bezgala noguruši, apgūlāmies viens otram līdzās uz grīdas un, izdzēsuši gaismu, acumirklī iemigām.

Acīmredzot gulēju nemierīgi, jo pa miegam biju aizvēlies līdz pretējai sienai. Tumsā meklēdams lukturi, piecēlos sēdus un neviļus galvas augstumā sataustīju nelielu sviru. Tā padevās un… pēkšņi notika brīnums: man likās, ka telpas dibenā ir atvērušās otras durvis un gaiša taisnstūra fonā iznira siluets, kas atgādināja pamaza auguma cilvēku. Saskatīt varēja tikai vispārējās kontūras, bet sejas vaibstus nebija iespējams skaidri atšķirt. Kad siluets tikpat spēji nozuda, tā vietā parādījās ugunīga bumba un atskanēja svešāda balss.

— Ilna! — es iesaucos. — Mosties!

Pēc mirkļa ugunīgās bumbas vietā uz ekrāna atainojās zvaigžņotās debesis. Tajās bija redzama planēta: sākumā tā bija uzņemta no liela augstuma, tad arvien tuvāk un tuvāk. Mūsu acu priekšā slīdēja kalni, meži, okeāni, līdzenumi un dīvainā balss nemitīgi atkārtoja:

— Sifans, Sifans, Sifans…

Sapratu, ka tas ir planētas nosaukums.

Svešā planēta beidza griezties, un mēs ieraudzījām šo pašu, tikai žilbinošas saules gaismas pielijušu pilsētu, kuras vārds laikam bija Gersēa. Pa laukumiem un ielām-traucās mašīnas, steidzās dzīvas būtnes, tomēr attālums bija pārāk liels, lai tās varētu skaidri saskatīt.

Uz ekrāna — tas patiesi bija ekrāns — tīrumi mijās ar purpursarkanu augu plantācijām. Šie augi atgādināja Ellas koku sinisi vai, kā stāstīja Ilna, uz Arbora sastopamo krūmaugu trentehoru. Pa zilgano ceļu drāzās automašīna, līdzīga tai, kūru īsti nepaguvām aplūkot, kad mums uzbruka misliki. Ar skatienu pavadījām mašīnu. Tās ceļš vijās augšup uz observatoriju kalna virsotnē — vismaz mēs pieņēmām, ka šī celtne ir observatorija. Kamēr attēli mainījās, nemitīgi skanēja diktora balss, taču rnēs no komentāriem nesapratām ne vārda. Tad ieraudzījām mašīnu tuvplānā, no tās izkāpa divkājaina būtne ar četrām rokām un apaļu galvu. Dīvainā radījuma seja nebija lāga saskatāma, un tas nozuda kādā namā.

Ekrāns uz mirkli satumsa, pēc tam uz tā parādījās saules attēls: redzējām, kā spīdeklis pamazām zaudē spožumu, kļūst sarkans.

Sapratām, ka mūsu acu priekšā atklājas šīs planētas cilvēces bojā ejas vēsture. Cilvēks, kas brauca mašīnā, droši vien bija bijis kāds zinātnieks vai plaši pazīstams valstsvīrs, jo vairākkārt redzējām viņu gan runājam sapulcēs, vadām neparastas mašīnas, gan arī kā armijas virspavēlnieku. Galu galā, tērpies caurspīdīgā skafandrā, viņš krita cīņā pret mislikiem. Pirms tam vērojām, kā viņš izrīko darbus, regulē mikroskopiska lieluma ierīces, noslēdz durvis, uz kurām rotājās daudzstarainās saules simbols — bareljefs, kuru mēs uzreiz pazinām. Filma nobeidzās ar to, ka viens no dīvainajiem svešiniekiem pacēla akmens plāksni grīdā tieši zem sviras, ko es nejauši biju nospiedis.

Protams, tiklīdz pirmais apjukums bija pāri, sākām meklēt plāksni un visai ātri to uzgājām. Zem tās bija vītņu kāpnes. Drošības pēc uzvilkusi skafandrus, nokāpām lejā, lielā, maigas, zaļganas gaismas pielijušā telpā. Izgājuši tai cauri, nonācām otrā zālē, no tās — trešā un tā joprojām no zāles zālē, kas virknējās cita aiz citas. Pirmā no tām bija tukša, bet pārējās gandrīz līdz griestiem piekrautas ar metāla lādēm, kuras velti pūlējāmies atvērt… Pēdējās zāles galā otras vītņu kāpnes veda augšup, un pēc ceturtdaļstundas gājiena nokļuvām zem caurspīdīga kupola, ko izolēja slūžu kamera. Kupols atradās tumšā klajumā, kaut kur aiz pilsētas robežām. Pa slūžu kameras dubultdurvīm varēja iziet laukā, bet mēs šo iespēju neizmantojām, jo visa apkārtne bija kā nosēta ar mislikiem.

Kopš šā brīža sākās dīvaina dzīve, kas ilga veselu Zemes mēnesi. Gaisa nu vairs netrūka; tomēr Ilna atklāja, ka paņēmusi līdzi tikai divas rezerves pārtikas kārbas un vienu ar kosmonautu barības tabletēm. Ar vienu šādu kārbu mums uztura pietiktu vairāk nekā gadam, toties ūdens aptrūktu jau pēc pāris mēnešiem: mūsu skafandru mugursomās bija iemontētas nelielas, asprātīgas ierīces, ar kuru palīdzību uz mirušajām planētām no šķidrām vai sastingušām gāzēm varēja viegli iegūt ūdeni, taču šo agregātu filtri derēja ne ilgāk kā vienu mēnesi. Par spīti visam, tagad tomēr varējām cerēt, ka glābšanas ekspedīcija mūs atradīs, jo Suilika norādījumus bijām» stingri ievērojuši.

Kad draudošās briesmas uz laiku bija novērstas, Ilna ļāva vaļu savām bēdām. Centos meiteni mierināt: mūsu ksills taču bija ļoti izturīgs, iespējams, ka Akeijons ir dzīvs un, kad ieradīsies isi, izglābsies kopā ar mums. Ilnu pārliecināt man neizdevās. Tomēr vēlāk īstenība izrādījās daudz neticamāka!

Pašlaik mēs nevarējām neko citu darīt, kā vien ēst, gulēt un gaidīt. Vairākkārt noskatoties filmu par Sifana bojā eju, iegaumējām to visos sīkumos un nemitīgi slavējām ģeniālo būtni, kas izgudrojusi šo slēptuvi un saglabājusi atmiņas par savu tautu. Caur observatorijas kupolu vērojām mislikus. Tie drīz vien mūs pamanīja, bet, pārliecinājušies, ka starot nav vērts un ka sadragāt kupolu nebūs

iespējams, nelikās par mums vairs ne zinis.

Stiprā, caurspīdīgā kupola patvērumā es augām dienām pētīju šos savādos radījumus. Salīdzināju sevi ar bioloģijas-studentu, kurš mikroskopā pētī jaunatklātus mikrobus vai nepazīstamus kukaiņus. Tiesa, mans stāvoklis bija neapskaužams, jo šeit trūka jebkādas iespējas eksperimentēt. Visu šo gūstā pavadīto mēnesi es velti lūkoju izprast misliku kustības. Gandrīz pilnīgi droši var sacīt, ka neviens cits plašajā pasaulē tagad nepazīst šīs būtnes tik labi (nerunājot, protams, par mislikiem pašiem) kā mēs ar Ilnu. Un tomēr mēneša beigās nepavisam nebijām gudrāki kā sākumā. Šajos neparastajos metāla briesmoņos neatklājām neko tādu, ko mūsu izpratnē varētu dēvēt par organizētu darbību, neko; kas atgādinātu instinktu, pat ne kaut ko līdzīgu visvienkāršākajam tropismam. Taču mana pieredze Sansinas salā liecināja, ka mislikam piemīt ne vien saprāts, kam gan nav nekā kopēja ar mūsējo, bet arī jūtas, kas mums labāk uztveramas.

Acīmredzot maņu orgāni mislikiem ir, kaut gan grūti iedomāties, kādi: kupolam misliki nekad neuzgrūdās, ja neskaita pirmās dienas, kad viņi lūkoja to sadragāt. Mūsu esamību šīs būtnes noteikti nojauta. Pēc kāda laika mēs pat iemācījāmies atšķirt «pazīstamos» ienaidniekus no «svešajiem», kuri garāmejot velti raidīja uz mums savus starus. Daži, kurus viegli varēja pazīt pēc īpašā bruņu veidojuma, šajā mirušajā pilsētā uzturējās pastāvīgi.

Lūk, mani novērojumi par misliku dzīvi: šīs nemitīgi kustīgās būtnes miegu, šķiet, nepazīst. Vairāk nekā piecdesmit stundu pēc kārtas mēs ar Unu pārmaiņus vērojām kādu misliku, kurš mūsu kupola tuvumā nepārtraukti meta neizprotamus līkumus. Pa vienam misliki sastopami retumis, kaut gan tas nenozīmē, ka tie dzīvotu baros. Misliku grupējumi ātri izirst, un tie bez noteikta iemesla rāpo no vienas grupas uz citu. Reizēm, sapulcējušies kopā pa simt vai pat vēl vairāk, misliki saplūst viengabalainā metāla masā. Tāds stāvoklis var ilgt no dažām minūtēm līdz pāris stundām. Pēc tam masa atkal sadalās atsevišķos individos. Sākumā uzskatīju to par misliku vairošanās procesu, taču, baram sadaloties, atsevišķo indivīdu skaits nemainījās. Novērojumus traucēja mūsu lukturu vājā gaisma, jo ārpus gaismas loka apkārtne grima necaurredzamā tumsā, bet galvenais — mums trūka aparāta skaņu ierakstiem. Es nebūtu žēlojis neko, lai tikai tajās dienās manā rīcībā būtu bijusi domu pastiprinātāja ķivere, kādu tiku lietojis Sansinas alā. Iespējams, ka tad man būtu izdevies tuvāk iepazīt šo metāla briesmoņu dabu. Bet šeit, ieslēgtam caurspīdīgajā kupolā, man vajadzēja samierināties ar pasīva vērotāja lomu.

Galu galā man izveidojās zināma teorija par misliku izcelšanos, un ar to es vēlāk iepazīstināju Aszu. Viņš manus uzskatus atzina par pilnīgi pamatotiem. Tu, bez šaubām, zini, ka temperatūrā, kas ir tuva absolūtajai nullei, metāli, kas vada elektrību, kļūst ultravadītspējīgi un

pretestība tajos gandrīz zūd. Iespējams, ka ar šādām parādībām izskaidrojama misliku senču izcelšanās un ka no tagadējiem mislikiem tie atšķīrās tāpat kā pirmā dzīvā šūna uz Zemes no mums, cilvēkiem. Varbūt kādas mirušas planētas elektromagnētiskajā laukā ar sarežģītu, paātrinātu svārstību amplitūdu reiz nokļuvis kāds dzelzs niķeļa kristāls un no tā izveidojies kaut kas līdzīgs dzīvai elektriskai šūnai. Ja pieļauj šādu iespēju, tad misliku evolūciju var izskaidrot tapat kā dzīvības evolūciju uz Zemes. Indukcijas ceļā šis kristāls izraisīja savdabīgas dzīvības formas citos kristālos ar jauniem variantiem un jaunām, daudz sarežģītākām īpašībām. Kaut gan misliku nāvējošais izstarojums nav elektromagnētiska parādība, tomēr katru no šīm būtnēm ietver spēcīgs elektromagnētisks lauks.

Trešajā dienā mūsu ūdens krājumi izsīka un mēs bijām spiesti atstāt savu slēptuvi. Sim nolūkam izvēlējāmies brīdi, kad ārpusei, bija redzami tikai divi misliki. Izgāju laukā pirmais un ar pāris šāvieniem tos iznīcināju. Tikmēr Ilna steidzās piepildīt mugursomas ar sastingušā gaisa un ledus gabaliem. Pēc tam ar lielām pūlēm atvēru vienu metāla lādi apakšējā zālē. Lādes dibenā, kaudzē sakrautas, gulēja metāla plāksnes ar kmēru rakstu zīmēm līdzīgiem gravējumiem. Šo lādi pārvērtām ūdens tvertnē. Kad izgājām laukā otrreiz, pa kreisi no observatorijas atradām gluži tīra, sasaluša ūdens blāķus. Tā mēs savu rezervuāru piepildījām līdz malām. Mums nudien bija veicies, jo nākamajās dienās simtiem misliku nemitīgi lodāja ap mūsu torni.

Atceroties šo neticami laimīgo apstākļu sagadīšanos, man ikreiz gribas sev jautāt, vai patiesi mūs toreiz nesargāja kāda augstāka vara? No otras puses, tie, kuriem nelaimējas, vairs neatgriežas un nevar neko pastāstīt) bet tādu, bez šaubām ir vairākums; atgriežas tikai tie, kuriem talkā nāk labvēlīgi apstākļi — laimīgs gadījums vai kas cits. Un tomēr, dienām ritot, es sāku šaubīties, vai paliksim dzīvi. Arī Ilna bija atmetusi cerības glābties. Šī cīņās tik drosmīgā meitene ieslīga dziļās skumjās, galvenokārt brāļa bojā ejas dēļ. Izmisis raudzījos, kā viņa ar katru dienu kļūst bālāka un drūmāka, gandrīz neko neēd un zaudē spēkus. Pieķērusies manam elkonim, meitene stundām ilgi sēdēja man blakus. Un kaut gan abi zinājām, ka mīlam viens otru, šī apziņa nedeva mums mierinājumu, jo sinzu stingrā morāle liedz runāt par maigām jūtām, ja ģimenē ir sēras. Atklāt mīlestību sinzu meitenei, kas tikko zaudējusi tuvinieku, butu ne vien netaktiski, bet nozīmētu nekaunīgu apvainojumu.

Kādu dienu, ja vien šajā tumsas valstībā vispār varēja runāt par dienu, sēžot, kā parasti, zem kupola, mēs luktura gaismas lokā vērojām dažus mislikus. Melnajās debesīs blāvi mirgoja neaizsniedzami tālu galaktiku iegarenie plankumi. Pēkšņi, pārplūdinādama pilsētu un krasi iezīmēdama pilonu siluetus un smailo torņu eksotiskās ēnas, kaut kur izplatījumā uzliesmoja žilbinoša

gaisma. Tā atsitās kupolā, iecirtās mums sejās tā, ka bijām spiesti, sāpēs iekliedzoties, aizvērt acis.

— Ilna! Tie ir isi! Isi!

Satraukumā trīcošām rokām palīdzēju Ilnai uzlikt galvā ķiveri un piestiprināju pats savējo. Lai maksātu, ko maksādams, vajadzēja signalizēt, kur mēs atrodamies. Ielādēju pistolē divdesmit «karstas» patronas, atveru durvis un šāvu. Atšķirība no «siltuma» patronām, kas paaugstina temperatūru par dažiem desmitiem grādu, šīs rada vairākus simt grādus lielu karstumu un spilgtu gaismu. Tēmēju tuvāko misliku barā. Kad pistole bija iztukšota, Ilna man pasniedza savējo. Taustīdams apkārtni, līdzenumu apgaismoja prožektora stars un, pāris reizes pārslīdējis kupolam, beidzot sastinga virs tā. Glābējs lidaparāts, kā mums šķita, ļoti lēnām laidās lejup, bet patiesībā pat pārāk ātri. Atspulgojoties planētas noledojušajā virsmā, prožektors viesa visapkārt blāvu puskrēslu, un pēdīgi dažus metrus virs zemes saskatīju milzīgu, iegarenu ēnu: tas vis nebija isu ksills, bet gan sinzu «Tsalans». — Ilna, tie ir tavējie!

Meitene neatbildējusi saļima uz ledus. Pacēlu viņu un skrēju uz zvaigžņu kuģi. Tas jau bija nolaidies, un tam apkārt virmoja sakarsušā gaisa radītā dūmaka. Šķidrajā, pusizkusušajā ledus masā slīdēja kājas, klupdams pār misliku līķiem un ar rokām saglabādams līdzsvaru, centos nenomest zemē Ilnu. Divi skafandros tērpti stāvi paķēra man meiteni no rokām, bet trešais, satvēris mani pie elkoņa, veda sev līdz. Uzkāpuši pa zvaigžņu kuģa kāpnītēm, izgājām cauri slūžu kamerai un nokļuvām «Tsalana» gaitenī aci pret aci ar Suiliku un… Akeijonu!

Sākumā uzvedos visai muļķīgi: pavedis Suiliku sāņus, pārmetu, kāpēc viņš lidojis šurp, riskējot ar dzīvību. Suiliks nemaz nesamulsa un, mierīgi smaidīdams, atbildēja:

— Ak Szemes cilvēk Slēr, tu nemaz neesi mainījies! Kā vienmēr, neapmierināts! Kādam taču vajadzēja rādīt šurp ceļu!

— Vai Akeijons to nevarēja izdarīt? — es iesaucos.

— Pēc smagajiem pārdzīvojumiem viņš nav vēl lāga attapies. Gan viņš pats tev tūlīt visu pastāstīs.

Mums novilka skafandrus. Ilnu, kas joprojām nebija nākusi pie samaņas, ienesa lazaretē, kurā pats reiz gulēju. Par viņu rūpējās slavenais isu ārsts Visedoms, neaizmirsdams piezīmēt, ka ar tik vieglu gadījumu tiktu galā jebkurš iesācējs students. Kad lina beidzot atvēra acis, mēs ar Suiliku aizgājām, atstādami pie viņas tēvu un brāli.

Pēc piecpadsmit minūtēm komanda sapulcējās kapteiņa kabīnē. Pārgājis ahūnā vai, kā sinzi saka, «rroorā», «Tsalans» uzņēma kursu uz kaijenu galaktiku, kur mūs gaidīja Esīna un Beišita. Tad Akeijons izstāstīja mums savus neparastos piedzīvojumus.

Kad tornis uzgāzies ksillam. spēcīgais trieciens izmetis Akeijonu no sēdekļa, un, atsizdamies pret sienu, viņš zaudējis samaņu. Tādā

stāvoklī Akeijons nogulējis vairāk nekā trīs bazikus, pēc tam atjēdzies un sapratis, ka ksills ir aprakts zem torņa drupām. Par savu likteni Akeijons sevišķi neraizējies, jo gaisa un pārtikas viņam pieticis vairākām nedējām, taču ļoti bažījies par mums un nekavējoties sācis gudrot, kā atbrīvot ksillu, lai dotos mums palīgā.

Ksilla izturīgais apvalks bijis vesels, nevarējis manīt arī ne mazāko gaisa zudumu. Motori darbojušies, bet nespējuši pacelt milzīgo drupu kaudzi. Jāatzīst, ka tas ir viens no mazo ksillu trūkumiem — tie attīsta neiedomājamu ātrumu, lieliski manevrē, tomēr to jauda nav visai liela. Labi apzinādamies, ka uzņemas ļoti riskantu manevru, Akeijons nolēmis uzreiz pāriet ahūnā un no turienes vēlreiz atgriezties šurp mums pakaļ.

Manevrs izdevies normāli, vienīgi pirmais grūdiens, atraujoties no planētas, bijis daudz stiprāks nekā parasti. Nākamajā mirklī, manevrējot pretējā virzienā, ksills. nav izniris kaut kur tikko atstātās planētas tuvumā, bet gan absolūtā tumsā, kurai cauri nespējuši iz: lauzties pat snesa stari. Bezgalīgā tālē vidē jis tikko manāms blāvs gaismas plankums, iezīmējot kādu galaktiku vai, drīzāk, galaktiku kopu.

Šai vietā Akeijona stāstu pārtrauca Suiliks, uzsākdams garu garo diskusiju par tīri tehniskas dabas jautājumiem. Isi bija sākuši pētīt ahūnu daudz agrāk par sinziem un tādēļ šai ziņā jutās pārāki. No visām šīm runām sapratu, ka šoreiz ksills ienira ahūnā nevis no kosmiskās telpas, bet tieši no pla nētas virsmas, tāpēc pirmais grūdiens bija daudz spēcīgāks. Atrāvies no mūsu Visuma kopā ar daļiņu kosmosa, ksills šķērsoja ahūnu — ja nekurieni vispār iespējams «šķērsot» — un nonāca vienā no antipasaulēm, starp kurām mūsējā iespiesta kā šķiņķa šķēle starp divām sandviča pusēm.

Tādējādi nokļuvis antipasaules izplatījumā, Akeijons, par laimi, atradās pietiekami tālu no antimatērijas sakopojumiem. Viņš acumirklī neaptvēra, kur atrodas. Laiku pa laikam ietikšķējās radiācijas līmeņa rādītājs un, kā liecināja bultiņa, radiācija strauji pieauga. Ar šādām ierīcēm kosmosā nosaka zonas, kur kosmisko staru intensitāte pārsniedz normu. Taču šie stari krasi atšķirās no parastajiem. Turklāt te, tik bezgala tālu no visām galaktikām, radiācijai vajadzēja būt pavisam niecīgai.

— Un tad es pēkšņi sapratu, — Akeijons stāstīja. — Atcerējos lekcijas par teorētiski iespējamām antipasaulēm un to īpatnībām. Stari, kurus reģistrēja mans skaitītājs, radās, atsevišķiem antimatērijas atomiem anihilējoties sadursmē ar ksilla pozitīvo matēriju un sairstot ultra fotonos. Ik mirkli es varēju iekļūt koncentrētā negatīvās matērijas joslā, un tad — ardievu gan pasaules, gan antipasaules!

Akeijons izmisīgā steigā sāka salīdzināt izplatījuma telpiskās trajektorijas reģistratoru, telpas un laika skaitītāja, gravimetru un citu

komplicētu, kosmiskiem lidojumiem un pārejai ahūnā nepieciešamu sistēmu rādītājus. Ja izdotos precīzi aprēķināt manevru, viņš vēl varētu atgriezties mūsu Visumā. Lai gan Akeijons bija vīrišķīgs un aukstasinīgs, viņš tomēr nervozēja. Nav grūti iedomāties viņa stāvokli: maldoties pa antipasauli, kas bija vēl svešāka par misliku nolādētajām galaktikām, viņam ik brīdi draudēja iznīcība baismīgā anihilācijas uzliesmojumā. Un, it kā apstiprinot viņa domas, radiācijas skaitītājs tikšķēja aizvien biežāk.

Neatlaidīgi cīnīdamies ar isu skaitļošanas tabulām, Akeijons drudžaini lēsa un aplēsa, atkārtoti pārbaudīja atrisinājumus. Viss likās pareizi. Beidzot, sakodis zobus, viņš uzņēma nepieciešamo ātrumu un pārgāja ahūnā.

Gandrīz tai pašā brīdī izniris no tā, Akeijons konstatēja, ka ir nokļuvis nevis kādā nolādētā galaktikā, bet gan gluži svešā isu galaktikas daļā starp neskaitāmu zvaigžņu miriādēm. Mirkli šaubījies par savu aplēšu pareizību, viņš nolēma, ka ir nonācis kādā pozitīvā visumā, antipasaules pretējā pusē.

Tad Akeijons savu kosmosa kuģi virzījis uz zvaigzni, ap kuru, kā palielinātājs ekrāns rādījis, riņķojušas daudzas planētas. Uz vienas no tām, iepriekš aplidojis tai apkārt, ksills nolaidies! Planēta bijusi neapdzīvota, šķiet, tur eksistējušas vienīgi veģetatīvas dzīvības formas. Zaudējis cerības mūs glābt, Akeijons pavadījis tur vairāk nekā nedēļu, neatlaidīgi turpinādams pārbaudīt sarežģītās aplēses.

Te Akeijona stāstu vēlreiz pārtrauca zinātniska diskusija, no kuras diezin vai pats Einšteins būtu ko sapratis!

Desmitajā dienā Akeijons atkal pārgāja ahūnā un nolaidās uz kādas citas planētas, kur no jauna pārbaudīja savas aplēses. Ar katru dienu Akeijonā auga un nostiprinājās pārliecība, ka viņš ir bezcerīgi apmaldījies kosmosā. Beidzot divdesmit sestajā dienā, nonācis kādas apdzīvotas planētas tuvumā, Akeijons piķēja tieši uz to un nolaidās kaijenu valstībā, dažus kilometrus no tās vietas, kur mūs gaidīja Suilika ksills. Arī Akeijonu izglāba laimīgs gadījums, taču viņam šoreiz naca talkā stipra griba un zināšanas.

Rītausmā «Tsalans» sasniedza planētu Svfts, kur mūs sirsnīgi apsveica Esīna un Beišita. Es ar prieku raudzījos uz savu ksillu, kuram vienīgajam bija izdevies ielauzties antipasaulē. Drausmīgie triecieni, ko tas bija dabūjis uz Sifana, ārējā apvalkā bija atstājuši tikai nelielus iedobumus.

Tovakar es Hēlonam lūdzu viņa meitas Ilnas roku.

Mirušo sauļu torpedetaji

Pie kaijeniem ilgi neuzkavējāmies. Ap nākamās dienas vidu atgriezāmies uz Ellas. Jutos noguris un nervozs. Nepacietīgi gaidīju atbildi uz bildinājumu, ko Hēlons solījās dot vakarā tūlīt pēc atgriešanās.

Ilna, būdama vēl pārāk vārga, palika uz «Tsalana», bet mēs ar Suiliku devāmies uz Gudro padomi. Tur es sniedzu sīku pārskatu par uzdevuma izpildi un beigās secināju, ka isiem, diemžēl, ir taisnība: neviena cilvēce nevar pastāvēt blakus mislikiem, vismaz vienā un tai pašā saules sistēmā. Kaut gan mūsu pienākums ir dedzīgi aizstāvēt savas planētas, es piebildu, tomēr ļoti jāšaubās, vai būs iespējams pilnīgi iznīcināt neskaitāmos misliku triljonus, kas droši vien mīt bezgala daudzajās nolādētajās galaktikās.

Šāds uzskats vairumam sanāksmes dalībnieku nebija pa prātam. Misliki bīstami jebkurai dzīvai protoplazmai, taču isiem tie ir arī metafizisks ienaidnieks — ļaunuma iemiesojums, no kura jāatbrīvojas uz mūžīgiem laikiem. Kāds no gudrajiem lūkoja mani atspēkot:

— Tu saki, ka uz Sifana, pirms to iekaroja misliki, dzīvojuši cilvēki. Kāpēc gan misliki neapmierinās ar savām ledus galaktikām, uz kurām mēs nevaram dzīvot? Kāpēc viņi dzēš mūsu saules? Nē, nekādu kompromisu! Misliki jāiznīcina!

— Bet cīņa ilgs miljoniem gadu! Lai arī cik vareni būtu jūsu ieroči, nav iespējams atbrīvot visas planētas uzreiz. Un ko gan jums dos šīs ledū kaltās pasaules, uz kurām nav dzīvības? — pavisam aizmirsis, ka formāli pats piederu pie isiem, es gandrīz vai sāku aizstāvēt mislikus.

— Mirušās planētas mums patiesi nav vajadzīgas, kaut arī tur katrā ziņā varētu iegūt vērtīgas izejvielas. Bet šim nolūkam mums diezgan citu, brīvu un apdzīvojamu planētu. Taču misliki jāiznīdē. Siltums un gaisma nes viņiem nāvi, un tieši tāpēc mums jāatdzīvina mirušās saules!

— Ko? Jāatdzīvina mirušās saules? — neievērodams elementārāko pieklājību, es viņu pārtraucu.

— Snisons teica, ka to varēsim viegli izdarīt, — man paskaidroja Azlems. — Vismaz mēģināsim. Teorētiski tas ir iespējams. Praktiski šo uzdevumu veikt droši vien būs daudz grūtāk. Un tomēr mēs pie tā ķersimies klāt, starp citu, tavas prombūtnes laikā pirmie eksperimenti jau notika. Kad pienāks īstais brīdis, tu visu uzzināsi sīkāk.

Man pārsteigumā aizrāvās elpa. Kopš pametu Zemi, biju pieredzējis ne mazums brīnumu. Nemaz nešaubījos, ka misliki, šie dīvainie radījumi, spēj dzēst zvaigznes, es biju spiests tam ticēt, jo pārliecinājos par to pats savām acīm. Bet, ka isi, kas galu galā bija

tikai cilvēki, cer atdzīvināt mirušās saules Nē, man sāka reibt galva, taču Azlems mierīgi turpināja:

— Izšķirīgo eksperimentu, manuprāt, varēs veikt tikai pēc gada. Lai velti neapdraudētu isu un sinzu dzīvības, pagaidām liela mēroga ofensīvu neuzsāksim, bet turpināsim pētījumus nolādētajās galaktikās.

Tad sēdi slēdza. Atstājis zāli, uzmeklēju Suiliku, kurš mani gaidīja, un izstāstīju visu dzirdēto.

— Tas man jau zināms. Nesen nodibināja īpašu fiziķu grupu ar Aszu un sinzu zinātnieku Berantonu priekšgalā. Grupā ir apmēram simt isu un gandrīz tikpat daudz citu planētu pārstāvju. Rbenu fiziķu darbu vadīs mūsu draudzene Beišita. Un vai zini, kas komandēs ksillus?

— Nē.

— Es pats. Tev laikam būs jāvada desantbrigāde. Esi taču pierādījis, ka lieliski to proti, — viņš zobgalīgi piezīmēja.

«Tsalans» bija nolaidies parastajā vietā. Apmetis tam līkumu, aizgāju līdz jūras krastam, kur pirmoreiz tikos ar linu. Tas, ka Hēlons vilcinājās ar atbildi, man šķita ļauna zīme. Ar nepacietību un bažām gaidīju vakaru. Kā arvien mitrā laikā pirms saules rieta, Ellas skaidrās debesis bija maigi mēļas. Es atlaidos liedaga mīkstajās smiltīs.

Pēkšņi aizmugurē smiltīs nočirkstēja soļi. Pienācis klāt, mani sveicināja kāds sinzs.

— Song Vsevolod Klēr, — cienīgi mani uzrunādams un neaizmirsdams man piešķirto titulu, viņš pavēstīja, — tevi gaida ūršēmons.

Sekoju viņam. Augstu virs mūsu galvām kā milzu konuss slējās «Tsalana» priekšgals. Hēlons kopā ar Akeijonu, Visedotnu un dažiem citiem vecākiem sinziem mani gaidīja zvaigžņu kuģa centrālajā zālē.

— Vakar tu lūdzi manas meitas roku, — bez kāda ievada viņš iesāka. — Protams, tev uz to ir tiesības — tu esi brīvs, dižciltīgs sinzs. Apspriedos ar saviem isu draugiem un, tici man, tās būs pirmās laulības starp divu dažādu planētu cilvēkiem. Pirms tevis mēs nepazinām nevienas tik radniecīgas būtnes, lai par šādu jautājumu varētu būt runa. Arī starp isiem un kreniem, kuri ir tik līdzīgi, ka tos grūti pat atšķirt, jauktas laulības nav pieredzētas. Taču biologi, kas tevi pētīja, kamēr gulēji mūsu lazaretē, apgalvo, ka tava protoplazma neatšķiras no mūsējās. Turklāt tev jau pa daļai ir sinzu skelets, asinsvadi un muskulatūra. Tavs metabolisms identisks mūsējam, hromosomu un, jādomā, arī genu skaits tev ir tāds pats kā mums. Tātad tevi varam uzskatīt par īpašu izņēmumu. Vienīgā atšķirība — tev četru pirkstu vietā ir pieci, tā tas bija arī mūsu senčiem tālā pagātnē. Visu to ievērojot, jūsu laulībām iespējami tikai psiholoģiska rakstura šķēršļi. Bet Unai, — Hēlons pasmaidīja, — iebildumu nav. Tāpēc neiebilstu arī es. Tiklīdz isi atļaus, jūs dosities uz Arbora

galvaspilsētu Berizankoru, jo šēmonu ģimenes locekļu kāzas drīkst notikt vienīgi tur. Es teicu «tiklīdz isi atļaus», tāpēc ka tu vienlaikus esi iss, sinzs un arī Szemes cilvēks. Gribētu zināt, kurai planētai piederēs jūsu bērni! — viņš pajokoja.

Sīs garās runas laikā jutos kā uz karstām oglēm, un tikai beigās atviegloti nopūtos. Kā sinziem pienākas, es klusējot ceremoniāli palocījos. Pateikties būtu nepieklājīgi — sinzi pateicas tikai par sīkām, nenozīmīgām dāvanām.

— Brīdinu tevi, — atsāka Hēlons, — ka saskaņā ar mūsu tradīcijām tu kopš šā brīža vairs nedrīksti tikties ar Ilnu. Jūs redzēsities tikai kāzu dienā. Bet sarakstīties jums nav liegts.

Priecīgs devos prom. Laukā, sastapis savu mūžīgo pavadoni Suiliku, uzticēju viņam jauno ziņu.

— Visi sadomājuši precēties! — viņš iesaucās. — Vispirms mēs ar Esīnu, tagad jūs ar Unu, arī Beišita nupat pavēstīja man par savām kāzām ar Sēferu! Bet tu gan esi pārkāpis mūsu parašas.

— Kā tā?

— Tu taču biji manas līgavas aizstāvis, un kopš manām kāzām vēl nav pagājis gads. Tāpēc tagad tev jāsamaksā man līgavas izpirkšanas maksa. Senos laikos tā bija loti augsta platīna gabals dūres lielumā. Šodien — ja tev pašam tā nav — jebkurā laboratorijā to pagādās. Šķiet, ka tavām kāzām jānotiek uz Arbora? Kā tu turp nokļūsi? Cik zināms, padome nolēmusi aizturēt šeit visus sinzu zvaigžņu kuģus. Ja vēlies, varu aizvest jūs turp savā ksillā.

Pēc trim dienām Suiliks mani kopā ar Esīnu, Akeijonu, Hēlonu un Ilnu, kas bija ieslēgta atsevišķā kabīnē, kur man ieeja bija liegta, aizveda uz Arboru.

Greznās ceremonijas, kādas parastas šēmona meitu kāzu gadījumos, attēlošu tev citreiz. Tad arī sīkāk pastāstīšu, cik krāšņa ir lieliskā sinzu planēta. Ja Ellas pasaule ir mierīga un maiga, ja mirušās planētas, uz kurām esmu bijis, atstāj bezgala drūmu, baigu iespaidu, tad Arbors ar zilganmējajiem okeāniem, varenajiem, pat divdesmit kilometrus augstajiem kalniem un plašajiem, zaļajiem vai purpursārtajiem mežiem, kurus sinzi rūpīgi kopj un saudzē, pārsteidz ar savu mežonīgo skaistumu. Neilgais laiks, ko pēc kāzām pavadījām Taras ielejā, man vienmēr paliks atmiņā. Mēs nodzīvojām tur tikai sešas Arbora, proti, gandrīz astoņas Zemes dienas. Vienā no jau minētajiem mežiem, kalnu ielejā starp stāvām nogāzēm, kur no ledājiem lejup plūst zilgans strauts, kraujas malā atrodas neliels jaunlaulāto namiņš. Dažus kilometrus zemāk strautu šķērso aizsprosts, un tur izveidojies ezers. Tā krastos paceļas izpriecu pilsētiņa Nimoe. Taču neviens sinzs pat neiedomājas pārkāpt neredzamo robežu, kas šķir ezermalas pilsētiņu no jaunlaulāto ielejas. Tā ir sena tradīcija, kāda, ja nemaldos, bijusi arī indiāņiem apačiem: jaunajam pārim

vairākas dienas obligāti jāpavada pilnīgā nošķirtībā. Manuprāt, šāda sinzu tradīcija ir slavējama.

Turpretī viņu pārmērīgā kaislība uz visādām ceremonijām ir peļama īpašība. Šai ziņā viņus varētu salīdzināt varbūt vienīgi ar senajiem ķīniešiem. Sešām divatā pavadītajām dienām sekoja vesela virkne svinīgu ceremoniju un mielastu, kuros mums nācās piedalīties. Sinzu parašas nepazīdams, dzīvoju vienās bailēs, lai tik nepieļautu ko netaktisku, un atviegloti uzelpoju, kad šēmoni beidzot atļāva, ja vien vēlos, atgriezties uz Ellu.

Uz Arbora pārdzīvoju vēl kādu satraucošu brīdi: reiz Akeijons aizveda mani uz centrālo observatoriju planētas dienvidu puslodē. Tur astronomi man parādīja mūsu dzimto galaktiku — blāvu, gaišu plankumiņu kaut kur tālu Brenorija zvaigznājā. Maksimāli palielināts spēcīgajā teleskopā, kas ar savu uzbūvi krasi atšķiras no mūsējiem, šis plankumiņš pārvērtās spirālveida zvaigžņu putekļos. Starp zvaigznēm tikko samanāma tur vīdēja mūsu Saule, ap kuru pavisam sīciņa un neaizsniedzama riņķoja Zeme. Gaisma, ko uztvērām, ceļoja šurp jau astoņsimt tūkstoš gadu, un, ja ar augsti attīstītās sinzu tehnikas palīdzību varētu skaidri saskatīt Zemi, vienīgais, ko mēs tur ieraudzītu, būtu daži nožēlojami pitekantropi kādā mežmalā.

Tagad, dzīvojot dzimtenē, mēs ar linu skaidrā laikā katru vakaru meklējam debesīs Andromēdas zvaigznāju. Vērojot to, es gandrīz fiziski izjūtu neizmērojamo attālumu, kas mūs no tā šķir. Isu galaktika no Zemes atrodas tik tālu, ka tā nav saredzama pat visspēcīgākajos teleskopos. Bet, raugoties mazajā opālkrāsas plankumā — Andromēdas miglājā, grūti iedomāties, ka tur dzimusi sieviete, kas patlaban sēž man blakus, un ka es patiesi esmu tur bijis…

Arboru atstājām trīs mēnešus pēc kāzām. Kā norunāts, mums pakaļ atlidoja Suiliks. Startējām no Berizenkoras kosmodroma, kas bija pārpildīts ar milzīgiem zvaigžņu kuģiem, kuri uztur sakarus ar sinzu kolonijām un citām planētām. Suilika ksills tiem līdzās izskatījās gluži niecīgs.

Tiklīdz pacēlāmies gaisā, Suiliks pavēstīja, ka esmu ieskaitīts «Mirušo sauļu torpedētāju» eskadras štābā. Šķita, ka mans draugs sāk iekarot vārdu. Tobrīd prātā iešāvās jautājums, kuru jau sen nespēju izprast: kāpēc isi tieši mani nemitīgi izvēlas tik atbildīgiem un riskantiem… uzdevumiem? Katrā ziņā biologu grupā es būtu noderējis vairāk. Citus pienākumus varētu uzticēt sinziem, kuriem misliku izstarojums arī nav bīstams. Turklāt starp viņiem taču netrūkst izcilu fiziķu. Esmu pārliecināts, ka isi mani tiešām uzskatīja par savējo, es viņiem vairs nebiju svešinieks kā sinzi, bet īsts iss, tikai ar sarkanām asinīm. Turklāt mani un Suiliku saistīja dziļa, sirsnīga draudzība un, lūgdams mani ieskaitīt viņa komandā, drosmīgais isu jauneklis, viens no šīs zinātnieku tautas pārgalvīgākajiem dēkaiņiem, gribēja man

dāvāt skaistāko, kas bija viņa iespēju robežās, — neparastu piedzīvojumu.

Daudzreiz klusībā nolādēju ne jau mūsu draudzību, bet tās sekas!

Atgriezušies uz Ellas, apmetāmies Bresiē salā, manās mājās. Ar manu «māsu» Asiiu lina sapratās lieliski. Cītīgi strādājot ar biologu grupu un meklējot efektīvu aizsarglīdzekli pret misliku izstarojumu, aizritēja vesels gads. Galu galā nācām pie slēdziena, ka šādu līdzekli teorētiski nav iespējams atrast: kā isiem, tā citām dzīvām būtnēm, izņemot sinzus un Zemes cilvēkus, misliku specifiskais izstarojums saārda elpošanas orgānu, audus. Bez šaubām, elpošanas pigmentu praktiski izmainīt nav iespējams, tātad nav arī glābiņa. Pētot šo jautājumu no fizikas viedokļa, pie līdzīgas atziņas nonāca arī Asza. Zināmi panākumi tomēr mums bija: kāda nesen izgudrota ķīmiska preparāta injekcijas uz laiku pavājināja izstarojuma iedarbību, bet tādā gadījumā, ja tā intensitāte nebija pārāk liela.

Reiz, kad no laboratorijas devāmies mājup, Suiliks ieviļināja mūs ar ILnu savā ksillā īn, iepriekš neko nepaskaidrojis, strauji paCēlās gaisā. Diezgan labi pazīdams isu lidīparātus, drīz vien sapratu, ka esam ceļā uz iarsu. Mēs pret to neiebildām, jo nekad vēl šo planētu nebijām redzējuši. Lidojām ar tarpplanētu ceļojumiem maksimālo ātrumu, as atbilst vienai desmitdaļai gaismas ātruma.

Mežonīgais Marss mazliet atgādina Arboru, kaut gan ir daudz tuksnešaināks un klusāks. Labu laiku turējāmies ļoti augstu, Suiliks piķēja taisni uz kādu kolosālu celtni — rūpnīcu, kur isi ražo ksillus priekš visām viņu planētām. Ar vārdu «rūpnīca» parasti saistās priekšstats par spalgu, nepārtrauktu mašīnu rūkoņu, bet isi trokšņus necieš, tāpēc gandrīz visi darba procesi uz Ellas norit pilnīgā klusumā. Ksillus montēja konveijeriem, pie kuriem dažu strādnieku raudzībā rīkojās roboti. Neapstādamies izgājām cauri plašajiem cehiem. Beidzot Suiliks mūs ieveda milzīgā nojumē, kur dzima jauns, gigantisks ksills. Tā diametrs pārsniedza trīssimt, bet maksimālais biezums centrā — sešsimt metru. Atšķirībā no parastajiem diskveida ksilliem šis lidaparāts atgādināja lēzenu kupolu. Kad bijām kādu brīdi to klusēdami vērojuši, Suiliks teica:

— Šeit top mūsu nākamais kosmosa kuģis, ar kuru dosimies iedegt mirušās saules.

— Bet kālab tik milzīgs un tik neparasts? — es pavaicāju.

— Tas nepieciešams. Sauļu iededzināšanas ierīce būs pārāk masīva un smaga, to nevarēs vienkārši nomest uz mirušās zvaigznes. Tāpēc nāksies uz tās nolaisties. Bet, kā zināms, gravitācija tur ir bezgala spēcīga. Ja ap mums nebūs intensīvas antigravitācijas joslas, pašu svars mūs tur acumirklī nospiedīs kā niekus. Lai tādu joslu radītu, būs vajadzīgs milzīgs enerģijas krājums, tāpēc ksillā tiks iemontēta vesela elektrostacija. Kupolveida forma ļaus ksillam labāk

pārvarēt gravitācijas spēku. Un tomēr es šaubos, vai varēsim palikt uz mirušās saules ilgāk par vienu baziku.

Pagāja vairāki mēneši. Pamazām saradu ar domu, ka būs jāpiedalās šajā fantastiskajā ekspedīcijā. Dienas mierīgi ritēja tālāk. Vismaz ārēji tā likās. Patiesībā šai laikā, īstenojot grandiozo projektu, uz trim planētām dienu un nakti nerimtīgi strādāja visi spējīgākie Apdzīvoto planētu savienības zinātnieki. Vērojot Ellas mierīgās, klusās dabas ainavas, man ne reizi vien iešāvās prātā, ka aiz šā šķietamā miera slēpjas nemitīga, galvu reibinoša rosme. Tādos brīžos jutos bezgala atpalicis, dziļi nelaimīgs un izmisis, kā mazs nēģerēns, kas nejauši nokļuvis uz moderna lainera.

Aizrautīgi strādāju laboratorijā. Uzskatīju, ka man kā Zemes sūtnim jāpārstāv mūsu civilizācija, kas tik ļoti lepojas ar saviem zinātnes un tehnikas sasniegumiem, kaut gan tie — ak vai! — neskaitāmās citās pasaulēs sen jau pārspēti. Biju apņēmies katrā ziņā atklāt kaut ko jaunu, svarīgu, līdz ar to iekarojot tiesības dzīvot uz Ellas, lai mani šeit vairs neuzskatītu tikai par «nabaga radinieku», interesantu, neparastu eksemplāru, bet par pilntiesīgu Apdzīvoto planētu savienības locekli. Tāpēc vakaros ilgi lasīju isu aunākos zinātniskos darbus vai arī liku IInai tulkot sinzu rakstus. Bieži vien ar pateicību pieminēju savus bijušos skolotājus: tiesa, lāgiem man pietrūka zināšanu, taču emes cilvēku darba metodes bija nevainojaīas, un es ātri apguvu svešos jēdzienus. Interesanti atzīmēt, ka, uzticēdami man iauno biologu grupas vadību, isi sen jau bija mani atzinuši par derīgu sabiedrības locekli, kamēr es, pukodamies par savām trūcīgajām nāšanām, joprojām kāvos ar pašpārmetumiem. Patiesi, kaut vai tikai mūsu organisma īpatnību dēļ, zināju daudz ko tādu, kas isiem bija jaunatklājums. Pat sinzi, kuriem ir nenoliedzami sasniegumi biofizikā, visas slimības, tāpat kā isi, ārstē tikai ar attiecīgiem stariem, pamezdami novārtā vai pat pilnīgi ignorēdami ķīmijas nozīmi medicīnā. Un tieši šajā jomā man izdevās gūt panākumus, proti, atklāt jau minēto preparātu, kas uz laiku pasargā isus no misliku izstarojuma.

Kopdzīve ar Ilnu sākumā neritēja visai gludi. Sinzi ir ātri aizvainojami, bet es reizumis nesavaldīgs. Vajadzēja pārvarēt bezdibeni, kam par cēloni bija mūsu atšķirīgā audzināšana. Par laimi, reliģiskie aizspriedumi mūsu dzīvi nesarežģīja: sinzi, tāpat kā es, ir pārliecināti ateisti. Taču dažādi sīkumi izraisīja ķildas. Tā, piemēram, man likās ērmots kulturālo, pārspīlēti ceremoniālo sinzu paradums ēst ar pirkstiem — droši vien arī tu šovakar ievēroji, ka Ilna vēl diezgan neveikli rīkojas ar dakšiņu. Viņu savukārt pārsteidza mans ieradums vēlu naktīs strādāt un nevēlēšanās celties pirms rītausmas. Maz pamazām starp mums tomēr nodibinājās pilnīga saskaņa, un jāsaka, vienā ziņā Arbora sievietes ir daudz pārākas par savām Zemes māsām

— viņas nekad nedraud vīram, ka atgriezīsies pie māmiņas!

Kādu dienu, kad mājas priekšā, tērzējot ar Ilnu un Asilu, kā ķirzaka gozējos saulītē, Jaltaru aizklāja liela, tumša ēna: tas bija gigantiskais ksills, kuru redzējām Marsa rūpnīcā. Par spīti masīvajam korpusam, Suilika vadībā apmetis vairākus slaidus līkumus un zemu pārslīdējis mūsu mājas lēzenajam jumtam, ksills spēji nozuda aiz apvāršņa. Pēc pusstundas saņēmu Azlema pavēli nekavējoties ierasties pie viņa.

Mans reobs nolaidās uz terases. Jūras ostas viļņos mierīgi šūpojās gigantiskais ksills. Mani sagaidīja Suiliks.

— Vai Esīna nebrauks mums līdz? — es vaicāju.

— Nē. Tik bīstamā avantūrā sievietes nedrīkst piedalīties. Tu taču linu arī atstāsi mājās!

— Kad mēs izlidosim?

— Drīz. Bet tagad iesim, ar tevi vēlas runāt gudrie.

Azlems un Asza mūs tūlīt pat pieņēma. Azlems vērsās tieši pie manis:

— Slēr, vēlreiz esam spiesti lūgt tevi uzņemties riskantu pienākumu. Tu jau zini, ka pēc Suilika pieprasījuma esi ieskaitīts viņa eskadras štābā. Iebildumu mums pret to nebija— tiem taču nebūtu pamata —, tikai domājām, ka šoreiz varētu iztikt arī bez tevis. Bet Suiliks apgalvo, ka tu būsi neatvietojams. Vispārējos vilcienos mūsu projekts tev jau pazīstams: īpašā ksillā jūs nolaidīsities uz kādas mirušas zvaigznes atdzisušās virsmas un novietosit tur masīvu ierīci — atomreakciju atjaunotāju. Atklāti sakot, sprausto mērķi mēs varbūt mazliet pat pārsniegsim, sākumā bija paredzēts vienīgi iededzināt mirušās saules, bet šķiet, ka šī ierīce izraisīs varenu eksploziju un briesmīgajā kodolsprā: izienā kopā ar mislikiem, diemžēl, ies bojā arī visas planētas, kas riņķo ap mirušo sauli.

Problēma ir šāda: uz mirušo zvaigžņu virsmas gravitācijas spēks būs desmitreiz lielāks nekā uz Ellas, tājēc ksillā nepieciešama sistēma antigravitācijas joslas radīšanai. Šī sistēma patērēs ļoti daudz enerģijas, kaut gan tā darbosies tikai pusbaziku. Šajā laikā uzdevums jāpaveic, jo pretējā gadījumā gravitācijas spēks jūs nospiedīs. Turklāt vissvarīgākā detonatora detaļa, kas nav izjaucama, nedz iepriekš piemontējama, par spīti visām mūsu pūlēm to padarīt vieglāku, pagaidām ir pārāk smaga, lai apstākļos, kādos jūs nonāksit, to spētu pacelt kāds iss vai sinzs.

— Bet roboti… — es ieminējos.

Azlems neapmierināti nošņāca.,

— Tu labi zini, ka antigravitācijas laukā tie nefunkcionē. Tāpēc paļaujamies uz tavu fizisko spēku. Vai tev nav iebildumu?

— Man grūti jums atteikt, — es atbildēju.

— Tādā gadījumā tūlīt ievietosim tevi kamerā, kur ir spēcīga

mākslīgā gravitācija, un pārbaudīsim, kā un kādos apstākļos spēsi tikt ar šo detaļu galā. Ksilla radītā antigravitācijas zona būs apgriezti proporcionāla mirušās saules gravitācijas spēkam. Tā kā tev jārīkojas pēc iespējas ātrāk. Nāc līdz!

Pirmoreiz nokļuvu isu fizikas laboratorijā. Man uzģērba īpašu skafandru ar metāla stieņu armējumu, kam pie ceļgaliem, elkoņiem un vidukļa daļā bija locīklas; skafandra iekšpuse atgādināja mūsu yirsskaņas lidmašīnu pilotu kombinezonus. Šādā smieklīgā ietērpā nostājos uz metāla plāksnes zem vara kupola. Man pie kājām atradās sarežģīta ierīce, kuru noliecies bez grūtībām pacēlu. Isi to lāga nespētu pat pakustināt.

Asza tuvojās reostatam:

— Uzmanību! Pastiprinu gravitāciju! mani pārņēma smaguma sajūta. Detaļa vairs nelikās tik viegla. Asza gravitācijas spēku pakāpeniski palielināja. Kājas un rokas pielija it kā ar svinu, kustības kļuva aizvien gausākas, asins spiediens, kaut arī biju tērpies skafandrā, kritās. Skatienu spēji aizplīvuroja mūsu pilotiem labi pazīstamā «melnā migliņa», bet jau pirms tam smagā detaļa vairs nebija man pa spēkam. Tad Asza gravitāciju pakāpeniski atkal samazināja.

— Pilnīgi pietiekami! — viņš teica. — < Taču uz lielākām zvaigznēm ar to būs par maz. Vajadzēs kaut ko izgudrot, lai šo operāciju automatizētu. Bet šo ierīci izmēģināt varam uz kādas mazākas zvaigznes.

Nākamajā dienā Suiliks aizveda gigantisko ksillu uz Aniasza salu, kur to vajadzēja pilnīgi pabeigt. Veselu mēnesi par to vairs neko nedzirdēju. Reiz, negaidot ienācis manā laboratorijā, Asza pavēstīja, ka viss kārtībā un rīt mums jādodas torpedēt mirušo sauli nolādētajā galaktikā, kur reiz jau biju bijis.

Tonakt mēs mājup nelidojām, bet palikām «Svešzemnieku namā». Kad Jaltars nogrima aiz apvāršņa, netņjrios pie debesīm parādījās gigantiskais ksi 11s un pussalas galā nolaidās jūrā. Drīz vien ieradās Suiliks un Esīna, Asza, Beišita un Sēfers, Akeijons, kā arī ievērojamais sinzu fiziķis Berantons. Bija sapulcējies viss gigantiskā «Svinsa» komandas štābs (tulkojumā šis nosaukums nozīmē — «Iznicinātājs»). Notika atvadu rauts bez liekām runām. Mēs ar. linu ātri nozudām un devāmies uz jūras krastu. Nakts bija silta un maiga, jūra viegli zaigoja, lēni veļot milzīgus viļņu vālus. Debesīs mirdzēja neskaitāmas zvaigznes, abi Ellas mēneši — Ari un Arci — lēja pār mums aukstu gaismu. Zemu pie apvāršņa vēl joprojām mirdzēja dziestošais asinssarkanais Kalvenolts. Sidrabainie mēness stari tumšām ēnām izroboja birztalas. Nosēdušies koku pavēnī, vērojām viļņus, kas smiltīs pameta baltus putu rakstus.

Dziļdomīgi klusējot, jūrmalā sēdējām ilgi. Ko gan lai sakām viens otram? Pasaulei draudošā traģēdija likās nozīmīgāka par

personiskajiem likteņiem. Atkāpties bija par vēlu, un es nemaz to nevēlējos, kaut gan brīžam uzmācās drudžainas bailes. Ilna zināja, ka šoreiz lidošu bez viņas.

Pa kreisi no mums pašā krastmalā parādījās otrs pāris. Slaidie, trauslie stāvi liecināja, ka tie ir isi. Kad viņi tuvojās mums, pazinām Suiliku un Esīnu. Piecēlies kājās, grasījos viņus pasaukt, bet Ilna, paraustīdama mani aiz tunikas, nočukstēja:

— Netraucē! Ļauj viņiem atvadīties!

Es paklausīju. Nepamanījuši mūs, viņi pagāja garām un nozuda tumsā. Pēc brītiņa viņi atgriezās, taču ne vairs vieni. Līdzi nāca divas vēl trauslākas būtnes, droši vien Beišita un Sēfers. Šoreiz, kad viņi mums tuvojās, es skaļi uzsaucu, aicinādams piesēst blakus. Izņēmu no kabatas un aizkūpināju pīpi. īsi nesmēķē, viņi šādu dīvainu paradumu neatzīst. Tomēr uz Ellas ir atrodams augs, pat daudz aromātiskāks un nekaitīgāks par mūsu tabaku. Dažus stādus atvedu uz dzimteni, bet tie pie mums neaklimatizējās. Tātad aizkūpināju pīpi, un atmiņā atausa pagātne, kāds 1944. gada vakars Vidusjūras piekrastē pirms izcelšanās Provansā, kad, tieši tāpat kā šoreiz, sēžot starp biedriem, kuriem nākamajā rītā bija lemts krist kaujā, izsmēķēju pēdējo pīpi.

— Ka tev šķiet, vai mums ir cerības atgriezties? — pievērsos Suilikam.

Viņš atbildēja ar savas tautas sakāmvārdu:

— Uzmini, kur stisnasanam galva!

Par stisnasanu isi sauc kādu tārpu, kura galva tik līdzīga astei, ka, lūkojot tās atšķirt, visi parasti kļūdās.

— Iespējams, ka uz mirušajām zvaigznēm mislikus nesastapsim. Kaut gan tas nav pats galvenais. Briesmīgākais, ka mūsu rīcībā būs pārāk maz laika kilsima samontēšanai. Viss ir atkarīgs no tava fiziskā spēka. Gudro vietā es gan labāk nogaidītu, kamēr būs izgudroti roboti, kas varēs darboties antigravitācijas zonā. No otras puses, jāievēro, ka kilsima izgatavošana aprijusi milzum daudz enerģijas, un ja nu galu galā izrādās, ka šī ierīce nekam neder? Jautājums steidzīgi jānoskaidro, lai tādā gadījumā velti nešķiestu enerģiju.

— Nav šaubu — viss izdosies lieliski! — Beišita sašuta.

— Viņa piedalījās kilsima projektēšanā, — ar tikko manāmu ironiju piezīmēja Suiliks. — Kā gan lai neuzticas savam gara bērnam? Es gan nomierināšos tikai pēc tam, kad kilsims patiesi sāks darboties. Ja arī tas nedarbosies, tomēr katrā ziņā eksplodēs. Tāpēc mums jāpanāk, lai eksplozija notiek īstā brīdī vai arī… būsim pagalam.

— Kā tā? — es nesapratu.

— Pagaidām tas ir tikai eksperiments… turklāt bīstams. Kad būs samontēta priekšpēdējā detaļa, tavā rīcībā paliks tieši viena Zemes minūte, lai aparātam pievienotu palēninātāju. Lūk kā! Ja tas izdosies, eksplozija notiks pēc bazika, ja ne — pēc pāris minūtēm. Būtu lieki

teikt, ka tādā gadījumā pacelties kosmosā nepagūsim, bet pāriet ahūnā tieši no mirušās zvaigznes spēcīgā gravitācijas lauka nav iespējams. Mēs droši vien nokļūsim kādā antipasaulē. Vai tad nu vienmēr tā laimējas kā Akeijonam! Galvenais — neuztraucies! Kad pienāks liktenīgais brīdis, es maksimāli pastiprināšu antigravitācijas zonu, un tu mierīgi tiksi ar visu galā.

Lēnām aiz apvāršņa nozuda Arci. Cēlās dzestrs vējš. Mēs atkal klusējām. Tad Ilna pusbalsī sāka dziedāt kosmosa iekarotāju himnu. Pie vārdiem «tie, kas iet bojā nezināmās pasaulēs» viņas balss mirkli ietrīcējās, taču dziesma nepārtrūka. Senu savas tautas dziesmu, kas skanēja stiepti un drūmi kā burvju vārdi, zemā, ļoti dzidrā balsī savukārt nodziedāja Beišita. Visi lūdza arī mani kaut ko nodziedāt. Nevarēdams neko piemērotāku iedomāties, uzsāku Žana Bāra korsāru bravurigo dziesmu:

«Tikai vīri, kas nepazīst baiļu,
Tikai drosmīgie dosies mums līdz…»

Bez šaubām, mūsu seno jūras vilku ceļojumus nevar salīdzināt ar šo fantastisko pasākumu — iededzināt mirušās saules! — es nodomāju.

Līdz šim klusējis, ierunājās Sēfers:

— Draugi, lai notiktu, kas notikdams, visu planētu cilvēces varēs ar mums lepoties. Ja cietīsim neveiksmi, gan vēlāk mērķi sasniegs citi. Un tomēr pirmie ceļveži būsim un paliksim mēs.

— Protams! — pavīpsnāja Suiliks. — Tikai pacentīsimies nelīdzināties varonīgajam Osinsi!

— Kas ir šis Osinsi?

— Slavens karavadonis, kas. pirms daudziem gadu tūkstošiem dzīvojis uz Ellas-Venas. Dziesma par viņu saglabājusies līdz mūsdienām. Nodziedāsim to, Esīna!

Un viņi mums nodziedāja balādi par Osinsi varoņdarbiem. Šim slavenajam karotājam nekad vēl nebija palaimējies cīnīties pret ienaidniekiem. Tie laidās lapās, tiklīdz padzir dēja viņa vārdu. Reiz Osinsi sastapa vecu vientuļnieku, kurš neko nezināja par slaveno karavadoni, un iztraucēja vecā vīra lūgšanas. Nebūt netaisīdamies bēgt, vientuļnieks apbēra Osinsi nikniem lāstiem. Apjukušais karavadonis nodomāja, ka tas ir kāds nedzirdēts spēkavīrs, ja jau iedrošinās viņu tā lādēt. Osinsi meties bēgt ko kājas nes un neapstādamies skrien vēl šobaltdien.

Pēc šīs ironiskās dziesmiņas mēs atsveicinājāmies un devāmies pie miera. Izlidojām agri nākamajā rītā. Esīna, Beišita un lina mūs pavadīja līdz jūras ostai. Pēdējie atvadu vārdi, un metāla durvis aiz mums aizvērās.

Sākumā ceļojums ritēja bez starpgadījumiem. Tā kā ksilla korpuss bija ļoti masīvs, pāreju ahūnā iezīmēja mazliet spēcīgāks grūdiens

nekā parasti. Iznirām nolādētajā galaktikā, taču Suiliks nespēja noteikt, cik tālu esam no Sifana, uz kura kopā ar Ilnu pavadīju šausmu pilnu mēnesi. Lidojot pār tuvāko planētu, vērojām, ka to ieņēmuši misliki. Saules sistēmā, kuru gatavojāmies atdzīvināt, šķiet, ietilpa divpadsmit planētas. Sis skaits, protams, bija aptuvens. Tuvojāmies mirušajai saulei.

Sēdēju vadības kabīnē — seallā — blakus Berantonam, Akeijonam un Suilikam. Bez parastajām ierīcēm, ar kurām pa pusei jau pratu rīkoties, kaut gan to darbības principus vēl pilnīgi neizpratu, šeit bija bezgala daudz jaunu speciālu kontroles mehānismu.

— Pēc pāris bazikiem sasniegsim mirušo sauli, — Suiliks teica. — Nebūtu slikti, ja Berantons jau pirms tam parādītu, kas tev darāms.

Devos fiziķim līdzi. «Svinsa» komandā ietilpa piecdesmit cilvēku — divdesmit pieci isi un tikpat daudz sinzu. Ksilla lielāko daļu j aizņēma sfēriska zāle, kuras grīda it kā dalījās divi daļās: iekšējā un ārējā aplī. Pirmajā uz paaugstinājuma stāvēja dīvaina, apļ mēram trīs metrus augsta, trīsdesmit metru : plata, ovāla, plakana ierīce. Tā vēl nebija pilnīgi samontēta, jo blakus uz metāla grīdas atradās detaļas. Starp tām redzēju arī reakciju palēninātāju, kuru man vajadzēs iestādīt. Visapkārt centrālajam aplim, ārējā gredzenā bija novietoti antigravitācijas ģeneratori, kuru radītajā aizsargjoslā darbosimies uz mirušās saules.,

— Tiklīdz nolaidīsimies, — paskaidroja Berantons, — centrālais aplis reizē ar kilsimu atdalīsies no ksilla. Pirms tam iedarbināsim antigravitācijas ģeneratorus. Mirušās saules gravitācijas spēku līdzsvarošana prasīs tik daudz enerģijas, ka kopš nolaišanās brīža tās mums pietiks tikai pusbazikam. Tātad jārīkojas ļoti ātri. Kad kilsims būs ieslēgts, nekavējoties pacelsimies unpāriesim i ahūnā labi tālu no šīs vietas. Pēc tam atkal iznirsim Visumā, lai novērotu eksperimenta rezultātus. Nāc šurp un noslīpē nepieciešamās kustības — te nav nekā sarežģīta: pacel palēninātāju, ievieto iedobē, pagriez par deviņdesmit grādiem, iebīdi dziļāk un vēlreiz pagriez pretējā virzienā. Tas arī viss. Galvenais — pēc mana signāla ne mirkli nevilcinies! No tevis atkarīgas mūsu dzīvības. Un nu izmēģini! Kilsims nav ieslēgts, tev nekas nedraud.

Šeit kosmosā, tālu no spēcīgajiem gravitācijas centriem, uzdevums nelikās grūts. Vairākas reizes atkārtoju kustības, līdz beidzot varēju visu izdarīt aizvērtām acīm.

— Detaļa drīz kļūs smagāka. Pirms beigsim montēt kilsimu, tu izmēģini vēlreiz.

— Nav vērts, — es iebildu. — Labāk taupīšu spēkus.

Atgriezāmies vadības kabīnē. Lielo planētu orbītas palika aizmugurē, mēs lidojām garām iekšējām planētām. Kad pēdējā no tām izzuda skatienam, Suiliks, iedarbinājis antigravitācijas ģeneratoru,

deva trauksmes signālu. Uzvilkām skafandrus un sēdējām seallā. Berantons un Suiliks veica virkni sarežģītu manevru. Nolaisties uz mirušās saules ir nesalīdzināmi grūtāk nekā uz jebkuras citas planētas. Uz mirkli enerģijas patēriņš pārsniedza paredzēto normu. Astronautu sejas sadrūma Bet drīz vien viss atkal ritēja normāli.

Kad līdz mērķim bija palicis apmēram tūkstoš kilometru, enerģijas patēriņš no jauna draudīgi pieauga. Bija steidzīgi jāizlemj, vai turpināt lidojumu, ierobežojot uzturēšanās laiku uz mirušās saules no pus līdz trešdaļai bazīka, vai arī tūlīt pat griezties atpakaļ.

Ksilla vadība un komanda vienprātīgi nolēma nolaisties. Berantons pavēlēja nekavējoties uzsākt kilsima montāžu, stingri ievērojot visus piesardzības noteikumus.

Izņemot Suiliku, kurš ne soli neatkāpās no vadības pults, mēs, pārējie, nokāpām centrālajā zālē, kur klusi dūca antigravitācijas ģeneratori. Ap kilsimu rosījās montāžas brigāde. Kaut arī ksillā bija radīts spēcīgs iekšējais antigravitācijas lauks, pievilkšanas spēks kļuva aizvien jūtamāks, gravimetra rādītājs tuvojās otrajai iedaļai un lēnām nosvērās tai pāri. Mūsu kustības bija smagas un neveiklas. Lai es saglabātu spēkus izšķirīgajam brīdim, Berantons lika man apgulties.

Jutu vieglu grūdienu. Gabaliņu paslīdējis uz priekšu, ksills apstājās. Centrālā platforma lēnām atdalījās. Nu mēs bijām uz mirušās saules. Trīs metrus virs mums gaisā karājās ksills. Prožektoru aukstajā gaismā atklājās drausmīga aina — visapkārt vienīgi sastinguši metāla viļņi un izdedži! Mūsu rīcībā bija trešdaļa bazika vai tieši trīsdesmit elliešu minūtes. Sai laikā uzdevumu vajadzēja paveikt. Savā kaskā dzirdēju Suilika mierīgo balsi, kas skaitīja laiku! «— Divdesmit deviņas minūtes… divdesmit astoņas… divdesmit septiņas…

Bet kas notiek ar montāžas brigādi? Šķiet, tā vēl nav izkustējusies no vietas! Ar mokām pagriezis galvu, redzēju, ka, sakumpuši smagajos skafandros, viņi tik tikko velk kājas un strādā neciešami lēnām, it kā pa murgiem. Berantons, atbalstījies pret kilsimu, vadīja montāžas darbus.

«Divdesmit piecas minūtes… divdesmit četras… divdesmit trīs…

Vairums detaļu vēl bija izmētātas pa metāla grīdu. Ak, kādi nelgas mēs biiām — kā isi, tā sinzi, rbeni un arī es! Ja roboti antigravitācijas laukā nedarbojās, tad gluži parasts ceļamkrāns, kaut vai vienkāršs metāla bloks mūsu uzdevumu būtu atvieglojis! Taču par tik primitīvām ierīcēm šīs pārāk kulturālās būtnes nebija iedomājušās!

«Divdesmit… Deviņpadsmit… Astoņpadsmit…»

Antigravitācijas lauka intensitāte nebija pastāvīga. Tā es lāgiem tiku cieši piespiests sēdeklim, lāgiem uzrauts gaisā, tad atkal iespiests sēdeklī.

«Piecpadsmit… Četrpadsmit… Trīspadsmit…»

Pakāpeniski samontējām detaļu pēc detaļas.

— Uzmanību! Tūlīt būs tava kārta, — uzsauca Berantons. — Sagatavojies!

«Divpadsmit… Vienpadsmit… Desmit…»

— Kad nolaidīšu roku, sāksies tava minūte. Nāc tuvāk!

Piecēlies ar mokām aizvilkos līdz savai detaļai. Tā likās neiedomājami smaga. Nē, šādos apstākļos man mūžam to nepacelt!

«Deviņas.

Beranton! Es nespēšu! Apturi…

«Astoņas…»

— Par vēlu! Tava kārta!

Berantons nolaida roku. Izmisīgā apņēmībā noliecos un satvēru reakcijas palēninātāju. Citas izejas nebija: briesmonis pamodināts, manās rokās vienīgais glābiņš — detaļa, kas dos mums iespēju laikus pāriet ahūnā. Ar skalu nopūtu es pacēlu palēninātāju. Berantons, raudzīdamies manā Zemes pulkstenī, skaitīja sekundes:

— Piecdesmit piecas…

Paspēru soli uz priekšu un ieliku palēninātāja galu kilsima dobumā.

— Piecdesmit…

Nē, detaJa bija pārāk smaga! Uz kuru pusi tā jāpagriež? Pa labi vai pa kreisi? Zem skafandra, aizmiglojot acis, sviedri man lija aumaļām.

— Četrdesmit…

Ko vilcinās tas nelga Suiliks? Viņš taču solījās maksimāli pastiprināt antigravitācijas zonu, kad pienāks mana kārta!

— Trīsdesmit piecas…

Kā salauzta zem milzīgā spiediena montāžas brigāde pamazām izklīda. Ar pārcilvēciskām pūlēm pacēlu detaļas otru galu vajadzīgajā augstumā. Kilsimā jau it kā samanīju Jaunu vēstošas vibrācijas. Ja nu isi ir kļūdījušies? Ja nu kilsims acumirklī eksplodē?

— Trīsdesmit…

Paniskās bailēs pagriezu detaļu, taču uz nepareizo pusi

— Uz pretējo, uz pretējo pusi! — kliedza Berantons. — Divdesmit piecas…

Pēkšņi detaļa kļuva it kā vieglāka. Varēju to brīvi pagriezt un iestādīt dziļāk. Vajadzēja tikai pagriezt vēlreiz. Bet uz kuru pusi? Bez šaubām, uz pretējo. Bet kā biju to griezis pirmoreiz? Pagalam apjucis, nostāvēju dīkā veselu sekundi.

— Divdesmit…

— Nu, tā!

Detaļa viegli, it kā pati no sevis, ieslīdēja īstajā vietā. Berantons instinktīvi pacēla roku, lai noslaucītu sviedrus, kas straumēm lija zem skafandra.

— Desmit… — viņš skaitīja.

— Septiņas! — iesaucās Suiliks. — Uzmanību! Nolaižos. Kāpiet ksi 11ā.

Ksilla kupols mūs nosedza. Pēdējoreiz pametu skatienu uz stingajiem metāla viļņiem, kurus nekad nevienam vairs neredzēt! Cik ātri vien spējām, smagi cilājot kājas, neveikli centāmies rāpties uz ksilla ārējā gredzena. Pametis lejā centrālo platformu ar briesmīgo kilsimu, lidaparāts spēji pacēlās gaisā. Strauji samazinadamies, kilsims izzuda no mūsu redzes loka. Aizvilkušies līdz hermētiskajām durvīm, ielīdām ksillā. Gravitācijas spēks joprojām bija tik milzīgs, ka nejaudājām uzkāpt pa kāpnēm. Nogaidījuši, līdz tas mazliet atslābst, mēs, pagalam saguruši, salauzti, gausi devāmies augšup. Pusceļā smaguma sajūta pēkšņi izzuda, man likās, ka esmu tik viegls kā spalviņa: ksills bija ieniris ahūnā.

Dzirkstele naktī

Cits pēc cita komandas locekļi atgriezās savos posteņos. Es iegāju vadības kabīnē.

— Kur mēs atrodamies? — vaicāju Suilikam.

— Kaut kur kosmosā. Ceru, ka pietiekami tālu, lai būtu drošībā. Nogaidīsim eksploziju.

— Tātad veselu baziku?

— Pat ilgāk. Sprādziens notiks pēc bazika, bet būs redzams tikai pēc četriem vai pieciem bazikiem atkarībā no attāluma, ko precīzi noteikt nevaru. Neaizmirsti, ka gaisma neizplatās acumirklīgi. Turklāt šaubos, vai eksplozija diez cik paātrinās snesa viļņu izplatību, kas ir desmitreiz ātrāki par parastajiem. Tomēr pamēģināsim tos uztvert.

Berantons un Sēfers iedarbināja reģistrācijas ierīces. Mēs pacietīgi gaidījām. Klusumā, kas valdīja ksillā, bija sadzirdama vienīgi viegla palīgdzinēju dūkoņa un tikko jaušama gaisa sīkšana, tam plūstot cauri filtriem. Es iesēdos dziļāk ērtajā atzveltnes krēslā un pārguris iesnaudos.

Mani pamodināja drausmīgs kauciens. Atvēru acis. Visapkārt bija dziļa tumsa, tikai uz ekrāna liesmoja uguns jūra, kuras fonā nu asi iezīmējās triju manu biedru silueti. Pilnīgi apžilbis, aizgriezos. Ar roku aizklājis acis, Suiliks drudžaini grozīja regulētāju. Filtrs gaismu mazliet apslāpēja. Krampjaini pieķēries krēsla roku balstiem, vēroju fantastisko skatu, kas dajēji bija arī manu pūliņu rezultāts, — mirušās saules atdzimšanu.

Debesu tumšajās dzīlēs auga un ar katru mirkli žilbinošāks kļuva spožs gaismas plankums, ko nespēja vājināt pat filtrs. Pēkšņi no tā izšāvās violetas liesmu mēles, kas izplētās trijos virzienos kā milzeņa pirksti. Sis skats likās jo grandiozāks it īpaši tāpēc, ka nevienas citas zvaigznes nekur nemanīja. Tālo galaktiku blāvie plankumi izgaisa jaunās saules spožumā.

— Suilik, kāpēc tu mani nepamodināji? — es iesaucos.

— Eksplozija mūs pārsteidza negaidot. Kilsims eksplodēja neparedzēti drīz. Tas nozīmē, ka mēs atrodamies tai daudz tuvāk nekā domājām, atklāti sakot, pārāk tuvu. Palūkojies radiācijas skaitītājā!

Rādītājs pakāpeniski virzījās uz zaļo svītru, kas vēstīja briesmas. Berantons un Sēfers aukstasinīgi vēroja reģistrācijas ierīces.

— Uzmanību! Pārejam ahūnā!

Sajutu pierasto grūdienu. Ekrāns satumsa. Nākamajā mirklī sekoja otrs grūdiens — ksills iznira no ahūna, taču ekrāns neiegaismojās.

— Kur mēs esam?

Neviens neatbildēja.

— Suilik, kur mēs atrodamies?

— Kosmosā, kur gan citur?

— Bet saule? Vai tiešām tā atkal nodzisa?

Mani ceļa biedri skali iesmējās.

— Nē, taču, naivais cilvēkbērni Gluži vienkārši mēs esam tik tālu no tās, ka gaisma vēl līdz mums nenonāk. Skaties uzmanīgi, tūlīt redzēsim eksplozijas sākumu.

Mēs veltīgi gaidījām divus bazikus. Pēkšņi kosmosa melnējošā bezdibenī, tieši iepretī kādas galaktikas gaišajam plankumam, iedegās zaļa dzirkstele.

— Kilsima eksplozija, — Berantons paskaidroja.

Sekundi, varbūt divas, tumsā mirdzēja vienīgi šī zaļā liesmiņa. Pēkšņi uzliesmoja žilbinoša, zilgana gaisma. Seit tālumā tā šķita smieklīgi maza. Tad atkal ieraudzījām ugunīgos pirkstus — varenus sakarsušo gāzu izvirdumus. Tie izpletās, saplūda kopā, beidzot sakusa vienā vainagā, kas brīdi zaigoja visās varavīksnes krāsās. Sekoja otrs izvirdums, tad trešais, ceturtais un neskaitāmi citi, aizvien biežāk, aizvien ātrāk un tālāk. Atdzimušais spīdeklis, no šejienes skatoties, nu jau likās divreiz lielāks par mūsu sauli un ar katru mirkli auga augumā.

— No mislikiem tur vairs nav ne vēsts, — mierīgi noteica Berantons. — Gals arī viņu planētām.

Suiliks, apmainot ekrāna filtru, simtreiz palielināja attēlu. Uz ekrāna bangoja versmaina uguns jūra, nemitīgi cēlās un krita mutuļojoši viļņi, katrs vairāku planētu lielumā. Atdzimušās saules diametrs tagad pārsniedza vecās saules sistēmas robežas, un šajās ugunīgajās dzīlēs nogrima tās planētas kopā ar visiem kalniem, ledus ieskautajiem okeāniem, civilizāciju atliekām un… mislikiem!

— Nē, tas ir par daudz! — nule ienācis seallā, iesaucās kāds isu jauneklis. — Ak,Gaismas dievs, tu esi pārāk lielu varu devis saviem dēliem!

Suiliks, it kā pēc čūskas dzēliena, pavērās jauneklī:

— Par daudz? Ko tas nozīmē? Vai tu vēlies, lai misliki izdzēš Jaltaru?

Jauneklis neatbildēja. Tā bija pirmā un vienīgā reize, kad dzirdēju apšaubām seno pravietojumu. Vai tā nebija likteņa ironija, ka tieši Suiliks, viens no nedaudzajiem Ellas ateistiem, vainīgo apsauca? Bezvārda zvaigzne nostabilizējās. Brīžam virs tās pacēlās mirgojošas protuberances, bet diametrs vairs nepalielinājās. Laiks bija griezties atpakaļ uz Ellu, un mēs pārgājām ahūnā.

Kad uz televizora ekrāna iznira Ella, Suiliks noraidīja turp ziņojumu par ekspedīcijas panākumiem. Un, pirms sasniedzām atmosfēru, sastapām mums pretī izlidojušo goda eskortu — simt ksillus «Tsalana» vadībā. Jūras ostā mūs sagaidīja Gudro padome pilnā sastāvā. Visiem priekšā, pašā malā varēja saskatīt trīs slaidus stāvus —

Ilna, Esīna un Beišita māja mums. Krastmalā, apakšējā terasē un tuvējo kalnu nogāzēs drūzmējas tūkstošiem cilvēku. Tik milzīgu pūli uz šīs laimīgās planētas es līdz šim nebiju redzējis. Kad izkāpām no «Svinsa», skaļi nogranda himna, kuru biju reiz dzirdējis uz Rēsana Apdzīvoto planētu savienības sēžu zālē. Šoreiz tā līdz asarām saviļņoja arī mani, Zemes cilvēku ar sarkanām asinīm un vāji attīstītu misticisma izpratni. Klausījos dziesmā, dziļi aizkustināts. Tā stāstīja par neskaitāmām cilvēcēm, kas jau atbrīvotas no Mūžīgās tumsas draudiem, un par Gaismas dēliem, kuru priekšā pavērusies laimīga nākotne.

Saviļņoti, nogurumā tikko turēdamies kājās, mēs iegājām padomes zālē. Suiliks gatavojās sākt atskaiti, kad Azlems viņu smalkjūtīgi pārtrauca:

— Nevajag, Suilik. Tehniskos paskaidrojumus atliksim uz rītu. Tagad tikai pastāstiet, kā tas notika.

Mēs runājām pēc kārtas. Nervu sasprindzinājums palīdzēja mums rast īstos vārdus, lai attēlotu uz mirušās saules pārdzīvotās šausmas un izmisumu, kad šķita, ka reakcijas palēninātāju neizdosies pacelt, bet sekundes neapturami traucās uz priekšu. Ieteicu isiem ierīkot ksillā celtni vai bloku. Viņi manī klausījās neparasti uzmanīgi.

Pēc tam mēs ar linu devāmies mājup. Pagāja astoņas dienas, līdz pilnīgi atguvu garīgos un fiziskos spēkus. Mūs apciemoja Suiliks un Esīna, Beišita un Sēfers; mani apsveikt ieradās ne vien tuvākie kaimiņi, bet pat daudzi tālumnieki, kas man bija pavisam sveši. Stāstu par mūsu piedzīvojumiem nācās atkārtot neskaitāmas reizes. Astotās dienas vakarā, atgriežoties no peldēšanās, ieraudzīju, ka mājas priekšā nolaižas zilais padomes reobs. No lidaparāta izkāpa Asza un mierīgi pavēstīja:

— Slēr, otrais kilsims ir gatavs!

Tā sākās piedzīvojumiem visbagātākais periods manā dzīvē. īsi nolēma torpedēt visas pārējās mirušās saules ap pirmo dzīvei atdoto zvaigzni nolādētajā galaktikā un radīt tur pastāvīgu gaismas avotu. Piedalījos daudzās jaunās ekspedīcijās, kuras gan vairs nebija tik briesmīgas kā pirmā. Palēninātāju uz mirušās saules novietoja ar celtņa palīdzību, man vajadzēja tikai to vadīt. īsi, sinzi un rbeni šo godpilno pienākumu vienprātīgi uzticēja man, kaut gan tagad ar to spētu tikt galā jebkura sieviete. Starp citu, drīz vien mūsu ekspedīcijās, kaut gan tās bija nogurdinošas, taču ne tik bīstamas kā desantoperācijas uz misliku planētām, sāka piedalīties arī sievietes.

Strādājot ar pilnu jaudu, isu rūpnīcas būvēja jaunus gigantiskus ksillus. Ceturtajā ekspedīcijā jau devās trīs šādi kosmosa kuģi, desmitajā — septiņi ksilli iededzināja septiņas saules uzreiz. Bet no vienpadsmitās ekspedīcijas desmit ksilliem atpakaļ atgriezās tikai pieci.

Šo reidu es nekad neaizmirsīšu. Kaut gan, torpedējot milzīgu sauli, antigravitācijas lauka intensitāte bija maksimāla, mēs tik tikko neaizgājām bojā un tikai pašā pēdējā brīdī paguvām aizlidot. Neuzmanīgi piegājis pārāk tuvu centrālā gredzena malai, kur antigravitācijas spēks bija daudz vājāks, kāds iss nokrita uz mirušās saules, un viņa paša svars to saspieda mūsu acu priekšā. Palīdzēt nebija ne mazākās iespējas.

Gaidot eksploziju, ilgi klejojām Visumā. Visapkārt valdīja necaurredzama tumsa. Pirmā saule bija aizdegta pirms sešiem mēnešiem, bet, tā kā attālums starp abām saulēm bija ļoti liels, gaisma līdz šejienei vēl nebija nonākusi. Kopā ar Esīnu un linu sēdēju Suilika kabīnē. Esīnu māca skumjas: bojā gājušais jauneklis, kura mirstīgās atliekas iznīcinās drausmīgā eksplozija, bija viņas attāls radinieks. AĪēs klusējām. Dežurējošais iss, sēdot pie reģistrācijas pults, kā lūgšanu skaitot, monotoni lasīja mēraparātu rādītājus:

— Sekan, sriik. Tsenan, stiik. Ofati, snik…

Pēkšņi pielēcis kājās, viņš ar skatienu ieurbās kādā skaitītājā.

— Tsenan mislik: sen, tsi, seron, stell, sidon…

Misliku izstarojuma rādītāja bultiņa pārlēca uz piekto iedaļu. īsiem būtu bīstami, ja rādītājs sasniegtu septīto, bet rbeniem — sesto iedaļu! Tātad kaut kur izplatījumā, tālu no visām planētām, klejoja misliki. Tas nozīmēja, ka atkal draud jaunas briesmas.

Taču šoreiz nekas ļauns nenotika, vismaz mums ne. Izstarojuma intensitāte pēc brīža atslāba. Bet nākamajā mirklī mūs apžilbināja spoža gaisma. Kilsims bija eksplodējis īstā brīdī.

Ienirām ahūnā un sasniedzām kaijenu planētu, kur bija apmeties isu galvenais štābs. Kosmodromā mūs sagaidīja Akeijona gigantiskais ksills. Lidlauka otrā malā vīdēja neliela internacionāla pilsētiņa, kur dzīvoja ksillu inženieri un apkalpe. Kaijeni pret mums izturējās draudzīgi, kaut arī diezgan rezervēti.

Gaidījām pārējos eskadras ksillus. Divi no tiem atgriezās, un to komandieri ieradās štābā ar raportu. Viss ritēja normāli. Jau bija iedegtas pavisam piecdesmit saules, bet, salīdzinot ar miljardiem mirušo sauļu nolādētajās galaktikās, tās bija, kā izteicās Beišita, tikai niecīga dzirkstelīte naktī.

Stundas ritēja, satumsa, uz kaijenu planētas iestājās nakts. Pārējie seši ksilli nerādījās, Kamēr nebija pagājis paredzētais laiks, tas mūs sevišķi neuztrauca. Paēduši vakariņas, devāmies pie miera. No rīta kosmodromā joprojām bija tikai četri gigantiskie ksilli. Ap pusdienlaiku no Ellas atlidoja neliels ksills. Tas atveda Aszu. Sarunājoties laiks pagāja nemanot. Kad atkal iestājās nakts, bet neviens no gaidītajiem ksilliem neatgriežas, sākām nopietni bažīties. Vienojāmies, ka Suiliks, Asza un es šonakt paliksim nomodā.

Apmetāmies kaijenu tornī, kur isi priekšpēdējā stāvā bija

iekārtojuši novērošanas posteni. Mums virs galvām smagi dunēja kaijenu sargkareivja soļi. Viņš vēroja kaijenu zvaigžņu kuģu reisus. Asza, nosēdies pie uztvērēja, gatavojās uzņemt sakarus ar ksilliem, kad tie tuvosies planētai. Kā radio, tā snesa viļņi klusēja. Ap pusnakti Aszu nomainīja Suiliks. Atlaidies mīkstajā dīvānā, es lēnām grimu snaudā. Telpā bija tumšs, vienīgi zaļās kontrolspuldzes viegli mirgoja.

Negaidot uz ekrāna iznira astotā ksilla kapteiņa Brišana bālā seja. Viņš kaut ko aprauti, neskaidri sauca, tad ekrāns nodzisa.

Miegs man bija kā ar roku atņemts — piecēlos un nostājos Suilikam aizmugurē. Viņš nervozi grozīja uztvērēja slēdžus. Ekrāns egaismojās vēlreiz, bet attēla nebija.

— Suilik, kas noticis? — es jautāju.

— Nezinu. Katrā ziņā — nekas labs.

— Nāciet līdz! — viņu pārtrauca Asza. Uzkāpām augšējā stāvā. Ieraugot mūs, kaijenu sargkareivja izvalbītās acis naidīgi iekvēlojās, bet, tiklīdz viņš pazina Suiliku, laida liesmiņas nodzisa. Pēc Aszas lūguma kaijens, ieslēdzis kosmosa detektoru, kas, tarp citu,bija uzlabots sinzu modelis, taustīja debesis. Šis radaram līdzīgais detektors izmanto snesa viļņus. Uz ekrāna iznira kustīgs plankums, kas ātri tuvojās.

— Astotais ksills, — teica Suiliks. — Tas būs klāt pēc dažārn minūtēm. Iespējams, ka viņi jau ielidojuši atmosfērā.

Mēs atkal nokāpām lejā. Kosmodroma stūros cits pēc cita iedegās spēcīgi prožektori. Spilgtais apgaismojums nebija vajadzīgs mūsu ksillam, bet gan kaijenu kosmosa kuģim, kas atgriezās no starpplanētu reisa. Šis milzīgai olai līdzīgais lidaparāts drīz vien neveikli piezemējās lidlaukā. Tiklīdz tas apstājās, no tumsas iznira astotais ksills. Tas laidās lejup nevis vertikāli, bet gan sāniski piķēja tieši uz zemi. Suiliks nobālis sastinga pie loga.

— Ko Brisans dara? Vai viņš ir jucis? Varbūt iedomājies, ka vada reobu? Nolādētie misliki. Pārāk ātri, visādā ziņā pārāk ātri. «Sih!»

Ar vairāk nekā tūkstoš kilometru lielu ātrumu stundā gigantiskais ksills ietriecās planētas virsmā. Gaisā uzlidoja veseli zemes blāķi, prožektorus aizklāja smagi putekļu vāli. Cauri dzeltenīgajai dūmakai varēja redzēt, kā ksills salecas, krīt, atkal salecas. Beidzot, sasvēries uz sāniem, lidaparāts ripoja uz priekšu kā milzīgs ritenis. Viegli aizķēris Akeijona ksillu un paripojis garām pirmajam un trešajam ksillam, tas ietriecās kaijenu kosmosa kuģī.

Steidzāmies lejā un skrējām uz katastrofas vietu. Putekļu mākonis pamazām izklīda. No trešā ksilla izlēca isi un sinzi. Kad skrējām garām pirmajam ksillam, mums pievienojās Esīna,Ilna un Beišita. Milzīgā ātrumā mums garām pabrauca kaijenu glābšanas komandas mašīnas.

Kosmosa kuģis liesmoja. Tam blakus, atgādinādams pilnīgu drupu kaudzi, ar salauztu, sadragātu apvalku stāvēja mūsu astotais ksills.

Izejas lūka kreisajos sānos bija atvērta, bet tajā neviens nerādījās. Ielīdām saārdītajā gaitenī, rāpojām zem iegruvušajiem griestiem, atgrūžot sāņus isu līķus, un beidzot nonācām seallā. Tur vēl mirgoja gaisma, un kaut kur bojātā kosmosa kuģa dziļumā viegli dūca motors. Seallā atradām septiņus vīrus, seši no tiem bija miruši. Vienīgi Brisans vēl elpoja. Pazinis Aszu un Suiliku, viņš nočukstēja:

— Uzmanieties, misliki dodas pretuzbrukumā! — un tūlīt nomira.

Saārdītās iekārtas un bojātās aparatūras vispārējā haosā Suiliks zem kāda soliņa uzgāja ksilla dienasgrāmatu. Mēs izgājām laukā, dodot vietu trešā ksilla komandai, kas rūpīgi pārmeklēja cietušo lidaparātu. Starp līķiem viņi atrada dzīvu krenu meiteni, kam bija lauzti locekļi. Meiteni nekavējoties nogādājām bāzes slimnīcā.

Kaijenu kosmosa kuģis turpināja degt. Nezinu, kādu degvielu kaijeni savās raķetēs lieto, taču tā it viegli eksplodē un izdala milzīgu karstumu. Liesmas pamazām izdevās apslāpēt. Atgriezušies savā novērošanas postenī, nekavējoties sasaucām kara padomi.

Lūk, ko īsumā uzzinājām no ksilla dienasgrāmatas:

Lidojums noritēja normāli. Uz mirušās saules komanda uzstādīja un ieslēdza kilsimu. Pēc tam, pietiekami attālinājies, ksills gaidīja eksploziju, bet tā nenotika. Nogaidījis piecreiz ilgāk, nekā paredzēts, Brisans otrreiz nelaidās lejup, jo pārbaudīt kilsimu nav iespējams. Brīdī, kad viņš pavēlēja pāriet ahūnā, ksillu ielenca misliki. Nekavējoties pret tiem raidītie termiskie stari briesmas atvairīja, taču trīs isi jau bija nopietni cietuši.

Tad ar pārējo biedru piekrišanu Brisans pieļāva nepiedodamu kļūdu. Viņš neatgriezās bāzē, bet gan lidoja uz šīs saules sistēmas pēdējo planētu, kur mudžēt mudžēja misliki. Tur Brisans ievēroja daudz sarežģītākas konstrukcijas torņus nekā tie, kurus bombardējām uz Kalvenolta Septītās planētas. Kilsims joprojām neeksplodēja. Brisans nosprieda, ka misliki droši vien atraduši līdzekli, kas aizkavē tā darbību. Varēja domāt, ka viņi jau ir informēti par šā aparāta iedarbības sekām. Tātad iespējams, ka mislikiem ir kāds ultraātrs sakaru uzturēšanas līdzeklis starp saules sistēmām.

Tad Brisans nolēma doties prom. Attālinājies no planētas, ksills jau gatavojās pāriet ahūnā. Te pēkšņi no kosmosa dzīlēm pār to sāka birt nedzīvi misliki — īsta metāla bloku krusa. Tie ielauza ksilla apvalku, kurš nebija tik izturīgs kā «Unai — manam sapnim». Kaut gan puse dzinēju un aparatūras vairs nedarbojās, bojātajam ksillam tomēr izdevās pāriet ahūnā. Pēdējais ieraksts dienasgrāmatā bija šāds:

«Bāze jau redzama. Mēs nolaižamies pārāk ātri.»

Mēs velti gaidījām pārējos ksillus. No sešu ksillu trīssimt komandas locekļiem izglābās tikai viens — krenu meitene Barasa. Viņa vēlāk apstiprināja visu, ko bijām izlasījuši dienasgrāmatā. Kaijeni katastrofā bija zaudējuši deviņdesmit septiņus savējos.

Atgriezāmies atpakaļ uz Ellas. Divus mēnešus Apdzīvoto planētu savienības padome pētīja jauniegūtos materiālus, un galu galā mēs varējām izdarīt zināmus secinājumus. Šoreiz es saku «mēs», tāpēc ka sanāksmē piedalījos kā pilntiesīgs delegāts, protams, nevis kā Zemes, bet gan kā Ellas pārstāvis. Nolēmām, ka turpmāk gigantiskie ksilli jāsūta kosmosā tikai vairāku mazo ksillu pavadībā. Mazie «Ilna — mans sapnis» tipa ksilli iznīcinās misliku pitonus uz planētām, kamēr gigantiskais ksills uz mirušās saules novietos kilsimu. Lai izvairītos no pārāk lieliem zaudējumiem, mazo ksillu komandās jāuzņem vienīgi sinzi vai… Zemes cilvēki!

Epilogs

Mans stāsts tuvojas beigām. Piedalījos vēl divās ekspedīcijās. Viena no tām devās uz to pašu saules sistēmu, kur bija cietis neveiksmi astotais ksills. Šoreiz lielais «Svinss» Suilika vadībā uz mirušās saules novietoja un iedarbināja kilsimu, kamēr simts mazo ksillu tajā pašā laikā ar infraatombumbām uzspridzināja misliku pilonus uz visām šīs sistēmas planētām. Pēdējo operāciju veicu es pats ksillā «Ilna — mans sapnis».

Pēc otrās ekspedīcijas mani izsauca Gudro padome un es saņēmu negaidītu, dīvainu piedāvājumu.

Ievērojot pašreizējo Zemes civilizācijas attīstības līmeni, isiem nav iespējams oficiāli nodibināt ar mums sakarus. Viņi vairākkārt bija mēģinājuši cīnīties par mieru uz dažādam planētam, kur plosās kari, bet paši allaž nonāca kara stāvoklī ar šo planētu cilvēcēm. Tāpēc isiem vajadzēja pieņemt Izņēmuma likumu. Gudrie mums ieteica atgriezties dzimtenē un sameklēt tur brīvprātīgos, kas būtu ar mieru pārcelties uz kādu neapdzīvotu

Sēfantezona planētu deviņu gaismas gadu attālumā no Ellas. Kad uz šis planētas cilvēku skaits būs pietiekami savairojies, mēs varēsim piedalīties kopējā cīņā pret mislikiem. Nav svarīgi, cik ilgs laiks tam būs nepieciešams, jo cīņa turpināsies vēl tūkstošiem gadu.

Kopā ar Ilnu un Suiliku apmeklēju šo planētu. Tā ir lielāka par Zemi, taču starpība nav tik ievērojama, lai gravitācijas spēks būtu sevišķi jūtams. Plēsīgie zvēri vai arī cita veida briesmoņi tur nav sastopami. Augu valsts ir zaļa, tāpat kā pie mums, klimats brīnišķīgs, pie debesīm mirdz divi mēneši, netrūkst okeānu un kalnu. Turklāt isi solījās apgādāt mūs ar visu nepieciešamo. Es piedāvājumu pieņēmu.

Tāpēc tagad, pēc trim gadiem, esmu atkal dzimtenē. Tomēr mājās jūtos kā svešinieks. Man šķiet, ka vairs neesmu tikai Zemes cilvēks. Suilikam laikam būs taisnība — es esmu īstenāks iss nekā viņi paši.

Pirms pusgada kādā naktī ksills mani izsēdināja Manjū klajumā. Nekavējoties devos uz ārzemēm un atgriezos pēc pāris mēnešiem, lai sagaidītu linu, kuru līdzīgā kārtā nogādāja uz Zemi. Ļaudīm saku, ka sievu pārvedu no Somijas. Ārzemju ceļojuma laikā apmeklēju apmēram simt cilvēkus dažādās valstis. Daudzi no tiem ir ar mieru doties man līdzi.

— Pag, — es Klēru pārtraucu, — tu apgalvo, ka neesi bijis mājās trīs gadus, bet sākuma teici, ka izlidoji no šejienes šā gada oktobri!

— Tieši tā. Biju prom no Zemes tikai dažas dienas. Kad paskaidroju Ellas gudrajiem. ka drīkstu nozust no mājām tikai uz kādām divām trim dienām, jo pretējā gadījumā nespēšu uzdevumu sekmīgi izpildīt, viņi ilgi lauzīja galvas, aplēšot manu

atpakaļceļojumu. Zināmos apstākļos, lidojot caur ahūnu, iespējams veikt arī ceļojumu Laikā, taču visai šaurās robežās. Tomēr tas prasa milzīgu enerģijas patēriņu. Kā isiem tas izdevās, nesaprotu. Skaidri zinu vienīgi to, ka nodzīvoju uz Ellas trīs gadus un esmu tagad trīsdesmit piecus gadus vecs, kaut gan tev pašreiz ir trīsdesmit divi un tu taču biji mēnesi jaunāks par mani. Pēc mūsu laika tomēr iznāk, ka atstāju Zemi piektajā oktobrī un atgriezos mājās jau astotajā. Starp citu, gudrie tev to paskaidros sīkāk, ja vien būsi ar mieru man sekot.

— Kā? Tu gribi, lai lidoju jums līdzi?

— Kāpēc gan ne? Tu taču esi gluži viens šai pasaulē. Turklāt fiziķim, kurš tik ļoti mīl savu zinātni kā tu…

— Tādā gadījumā man būtu vēl loti daudz jāmācās, — es ar sarūgtinājumu iebildu.

— īsu pushipnotiskās metodes tev ātri palīdzēs visu apgūt. Apdomā labi! Mūsu priekšā atvērsies Visums, bezgalīgās kosmosa tāles!

Klērs apklusa. Klusumu traucēja vienīgi veca sienas pulksteņa vienmērīgie tikšķi. No pārsteiguma biju gluži vai mēms. Klēra fantastiskajam stāstam un vilinošajām perspektīvām vēl lāga nespēju ticēt.

Klērs atkal ierunājās:

— Saproti, man pašam vēl nav īsti skaidrs, kur es biju. Noteikti zinu tikai to, ka Ella un Zeme eksistē vienā un tajā pašā izplatījumā šā vārda visplašākajā nozīmē. Tāpat arī misliki. Un tieši tie apdraud kā isus, tā mūs. Reālu pierādījumu man nav, taču esmu pilnīgi pārliecināts, ka mēs visi dzīvojam vienā Laikā. Neskaitot fotoattēlus, kurus varu tev parādīt kaut vai tūlīt, mans vienīgais pierādījums — Ilna — sēž tavā priekšā: andromēdiete Ilna, kas dzimusi uz Arbora astoņsimt tūkstoš gaismas gadu attālumā no Zemes. Arbors, tāpat kā Zeme, nerunājot, protams, par Suilika jaunatklāto mežonīgo planētu, ir viena no retajām, ko apdzīvo cilvēki ar sarkanām asinīm, būtnes, kuras neietekmē zvaigžņu dzēsēju misļiku izstarojums.

Jā, nudien, pirms sešiem mēnešiem es aizlidoju uz Ellu un mājās atgriezos pēc trim dienām, šajā laikā nodzīvoju uz Ellas trīs gadus, patiesi biju nolādētajās galaktikās, kur cīnījos ar mislikiem, piedalījos mirušo sauju torpedēšanā, apmeklēju Rēsanu, kur iepazinu Apdzīvoto planētu savienības pārstāvjus. Ja nebūtu Unas, man pašam liktos, ka viss, ko stāstu, ir ārprātīgā murgi, un es dotos pie psihiatra. Bet runa nav tikai par linu. Pavisam piemirsu asrnu, kuru tu nupat manā laboratorijā apbrīnoji, — nemaz neliedzios, tu taču neproti melot. Šo aparātu uz Zemes nekādā ziņā neatstāšu. Bez šaubām, tas atbrīvotu cilvēci no daudzām slimībām. Ar tā palīdzību jau izglābu mūsu drauga Lapeira māsu, kas lēnām mira ar vēzi. Ja asrns nonāktu mūsu politiķu un militāristu rokās, tad tas nekavējoties tiktu pārvērsts

visbriesmīgākajā iznīcināšanas ierocī. Diferencēti antibiotiskie stari… Nē, tas pagaidām jāatliek. Mēs nemitīgi vērosim Zemi un, tiklīdz uz tās uzvarēs miers… Ja vien to nepiemeklēs Auras un Zēna liktenis… Tad no Zemes civilizācijas labākajā gadījumā pāri paliks tikai kāda trausla skulptūriņa jauna kosmosa pētnieka namā.

Mirkli klusējis, Klērs iesmējās:

— Interesanti, ko domās mūsu varasvīri, kad atklāsies, ka nozuduši daudzi viņu spējīgākie un drosmīgākie pavalstnieki? Droši vien atkal vainos krievus. Bet arī viņpus tā daudzinātā «dzelzs aizkara» pazudīs cilvēki. Nav taču pamata taupīt Jauno Zemi tikai vienai izredzētai tautai. Pulkstenis rāda jau trešo rīta stundu, laiks doties pie miera. Pārdomā labi manu priekšlikumu.

— Rītvakar man jābūt Parīzē, — es aizbildinājos.

— Nē, taču! Es tevi nesteidzinu. Uzturēšos uz Zemes vēl vairākus mēnešus un vispār laiku pa laikam šurp atgriezīšos. Ak, jā, vēl kāds kuriozs sīkums — savam bijušajam pacientam pārvedu volframa sakausējumu, ko biju aizņēmies. Šim cilvēkam nav ne jausmas, ka Viņa skapī tagad rūpīgi glabājas metāla gabals, kas pagatavots kādā Rēsana laboratorijā.

Tonakt tikai ar mokām iemigu. Septiņos no rīta biju jau augšā. Ēdamistabā mani gaidīja Klērs un viņa sieva. Naktī dzirdētais stāsts dienā likās kā tāls un neticams sapnis. Neviļus pavēros uz Ilnas šauro roku un atcerējos magnetofona lentes — lietišķu pierādījumu, kas tagad atrodas manā ceļa somā.

Steidzīgi paēdu brokastis. Kad atvadoties paspiedu Klēram roku, Ilna kaut ko pasacīja viņam svešā, melodiskā valodā un sniedza man nelielu sainīti.

— To viņa dāvā tavai nākamajai sievai, gadījumā, ja tu atteiktos braukt mums līdzi, — paskaidroja Klērs. — Tā ir Arbora velte Zemei. Kad izlemsi, atraksti.

— Norunāts! — es piekritu. — Jo tas tomēr nāca tik pēkšņi. Man vēl vismaz pāris reizes jānoklausās tavs stāsts.

Es aizbraucu. Pēc dažiem kilometriem apturēju mašīnu un atraisīju sainīti. Tajā atradu balta metāla gredzenu ar brīnišķīgu gaišzila dimanta galviņu sešstūrainas zvaigznītes veidā.

Nākamajā rītā ierados savā laboratorijā, un dzīve atkal sāka ritēt parastajās sliedēs. Ik vakarus ieslēdzu magnetofonu, līdz drīz vien iemācījos Klēra stāstu pilnīgi no galvas. Ierakstīju to šajā burtnīcā. Gredzenu parādīju kādam slavenam juvelierim. Šaubīties nevarēja — juvelieris nekad nebija ne redzējis, ne dzirdējis, ka būtu zvaigžņveida dimanti. Pats gredzens bija no platīna.

Izdarīju lielu aplamību: iedevu izlasīt savu burtnīcu glītajai neitronu fizikas speciālistei Irēnai M… Pēc pāris dienām to atdevusi atpakaļ, viņa man ieteica atmest fiziku un nodoties fantastisku romānu

sacerēšanai.

— Bet ja nu tā ir patiesība? Vai jūs būtu ar mieru doties turp? — es vaicāju.

— Kāpēc gan ne? — Irēna atbildēja. Tad ļāvu viņai noklausīties ierakstu magnetofona lentē un parādīju gredzenu.

Beidzot esmu izlēmis! Braukšu! Nosūtīju Klēram vēstuli. Lūkošu pierunāt Irēnu doties man līdzi.

Sis dīvainais manuskripts atrasts F. Borī kunga istabā zem dīvāna. Lasītājiem jau zināms, ka jaunais, spējīgais fiziķis ar spožām nākotnes izredzēm — Borī kungs — nozuda reizē ar savu Centrālās atomeksperimcntu laboratorijas kolēģi Irēnu Masona jaunkundzi. Ievācām izziņas par manuskriptā minēto doktoru Klēru no Dordoņas. Arī viņš nozudis ap to pašu laiku. Dažus mēnešus pirms tam doktors Klērs atgriezies no ārzemēm un pārvedis jaunu, skaistu sievu, ko apprecējis svešumā. Jāpiebilst, ka vienlaikus nozudusi arī Klēra vecā auklīte Madlēna. Kā liecina vārtsardze, vakarā pirms nozušanas Borī kungu apciemojis slaids tumšmatis un neparasti skaista blondīne.

Mīklaino notikumu sarežģī vēl kāds apstāklis: kaut gan oficiālie informācijas avoti ievēro lielu diskrētību, atklājies, ka gandrīz šajā pašā laikā tiklab Eiropā, kā Amerikā bez vēsts pazuduši vairāki simti cilvēku, lielākoties jauni vīrieši un sievietes, visi bez izņēmuma intelektuāli, ļoti spējīgi ļaudis — zinātnieki, mākslinieki, studenti, virsnieki, kvalificēti strādnieki, daži no tiem pat kopā ar savām ģimenēm.

Mums izdevās noskaidrot, ka viņus visus neilgi pirms pazušanas apmeklējis slaiks tumšmatis un ļoti daiļa, jauna gaišmate.

SATURS

Priekšvārds
Pirmā daļa. Atnācēji
Prologs
Doktora Klēra stāsts
Lidojums bezgalībā
Otrā daļa. Fantastiskā pasaule
Uz Ellas
Apdzīvoto planētu savienība
Misliks
Svešas pasaules dziesma
Trešā daļa. Uz spēli likts Visums
Andromēdiete lina
Kalvenolts dziest
Nav cerību atgriezties
Ceturtā daļa. Tumsas valstībā
Nolādētā galaktika
Misliku gūstā
Mirušo sauļu torpedētāji
Dzirkstele naktī
Epilogs

Fransiss Karsaks
ATNĀCĒJI NO NEKURIENES

Redaktore S. Cepurniece. Māksl. redaktors O. Krutojs. Tehn. redaktore N. Pope. Korektore A. Āva. Nodota salikšanai 1969. g. 28. aprīli. Parakstīta iespiešanai 1969. g. 12. septembri. Tipogr. papīrs Nr. 2, formāts 70 x 9032. 9 fiz. iespiedi.; 10,53 uzsk. iespiedi.; 9,47 izdevn. 1. Metiens 30 000 eks Maksā 49 kap. Izdevniecība «Zinātne» Rīgā, Turgeņeva iela 19. Iespiesta Latvijas PSR Ministru Padomes Preses komitejas Poligrāfiskās rūpniecības pārvaldes 6. tipogrāfijā Rīga, Gorkija ielā 6. Pašūt. Nr. 1154. A(Fr)

notes

1

Klērs, franču valodā «Clair» — gaisma.